

UNIVERZITA TOMÁŠE BATI VE ZLÍNĚ
FAKULTA HUMANITNÍCH STUDIÍ
Institut mezioborových studií Brno

Pedagogika v českém filmu

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Vedoucí bakalářské práce:
PhDr. Miloslav Jůzl, Ph.D.

Vypracoval:
Alois Chládek

Brno 2011

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma „Pedagogika v českém filmu“ zpracoval samostatně a použil jsem literaturu uvedenou v seznamu použitých pramenů a literatury, který je součástí této bakalářské práce.

Elektronická a tištěná verze bakalářské práce jsou totožné.

V Brně dne 26. dubna 2011

.....

Alois Chládek

Poděkování

Děkuji panu PhDr. Miloslavu Jůzlovi, Ph.D., za velmi užitečnou metodickou pomoc, kterou mi poskytl při zpracování mé bakalářské práce.

Také bych chtěl poděkovat pedagogům, studentům, učňům, žákům základních škol i ostatním respondentům, kteří se spolupodíleli na dotazníkovém šetření, a rovněž rodině za morální podporu a pomoc, kterou mi poskytli při vypracování mé bakalářské práce a které si nesmírně vážím.

Alois Chládek

Obsah

Úvod	2
1. Teoretická část	4
1.1 Stav současné české kinematografie, její problémy. Návštěvnost kin	4
1.2 Tematické oblasti zachycené ve filmech s pedagogikou	13
1.3 Chronologický přehled českých filmů s pedagogickou tematikou	14
1.4 Významní režiséři filmů s pedagogickou tematikou	20
1.4.1 Otakar Vávra	20
1.4.2 Jiří Krejčík	22
1.4.3 Oldřich Lipský	24
1.4.4 Hynek Bočan	25
1.4.5 Jan Svěrák	27
1.5 Osobnost Zdeňka Svěráka	30
1.6 Analýza 4 vybraných filmů	36
1.6.1 Film <i>Vyšší princip</i> , režie Jiří Krejčík, 1960	36
1.6.2 Film „ <i>Marečku, podejte mi pero!</i> “, režie Oldřich Lipský, 1976	37
1.6.3 Film <i>Pastýřák</i> , režie Hynek Bočan, 1968 – 1990	38
1.6.4 Film <i>Obecná škola</i> , režie Jan Svěrák, 1991	39
1.7 Postavení pedagoga v českém filmu	41
2. Praktická část	50
2.1 Dotazníkové šetření	50
2.2 Vyhodnocení získaných dat	51
Závěr	60
Resumé	63
Anotace	64
Seznam literatury	65
Seznam zkratk použitých v textu	68
Seznam příloh	69

Úvod

Film můžeme označit za médium i umění. Kinematografie totiž v sobě spojuje stránku informativní a interpretační se stránkou výtvarnou, hudební a literární. Filmová díla jsou z hlediska obsahu zdrojem informací o společnosti, jejím historickém a sociologickém vývoji, o kulturní identitě státu a rozmanitosti jeho obyvatel. Média obecně tvoří nezastupitelnou součást života člověka a do značné míry jej ovlivňují.

Od devadesátých let došlo v naší společnosti k velkým změnám. Uzavřené totalitní režimy se přeměnily v otevřené svobodné státy. Tím se podstatně změnil přístup k informacím i možnosti trávení volného času. Lidé mohli vycestovat do zahraničí a sami poznávat kulturu jiných zemí na „vlastní kůži“. Na diváka začaly působit komerční televize, navíc se rozšířila nová média, především internet, který se rychle stal běžnou součástí našeho života. Po roce 1989 došlo k decentralizaci a transformaci české kinematografie a v listopadu 1993 bylo ukončeno výhradní oprávnění státu k provozu filmových ateliérů. To vše se podepsalo na poklesu návštěvnosti kin i na výrobě nových českých filmů.

Pedagogika jako vědní disciplína, jejíž náplní je výchova a vzdělávání, nás provází celým životem. Je tedy pochopitelné, že se jejími tématy zabývá i filmový průmysl. Umělecké ztvárnění procesů výchovy a vzdělávání, vztahy učitelů a žáků, rodičů nebo vychovatelů a dětí, jejich konflikty a způsoby řešení, charaktery jednotlivých postav a jejich jednání – to vše jsou vděčná a také věčná témata mnohých filmů. A nutno podotknout, že často velmi úspěšných. Právě filmy s pedagogickou tematikou dokáží mnohdy znovu naplnit sály kin a ve své návštěvnosti trhat rekordy.

Tématem pedagogiky v českém filmu, její provázaností s vývojem společnosti a se změnami, kterými naše země během své historie prošla, se zabývám ve své bakalářské práci. Během studia odborné literatury a shromažďování informací ke zvolenému tématu jsem nenarazil na žádnou soubornou práci s tímto zaměřením. Bakalářská práce obsahuje teoretickou i praktickou část.

První kapitola teoretické části se věnuje uvedení do problematiky, popisuje současný stav české kinematografie a její problémy a zmiňuje se též o návštěvnosti českých filmů.

Druhá kapitola nabízí stručný vhled do tematických oblastí a žánrových druhů filmů s pedagogickou tematikou.

Ve třetí kapitole jsem sestavil chronologický přehled těchto filmů a jejich stručnou charakteristiku. Podrobnější charakteristika filmů je vzhledem k jejímu rozsahu uvedena v Příloze č. 2.

Čtvrtá kapitola se zaměřuje na významné režiséry filmů s pedagogickou tematikou, blíže nám přibližuje život a dílo Otakara Vávry, Jiřího Krejčíka, Oldřicha Lipského, Hynka Bočana a Jana Svěráka.

Samostatná, v pořadí pátá kapitola je věnována osobnosti Zdeňka Svěráka, který je bytostně spjat s filmy s pedagogickou tematikou, především s filmem *Obecná škola*.

V šesté kapitole podrobněji analyzuji čtyři vybrané filmy, a to *Vyšší princip* (1960, režie Jiří Krejčík), *Pastřák* (1968, režie Hynek Bočan), „*Marečku, podejte mi pero!*“ (1976, režie Oldřich Lipský) a *Obecnou školu* (1991, režie Jan Svěrák).

Sedmá kapitola se zaměřuje na postavení pedagoga v českém filmu.

Cílem práce je sledovat, jak film zobrazuje osobnost učitele a jak se v průběhu vývoje mění jeho role v závislosti na změnách ve společnosti i ve školství a též v souvislosti s historickými proměnami našeho státu.

Praktická část je orientována na vztah veřejnosti k filmům s pedagogickou tematikou a na to, jak veřejnost vnímá kantora ve filmu. Využívám k tomu metodu dotazníku. Zjišťuji názory u pěti skupin respondentů: u žáků, studentů, učňů, dospělých nepedagogů a pedagogů.

Ve své práci se opírám především o rozsáhlé filmografické dílo Národního filmového archivu Český hraný film I. – VI., které velmi podrobně mapuje vývoj českého filmu od jeho počátků až do roku 1993 (další díl se připravuje). Ze světového hlediska je to dílo unikátní, neboť obsahuje téměř 100 % české hrané tvorby. Pokusil jsem se vybrat snímky, které se podle mého názoru nějakým způsobem pedagogiky dotýkají, a ty jsem následně chronologicky seřadil. Informace o současných filmech, které nejsou ještě obsaženy v již zmíněných publikacích, jsem čerpal zejména z děl Václava Březiny, Jana Lipšanského a Jana Čulíka a dále z internetových zdrojů uvedených v seznamu literatury.

Mnoho filmů jsem zhlédl na televizní obrazovce nebo DVD. Sledování českých filmů patří k mým koníčkům, proto jsem si vybral pro svou bakalářskou práci právě téma Pedagogika v českém filmu. Studium odborné literatury a dalších informačních zdrojů, sledováním novinek z filmové oblasti, průběžným čtením kulturních rubrik s recenzemi filmů, aktualit ze života režisérů i herců jsem mohl hlouběji proniknout do této problematiky, lépe se v ní zorientovat a současně sledovat vybrané cíle své práce. Nápomocny mi byly také televizní pořady zachycující vývoj českého filmu nebo vyhlašování filmových cen (např. Český lev).

Do bakalářské práce nejsou kvůli rozsahu záměrně zařazeny seriály s pedagogickou tematikou a musím podotknout, že mnou uváděný výčet českých filmů s pedagogickými tématy nemusí být i přes veškeré vynaložené úsilí zcela vyčerpávající.

1. Teoretická část

1.1 Stav současné české kinematografie, její problémy. Návštěvnost kin

Kinematografie se od ostatních uměleckých oblastí odlišuje. Ve filmech se spojuje stránka výtvarná, hudební, literární i interpretační. Kinematografická díla jsou zdrojem informací o společnosti, jejím historickém a sociologickém vývoji a v mezinárodním kontextu vypovídají o kultuře státu. Výroba, šíření a uchovávání kinematografických děl je finančně velmi nákladné. Navíc prochází v poslední době velkým technickým vývojem.

Kinematografii obecně můžeme chápat jako filmovou tvorbu a filmový průmysl. Přitom tvorbou se rozumí práce na scénáři, příprava natáčení a vlastní výroba kinematografických děl, filmový průmysl pak zahrnuje personální a technické zázemí výroby filmů, televizních pořadů, reklam apod. Jsou to především organizační a technické složky filmového štábu, filmové ateliery, dílny, střižny, půjčovny kostýmů a rekvizit, kamerové a osvětlovací techniky, nahrávací studia a další.

Po pádu režimu v listopadu 1989 došlo v České republice ke zhroucení centralizovaného modelu kinematografie. Z iniciativy filmařů sdružených v profesním svazu FITES začala v roce 1990 transformace české kinematografie. K 1. 1. 1991 došlo ke zrušení VJH Československý film a jeho Ústředního ředitelství. Nedošlo však k nahrazení centralizované totalitní struktury jinou strukturou, která by odpovídala soukromému sektoru, což je považováno za velkou chybu. Filmové podniky Barrandov, Ateliéry Zlín a Krátký film byly zprivatizovány. Bylo přerozděleno 100 milionů Kč, 50 % podnikům – Barrandovu, Zlínu a Krátkému filmu a druhou polovinu částky získaly nově vznikající soukromé filmové tvorby. Následně byly přijaty dva zákony o kinematografii, a sice Zákon o státním fondu ČR pro podporu a rozvoj české kinematografie (z roku 1992) a Zákon o některých podmínkách výroby, šíření a archivování audiovizuálních děl (z roku 1993), kterým byl zrušen státní monopol v oblasti kinematografie. Nájem barrandovských ateliérů se stal pro většinu producentů finančně nedostupný. Peníze na filmovou produkci se získávaly obtížně, tento stav se podepsal na tvorbě a úrovni nových snímků. Produkce filmů v roce 1992 poklesla na pouhých 9. Česká kinematografie je však neuvěřitelně životaschopná. Zásluhou České televize se v následujících letech produkce opět zvýšila a udržuje se na počtu asi dvaceti titulů ročně. Česká televize je největším koproducentem českých filmů. Od roku 1992 se podílela na přípravě více než 200 snímků.

Většina zemí s rozvinutou kinematografií tuto oblast podporuje. Také v Evropské unii se v současné době debatuje o dalším směřování kinematografie, o rozvoji jeho kulturního a ekonomického potenciálu.

V České republice byla zpracována Odborem médií a audiovize Ministerstva kultury ČR Koncepce podpory a rozvoje české kinematografie a filmového průmyslu 2010 – 2016. Jejím cílem je zejména uchovat a posílit hodnoty české filmové kultury, rozvinout český filmový průmysl tak, aby se v mezinárodním měřítku stal konkurenceschopným, vybudovat systém finanční a státní podpory a vytvořit také právní zázemí, které by bylo v souladu s předpisy Evropské unie, navíc chce podpořit roli kinematografie jako nezastupitelné složky českého kulturního dědictví.

Usnesením ze dne 19. 10. 2009 č. 1043 schválila vláda Program podpory filmového průmyslu, který částečně kompenzuje situaci, která u nás do té doby byla. Na rozdíl od divadel, orchestrů, galerií, které jsou často příspěvkovými organizacemi a mohou být tedy částečně podporované z rozpočtu Ministerstva kultury a samospráv, filmové produkce jako soukromé subjekty tuto možnost neměly (výjimkou je Národní filmový archiv, který je příspěvkovou organizací Ministerstva kultury). Filmová tvorba mohla být financována pouze ze Státního fondu České republiky pro podporu a rozvoj české kinematografie, ojediněle mohla získat dotaci od měst, popřípadě z Evropské unie. Pouze v případě realizace filmových festivalů a částečně jako podpora regionálních a obecných kin mohla využít vícezdrojové financování – stát, kraj, město. V České republice je celkem evidováno 160 filmových festivalů, z toho asi 50 je profesionálních. Jejich podpora ze strany Ministerstva kultury a Státního fondu pro rozvoj kinematografie činí ročně asi 100 – 150 milionů Kč. Další finance získávají právě z dotací krajů a měst. Tým vedený Jiřím Bartoškou a Evou Zaoralovou pozvedl Mezinárodní filmový festival Karlovy Vary na vysokou úroveň.

Při srovnání s podobně velkými kinematografiemi jiných států Evropské unie, je česká kinematografie dlouhodobě podfinancována. Filmová produkce se v České republice pohybuje kolem 20 premiér ročně. Avšak Státní fond České republiky pro rozvoj české kinematografie vzhledem ke svému omezenému rozpočtu může finančně podpořit pouze malou část roční produkce. Výroba finančně náročných filmů, jako např. pohádek, fantastických nebo historických snímků, je tak v České republice velmi obtížná.

V zahraničí se český film prosazuje zřídka, neboť je jazykově omezen. Tuzemský trh je příliš malý na to, aby mohl samofinancovat českou filmovou tvorbu. Celkové výnosy z kinodistribuce domácích filmů, jejich televizního vysílání a distribuce na DVD nestačí na pokrytí nákladů. Proto je její celková ekonomická bilance trvale ztrátová.

Objem filmové produkce v České republice od roku 2002 prudce poklesl. Bylo to způsobeno zvláště velkým snížením objemu zahraničních filmových produkcí (např. v roce 2004 došlo k meziročnímu poklesu objemu zahraničních produkcí až o 70 %). Obdobný propad nastal znovu v roce 2008. Stav českého filmového průmyslu si proto žádal rychlé řešení dané situace.

Jednotlivé filmově vyspělé státy se v současnosti snaží nejrůznějšími způsoby přilákat nákladné zahraniční produkce, a tak si také udržet produkce vlastní. Na rozdíl od řady evropských a severoamerických států neexistovala v České republice až do července 2010 ze strany státu žádná forma finanční podpory pro zahraniční filmové produkce, které natáčejí na území našeho státu a utrácejí zde své finanční prostředky. Základním nástrojem, který vlády k podpoře těchto zahraničních investorů využívají, jsou různé typy investičních pobídek, které lze nastavit tak, aby se staly nejen stimulem pro zahraniční produkce, ale zároveň sloužily i jako podpora domácí filmové tvorby.

Situace by se měla částečně zlepšit po spuštění Programu podpory filmového průmyslu dne 21. června 2010. Ten umožňuje získat podporu 20 % z uznatelných nákladů, které vedou k vytvoření audiovizuálního díla prostřednictvím českých služeb a nákupů u českých fyzických a právnických osob. Žadatelem v rámci programu může být buď česká právnická osoba se sídlem na území České republiky, nebo zahraniční osoba, která má na území ČR umístěnu organizační složku a jejíž projekt je realizován na českém území. (www.mkcr.cz/media-a-audiovize/kinematografie/koncepce-podpory-a-rozvoje-ceske-kinematografie-a-filmoveho-prumyslu-2010-2016-79977/)

Výsledky vyhodnocení první etapy platnosti Programu za minulý rok 2010 (v období od 21. června do 31. prosince 2010), kdy měl Program k dispozici 250 milionů, by měly prokázat ekonomický přínos tohoto opatření pro státní rozpočet. Pro letošní rok 2011 se ministru kultury Jiřímu Besserovi podařilo prosadit a zajistit ze státního rozpočtu financování pobídek filmovým produkcím ve výši 300 milionů korun. (www.ceskenoviny.cz/zpravy/nafilmove-pobidky-by-mohlo-byt-v-roce-2011-az-300-milionu-korun z 8. 3. 2011)

Do předpokládaného termínu 11. 11. 2011 by mělo postupně dojít k přechodu všech vysílatelů na HD vysílání, proto je třeba staré filmy restaurovat a digitálně přepsat, aby je bylo možné prostřednictvím nových technologií nadále distribuovat. Tento proces je velmi nákladný. Digitalizace navíc vyžaduje zabezpečené digitální úložiště pro ukládání už restaurovaného a digitalizovaného materiálu. Finanční prostředky Státního fondu pro rozvoj české kinematografie, které jsou určeny především na podporu nových děl, jsou pro digitalizaci nedostačující. Proto je třeba potřebné finance Fondu navýšit.

Digitalizace kinematografických děl, z nichž některé jsou součástí národního kulturního dědictví, je pro stát přínosná. Výnosy z prodeje práv k filmům jsou jedním z finančních zdrojů SFPRČK. Fond je jako výrobce filmů vzniklých ve filmových studiích Barrandov a Gottwaldov v letech 1965 - 1991 oprávněn s těmito filmy obchodovat (prostřednictvím firmy ABZ), ovšem pouze do roku 2013 – 2014, kdy vyprší smlouva. Ze strany televizí v poslední době klesá zájem o starší české filmy a zlepšení jejich kvality digitalizací může tento trend zvrátit. Od roku 2015 bude docházet k postupnému snižování filmů ve vlastnictví Fondu, neboť uplynou práva výrobce, která zanikají po 50 letech od jejich prvního uveřejnění. (www.mkcr.cz/media-a-audiovize/kinematografie/koncepce-podpory-a-rozvoje-ceske-kinematografie-a-filmoveho-prumyslu-2010-2016-79977/)

S filmy, jejichž premiéra se uskutečnila do 31. 12. 1964, má právo hospodařit Národní filmový archiv (NFA), který se v roce 1992 transformoval z Českého filmového ústavu. Z pohledu filmového archivnictví patří NFA mezi deset nejstarších filmových archivů na světě. Byl založen v roce 1943 a podařilo se mu zachovat největší část národního filmového dědictví, více než 60 % němé hrané tvorby a téměř 100 % zvukové hrané tvorby, což je ve světě zcela unikátní. Úkolem Národního filmového archivu je shromažďování, ochrana, zpřístupňování, vědecké zpracování a využívání audiovizuálních archiválií dokumentujících národní filmovou produkci, vznik a vývoj filmového umění. Kolektivy pracovníků Národního filmového archivu zpracovaly obrovské množství materiálů a v letech 1993 - 2010 vydaly šest svazků Českého hraného filmu zachycujících vývoj českého filmu od jeho počátků (1898) až do roku 1993. V současné době připravují další díl filmografie z let 1993 – 2010 a zpracovávají elektronickou podobu již vydaných svazků. Rovněž by měly vyjít první díly katalogů věnované českému animovanému filmu a českému dokumentárnímu filmu. (www.nfa.cz)

O dějinách českého hraného celovečerního filmu po sametové revoluci vypovídá nový cyklus Rozmarná léta českého filmu, který vysílá od 4. ledna 2011 Česká televize na programu ČT1. V dokumentu o dvacetiletí české kinematografie vyjádřilo své názory na filmy a vzpomínky přes dvě stovky filmařů, režisérů, herců, kameramanů, producentů i filmových recenzentů. Slovo dostaly herecké hvězdy jako např. Anna Geislerová, Tatiana Vilhelmová, Pavel Liška, Klára Issová, Jiří Bartoška, Martin Dejdar, Vlasta Chramostová, Daniela Kolářová, Iva Janžurová, Zuzana Stivínová, ale také režiséři, Jan Svěrák, Jan Hřebejk, Věra Chytilová, Jiří Menzel, Vít Olmer, Zdeněk Troška, Hynek Bočan, Vladimír Michálek, Irena Pavlásková, Karel Smyczek, Juraj Jakubisko, Jaroslav Brabec, Alice Nellis a řada dalších. Zařazeny jsou také unikátní rozhovory s hercem Vladimírem Dlouhým

a producentem Pavlem Melounkem, kteří zemřeli v průběhu natáčení. Každému roku je věnován jeden hodinový díl a po jeho skončení uvádí Česká televize jeden film z téhož roku. (www.kinobox.cz/clanek/4491-rozmarna-leta-ceskeho-filmu-vyplni-dvacet-uterku z 27. 1. 2011)

Návštěvnost kin

V šedesátých letech minulého století byla návštěva kina masovou zábavou. Tehdy přicházelo do kin 100 milionů filmových diváků ročně. V osmdesátých letech 20. století to bylo již o polovinu méně, ale zásadní obrat nastal po roce 1989, kdy z roku na rok klesl počet návštěvníků kin o 15 milionů. Pokles návštěvnosti kin pokračoval i v 2. polovině 90. let. V roce 2000 počet diváků vzrostl nad hranici 10 milionů, pod ní byl pouze v roce 2005, v roce 2009 činil 12,5 milionu.

V roce 1980 u nás navštívil každý občan filmové představení asi šestkrát za rok a v roce 1989 jsme zašli do kina asi pětkrát. Ovšem s nástupem nových technologií v druhé polovině 80. let byl průměr pod jednou návštěvou kina za rok. Od roku 2000 návštěvnost lehce vzrostla především zásluhou mladé generace, a tento trend se drží dosud. V roce 2009 byla celková bilance nad hranicí jedné návštěvy kina ročně (přesně 1,19 návštěvy na obyvatele).

Díky rozvoji techniky dochází v osmdesátých letech ke globalizaci zábavy, videorekordéry později vystřídaly digitální formáty. Vznikalo obrovské množství ilegálních kopií, zvláště v Číně. Začalo docházet k porušování autorských práv. Videokazety byly nahrazeny DVD, nastoupila kabelová televize, satelity, internet. V roce 1993 internet používalo pouze 1,3 milionu lidí, do roku 2000 to už bylo 300 milionů. Filmy se snadno a rychle dostávají přes hranice států. Nové technologie umožňují divákům sledovat dříve vzácné a nedostupné filmy, případně zahraniční produkci přímo z obývacího pokoje. Studie ukazují, že 73 % diváků dává přednost zhlédnutí filmů doma. To mělo za následek pokles zisků z distribuce v kinech. Internet se dnes běžně využívá k propagaci filmů v podobě filmových ukázek, reklam, odkazů, nebo i ke stahování celých filmů. Umístění filmů na web podpořilo rozvoj digitálního pirátství.

Za účelem ochrany autorských práv byla v roce 1991 založena Česká protipirátská unie (ČPU), která se snaží potírat veškeré formy pirátství v oblasti výroby, dovozu a šíření audiovizuálních děl.

V současné době je na území České republiky přes 700 kin - klasických stálých, multikin, letních, kinokaváren, putovních a ostatních. Postupně dochází k jejich digitalizaci, tj. nahrazení nebo doplnění klasických 35mm filmových projektorů digitální technologií. Digitální kopie nepodléhá mechanickému opotřebení a její kvalita se nemění. V budoucnu by digitalizace měla přinést úspory, zvláště při výrobě kopií a při jejich distribuci. Tím se může do jisté míry zlepšit konkurenceschopnost malých kin, které dosud musely nepřiměřeně dlouho čekat na dodání filmových novinek. Od roku 2006 se mnoho kin vybavilo digitálními projektory, které umožnily veřejné promítání filmů z DVD. V roce 2009 vyhlásila Rada SFPRČK tzv. I. a II. vlnu digitalizace kin. K 1. lednu 2010 bylo je u nás 50 digitálních sálů (D-cinema), z toho 20 v klasických kinech a 30 sálů v multiplexech. K 20. říjnu 2010 to již bylo 99 digitálních sálů (D-cinema), z toho 54 v klasických kinech a 45 sálů v multikinech. Ke stejnému datu bylo v České republice evidováno 88 3D sálů, z toho 48 v klasických kinech a 45 sálů v multikinech. (www.mkcr.cz/media-a-audiovize/kinematografie/koncepce-podpory-a-rozvoje-ceske-kinematografie-a-filmoveho-prumyslu-2010-2016-79977/)

Multiplexy k nám dorazily v devadesátých letech ze Spojených států a rychle se rozšířily. Umožňovaly rychlejší uvedení většího množství filmů, výrazně rostla jejich návštěvnost a tím i tržby ze vstupného, které jsou zdrojem zisku pro velké společnosti většinou propojených s Hollywoodem. Pod jednou střechou bylo vybudováno mnoho kinosálů s jedinou pokladnou a centralizovaným prodejem licenčního zboží. Tato velká zábavní centra nabízejí nadstandardní vybavení a služby, přednostně uvádějí premiéry a nasazují velkofilmů a v současnosti jsou značně oblíbená. Úměrně službám vzrostla také cena vstupného. Před rokem 1989 bylo vstupné dotováno, po návratu k tržnímu prostředí se vstupné na filmová představení desetinásobně zvýšilo. Cena vstupenky se nyní pohybuje kolem 100 Kč a nadále pravděpodobně poroste.

Mnohé návštěvníky dnes do kin nalákají 3D filmy. Tato nová technologie vyžaduje speciální brýle a někteří oční lékaři varují před poškozením zraku, únavou očí, bolestí hlavy nebo závratěmi při častém sledování 3D filmů, a to zvláště u malých dětí. (www.ceskenoviny.cz/kultura/zpravy/optometriste-varuji-pred-boomem-3d-technologiei-skodi-pry-ocim z 25. 2. 2011) V únoru letošního roku se objevila zpráva, že japonská Toshiba vyvinula nový 3D televizor, který je možné ledovat již bez brýlí. (www.cnews.cz/toshiba-3d-televize-bez-bryli-ale-take-bez-uspechu z 7. 2. 2011)

V posledních letech jsou u nás nejnavštěvovanější filmy americké a české. Americké tvoří necelé dvě třetiny a asi třetinu divácky nejúspěšnějších filmů obsazuje domácí produkce. Zbytek jsou snímky britské, francouzské, německé, španělské a jiné. První místo

pro celkově nejnavštěvovanější film si od roku 1992 odnesl třináctkrát právě český film, americký zvítězil pouze pětkrát. (www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/filmova-produkce-v-cr-v-roce-2009 z 8. 3. 2011)

S pronikáním Hollywoodu na evropské trhy si filmaři počali uvědomovat potřebu vytvoření regionálních společenství, která by bránila přílišné globalizaci. Národní filmové organizace proto zvýšily finanční podporu domácím filmům, a těm, které jsou srozumitelné mezinárodnímu evropskému publiku. Hlavním mechanismem výběru vhodných filmů pro mezinárodní publikum jsou festivaly. Podíl českých filmů na celkové návštěvnosti všech distribuovaných filmů v České republice se v současné době pohybuje v rozmezí 25 – 30 %. Toto číslo kolísá podle počtu divácky nejúspěšnějších titulů.

V porovnání s obdobnými evropskými státy se u nás natáčí a v kinech uvádí podstatně více domácích filmů, než je v zahraničí obvyklé. Hlavní výhodou českých filmů je vytrvalý zájem domácích diváků.

Český film je určen především pro domácí trh, který je ovšem značně malý. Jedná se o počet 8 milionů potenciálních diváků. To podstatně limituje žánrovost českých filmů. Aby výrobce pokryl nezbytné výrobní náklady a vklad soukromých subjektů a producentů, návratné finanční výpomoci od státních a mezinárodních podpůrných programů a ještě navíc očekával zisk, musí zvolit takový žánr, který je zaměřen na nejširší spektrum českého diváka. Tím tedy často bývá nízkorozpočtová komedie. Vyplývá z toho, že v našich domácích podmínkách s největší pravděpodobností vložené investiční náklady pokryje česká rodinná komedie určená pro věkovou skupinu 12 – 60 let. Jiný žánr, který by byl zaměřený na užší specifické skupiny, by pravděpodobně již rentabilní nebyl. Pokud by se české filmy chtěly prosadit i v zahraničí, narazí především na jazykovou bariéru a dále na vysoké požadavky náročného evropského diváka, a tím by došlo nepochybně i k navýšení výrobních nákladů.

V tomto ohledu mají velké problémy dokumentární a animované filmy, jejichž malá divácká skupina nestačí ani na pokrytí výrobních nákladů. Navíc dokumentární filmy nejsou téměř vůbec uváděny do kin a animované filmy jsou pro svou časovou náročnost velmi problematickým druhem. Obdobné je to i s krátkými filmy.

Při průměrném rozpočtu filmu 30 000 000,- Kč a vstupném asi 100 Kč se vložené finanční prostředky vracejí až při dosažení milionu diváků, a to je v českých podmínkách spíše výjimečné.

Tento předpoklad potvrzuje i následující přehled úspěšných filmů během devatenáctiletého období. Pokud bychom srovnali návštěvnost českých filmů v letech 1999 - 2009, dojdeme k závěru, že pouze prvních devět nejúspěšnějších filmů navštívilo nad

1 milion diváků. V tomto směru se na prvním místě umístil snímek *Tankový prapor* s návštěvností přes dva miliony diváků, následují *Černí baroni*, *Kolja* (asi 1,3 mil. diváků), *Vratné lahve* (asi 1,2 mil. diváků), *Tmavomodrý svět*, *Discopříběh č. 2*, *Kamarád od deště II*, *Pelišky* (asi 1 milion diváků), *Obecná škola* (rovněž asi 1 milion diváků). Na desátém místě je pak film *Pupendo*, který v kinech zhlédlo asi 988 tisíc diváků. (www.mkcr.cz/media-a-audiovize/kinematografie/koncepce-podpory-a-rozvoje-ceske-kinematografie-a-filmoveho-prumyslu-2010-2016-79977/)

V loňském roce 2010 se magickou hranici milionu návštěvníků podařilo překročit filmu Jiřího Vejdělky *Ženy v pokušení*, který měl premiéru 17. března 2010 a do konce roku ho zhlédlo přes 1,2 milionu diváků. Autorem scénáře této úspěšné komedie je Jiří Vejdělek a na vzniku celého projektu se významně podílela televize Nova. (www.csfmag.cz/tuzemskym-kinum-se-loni-darilo-zkratka-neprisly-ani-ceske-filmy z 25. 1. 2011)

Zamyslíme-li se nad tím, co mají jmenované filmy společného, dojdeme k závěru, že to jsou především komedie, které mají populární předlohu, reflektují blízkou minulost a jsou spíše emočně laděny. Jsou zaměřeny na široké vrstvy diváků a jedná se o díla renomovaných tvůrců.

Shrnutí

Kinematografie je nejenom kulturní hodnotou, ale i zdrojem informací o naší společnosti, vypovídá o historické, sociologické a kulturní identitě státu a rozmanitosti jeho obyvatel. V současné době se však potýká s množstvím problémů, které jsou spojeny s nedostatkem financí na podporu domácí produkce i na potřebnou digitalizaci starých filmů. Situaci se snaží řešit schválená Koncepce podpory a rozvoje české kinematografie a filmového průmyslu 2011 – 2016, jejímž cílem je posílit a uchovat hodnoty české filmové kultury, rozvinout český filmový průmysl, aby se stal konkurenceschopným i v zahraničí. Jejím záměrem je vybudovat fungující systém finanční a státní podpory a změnit právní předpisy, které by odpovídaly evropské legislativě. Program podpory by měl letos do filmového průmyslu přinést 300 milionů korun.

S nástupem nových médií bylo mnoho filmů zpřístupněno širokým vrstvám, moderní doba s sebou ale přinesla i problémy, např. v podobě pirátských kopií, rostoucí globalizace a kinům se stala konkurencí. V současnosti téměř dvě třetiny filmů v kinech tvoří americká

produkce, jednu třetinu pak domácí české filmy. I přes všechny problémy české kinematografie se občas podaří některým filmům nalákat do kin i milion návštěvníků, za posledních dvacet let se to podařilo ovšem pouze deseti snímkům. Jedná se většinou o rodinné komedie, jejímiž autory jsou uznávaní tvůrci. Budoucnost filmu jako média zůstává otevřená, prozatím se v souboji s ostatními médii obstojně drží.

1. 2 Tematické oblasti zachycené ve filmech s pedagogikou

Pedagogika je společenská věda zabývající se vzděláním a výchovou v nejrůznějších sférách života společnosti. Není vázána jen na vzdělání ve školských institucích a na populaci dětí a mládeže. (Zapletal, Švandová, Pernica, 2003, s. 37)

Pokud se zaměříme na zpracování pedagogiky v českém filmu, dojdeme k několika oblastem, kterým se filmy věnují. Na jedné straně jsou filmy, které zpracovávají náměty ze života dětí a mládeže, řeší jejich výchovné a kázeňské problémy, vztahy ke spolužákům, rodičům a vychovatelům. Objevují se zde vážná témata ze života dětí z rozvrácených rodin, po rozvodu rodičů, útky z domovů, život ve výchovných ústavech nebo dětských domovech, vyloučení ze školy, negativní vliv party, užívání drog i pokusy o sebevraždy. Další oblastí jsou filmy, které zachycují první lásky a veselý studentský život. Třetí skupina filmů se věnuje dětem s handicapem – cizincům, Romům, tělesně postiženým. Čtvrtou významnou skupinu tvoří filmy ze školního prostředí, které jsou plné rošťáren, humorných situací, ale i konfliktů s kantory. Nalezneme také filmy, jež se zabývají závažnými tématy víry, vlastenectví, války, politických událostí, okupace i hrdinskými činy. Na straně druhé jsou filmy, které se věnují učitelům, v centru zájmu je jejich pohled na výchovu a vzdělávání, je přiblížena učitelská profese i různé charaktery kantorů, včetně filmů monografických. Vznikají i dětské pohádkové filmy ze školního prostředí, které nás přivádí do fantazijního světa. Malou skupinu tvoří filmy reklamní a propagační, které ovšem nemají valnou hodnotu. Těchto osm tematických skupin přibližně vypovídá o charakteru filmů s pedagogikou. Jednotlivá témata samozřejmě prolínají, nelze je striktně oddělit. Některé filmy jsou poznamenané dobou, neboť vznikaly pod kontrolou stranického aparátu.

Pokud bychom měli filmy s pedagogikou blíže žánrově charakterizovat, nalezneme mezi nimi dětské filmy, příběhy, ale i dramata psychologická i historická, etudy, filmy reklamní a propagační, životopisné, hudební i pohádkové, zřídka se objevují grotesky a satiry, avšak největší skupinu tvoří komedie. Horory a detektivní žánr se takřka nevyskytují. Přiřazení jednoho žánru k filmu je někdy problematické.

Shrnutí

Pedagogická témata v českém filmu jsou různorodá, zachycují výchovu a vzdělávání žáků doma, v dětských domovech, ve školách. Věnují se problémům vztahů, konfliktům, ale i školním láskám a humorným situacím. Žánrově převažují komedie.

1.3 Chronologický přehled českých filmů s pedagogickou tematikou

Tato kapitola zachycuje v chronologickém pořadí filmy, které mi byly dostupné především z následujících zdrojů: Český hraný film I. – VI. díl (Opěla, V. a kol, 1. vyd. Praha: NFA, 1995 – 2010). Pro orientaci v českých filmech po roce 1993 jsem vycházel zejména z publikací Václava Březiny, Jana Lipšanského a Jana Čulíka a z těchto internetových stránek: www.csfd.cz, www.FDb.cz a www.kinobox.cz. Filmy byly vybrány podle tematiky. Zde předkládám pouze zcela základní identifikační údaje o filmech, a to rok výroby (podle tohoto hlediska je výčet seřazen), název filmu, režiséra a žánr.

Vzhledem k rozsáhlosti výčtu je podrobnější charakteristika filmů zpracována v Příloze č. 2. U každého z filmů uvádím výběrově tyto dostupné informace: rok výroby, název filmu, jeho režiséra a autora scénáře, dále žánr, pod kterým je zařazen, datum premiéry (pokud byl tento údaj dohledatelný), v případě předlohy, údaje o ní, dále následuje výběrově výčet herců hlavních postav a obsah. Do charakteristiky filmu nebyla záměrně zařazena ocenění, kterých filmy dosáhly, a to z důvodu rozsahu práce. Také výčet herců není úplný, ani obsah není vždy detailně popsán. V centru mého zájmu byla zvláště ta obsahová část děje, která se nějakým způsobem dotkla pedagogiky.

Uváděný výčet 167 filmů vychází z mých dostupných informací a jsem si vědom toho, že nemusí být zcela úplný.

- 1922 *Láska slečny Věry*, režie Václav Binovec, komedie
- 1926 *Svéhlavička*, režie Rudolf Měšťák, komedie
- 1927 *Sextánka*, režie Josef Medeotti-Boháč, melodrama
- 1932 *Kantor Ideál*, režie Martin Frič, komedie
- 1932 *Před maturitou*, režie Vladislav Vančura, Svatopluk Innemann, drama
- 1932 *Zapadlí vlastenci*, režie Miroslav J. Krňanský, drama
- 1934 *Poslední muž*, režie Martin Frič, komedie
- 1935 *Studentská máma*, režie Vadimír Slavínský, komedie
- 1935 *Školní úkol*, režie Elmar Klos, reklamní
- 1936 *Sextánka*, režie Svatopluk Innemann, melodrama
- 1937 *Děvčata nedejte se!*, režie Hugo Haas, J. A. Holman, komedie
- 1937 *Filosofská historie*, režie Otakar Vávra, drama
- 1937 *Jarčín profesor*, režie Čeněk Šlégl, Jiří Slavíček, komedie
- 1938 *Ideál septimy*, režie Václav Kubásek, komedie

1938 *Jarka a Věra*, režie Václav Binovec, komedie
1938 *Karlíkovy trampoty*, režie Ivan J. Kovačević, propagační
1938 *Škola základ života*, režie Martin Frič, komedie
1938 *Škola života*, reklamní
1939 *Cesta do hlubin studákovy duše*, režie Martin Frič, komedie
1939 *Lízino štěstí*, režie Václav Binovec, melodrama
1939 *Paní Morálka kráčí městem*, režie Čeněk Šlégl, melodrama
1939 *Příklady táhnou*, režie Miroslav Cikán, komedie
1939 *Studujeme za školou*, režie Miroslav Cikán, komedie
1940 *Pohádka máje*, režie Otakar Vávra, příběh
1940 *Prosím pane profesore!*, režie Gina Hašler, příběh
1940 *Směry života*, režie Jiří Slavíček, drama
1940 *To byl český muzikant*, režie Vladimír Slavínský, životopisný
1943 *Chlapci v modrém*, režie Walter Sent, propagační
1946 *Nezbedný bakalář*, režie Otakar Vávra, historická komedie
1948 *Červená ještěrka*, režie František Sádek, komedie
1948 *Svědomy*, režie Jiří Krejčík, psychologické drama
1949 *Pionýrská abeceda*, režie Karel Baroch, dětský
1951 *Mikoláš Aleš*, režie Václav Krška, životopisný
1951 *Milujeme*, režie Václav Kubásek, Jaroslav Novotný, drama
1952 *Mladá léta*, režie Václav Krška, životopisný
1951 *Pionýr*, režie Miloš Wasserbauer, osvětový
1952 *Začínáme žít*, režie Čestmír Mlíkovský, etuda
1952 *Zítřka se bude tančit všude*, režie Vladimír Vlček, hudební film
1953 *Můj přítel Fabián*, režie Jiří Weiss, psychologické drama
1954 *Jan Hus*, režie Otakar Vávra, historické drama
1954 *Mladá láska*, režie Jan Valášek, příběh
1954 *Muzikanti*, režie Václav Vorlíček, etuda
1954 *Na stříbrném zrcadle*, režie Jaromír Pleskot, dětský
1954 *Stříbrný vítr*, režie Václav Krška, drama
1955 *Budme připraveni*, režie Jiří Papoušek, osvětový
1955 *Punta a čtyřlístek*, režie Jiří Weiss, dětský
1955 *Vzorný kinematograf Haška Jaroslava* (film *Vzorná škola mocnářství*),
režie Oldřich Lipský, komedie

1956 *Robinsonka*, režie Jaromír Pleskot, příběh

1957 *Brankář bydlí v naší ulici*, režie Čeněk Duba, dětský

1957 *Snadný život*, režie Miloš Makovec, příběh

1957 *Škola otců*, režie Ladislav Helge, psychologické drama

1957 *Štěňata*, režie Ivo Novák, příběh

1958 *Proč lže...*, režie Petr Schulhoff, satira

1959 *Probuzení*, režie Jiří Krejčík, psychologické drama

1960 *Komu patří pohár?*, režie Josef Pinkava, propagační, příběh

1960 *Nenávist*, režie Hynek Bočan, drama

1960 *Ve světě kolejí*, režie Zdeněk Hrubec, příběh

1960 *Vyšší princip*, režie Jiří Krejčík, drama

1961 *Červnové dny*, režie Antonín Kachlík, příběh

1961 *Kráľci ve vysoké trávě*, režie Václav Gajer, drama

1962 *Anička jde do školy*, režie Milan Vošmik, dětský

1962 *Blbec z Xeenemünde*, režie Jaroslav Balík, groteska, satira

1962 *Dva z onoho světa*, režie Miloš Makovec, hudební komedie

1962 *Hrozné dítě*, režie Petr Schulhoff, osvětový

1962 *Chlapec a srna*, režie Zdeněk Sirový, dětský

1962 *Neschovávejte se, když prší*, režie Zbyněk Brynych, příběh

1962 *Pytel blech*, režie Věra Chytilová, příběh

1963 *Až přijde kocour*, režie Vojtěch Jasný, pohádka, satira

1963 *Černý Petr*, režie Miloš Forman, komedie

1963 *Ivana v útoku*, režie Josef Pinkava, dětský

1963 *Pozor! Dítě?* režie Nabil el Máleh, příběh

1963 *Pražské blues*, režie Deorgis Skalenakis, příběh

1963 *I. třída*, režie Radim Cvrček, Juraj Jakubisko, příběh

1964 *Fága na černých klávesách*, režie Drahomíra Vihanová, příběh

1964 *Místo v houfu*, povídkový film: film *Místo*, režie Zbyněk Brynych, film *Optimista*,
režie Václav Krška

1964 *Neobyčejná třída*, režie Josef Pinkava, komedie

1964 *Povídky o dětech*, povídkový film: film *Magdalena*, režie Milan Vošmik, film
Podvodnice, režie Jaromír Dvořáček, film *Kapr*, režie Jiří Hanibal

1964 *Starci na chmelu*, režie Ladislav Rychman, muzikál

1964 *Za pět minut sedm*, režie Pavel Hobl, groteska

1964 *Zpívali jsme Arizonu*, režie Václav Sklenář, drama

1965 *Škola hříšníků*, režie Jiří Hanibal, psychologické drama

1965 *Útěk do větru*, režie Václav Táborský, příběh

1965 *Volejte Martina*, režie Milan Vošmik, dětský, detektivka, 2 příběhy: *Tři láhve*, *Létající kolotoč*

1965 *Zločin v dívčí škole*, dvě povídky: film *Zločin v dívčí škole*, režie Jiří Menzel

1967 *Dostal jsem nápad udělat kočku*, režie Angelika Hanauerová, příběh

1967 *Pět holek na krku*, režie Evald Schorm, psychologické drama

1967 *Útěk*, režie Štěpán Skalský, drama

1968 *Nejkrásnější věk*, režie Jaroslav Papoušek, komedie

1968 *První třída*, režie Radim Cvrček, příběh

1968 *Těch několik dnů...*, režie Yves Ciampi, příběh

1968 *Žert*, režie Jaromír Jireš, tragikomedie

1969 *Eduard a Bůh*, režie Jan David, příběh

1969 *Pan Tau jde do školy*, režie Jindřich Polák, dětský

1969 *Tony, tobě přeskočilo*, režie Věra Plívová-Šimková, Drahomíra Králová, příběh, dětský

1970 *Pan Tau na horách*, režie Jindřich Polák, dětský

1970 *Už zase skáču přes kaluže*, režie Karel Kachyňa, drama, příběh

1971 *Dívka na koštěti*, režie Václav Vorlíček, pohádka

1971 *Jak se státi gentlemanem*, režie Bohumil Sobotka, groteska

1971 *Metráček*, režie Josef Pinkava, příběh

1972 *O Sněhurce*, režie Věra Plívová-Šimková, dětský

1972 *Rodeo*, režie Antonín Máša, příběh

1973 *Inženýr*, režie Miloslav Luther, příběh

1973 *Láska*, režie Karel Kachyňa, příběh

1973 *Maturita za školou*, povídkový film: film *Básník*, režie Jaromír Hník, film
Reprezentant, režie Jaromír Bourek, film *Bíbr Grizzly*, režie Jaromír Dvořáček

1973 *Třicet panen a Pythagoras*, režie Pavel Hobl, hudební film

1974 *Velké trápení*, režie Jiří Hanibal, psychologický příběh

1975 *Páni kluci*, režie Věra Plívová-Šimková, dětský, komedie

1975 *Profesoři za školou*, povídkový film: film *Jak se plaší Smrtihlav*, režie Zbyněk Brynych, film *Téma: Láska*, režie Milan Muchna, film *Aljaška*, režie Vadimír Blažek

1975 *Tak láska začíná* (film *Trápení ďáblova učedníka*, film *Smím prosit, Helenko?*), režie Hynek Bočan, povídkový

1976 *Jakub*, režie Ota Koval, Jaroslava Vošmiková, psychologický příběh
1976 *Konečně si rozumíme*, režie Jaroslav Papoušek, komedie
1976 „*Marečku, podejte mi pero!*“, režie Oldřich Lipský, komedie
1976 *Smrt mouchy*, režie Karel Kachyňa, psychologický příběh
1977 *Agnežka*, režie Zuzana Zemanová, etuda, příběh
1977 *Šestapadesát neomluvených hodin*, režie Ivo Novák, příběh
1978 *Let, ptáku let!*, režie Jiří Hanibal, dětský, příběh
1978 *Setkání v červenci*, režie Karel Kachyňa, komedie
1979 *Brontosaurus*, režie Věra Plívová-Šimková, dětský
1980 *Když se prořezávají zoubky*, režie Antonín Kopřiva, příběh
1980 *Krakonoš a lyžníci*, režie Věra Plívová-Šimková, dětský
1980 *Sonáta pro zrzku*, režie Vít Olmer, dětský
1981 *Dneska přišel nový kluk*, režie Vladimír Drha, komedie
1981 *Mezi námi kluky*, režie Radim Cvrček, hudební komedie
1981 *Skleněný dům*, režie Vít Olmer, psychologické drama
1982 *Jak svět přichází o básníky*, režie Dušan Klein, komedie
1982 *Malý velký hokejista*, režie Josef Pinkava, rodinný, sportovní
1982 *Poslední vlak*, režie Julius Matula, příběh
1982 *Sněženky a machři*, režie Karel Smyczek, komedie
1983 *Bota jménem Melichar*, režie Zdeněk Troška, dětský, komedie
1983 *Evo, vdej se!*, režie Jaroslava Vošmiková, příběh
1983 *Kluk za dvě pětky*, režie Jaromír Borek, komedie
1983 *Putování Jana Amose*, režie Otakar Vávra, historický, životopisný
1983 *Zámek „Nekonečno“*, režie Antonín Kopřiva, psychologický, příběh
1984 *Cesta kolem mé hlavy*, režie Jaroslav Papoušek, komedie
1984 *Jak básníci přicházejí o iluze*, režie Dušan Klein, komedie
1984 *Už se nebojím*, režie Otakar Kosek, psychologický
1984 *Všichni mají talent*, režie Zdeněk Flídr, dětský
1984 *Výbuch bude v pět*, režie Josef Pinkava, dětský, komedie
1985 *Do zubů a do srdíčka*, režie Vladimír Drha, komedie
1985 *Mezek*, režie Vladimír Drha, psychologický
1985 *Pětka s hvězdičkou*, režie Miroslav Balajka, dětský, komedie
1986 *Kdo se bojí, utíká*, režie Dušan Klein, drama
1986 *Vlčí bouda*, režie Věra Chytilová, horor, psychologický

1987 *Správná trefa*, režie Rudolf Růžička, dětský
 1989 *Vrat' se do hrobu!*, režie Milan Šteindler, komedie
 1990 (1969) *Pastřák*, režie Hynek Bočan, psychologický
 1990 *Pějme píseň dohola*, režie Ondřej Trojan, komedie
 1990 *Svědék umírajícího času*, režie Miroslav Luther, historický
 1990 *Vracenky*, režie Jan Schmidt, komedie
 1991 *Obecná škola*, režie Jan Svěrák, komedie
 1991 *Requiem pro panenku*, režie Filip Renč, psychologické drama
 1994 *Díky za každé nové ráno*, režie Milan Šteindler, černá komedie
 1996 *Eine kleine Jazzmusik*, režie Zuzana Zemanová, drama
 1996 *Lotrando a Zubejda*, režie Karel Smyczek, pohádka, komedie
 1996 *Marian*, režie Petr Václav, psychologický
 1997 *Báječná léta pod psa*, režie Petr Nikolaev, komedie
 1997 *Výchova dívek v Čechách*, režie Petr Koliha, komedie
 1999 *Pelíšky*, režie Jan Hřebejk, komedie, drama
 2001 *Mach, Šebestová a kouzelné sluchátko*, režie Václav Vorlíček, komedie
 2001 *Rebelové*, režie Filip Renč, komedie
 2003 *Pupendo*, režie Jan Hřebejk, komedie
 2005 *Jak se krotí krokodýli*, režie Marie Poledňáková, komedie
 2007 *Gympl*, režie Tomáš Vorel, hořká komedie, drama
 2007 *Vratné lahve*, režie Jan Svěrák, komedie
 2008 *Venkovský učitel*, režie Bohdan Sláma, drama
 2010 *Bastardi*, režie Petr Šícha, drama
 2010 *Občanský průkaz*, režie Ondřej Trojan, komedie, drama

Poznámka: U filmů je zachována původní interpunkce. U povídkových filmů jsou ve výčtu uváděny pouze ty povídky, které se zabývají zvoleným tématem.

Shrnutí

Chronologické hledisko řazení filmů dává možnost porovnat produkci filmů s pedagogickými tématy v jednotlivých letech a obdobích. Pro bližší seznámení s filmy je k práci zařazena Příloha č. 2, která obsahuje chronologický rejstřík filmů s jejich stručnou obsahovou charakteristikou.

1.4 Významní režiséři filmů s pedagogickou tematikou

Tato kapitola je věnovaná významným českým režisérům, kteří se podíleli na filmech s pedagogickou tematikou a jejichž filmy jsem zvolil k rozboru, navíc je vybrán **Otakar Vávra** jako režisér největšího počtu natočených filmů vůbec. Režiroval následující snímky s pedagogickou tematikou: *Filosofská historie* (1937), *Nezbedný bakalář* (1946), *Jan Hus* (1954) a *Putování Jana Amose* (1983). Další osobnosti jsou: **Jiří Krejčík** jako režisér filmu *Vyšší princip* (1960) a autor dokumentárního filmu *Maturita v listopadu* (2000), **Oldřich Lipský** režiroval film „*Marečku, podejte mi pero!*“ (1976), **Hynek Bočan** natočil film *Pastřák* (1968, dokončen 1990) a **Jan Svěrák**, který je režisérem *Obecné školy* (1991).

1.4.1 Otakar Vávra

(narodil se 28. února 1911 v Hradci Králové)

Po maturitě začal studovat architekturu v Brně a zde se seznámil s divadelním režisérem E. F. Burianem, který mu umožnil přejít do Prahy. Tam se již naplno začal věnovat filmu. Zpočátku působil jako publicista, psal filmové kritiky, už v Brně byl členem Levé fronty. Poté pracoval jako asistent režie, scénárista a nakonec režisér. Počátkem třicátých let natočil několik krátkých filmů převážně experimentálního charakteru, např. o zázraku elektřiny ve spolupráci s kameramanem Františkem Pilátem *Světlo proniká tmou* (1931) a reportáž *Žijeme v Praze* (1934).

Jako scénárista i režisér se zaměřoval na filmové adaptace slavných děl české i světové literatury. Napsal scénáře k významným filmům z let třicátých – *Maryša*, *Hlídač č. 47*, *Její pastorkyňa* aj. Pro svůj první samostatný film si vybral známou novelu Aloise Jiráska ze studentského prostředí litomyšlských studentů *Filosofská historie* (1937), která pojednává o jejich účasti na pražských revolučních bojích roku 1848. Za tento film získal roku 1937 Filmovou cenu. Později psal scénáře a náměty pouze ke snímkům, které sám režiroval, např. komedie *Nezbedný bakalář* (1946), *Předtucha* (1947), *Krakatit* (1948), *Němá barikáda* (1949), husitská trilogie *Jan Hus* (1954), *Jan Žižka*, (1955) a *Proti všem* (1956), *Romance pro křídlovku* (1966), *Kladivo na čarodějnice* (1969) a mnoho dalších. V roce 1983 natočil snímek o životě Jana Amose Komenského s názvem *Putování Jana Amose*. Nejčastěji adaptoval díla našich velkých literátů (Jirásek, Čapek, Winter, Hrubín aj.). Svoje filmy se snažil obsazovat kvalitními herci hlavně z Národního divadla (Štěpánek, Smolík, Rašilov, Vydra, Vojta aj.) a velkými ženskými hvězdami – Adina Mandlová, Lída Baarová aj.

Natáčel i za okupace, po osvobození, i po roce 1948. Vávra byl od mládí levicově smýšlející, vždy se přizpůsobil a točil za všech režimů, proto je jedním z nejkontroverznějších režisérů. Natáčel historická díla podporující oficiální interpretaci české historie, i díla politicky poznamenaná, např. válečná trilogie *Dny zrady* (1973), *Sokolovo* (1974) a *Osvobození Prahy* (1976). V padesátých letech byl uměleckým šéfem tvůrčí skupiny Filmového studia Barrandov (1954 - 1956).

Působil také jako pedagog. V padesátých letech společně s dalšími českými režiséry vybudoval katedru filmové (hrané) a televizní režie na FAMU, kde od roku 1956 přednášel, od roku 1963 jako profesor až do roku 2008. Hned z 1. generace absolventů vzešlo hnutí tzv. „Nové vlny“. Za padesát let vychoval a spoluformoval řadu významných osobností, mezi jeho studenty patřili např. Miloš Forman, Věra Chytilová, Jiří Menzel a další.

Své vzpomínky na profesionální dráhu zachytil ve svých pamětech *Zamyšlení režiséra* (1982) a *Podivný život režiséra* (1997). Na konci totality vytvořil Otakar Vávra svůj poslední film *Evropa tančila valčík* (1989) o historických událostech z roku 1914. Od té doby režíruje již pouze výjimečně: natočil epizodu o Lídě Baarové do cyklu *Genus* (1995), dokument *Moje Praha* (2002) a svůj první hudební videoklip *Hlava kance* (2006) do alba *Strážce plamene*.

Z prvního manželství má syna. Jeho druhou manželkou je jeho bývalá žákyně, filmová režisérka a pedagožka FAMU Jitka Němcová (*1950). Jejich velkým koníčkem je golf.

Otakar Vávra oslavil 28. února 2011 sté narozeniny. K jeho významnému jubileu byl natočen dokument s názvem *Stovku má člověk jednou za život*, který je věnován tomuto nestoru českých filmařů. Byl uveden na ČT v den režisérových narozenin spolu s jeho dílem *Romance pro křídlovku*. Režisér Otakar Vávra je i přes svůj vysoký věk neustále činný, v současné době dokončil scénář k filmu o Janu Masarykovi, který zatím pracovně pojmenoval *Případ Masaryk*, o jehož natočení už řadu let sní. Zbývá mu však zajistit 50 milionů Kč, které na realizaci filmu potřebuje.

Otakar Vávra natočil přes padesát filmů. Je také držitelem neuvěřitelného počtu vyznamenání. Získal řadu ocenění a řádů, byl jmenován Zasloužilým (1955) a Národním umělcem (1968). V roce 2001 dostal Českého lva za dlouholetý přínos českému filmu, na karlovarském MFF v témže roce Cenu za mimořádný umělecký přínos světovému filmu a naposledy roku 2004 medaili Za zásluhy z rukou prezidenta Václava Klause a mnoho dalších.

(Štoll, 2009, s. 601 - 603), (Bartošková, Bartošek, 1986, s. 474 - 478),

(www.csfd.cz/tvurce/3316-otakar-vavra/ z 12. 1. 2011)

1.4.2 Jiří Krejčík

(narodil se 26. června 1918 v Praze)

Jeho cesta k filmu nebyla zcela přímá. Po maturitě začal studovat elektrofakultu na ČVUT v Praze (1937 - 1939). Když byly za okupace školy zavřeny, nastoupil jako úředník v soukromé firmě, potom pracoval jako statista v barrandovských ateliérech.

Jiří Krejčík začínal svou režijní činnost tvorbou krátkometrážních a reklamních snímků. Svůj první hraný film *Týden v tichém domě* natočil v roce 1947 na motivy *Povídek malostranských* od Jana Nerudy. Krejčíkovy filmy z padesátých let byly poznamenány dobovou ideologií a schematičností. Za vrchol jeho tvorby jsou považována léta šedesátá.

Vysoko je hodnocen *Vyšší princip* z roku 1960 podle povídky Jana Drdy *Němá barikáda*. Film o odvaze gymnaziálního profesora latiny, který se v době heydrichiády zastane studentů, patří do zlatého fondu české kinematografie. Tento film získal řadu ocenění, navíc objevil pozdější velkou hvězdu českého filmu – herečku Janu Brejchovou.

K dalším úspěšným dílům patří například komedie *Svatba jako řemen* (1967), inscenace *Pension pro svobodné pány* (1967), která byla na repertoáru divadla celkem 16 let, životopisný film o slavné operní pěvkyni Emě Destinové *Božská Ema* (1979), nebo adaptace románu Romana Ráže *Prodavač humoru* (1984).

Ve svých dílech klade Jiří Krejčík často etické otázky, jeho filmy se staly určitou mravní výzvou divákům, jde v nich o čest, pravdu, nedeformované lidské vztahy. Nabízí vážná psychologická témata, příběhy z války, kdy se hrdina dokáže vzepřít nepříteli. Na straně druhé využívá komediálního žánru a opírá se o vynikající herecké výkony.

Po roce 1948 byl zpočátku zastáncem komunistického režimu, poté patřil k předním kritikům totality. Jeho tvorba byla v průběhu jeho života poměrně často omezovaná politickými restrikcemi, navíc má výbušnou povahu a kvůli svému perfekcionalismu vyžadoval od svých kolegů velkou profesní a lidskou náročnost. Po roce 1989 těžce nesl privatizaci barrandovských studií a ztrátu možnosti realizovat tam nadále své projekty. Po listopadu 1989 nastala pro Jiřího Krejčíka nová tvůrčí etapa. Ve spolupráci se synem Jiřím natočil osobní úvahu o proměnách Prahy *Praha... bude naše?* (1995), podobně pokračoval i v dalším dokumentárním filmu *Národ sobě* (2002) o restituci budov Národního divadla. O herecké hvězdě z 60. let a kanadském emigrantovi natočil během jedné z jeho návštěv ve vlasti rozhovor s ukázkami jejich společné tvorby s názvem *Tři životy Vladmíra Pucholta* (1996). Zcela netypicky vznikl film *Maturita v listopadu* (2000), kdy během listopadových událostí v roce 1989 na gymnáziu v České Třebové došlo k tvrdým konfliktům studentů

a pedagogů, zvláště ředitele. Studenti tehdy oslovili režiséra, který se rozhodl natočit o tomto sporu film. Dokumentární snímek se mu podařilo dokončit až po deseti letech a získal za něj Cenu Vox humana (2000). Se sarkastickým humorem a deziluzí předkládá svůj stylizovaný autoportrét *Tv. zoufalství Jiřího Krejčíka* (2001). Režisérka Alena Činčerová o něm natočila v roce 2002 portrét do cyklu GEN.

V roce 2008 ve svých devadesáti letech natočil Jiří Krejčík původní televizní film *Osudové peníze* na motivy jedné Čapkovy povídky z jeho souboru *Trapné povídky*. V souvislosti s tímto snímkem měl vzniknout film o filmu, ale nakonec byl natočen půlhodinový portrét o režisérovi s názvem *Peníze Jiřího Krejčíka* (2008). V tomto rozhovoru se vyjadřuje i ke svým plánům do budoucna: „Jestli ještě něco vůbec natočím, bude toho už málo. Co dokončit chci, je jeden dokument, který vzniká už dvanáct let. Jsou to taková zastavení nad občanskými problémy, které doléhají na poctivé lidi zápasící s ničemností, s neřádem, se zločinem. To dotočit musím...!“ (www.ceskatelevize.cz/porady/10150690706-osudove-penize/ z 23. 1. 2011) Naopak lituje, že se mu nepodařilo natočit film o Boženě Němcové.

V letošním roce byl uveden dvacetiminutový dokument M. Šandové s názvem *Vzkaz Jiřího Krejčíka*. Dozvídáme se v něm, že hrou osudu mohl být Jiří Krejčík válečným pilotem. Je znám svými názory o zmizelé morálce, etice a dobrých mravech, které ve svém kodexu ukládá zákon a které ani česká politická elita nedodržuje.

(www.ceskatelevize.cz/porady/10160488386-vkaz-jiriho-krejciika/)

Jiří Krejčík je nepřehlédnutelnou postavou českého filmu, nejen pro svoje profesní úspěchy, ale i pro osobní a občanské postoje. Je nepochybně jedním z nejvýznamnějších režisérů a scénáristů české kinematografie. Kromě filmu spolupracuje také s televizí a divadlem. I když nikdy nevykonával soustavně pedagogickou činnost, FAMU jej v roce 2001 jmenovala docentem a poté v roce 2006 profesorem režie. Jeho filmy získaly desítky cen, v roce 1999 dostal Mimořádné uznání za tvořivý přínos České kinematografii ČLF a v témže roce Českého lva za dlouholetý přínos českému filmu, z dalších například státní vyznamenání ČR Medaile Za zásluhy II. stupně v oblasti kultury (2005), Cenu za mimořádný umělecký přínos světovém filmu MFF Karlovy Vary (2005) a Cenu Milana Maryšky za přínos českému dokumentárnímu filmu NADOTEK v Ústí nad Orlicí (2006).

Jiří Krejčík se také sám několikrát objevil na filmovém plátně, například ve filmu Jiřího Menzla *Slavnosti sněženek* (1983) jako pan Karel, v retrokomedii *Pelíšky* (1999) Jana Hřebejka si zahrál profesora Stárka, hraje i v televizním seriálu *Cukrárna* (2010).

Má dvě dcery a syna. **Jiří Krejčík mladší** se narodil roku 1955. Absolvoval katedru kamery FAMU (1981) a v letech 1981 - 1992 pracoval v barrandovských studiích jako kameraman. Od té doby působí ve svobodném povolání.

(Štoll, 2009, s. 293 - 297), (www.csfd.cz/herec/1525-jiri-krejcik/)

1.4.3 Oldřich Lipský

(narodil se 4. července 1924 v Pelhřimově – zemřel 19. října 1986 v Praze)

Jeden z neoriginálnějších tvůrců českých veseloher pocházel z Pelhřimova, kde měl jeho otec Vilém cukrárnu a kavárnu a vedl rovněž místní ochotnický spolek. Byli tři bratři. Starší bratr Lubomír se stal hercem (narozen roku 1923) a mladší bratr Dalibor (narozen v roce 1930) zemřel v roce 1947. Oldřich Lipský působil už za války v ochotnickém divadle Mladá komedie. V létě 1945 se přestěhoval do Prahy, kde studoval práva a filozofii. Nakonec dal ovšem přednost divadlu a filmu. Pracoval jako herec, režisér a umělecký ředitel Divadla satiry, jehož byl spoluzakladatelem. Poprvé se objevil jako herec ve filmu *Řeka čaruje* (1945) v roli mladíka ve mlýně.

Po uzavření Divadla satiry pracoval od roku 1949 ve filmovém studiu Barrandov, nejprve jako asistent režie, spoluscénárista a spolurežisér. Svůj první vlastní film *Cirkus bude!* natočil v roce 1954. Jedná se o veselohru, v níž zachytil mimo jiné i výkony předních československých artistů. Oldřich Lipský byl obdivovatelem cirkusu a do tohoto prostředí umístil i několik svých dalších filmů, např. dokumentární *Cirkus jede* (1960), veselohry *Šest medvědů s Cibulkou* (1972) a *Cirkus v cirkuse* (1975). Čtyři roky připravoval i scénář seriálu *Cirkus Humberto*, avšak jeho realizace se již nedočkal. Občas dokonce režíroval i představení v cirkusech nebo v lední revue.

Mimo jiné režíroval velmi úspěšnou parodii na westerny *Limonádový Joe* (1964). Ve spolupráci se scénáristou Milošem Macourkem vznikly např. snímky *Zabil jsem Einsteina, pánové* (1969), *Čtyři vraždy stačí, drahoušku!* (1970), *Slaměný klobouk* (1971). Komedii *Jachyme, hod' ho do stroje!* (1974) začala velmi úspěšná spolupráce Oldřicha Lipského s autorskou dvojicí Divadla Járy Cimrmana Zdeňkem Svěrákem a Ladislavem Smoljakem. Hlavní komickou postavu vytvořil Luděk Sobota, jeho partnerkou byla Marta Vančurová. Na Festivalu českých a slovenských filmů v Praze 1975 získal Oldřich Lipský cenu za režii. Následoval snímek „*Marečku, podejte mi pero!*“ (1976) ze študáckého prostředí, kdy v rolích studentů vystupují dospělí. Protagonisty filmu byli Jiří Sovák a Iva Janžurová. Na FFP v roce 1976 získal film Cenu FFP a téhož roku na FEST 80 v Bělehradě

získal Cenu diváků. Podle scénáře Zdeňka Svěráka natočil Oldřich Lipský dodnes oblíbený dětský film *Ať žijí duchové!* (1977) a Werichovu pohádku *Tři veteráni* (1983).

Kromě filmu *Limonádový Joe* (1964) spolupracoval Oldřich Lipský ještě dvakrát se scénáristou Jiřím Brdečkou, vznikly tak slavné parodie *Adéla ještě nevečeřela* (1977) a *Tajemství hradu v Karpatech* (1981). Další komedie Oldřicha Lipského *Srdečný pozdrav ze zeměkoule* (1982) byla natočena podle společného scénáře Vladimíra Jiráka, Oldřicha Lipského a Alexandra Lukeše. Svou poslední filmovou veselohru *Velká filmová loupež* (1986) již nedotočil. Během natáčení Oldřich Lipský zemřel a snímek potom dokončil jeho kolega Zdeněk Podskalský.

Syn **Dalibor Lipský** (narozen v roce 1954) vystudoval FAMU obor stříhová skladba a je filmovým stříhačem a producentem. Jeho dcera Ludmila je lékařka. (Štoll, 1986, s. 244 - 248), (www.csfd.cz/tvurce/3225-oldrich-lipsky/)

1.4.4 Hynek Bočan

(narodil se 29. dubna 1938 v Praze)

Pocházel z Libně, byl synem právníka. Jeho otec zemřel, když mu bylo dvanáct let. V patnácti letech si zahrál svou první dětskou roli ve filmu Jiřího Sequense *Olověný chléb* (1953). Během natáčení se seznámil s tehdejšími asistentem režie Ladislavem Helgem, který ho pak po maturitě připravil na zkoušky na FAMU. Obor režie na FAMU úspěšně ukončil v roce 1961 a ihned nastoupil jako asistent režie do Barrandovských ateliérů. Praxi vykonával u režisérů Karla Kachyni, Jana Valáška, Jindřicha Poláka, Jana Němce a Jiřího Weisse.

V roce 1965 natočil svůj první celovečerní film *Nikdo se nebude smát* podle jedné z povídek z knížky *Směšné lásky* svého učitele Milana Kundery. Za tento film získal Velkou cenu města Mannheimu na Filmovém týdnu v roce 1965 a cenu mladé kritiky na Západoněmeckých dnech krátkého filmu v Oberhausenu rok poté. Následoval zdařilý snímek podle románu Vladimíra Párala *Soukromá vichřice* (1967). Pro televizi pak natočil podle románu Karla Michala historický snímek *Čest a sláva* (1968), za který dostal na MFF v Benátkách Passinettiho cenu italské filmové kritiky. Film se však nesměl za normalizace vysílat a dostal se do trezoru. I výroba následujícího filmu *Pastáček* z prostředí ústavu pro narušenou mládež byla zastavena (1968). Film podle stejnojmenné novely Karla Misaře byl dokončen a uveden až v roce 1990. Hynek Bočan koncem šedesátých let spolupracoval s televizí při natáčení devítidílné adaptace Foglarových *Rychlých šípů*. Seriál byl uveden pod názvem *Záhada hlavolamu* v roce 1969.

Jeho další filmová i televizní tvorba v průběhu sedmdesátých a osmdesátých let spočívala ve výběru bezproblémových a nijak zvlášť zajímavých témat. Z šesti této tvorby vyčnívá film z roku 1983 *Svatební cesta do Jiljí* s Josefem Abrhámem a Libuší Šafránkovou. Výjimečně zdařilá je pohádka *S čerty nejsou žerty* (1984), za kterou obdržel několik ocenění v zahraničí a která je populární dodnes. Nezapadl ani televizní seriál *Slavné historky zbojnické* z roku 1985. V devadesátých letech uspěl s dvěma televizními seriály s Ivanou Chýlkovou, první *Co teď a co potom* (1991) pojednává o problémech alkoholismu, druhý čtyřdílný seriál *Přítelkyně z domu smutku* (1992) se vrací do období normalizace. Děj filmu natočeného podle stejnojmenné literární předlohy Evy Kantůrkové je zasazen do prostředí vyšetřovací vazby v ruzyňské věznici a čerpá z osobních zážitků autorky románu. V roce 1994 na MFF v Cannes získal Velkou stříbrnou cenu v kategorii seriálů a Velkou zlatou cenu za herecký výkon Ivany Chýlkové.

O historii pojednává i další úspěšný seriál *Zdivočelá země* (1997, 2001, 2008) podle scénáře Jiřího Stránského s Martinem Dejdařem v hlavní roli. Na televizní obrazovce mohli diváci zhlédnout již tři řady seriálu, čtvrtá se v současné době natáčí. Toto třináctidílné pokračování budou moci televizní příznivci *Zdivočelé země* vidět v roce 2012. V nové řadě seriálu účinkuje 163 herců, děj se odehrává v nové lokalitě, na statku Koloredov, který se v seriálu jmenuje Lučiny. Statek Radič, kde se točily původní díly, změnil totiž majitele a bylo třeba najít nové místo děje. Většina dílů čtvrté série se odehrává v sedmdesátých letech, začíná a končí ovšem rámcově rokem 1990, kdy Antonín Maděra (Martin Dejdar) slaví 75. narozeniny a na jehož oslavu je pozván i tehdejší prezident Václav Havel. Účast exprezidenta ve filmu bude jistě pro diváky překvapením.

(www.ceskatelevize.cz/porady/879131-zdivocela-zeme/),

(www.sedmicka.cz/pisek-strakonice/clanek?id=184430 z 25. 6. 2010)

Na Štědrý den 2009 přinesla Česká televize další čertovskou pohádku režiséra Hynka Bočana *Láska rohatá*. Příliš neuspěly jiné Bočanovy seriály ze současnosti, např. *O zvířatech a lidech* (1994, s Ivanou Chýlkovou v hlavní roli), *Když se slunci nedaří* (1996), *Poslední sezóna* (2006) nebo pokus navázat na seriál ze 70. let *Nemocnice na kraji města po dvaceti letech* (2003). V roce 2001 debutoval Hynek Bočan v pražském Studiu Ypsilon režii hry Jiřího Brdečky *Žito kouzelník*. V poslední době se spolupodílel na natáčení dokumentu pod názvem *Rozmarná léta českého filmu*, která ve dvacetidílném cyklu přibližují polistopadová léta českého filmu. Diváci je mohou sledovat každé úterý od 4. ledna 2011 v České televizi.

Hynek Bočan je ženatý s Janou Pospíšilovou, s níž má tři děti.

(www.csfd.cz/herc/3152-hynek-bocan/), (www.zlatasedesata.cz/profil/hynek-bocan/)

1.4.5 Jan Svěrák

(narodil se 6. 2. 1965 v Žatci)

- režisér, scénárista a herec. Syn scénáristy a herce Zdeňka Svěráka, s nímž často spolupracuje.

Po gymnáziu vystudoval v letech 1983 – 1988 katedru dokumentární tvorby na pražské FAMU (1988) a už během studií na sebe upozornil svými školními filmy *Vesmírná odyssea II* (1986) a *Ropáci* (1988), což je fiktivní dokument o podivném živočichovi. Za něj dostal studentského Oscara (1989).

V devadesátých letech začal točit celovečerní hrané filmy a stal se patrně nejúspěšnějším režisérem své generace, neboť jeho filmy se těší velké oblibě a získávají řadu cen na filmových festivalech. V celovečerní tvorbě debutoval snímkem *Obecná škola* (1991), která byla nominovaná na Oscara. Jeho největším úspěchem se stal *Kolja* (1996), který získal Oscara a jenž byl také oceněn šesti Českými lvy včetně kategorií nejlepší film a nejlepší režie. Režíroval a spolupodílel se na námětu a scénáři filmu *Akumulátor I* (1994), který získal Českého lva za divácky nejúspěšnější film roku. Na Mezinárodním filmovém festivalu v Karlových Varech obdržel jeho další snímek *Jízda* (1994) Křišťálový glóbus, kromě režie spolupracoval i na jeho scénáři. Válečné drama o letcích *Tmavomodrý svět* (2001), ve kterém si rovněž zahrál, natočil podle scénáře Zdeňka Svěráka. Ve spolupráci s Martinem Dostálem natočil celovečerní dokument o svém otci *Tatínek* (2004). Dalším společným projektem otce a syna byl film *Vratné lahve* (2007), jenž opět sklídl obrovský úspěch. Svědčí o tom i získání tří Českých lvů, mezi nimiž byly Cena za režii pro Jana Svěráka a Cena za divácky nejúspěšnější film.

Tři roky po obrovském diváckém úspěchu komedie *Vratné lahve*, kterou v českých kinech zhlédlo více než 1 200 000 diváků, přišel režisér Jan Svěrák současně i jako scénárista a producent s dalším snímkem odlišného stylu i žánru. Dne 20. května 2010 měl premiéru animovaný film rodinného typu *Kuky se vrací*. Je to současně dobrodružný i poetický příběh ze světa dětské fantazie zasazený do mikrosvěta přírody. *Kuky se vrací* je příběhem šestiletého kluka Ondry, který má astma, a proto ze zdravotních důvodů musí jeho plyšová hračka - růžový medvídek Kuky pryč z domu. Když vyhodí maminka Kukyho do popelnice, začíná pracovat Ondrova fantazie. Ve filmu jsou zachycena dobrodružství medvídky v neznámém přírodním světě. Jan Svěrák pracoval s loutkami, využil exteriérů české přírody. Natáčení bylo velice náročné, neboť vyžadovalo spoustu času a trpělivosti. Z původně plánovaných 35 natáčecích dnů jich bylo ve skutečnosti sto. Z plánovaného šestičlenného

týmu spolupracovníků se ve finále na natáčení podílelo šedesát lidí. Kamera snímala dlouhé hodiny pohyb veverek, ježků, lišky, ptáků, motýlů, včel a jiných zvířat. Filmaři pak použili počítačových triků k vymazání drátků loutek a k propojení záběrů. Film nakonec obsahuje třikrát více trikových záběrů než zatím nejnáročnější snímek Jana Svěráka *Tmavomodrý svět*. Jméno pro medvídko vybral Jan Svěrák proto, že v sobě obsahuje koukání na svět kolem sebe. Asi největším inspiračním zdrojem pro film bylo vyprávění produkční Moniky Šplíchalové o její dcerce, která měla plyšového pejska jménem Kuky. Kdysi, když bylo holčičce pět roků, zapoměli pejska na chalupě. Holčička tehdy plakala a bála se o svého Kukyho. Měla starost o to, co bude jíst, a kde bude spát. Během vyprávění si Jan Svěrák uvědomil, že dospělí už téměř zapoměli na to, jak jako děti byli fixovaní na hračku, o níž se domnívali, že je živá. Ve filmu spolupracovali všichni tři Svěráci – dědeček Zdeněk v roli Hergota, otec Jan Svěrák jako scénárista, režisér a producent a syn Ondra mluví Kukyho. Na prvním castingu Ondra nebyl vybrán, neboť v šesti letech nebyl výrazně lepší než ostatní a ještě nechtěl hrát v žádném filmu. Jelikož se však natáčení značně protáhlo, mezitím povyroستl a v osmi letech si roli už vyzkoušet chtěl. A navíc byl rád, že může čas trávit společně s tatínkem i dědečkem. Původně se Jan Svěrák domníval, že by dialogy měl napsat jeho otec Zdeněk, ovšem ten odmítl, neboť si myslel, že syna Ondru má lépe naposlouchaného jeho otec než dědeček. Zdeněk Svěrák zveršoval potom s chutí několik básniček pro postavu Aničky. Výsledek dopadl celkem dobře, snímek lze považovat za rodinný film, ve kterém si dospělí ocení vtipné dialogy a malé diváky osloví příběh medvídko Kukyho. (www.download.kviff.com/2010/denik/web0207cz.pdf z 21. 1. 2011)

Při udělování Českého lva 2010 získal film tři ceny – za střih, hudbu a zvuk.

Jana Svěráka můžeme zhlédnout v hereckých rolích, např. ve filmech *Kulový blesk* (1978), *Válka barev* (1993), *Rebelové* (2001), *Román pro ženy* (2005) aj.

Je spolujednatel produkční firmy Luxor a majitelem společnosti Biograf Jan Svěrák Pictures, úspěšný je i v oblasti filmových spotů.

(Štoll, 2009, s. 528 - 529), (www.csfd.cz/tvurce/1462-jan-sverak/)

Shrnutí

Česká kinematografie se může pochlubit množstvím režisérů zvučných jmen nejen v českém kulturním prostředí, nýbrž některá jména pronikla i do celosvětového povědomí, zvláště zásluhou dvojice Zdeňka a Jana Svěrákových.

Tvorba režisérů je velmi různorodá, nelze tedy vymezit režiséry, kteří by se věnovali pouze tvorbě filmů s pedagogickou tematikou. Někteří z nich si sice určitým způsobem vymezují oblast tvorby a můžeme u jejich filmů najít styčné body, většinou však natáčejí filmy různých žánrů s různými tématy. Z rozhovorů či vzpomínek můžeme někdy dojít k prvotnímu impulsu, který vedl režiséra k natočení určitého filmu, např. filmu s pedagogickou tematikou. Na základě studia životopisu je zajímavé sledovat, jakým osobnostním i profesním vývojem tito režiséři prošli, jak se jich osobně dotkly změny režimů, v nichž žili a jak se s tímto dokázali vyrovnat. Najdeme mezi nimi osobnosti, které si zachovali morální hodnoty, ale i takové, kteří se podřídili diktatuře režimu. Z pohledu filmových historiků je pak jejich dílo hodnoceno s odstupem doby. Někteří se stali velikány ve své profesi a pro své dílo si zaslouží obdiv. Jsou oceňováni na filmových festivalech a přehlídkách, za svoje dílo získávají nejrůznější ceny. Mnozí se zapojují i do pedagogické činnosti a sami se podílejí na výchově dalších generací dobrých českých režisérů.

O kvalitách jejich filmů vypovídá i zájem diváků nejen v době, kdy byly filmy poprvé uváděny do kin, ale i jejich návraty na televizní obrazovky, jejich současná sledovanost, případně to, jak se jim podařilo proniknout do myslí veřejnosti nejrůznějšími „filmovými hláškami“, které takřka zlidověly.

1.5 Osobnost Zdeňka Svěráka

Zdeněk Svěrák je populární český scénárista, spisovatel, vynikající herec, zpěvák, textař, dramatik, moderátor a humorista. Tento usměvavý sympatický pětasedmdesátník je nositelem mnoha přídomek, jako např. „český Sean Connery“ nebo „převtělený Jan Ámos Komenský“. Většina z nás ho vnímá jako vzdělance navazujícího na buditelské tradice. Tento přídomek nesouvisí pouze s jeho učitelskými začátky, nýbrž také s jeho charakterem, moudrostí, zásadovostí a slušností. Je to muž pevného charakteru, který oplývá jiskřivým vtípem a laskavým humorem a který si dokázal i přes veškerou popularitu zachovat skromnost. V roce 2005 se „probojoval“ do první třicítky finalistů v divácké soutěži Největší Čech. Lidé ho obdivují a milují. V mnoha anketách ho navrhovali již několikrát na prezidenta i ombudsmana. Má neopakovatelné charisma jako inteligentní a moudrý muž, má dar ukazovat nesmírnou bohatost českého jazyka. Je nedostižný ve slovních hříčkách, dvojsmyslech a přirovnáních, které vystihují naši národní mentalitu.

Znají ho všichni – od malých dětí až po seniory či postižené, neboť šíře jeho uměleckého i společenského záběru je obrovská a zahrnuje i oblast charitativní.

Narodil se 26. března 1936 v Praze jako syn Františka Svěráka elektrikáře. Otec se dopracoval až na pozici vedoucího trafostanice, ačkoliv nebyl inženýr. Za války se však nechtěl podřídit německému diktátu, a tak byl z práce vyhozen. Rodina se musela přestěhovat do Kopidlna. Po válce se do Prahy opět všichni vrátili. Maminka Růžena byla celý život v domácnosti, protože tatínek si prý zakládal na tom, že muž má být schopen vydělat tolik peněz, aby žena mohla být doma a starat se o výchovu dětí. Zdeněk Svěrák byl až druhorozeným synem manželů Svěrákových, neboť starší prvorozený bratr Zdeněk zemřel ve věku pěti let na otravu krve. Druhorozený syn měl nahradit prvního, a proto dostal i jeho jméno. Třetím dítětem Svěrákových je dcera Božena, která žije se svou rodinou za Prahou.

Jeho dětské představy o budoucím povolání zahrnovaly mnoho profesí – od řidiče pekařského auta, přes průvodčího až k prezidentskému postu. Sám sebe charakterizuje jako „slušně vycpaného chlapce, který se přesto průšvihům nevyhnul“ (Čermáková, 2009, s. 11). Byl spíše plaché povahy a v učení příliš ne vynikal. Dodnes mu zůstalo pomalé čtení. Na gymnáziu se jeho zájem soustředil na dílo Aloise Jiráska, jehož dílo celé přečetl, dále ho zaujali také Karel Poláček a Karel Čapek. Z knih rád předčítal rodičům a tam jsou asi počátky toho, že s oblibou někomu něco vypráví. Byl trémista, opozdilec, nesnášel chemii a fyziku. Naopak ho bavily předměty jako český jazyk, literatura, dějepis a hudební výchova. Už na gymnáziu začal psát humorné povídky a předčítal je spolužákům pro pobavení. Ale až

do maturity si myslel, že se podle otcova přání stane elektroinženýrem. Pak se však rozhodl jinak, a protože chtěl být spisovatelem jako Alois Jirásek, začal studovat na Vysoké škole pedagogické v Praze obor český jazyk a literatura.

Po studiích roku 1958 byl poslán společně se svou spolužačkou a budoucí manželkou Boženou na umístěnku do pohraničí, do Měcholup na Žatecku, později pak přestoupil na základní školu a gymnázium do Žatce. „Zdeněk Svěrák se nám přišel poprvé představit jako nový třídní učitel ještě ve vojenské uniformě a my, dívky, jsme se do něj pro jeho urostlou postavu, krásné oči a hezké vlasy okamžitě zamilovaly,“ vzpomíná na učitelské začátky Zdeňka Svěráka Dana Kameníčková ze Žatce. „Učil nás český jazyk a dějepis. Způsob, jakým vysvětloval látku, byl tak poutavý, že ve třídě vždy panovalo naprosté ticho, klid a pořádek.“ (Čermáková, 2009, s. 13-14) Svou práci vykonával velmi zodpovědně, a proto mu na ostatní zájmy už nezbýval čas. Jak se sám vyjádřil: „Já bych to povolání asi nepřestal dělat, kdyby bylo možný při něm psát. Ale to nešlo, protože já jsem měl jenom jeden obor, český jazyk a literaturu, a to se vám na stole pořád kupí diktáty a slohy k opravám. Čili já jsem chtěl být učitel a spisovatel. A to nešlo. Já jsem byl učitel opravář.“ (Čermáková, 2009, s. 16) Učitelské profesi se Zdeněk Svěrák věnoval čtyři roky.

V roce 1959 se oženil s učitelkou Boženou Němečkovou a po dvouletém manželství se jim v roce 1961 narodila dcera Hana, později v roce 1965 přišel na svět syn Jan.

Po úspěšném konkurzu odešel Zdeněk Svěrák v roce 1961 do armádního vysílání Československého rozhlasu v Praze, kde působil do roku 1969 jako redaktor. V pořadu Nealkoholická vinárna U Pavouka, který se vysílal jednou měsíčně na stanici Praha, uplatňoval svůj svébytný humor. Tam jsou pravděpodobně počátky objevu Járy Cimrmana. Na nápad založit divadlo přišel Svěrákův kolega z Vinárny Jiří Šebánek. Toto divadlo bylo roku 1966 založeno jako ryze pánská společnost. U jeho zrodu stáli Jiří Šebánek, Zdeněk Svěrák, Miloň Čepelka a Ladislav Smoljak. A 23. prosince téhož roku oznámil muzikolog Evžen Hedvábný (což byl pseudonym Karla Velebného) ve Vinárně U Pavouka nález pozůstalosti zapomenutého českého génia Járy Cimrmana. Právě jemu se připisují desítky objevů a vynálezů, matematických vzorců, projekt Panamského průplavu, pouze o sedm metrů minul Severní pól a jako zapřísáhlý vlastenec se svými protihabsburskými vtipy podílel na pádu Rakousko-uherské monarchie. Základem přímých přenosů z Vinárny U Pavouka a též Divadla Járy Cimrmana byla mystifikace a pseudovědeckost. Tři úvodní hry napsali Zdeněk Svěrák – *Akt*, Jiří Šebánek – *Domáci zabijačka* (s odchodem Šebánka z divadla byla tato hra vyřazena z repertoáru) a Ladislav Smoljak – *Vyšetřování ztráty třídní knihy*. Z pera autorské dvojice Svěrák – Smoljak vzešlo několik dalších her, které napsali pro

toto divadlo a které se za 45 let existence Divadla Jára Cimrmana dočkaly tisíce repríz. Např. *Lijavec*, *Němý Bobeš*, *Cimrman v říši hudby*, *Posel z Liptákova*, *České nebe* aj.

V roce 2005 při vyhlášení ankety České televize „Největší Čech“, během níž se měl na základě hlasování diváků zvolit nejvýznamnější příslušník českého národa za celou jeho historii až do současnosti, se horkým favoritem na tento post stal právě Jára Cimrman. Ke zklamání svých fanoušků byl však jako fiktivní postava vyřazen už po prvním nominačním kole hlasování. Jeho objevitelé však pokračovali v dokladech o tom, že Cimrman žil, novými výstavami, pamětními deskami Járu Cimrmanovi, novými ulicemi pojmenovanými po zneuznalém největším Čechovi. Svěrák sám se v anketě umístil na 25. místě.

Ačkoli se Zdeněk Svěrák proslavil jako scénárista, ve filmu začal jako herec, a to v roce 1969 ve snímku Jiřího Menzela *Skřivánci na niti*. Film zůstal dvacet let v trezoru, neboť odkrýval skutečnosti padesátých let. Zdeněk Svěrák nemá žádnou hereckou školu, sám sebe označuje za herce samouka, který ovšem hraje velmi rád. Všechny jeho role jsou v komediích nebo ve filmech s komediálním nádechem. Postava mu musí být blízká a musí vycházet z jeho naturelu. Snad všichni znají film *Jáchyme, hod' ho do stroje!* (1974). Zdeněk Svěrák s Ladislavem Smoljakem tu poprvé aplikovali cimrmanovský humor ve filmu. V tomto filmu režiséra Oldřicha Lipského si Svěrák zahrál roli podnikového psychologa, který pořádá protiúplatkové kurzy. V *Marečku, podejte mi pero!* (1976) hraje se Smoljakem třídní recesisty, ve filmu *Jak básníci přicházejí o iluze* je docentem, který přednáší nesmyslné úvahy o uspořádání věcí na stole. Hrál např. i v těchto filmech: *Tři veteráni*, *Rozpuštěný a vypuštěný*, *Co je vám, doktore?*, *Vesničko má středisková* aj. Mnohé hlášky z filmů zlidověly.

Svůj první scénář vytvořil Svěrák k filmu *Sněží pro žatecké amatéry* začátkem 60. let, kdy ještě působil na gymnáziu. Jméno jako filmový scénárista si vydobyl v 70. a 80. letech. V letech 1977 - 1999 byl zaměstnán jako scénárista ve filmových studiích Barrandov, předtím a poté byl ve svobodném povolání. Sám napsal tyto scénáře: *Vrchní, prchni* (1981), *Tři veteráni* (1983), *Vesničko má středisková* (1985), *Utopím si ho sám*, (1989), *Obecná škola* (1991) – nominace na Oscara, *Kolja* (1996) – vítěz Oscara a vítěz Českého lva za nejlepší scénář a nominace za hlavní mužskou roli, *Lotrando a Zubejda*, (1997), *Tmavomodrý svět* (2001) – nominace na Českého lva za nejlepší scénář, *Vratné lahve* (2007). Spolu s Ladislavem Smoljakem se podílel na těchto scénářích: *Jáchyme, hod' ho do stroje!* (1974), *Na samotě u lesa*, (1976), *Marečku, podejte mi pero!* (1976), *Kulový blesk* (1978), *Trhák* (1980), *Jára Cimrman, ležící, spící* (1983), *Rozpuštěný a vypuštěný* (1984), *Nejistá*

sezóna (1987). Spolupodílel se také na scénářích: *Ať žijí duchové!* (1976) a *Akumulátor I* (1993) – nominace na Českého lva za nejlepší scénář a nominace za vedlejší mužskou roli.

Film *Kolja* vznikl téměř tři roky. Hlavní postavu ztvárnil šestiletý Andrej Chalimon z Moskvy. Roli starého mládence a violoncellisty Louky napsal Zdeněk Svěrák sám pro sebe. O *Koljovi* řekl: „Mám za to, že tady chybí film o věcech jako je cit a soucit. Líbila se mi představa člověka, který se dostane do životního presu a vzdor všemu to u něj nakonec vyhraje srdce.“ (Čermáková, 2009, s. 93) Film režíroval jeho syn Jan Svěrák. Snímek byl pořízen za 30 milionů korun. Ihned po premiéře v květnu 1996 se dostal na vrchol žebříčku návštěvnosti. Do konce září 1996 ho vidělo přes 600 000 diváků a na hrubých tržbách vydělal téměř 23 milionů korun. Na rozpočet filmu přispěly kromě České televize (10 milionů korun), také CinemArt, německá a francouzská společnost, film dostal též granty z evropských fondů a Státního fondu pro podporu a rozvoj české kinematografie. Film získal nejen sedm Českých lvů včetně Českého lva za scénář pro Zdeňka Svěráka, ale i dvě prestižní světová ocenění Oskar a Zlatý glóbus.

O filmu *Vratné láhve*. Na dotaz, zda je pro Svěráka Tkaloun variací na jeho vlastní život, jak by vypadal, kdyby nebyl učitelem, odpověděl: „Když už jsem tomu Tkalounovi hledal povolání a věděl jsem, že ho budu hrát já, bylo nabíledni, že to bude kantor, který byl zvyklý denně k někomu mluvit, komunikovat. Tak jsem si říkal, jak by ti bylo Svěráku, kdybys u té kantořiny vydržel a bylo by ti pětadesát, zkusil bys přesluhovat a zjistil bys, že ty děti jsou jiné než ty, na které jsi byl školený.“ (Čermáková, 2009, s. 132) „...Uvědomil jsem si, co jsem chtěl asi předat: že starý člověk není tak starý, jak vypadá. Kluci a holky, kteří se na nás dívají, nevědí, že máme pořád stejné touhy, že někdy i zapomínáme na to, kolik je nám let, že jsme udiveni, když nás někdo pustí v tramvaji sednout. Jako v té písničce v našem filmu: „Mám pořád duši dítěte a říkají mi starý pane,“ vzpomíná Zdeněk Svěrák.“ (Čermáková, 2009, s. 133) Roli malého Tomíka psal Zdeněk Svěrák přímo pro svého vnuka Ondru. Ovšem ten byl tehdy ještě malý a hraní mu příliš nešlo. A tak byl na castingu vybrán Robin Soudek. *Vratné lahve* trhaly rekordy hned od začátku, v návštěvnosti překonaly dokonce i *Tmavomodrý svět*, který dosáhl téměř 90 milionů korun, tj. 1,2 milionů diváků. Spiegel Online o tomto filmu napsal: „*Vratné lahve* symbolizují malý kinematografický zázrak, domácí vítězství českého filmu.“ (Čermáková, 2009, s. 138) Roku 2007 získal film z devíti nominací na Českého lva tři: Cenu za režii pro Jana Svěráka, Cenu za scénář pro Zdeňka Svěráka a Cenu za divácky nejúspěšnější film.

Další širokou oblastí působnosti je psaní textů písní, a to především pro děti. Ve spolupráci s Jaroslavem Uhlířem vzniklo přes 400 písniček, které dodnes takřka

zlidověly. Jejich první společnou písni bylo strašidýlko *Emílek* (1967). V 70. letech psal pod pseudonymem Emil Synek také texty k populárním písním, z nich nejznámější je *Holubí dům* Jiřího Schelingera, rovněž na Uhlířovu hudbu. Mnohé písně zná každý, neboť se často zpívají při kytáře, u táboráků - například *Není nutno*, *Dělání*, *Holubí dům*, *Severní vítr je krutý* aj. V roce 1987 si s Jaroslavem Uhlířem předsevzali, že každý rok vytvoří osm písniček, které se na Štědrý den objeví v televizním pořadu *Hodina zpěvu*. Toto se jim dařilo plnit skvěle, někdy napsali dokonce o jednu písničku víc. Po šestnácti je pak vydávali na CD. Navíc s obdobným představením vystupují společně po celé republice, vlastní pořad na stejné téma má i sám Jaroslav Uhlíř. Zdeněk Svěrák popisuje společná vystoupení následovně: „Naše vystoupení mají vždycky čtyři cíle. Tím prvním je vymést posluchačům starosti z hlavy, společně si s nimi zazpívat, zasmát se, protože smích je zdravý, a nakonec je povzbudit, a by nevěšeli hlavu, až na ně zase ty běžné každodenní starosti padnou.“ (Čermáková, 2009, s. 152)

Zdeněk Svěrák vydal několik knih s písňovými texty, např. v roce 1996 vydalo nakladatelství Albatros knížku *Dělání*, v roce 1988 následoval *Zpěvník*. Za knihu *Jaké je to asi v Čudu* (2003) získal novou Cenu čtenářů Magnesia Liter. Zdeněk Svěrák píše také povídky. Roku 2008 vyšla kniha deseti povídek s prostým názvem *Povídky*. I zde se objevují postavy učitelek nebo profesora (např. povídky *Ivanka a Lenin*, *Vltava*).

Zdá se, že Zdeněk Svěrák si dokáže uchovat dlouhodobé vztahy, nejen v osobním životě (ženat od roku 1959), ale též v profesní oblasti. Svědčí o tom jeho mnohaletá spolupráce nejen s Jaroslavem Uhlířem, ale také s Ladislavem Smoljakem. Všechny je spojuje stejný smysl pro humor, s Jaroslavem Uhlířem také společné idoly – skladatelé Karel Hašler, Jaroslav Ježek, Jiří Šlitr a textaři Jiří Voskovec, Jan Werich a Jiří Suchý. Jeho přítel a dlouholetý spolupracovník Ladislav Smoljak zemřel 6. 6. 2010 ve věku 78 let.

Se svým synem Janem Svěrákem spolupracuje ve filmu od 90. let, např. filmy *Kolja*, *Tmavomodrý svět* (2001), *Vratné lahve* (2007), *Kuky se vrací* (2010). Dcera Hana je učitelkou angličtiny. Jan Svěrák spolu s Martinem Dostálem režírovali umělecký dokument o osobnosti Zdeňka Svěráka *Tatínek aneb Memorizace Zdeňka Svěráka*. (2004). Je to pohled do pracovního zákulisí i soukromí Janova otce. V dokumentu hrají Zdeněk Svěrák, Jan Svěrák, Ladislav Smoljak, Jiří Menzel, Jaroslav Uhlíř aj.

Počátky charitativní činnosti Zdeňka Svěráka jsou spojeny s úrazem jeho kolegy herce Jana Kašpara z Divadla Jára Cimrmana, který v 80. letech spadl ze stromu a ochrnul. Skončil na vozíčku. To přivedlo Zdeňka Svěráka k zájmu o Svaz paraplegiků, který byl založen roku 1990. V roce 1994 pomáhal otevřít centrum Paraple. Napadl ho televizní

projekt *Dobročinná akademie*, který se vysílá na veřejnoprávní České televizi jednou za rok v září. Umělci účinkují bez nároku na honorář a lidé mohou na Konto Paraple přispívat pomocí SMS nebo peněžitými dary. O svých aktivitách pro vozíčkáře řekl: „Pokud vím o nějaké své činnosti, která je stoprocentně užitečná, tak je to právě tato.“ (Čermáková, 2009, s. 168)

Zdeněk Svěrák je příjemný, lidský a velmi tvůrčí člověk. Nevyvyšuje se, není arogantní. Přál by si, aby po něm zbyly dobré filmy, hry nebo texty, které hezky pracují s češtinou, dělají lidem radost a dokáží je také dojmout. (Čermáková, 2009), (Hallada, 1999, s. 252 - 257)

Shrnutí

Snad všichni v českém národě znají jméno Zdeňka Svěráka. Jako pedagog, scénárista i herec a také jako člověk a pravý Čech si našel místo v českých srdcích. Přestože je velmi uznávanou a známou osobností, zůstal skromný a s humorem sobě vlastním sám sebe charakterizuje následovně: „Znám se ze všech stran, i z té odvrácené. Nemám například silnou vůli. Často se vyhýbám konfliktům, i když by bylo správné je řešit. Jsem nedovzdělaný. Anglicky bych potřeboval umět lépe. Jsem nesečtělý, nikdy jsem se nenaučil rychle číst. A kdybych se měl popsat několika slovy, řekl bych: Není tak chytřej, jak vypadá.“ (Čermáková, 2009, s. 7) Dne 5. března 2011 převzal z rukou pana ministra kultury Jiřího Bessera Českého lva za mimořádný přínos české kinematografii. Publikum odměnilo Zdeňka Svěráka více než minutou trvajícím potleskem ve stoje. V krátké řeči, kterou následně Zdeněk Svěrák pronesl, podotkl, že jestli něco dobrého do českého filmu přinesl, tak to byl humor, který pěstovali s Ladislavem Smoljakem, jež tu však nedopatřením osudu nestojí vedle. (www.ceskatelevize.cz/porady/10316018862-cesky-lev-2010/) S trochou nadsázky můžeme říci, že Zdeněk Svěrák se může stát vzorem dalším generacím jako novodobý Jan Amos Komenský, se kterým se shodou okolností narodil i ve stejný den, 28. března, jen o 344 let později.

1.6 Analýza 4 vybraných filmů

1.6.1 Film *Vyšší princip*

– režie Jiří Krejčík, scénář Jan Drda, Jiří Krejčík, 1960

Drama, premiéra: 23. 11. 1960, předloha: Jan Drda (povídka *Vyšší princip*)

Hrají: František Smolík (třídní profesor Málek, klasický filolog), Jana Brejchová (studentka Jana Skálová), Ivan Mistrík (student Vlastimil Ryšánek), Jan Šmíd (student František Havelka), Alexandr Postler (student Karel Moučka), Petr Kostka (student Honza Horák), Radovan Lukavský (profesor Vondráček), Václav Lohniský (profesor Richter, němčinář), Marie Lukášová (profesorka gymnázia), Miroslav Svoboda (profesor gymnázia), Gustav Hilmar (profesor Václav Vandas, češtinář), Bohuš Záhorský (ředitel gymnázia), Marie Vášová (pradlena Ryšánková, Vlastimilova matka), František Pálka (gestapák Wolf), Jiří Kodet (student Zajíček, kolaborantův syn) aj.

Obsah: Děj příběhu nás zavádí do června roku 1942, kdy na následky atentátu umírá zastupující protektor Heydrich a kdy v protektorátu Čechy a Morava vypukl nacistický teror. Studenti oktávy maloměstského gymnázia se zajímají spíše o maturitní písemky nežli o politiku. Na příkaz gestapáka Wolfa musejí odstranit z výlohy žertovné maturitní tablo. Když vyšly noviny s Heydrichovou fotografií, přimaluje jeden ze studentů oktaván Ryšánek zesnulému protektorovi z legrace kníry. Spolužáci se smějí, ale student Havelka varuje před provokací a noviny zmačká a vyhodí do koše. Maturita se blíží. Proto požádá Jana Skálová svého nadaného spolužáka Ryšánka o pomoc při doučování latiny. Mezi mladými lidmi vzplane láska. Syn místního kolaboranta student Zajíček není pro špatný prospěch připuštěn maturitě, a tak se rozhodne pomstít. Na gestapu udá svoje spolužáky Ryšánka, Havelku a Moučku a jako důkaz přiloží pomalované noviny. Studenti jsou zatčeni. Situace všemi otřese, a jejich třídní profesor Málek, starý muž, který žije ve světě antických básníků, statečně intervnuje za své studenty u velitele místního gestapa. Ačkoli velitel slíbil jejich propuštění, jsou všichni tři za schvalování atentátu popraveni. Když má profesor Málek před celou třídou odsoudit skutek studentů, vzepře se a nazve tento čin vraždou. Studenti ho podpoří povstáním v lavici.

Vyšší princip patří právem do zlatého fondu české kinematografie. Je řazen k filmům, jež stály u zrodu druhé vlny válečné prózy. Ve filmové verzi stejnojmenné povídky není veškerá pozornost upřena pouze na gesto starého latináře, ale významnými jsou také postoje studentů, pedagogů gymnázia a celého maloměsta, všech těch, kteří byli za heydrichiády

vystaveni nemilosrdnému teroru. Vedle dokonalého vykreslení atmosféry a strachu je ve filmu vzdán hold odvaze. Film je postaven na excelentních výkonech herců, zvláště Františka Smolíka v roli profesora Málka a také na výborném režijním umění Jiřího Krejčíka.

1.6.2 Film „Marečku, podejte mi pero!“

– režie Oldřich Lipský, scénář Ladislav Smoljak, Zdeněk Svěrák, 1976

Komedie

Hrají: Jiří Sovák (mistr Jiří Kroupa st., večerní student), Míla Myslíková (jeho manželka), Jiří Schmitzer (student Jiří, syn Kroupových), Václav Lohniský (kontrolor Viktor Hujer/Robert, Hujerův bratr), Iva Janžurová (Eva Týfová, spolužačka Kroupy st.), Josef Kemr (skladník šroubárny Plha, večerní student), Ladislav Smoljak (večerní student Tuček zvaný Mareček), Zdeněk Svěrák (večerní student Šlajs zvaný Hustolez), František Kovářík (profesor češtiny Hrbolek), Josef Abrhám (třídní profesor Čeněk Janda, profesor matematiky), Taťjana Medvecká (Eva Tůmová, přítelkyně Kroupy ml.), František Filipovský (profesor chemie Lapáček), Jaroslav Obermaierová (profesorka fyziky Zíková), Jiří Hálek (ředitel školy) aj.

Obsah: Továrna na výrobu zemědělských strojů se modernizuje. Aby mohl mistr Kroupa zůstat ve své funkci, musí si zvýšit kvalifikaci. Dochází tedy do večerní školy a připravuje se na maturitu. Studenty večerní průmyslovky jsou dámy a pánové středního věku. Ve stejné škole studuje i jeho syn Kroupa mladší. Mistr Kroupa přistupuje ke studiu zodpovědně, ale například matematika mu činí velké potíže. I dospělí se chovají jako mladí studenti. Najdou se mezi nimi snaživci, ulejšváci i rošťáci. Eva Týfová se snaží svádět Kroupu staršího. Ovšem dojde ke komické situaci, kdy je jí doručeno psaníčko od Kroupy s textem: „Sejdeme se na hřbitově“, což si ovšem vyloží jako urážku. Dopis byl ale určen dívce Evě Tůmové, spolužačce Kroupy mladšího, který byl také jeho autorem. Šplhoun Hujer rozešle pozvánky na rodičovskou schůzku celému příbuzenstvu, a tak dorazí jeho 14 příbuzných. Profesory navíc zásobuje čerstvou zeleninou a ovocem z vlastní zahrádky. Šprýmaři Šlajs a Tuček vyvádějí různé kulišárny. Pan profesor je neustále zaměňuje za Marečka a Hustolesa. Kroupa starší potlačí svoji ješitnost a nechá se doučovat synem. Jeho prospěch se díky tomu výrazně zlepšil, jeho vysvědčení je proto celkem slušné. A tak po čase řídí mistr Kroupa provoz v moderní hale automaticky z prosklené kabiny.

Výroky staříčkého češtináře Hrbolka, který odmítá omluvit studenta Hliníka, jež se odstěhoval do Humpolce, patří k nezapomenutelným větám filmu. I když se v Humpolci tento film nenatáčel (točil se v Roudnici nad Labem), přesto je s ním díky hlášce „Hliník se vodstěhoval do Humpolce“ navždy spojen. Humpolečtí obyvatelé si svého imaginárního obyvatele velmi váží. Dokonce mu otevřeli muzeum s názvem „Hlinikárium“, což je i podle Svěrákových slov celosvětový unikát, aby postava, která se ve filmu vůbec neobjevila, měla svoje vlastní muzeum. Asi dvacet kilometrů od Humpolce leží Pelhřimov, rodiště režiséra filmu Oldřicha Lipského. A u něho se nachází obec Kojčice, odkud dorazili rodiče studenta Plhy dráhou, která „taky není zadarmo“, jak pravil jejich filmový syn v podání herce Josefa Kemra. Mnoho známých herců i výborný scénář jsou zárukou skvělé zábavy. Svěrákův a Smoljakův humor neztrácí na svém kouzlu ani při nesčetných reprízách filmu. Mnohé filmové hlášky takřka zlidověly.

1.6.3 Film *Past'ák*

– režie Hynek Bočan, scénář Karel Misař, Hynek Bočan, 1968 - 1990

Psychologický film, předloha: Karel Misař (novela *Past'ák*)

Hrají: Ivan Vyskočil (učitel), Václav Sloup (chovanec Topol), Ivan Chocholouš (Štrobach), Vilém Besser (ředitel výchovného ústavu), Zdeněk Kryžánek (vychovatel Kostelecký), Jiří Smutný (vychovatel Helebrant), Vladimír Krška (vychovatel Krofta), Jiří Krampol (chovanec Holub), Hana Kreihanslová (ředitelka školy), František Kovářík (starý učitel), Dana Hlaváčová (učitelova přítelkyně) aj.

Obsah: Mladý učitel na maloměstské škole má napsat oslavný článek o starším učiteli, který odchází do důchodu. Zjistí o něm, že spolupracoval s nacisty, za což dostal medaili. Fotografii jako důkaz najde ve školní kronice. Proto odmítá článek napsat. Je mu oznámeno, že ve škole končí. Umístěnka ho přivádí do Prahy, ovšem jeho plánované místo je mezitím obsazeno, a tak končí jako jediný kvalifikovaný pedagog na místě vychovatele v pražském Ústavu ochranné výchovy mládeže – v past'áku. Jeho předchůdce byl těžce zraněn a leží v nemocnici. V past'áku jsou všude bezpečnostní opatření – dvojité dveře, mříže, stále se zamyká. Učitel nemá kde bydlet. S chovanci si neví rady, jsou to násilníci. Aby se jim přiblížil, dává jim cigarety, sprchuje se s nimi, ale jeho benevolence je mu ředitelem vytýkána. Když přivezou dalšího hochu, ubytuje ho rovnou na pokoj. Na samotce totiž přespává sám. Avšak mazáci nováčka surově zbijí. Následně uprchne chovanec František

a než ho VB dopadne, stačí se ještě dopustit přepadení. Blíží se Vánoce. Někteří chovanci dostanou propustky, aby mohli nakoupit dárky. Ovšem místo toho peníze propijí. Po štědrovečerní večeři všichni zaměstnanci odejdou, zůstává pouze učitel, který má službu. V pastřáku dojde k demolici jídelny, navíc jednomu chovanci ukradli dárky. Učitel to vyšetřuje a ukradené věci najde. Chovanci se na něj vrhnou a zuřivě ho zmlátí. Potom poničí celý ústav a uprchnou. Dva chovanci – Topol s Františkem – zavolají Bezpečnost. Ta najde učitele už mrtvého.

Film byl natočen v roce 1968, stal se však trezorovým snímkem, k dokončení a uvedení filmu do kin došlo až v roce 1990. Depresivní, syrový, brutální i tragický příběh, ponurý dům, mříže, napjatá atmosféra, kontrast společnosti uvnitř a vně, šikana a navíc černobílé zpracování přidává na autentičnosti snímku. Tehdejší režim tedy neměl pochopitelně zájem na uvedení do kin tak realistického zobrazení prostředí výchovného ústavu. Učitel v podání Ivana Vyskočila se sice snaží humánně napravovat provinilce a pomáhá slabším, ale v závěrečném střetu s vůdcem Holubem (Jiří Krampol) prohrává. Dochází k definitivnímu lynčování, ústav je zdemolován, chovanci uprchnou a za snahu o nápravu věcí platí svým životem právě mladý učitel.

1.6.4 Film *Obecná škola*

– režie Jan Svěrák, scénář Zdeněk Svěrák, 1991

Komedie, premiéra: 8. srpna 1991

Hrají: Jan Tříska (učitel Igor Hnízdo), Zdeněk Svěrák (tatínek František Souček), Libuše Šafránková (maminka Součková), Rudolf Hrušínský (ředitel školy), Václav Jakoubek (Eda Souček), Eva Holubová (Čejková, Tondova matka), Radoslav Budáč (Tonda Čejka, Edův kamarád), Marek Endal (spolužák Rosenheim), Daniela Kolářová (učitelka Maxová), Oldřich Vlach (školník), Karel Kachyňa (školní inspektor) aj.

Obsah: Eda Souček je žákem chlapecké třídy v jedné malé škole na okraji Prahy. Je krátce po 2. světové válce. Edu, jeho kamaráda Tonda i ostatní chlapce výuka učitelky Maxové vůbec nezajímá. Jednoho dne vyučující již do školy nepříjde, zblázní se a odjíždí na léčení. Na její místo přichází nový učitel Igor Hnízdo (Jan Tříska), který má neobvyklé, ale účinné praktiky. Tvrdí, že jsou Ministerstvem školství povoleny právě kvůli chování této třídy. Sám chodí v uniformě a se zbraní, navíc používá rákosku. Zavede ve třídě tvrdý režim. Chlapci, kterým vypráví poutavé historky z fronty, ho zpočátku takřka bezmezně obdivují. Nový

učitel má ale také slabost pro mladé dívky. Jeho bývalá milenka na něj napíše udání a učitelu hrozí trest za mravní delikty. Žáci se za svého oblíbeného učitel postaví a dokonce popřou i fyzické tresty. Časem však poznají, že není zas až takový hrdina, za jakého se vydává. Hoši se sami přesvědčí, že praví hrdinové nemuseli být pouze na frontě, a že i Edův nenápadný otec a navíc nevoják dokáže vykonat hrdinský čin, když odvážně zlikviduje nalezenou pancéřovou pěst.

Film je velmi populární u diváků, pozitivně byl hodnocen kritikou a dokonce byl nominován na Oscara za nejlepší zahraniční film. Sám autor scénáře Zdeněk Svěrák se vyznává, že tento film patří mezi ty, které má ze své tvorby nejraději. Je to komedie o jeho dětství. Učitel Igor Hnízdo měl reálnou předlohu v učiteli Mejstříkovi, který dokázal třídu zkrotit tak, jak je předvedeno na plátně. Zdeněk Svěrák nabídl hlavní roli svému dlouholetému příteli a skvělému herci Janu Třískovi, jež působí po emigraci jako úspěšný herec ve Spojených státech. Filmovalo se ve škole, kam skutečně chodil Zdeněk Svěrák, i v domě, kde kdysi žil. Zdeněk Svěrák si sám ve filmu zahrál, a sice roli svého tatínka, musel se na to ovšem oholit.

Shrnutí:

Čtyři snímky českých filmů s pedagogickou tematikou nabízejí určitý vhled do této oblasti. Zachycují sice rozdílná období i prostředí, ale i přesto mají cosi společného. Všechny snímky spojuje snaha učitelů – vychovatelů povznést svoje svěřence a žáky, ukázat jim správnou cestu a motivovat je ke vzdělání a ke slušnému a morálnímu chování. Někdy úspěšně, jindy neúspěšně. Někdy lépe, jindy hůře. Mezi filmovými pedagogy najdeme takové, kteří mají pedagogické schopnosti a „štěstí“ na vnímavé žáky, a kterým se práce daří, ale i takové, kterým se práce nedaří a rezignují, psychicky, či tělesně. Tak jako v reálném životě.

1.7 Postava pedagoga v českém filmu

První české zvukové filmy vznikají od počátku třicátých let 20. století, tedy asi před 80 lety. A už tato léta jsou poměrně bohatá na filmy o učitelích. Asi prvním filmem dotýkajícím se nějakým způsobem pedagogiky je komedie Václava Binovce z roku 1922 *Láska slečny Věry*, kde profesor Rys vystupuje v roli odmítnutého nápadníka. Rovněž o lásce mladého učitele francouzštiny a jeho studentky je film *Sextánka* (režie Rudolf Měšťák, 1927). V roce 1932 vznikají hned tři filmy: *Kantor Ideál* (režie Martin Frič) milostná komedie s Karlem Lamačem jakožto mladým nemotorným učitelem, do kterého se zamiluje jedna studentka. Ve filmu *Před maturitou* (režie Vladislav Vančura a Svatopluk Inneman) si profesory zahráli Jindřich Plachta a František Smolík, jeden z nich si zasedne na žáka, až se ten pokusí o sebevraždu. Třetím snímkem je adaptace románu Karla Václava Raise *Zapadlí vlastenci* (režie Miroslav Josef Krňanský) o učitelích a kněžích v horských vesnicích, plná patriotizmu. Další komedie Martina Friče *Poslední muž* (1934) líčí despotismus profesora ve škole i doma. Láska profesora a studentky je častým námětem komedií čtyřicátých let minulého století, např. snímky *Jarčin profesor* (režie Čeněk Šlégl, Jiří Slavíček, 1937), *Ideál septimy* (režie Václav Kubásek, 1938) nebo *Jarka a Věra* z téhož roku (režie Václav Binovec). V roce 1937 vzniklo drama Otakara Vávry *Filosofská historie*, které vypovídá o revoluční době 1848.

Dodnes se každému z nás vybaví filmy Martina Friče podle knih Jaroslava Žáka *Škola základ života* (1938) a *Cesta do hlubin studákovy duše* (1939). Učitelé jsou v nich zpodobněni od konzervativních a zkostnatělých přes poplety až k výborným kantorům, kteří umějí žáky motivovat a předat jim nové poznatky. Například profesor Kalousek je roztržitý, profesor Matulka zase trémista, ale dobrák. V komedii Miroslava Cikána *Studujeme za školou* (1939) trvá profesor Vlk na doslovném odříkávání textu. Svůj přístup k výuce nakonec změní. Svůj vztah k žákům přehodnotí a změní i přísný profesor Hladík ve filmu *Prosím pane profesore!* (režie Gina Hašler, 1940). Životopisný snímek o učiteli a skladateli Františku Kmochovi, který upřednostnil hudbu před učitelským povoláním, z roku 1940 má název *To byl český muzikant* (režie Vladimír Slavínský). Těsně po válce roku 1946 natočil Otakar Vávra historickou komedii *Nezbedný bakalář*, o bakaláři Janovi, který se snaží povznést rakovnickou školu, ale naráží přitom na odpor konšelů. Postavy učitelů z filmů let třicátých a čtyřicátých vypovídají o vážnosti, které se těšili, ve filmech jsou zpodobněni učitelé moudří a pokrokoví, komičtí a popletení až po staré a zkušené rádce, kteří si uvědomují nutnost morálně formovat mládež.

Po válce podepsal prezident Edvard Beneš dekret o znárodnění československé kinematografie. V roce 1948 byl zřízen státní podnik Československý státní film. Byla zavedena centralizace a tuhá cenzura. Nastoupil stranický diktát, který český film výrazně poznamenal. Mnozí tvůrci kapitulovali a spolupracovali s komunistickým režimem (např. Otakar Vávra). Hodnotných snímků vznikalo minimum.

Poválečná doba a následné vítězství komunizmu se v české kinematografii projeví změnou témat. Nejprve to byla tematika válečná a poválečná, později socialistická. Hrdiny filmů byli partyzáni a vojáci, pak odbojáři, dělníci a brigádníci. Tematika vzdělanosti a gramotnosti romské menšiny se objevuje ve filmu *Můj přítel Fabián* (1953, režie Jiří Weiss), kde se učitelka Karasová snaží o nápravu stavu. V padesátých letech vznikala řada životopisů, v nichž portrétovaní umělci byli představeni jako předvoj dělnické třídy, jako mluvčí utlačovaných. Právě tak je vykreslen i Mikoláš Aleš, který zásluhou herce Karla Högera a režiséra Václava Kršky získal lidštější rysy a větší věrohodnost (*Mikoláš Aleš*, 1951). O rok později stejný režisér zachytil suplentské začátky Aloise Jiráska na gymnáziu v Litomyšli (*Mladá léta*, 1952). Také umělecké ztvárnění života Jana Husa, reformátora českého pravopisu, ve stejnojmenném filmu (*Jan Hus*, 1954, režie Otakar Vávra) je poznamenáno dobou svého vzniku. Film *Muzikanti* z roku 1954 (režie Václav Vorlíček) podtrhuje vlastenectví a muzikantského ducha učitelského mládence na vesnici. Přibližně od poloviny padesátých let se situace začala pomalu zlepšovat. Ve snímku *Škola otců* (1957, režie Ladislav Helge) se snaží přísný učitel Pelikán s nedostatky ve škole a s dobovou ideologií bojovat, ale nakonec rezignuje.

Šedesátá léta jsou označována za zlatý věk české kinematografie. Vznikají vrcholná díla starších režisérů (např. Karla Kachyni, Jiřího Krejčíka, Oldřicha Lipského). Nastupuje také generace nová, která klade provokativní otázky a otevírá tabuizovaná témata. Je označovaná jako česká nová vlna (např. Miloš Forman, Věra Chytilová, Jiří Menzel, Jan Němec, Evald Schorm, Hynek Bočan, Juraj Herz a jiní). Jiří Krejčík zaujal hned v roce 1960 snímkem *Vyšší princip* z doby okupace České republiky nacisty. Ve filmu natočeném podle povídky Jana Drdy řeší profesor Málek ztělesněný Františkem Smolíkem morální dilema. Tento film právem patří do zlatého fondu české kinematografie. Další snímky nedosahují takové úrovně, ovšem také stojí za zmínku, např. *Anička jede do školy* (1960, režie Milan Vošmik), *Dva z jednoho města* (1960, režie Miloš Makovec), který na základě srovnání života dvou učitelů, bratrů – dvojčat, konfrontuje i rozdíly mezi dvěma světy, mezi socialistickým Československem a svobodným životem v Americe šedesátých let. Ve filmu *Neschovávejte se, když prší* (1962, režie Zbyněk Brynych) se snaží učitelka Krejčová

kulturně povznést vesnici, a tak konkurovat kulturnímu vlivu mladého a moderního faráře Hory. Téma lásky mladého učitele zpracovává snímek *Až přijde kocour* (1963, režie Vojtěch Jasný). Film *První třída* natočil režisér Radim Cvrček dvakrát, poprvé v roce 1963, kdy učitelka změní vyučovací metody výuky prvňáčka tak, že ho zkouší s hračkami, které zastupují chybějící spolužáky, a potom v roce 1968, kdy za školním neúspěchem jediného žáčka první třídy stojí tréma. Režisér Josef Pinkava ve filmu *Neobyčejná třída* (1964) zachytil dva různé typy učitelů, profesorka Kotková je shovívavá a má pro rozverně kousky dívek pochopení, a na straně druhé přísný češtinář zvaný Křivka, jež je při známkování nespravedlivý. Dalším velkým úspěchem české kinematografie šedesátých let je muzikál Ladislava Rychmana *Starci na chmelu* (1964), kde je ovšem postava profesorky zvané Jana Ámosa spíše episodní. Pohled do výchovného zařízení pro dospívající hochy nám nabízí snímek Jiřího Hanibala z roku 1965 *Škola hříšníků*. Ředitel tohoto ústavu v Hradišti je mladý a vzdělaný, své chovance vede ke kázni a pořádku. Avšak naráží na lhostejnost okolí, a to ho odradí, až nakonec ze svého místa odchází. Jiří Menzel režíroval film *Zločin v dívčí škole* (1965), což je vlastně sen o obávaném profesoru matematiky. V česko – francouzské koprodukcí vznikl snímek o profesoru francouzské literatury Pavlu Kučerovi, který politickým událostem a studentským protestům Pražského jara obětoval i osobní vztah ke krásné Pařížance (*Těch několik dnů...*, 1968, režie Yves Ciampi). Postavení věřícího učitele ve školství si jako téma vybral režisér Jan David ve filmu *Eduard a Bůh* (1969). Vedení školy mladého učitele, který se zamýšlí nad filozofickými otázkami existence Boha a víry, jednoznačně poučí: V komunistickém státě není přípustné, aby učitel věřil v Boha.

Invaze vojsk v roce 1968 negativně zasáhla všechny oblasti života, tedy i film. Skončila hvězdná léta české kinematografie, během které čtyři generace filmových tvůrců vytvořily svá nejlepší díla. Některé kvalitní snímky mohly být ještě v průběhu roku 1970 dokončeny, jiné skončily v trezoru a své premiéry se dočkaly až v roce 1990 (např. film *Pastýřák*, 1968 – 1990, režie Hynek Bočan). Řada režisérů a scénáristů emigrovala (např. Miloš Forman, Vojtěch Jasný, Jan Němec a jiní). Někteří nesměli točit vůbec, jiní se věnovali dokumentární tvorbě. V době normalizace byl problém s náměty a scénáři, které byly ideologicky determinovány. Proměnila se žánrová skladba, natáčely se komedie, špionážní a kriminální filmy, propagandistická díla. Výsledkem byl pokles úrovně filmové tvorby. Noví byli také hrdinové filmů - příslušníci Veřejné bezpečnosti a STB, agenti rozvědek, představitelé stranického aparátu, soudruzi, předsedové JZD. Přesto v období normalizace vzniklo několik kvalitních pohádek, komedií a historických filmů.

Od poloviny sedmdesátých let vznikaly i hodnotné celovečerní filmy, k těm nejlepším patřily snímky Věry Chytilové, Františka Vláčila, Oldřicha Lipského, Karla Kachyni, Jiřího Menzela. Z nových režisérů, kteří začali tvořit až v době normalizace, se prosadili např. Vít Olmer, Irena Pavlásková, Ladislav Smoljak a jiní.

V sedmdesátých a osmdesátých letech dochází k boomu učitelských filmů. Na jedné straně vznikají filmy se závažnými tématy, na straně druhé rozverná komedie. Objevují se i dětské filmy na toto téma.

V roce 1975 vznikl povídkový film ze školního prostředí *Profesoři za školou*. Povídka *Jak se plaší Smrtihlav* režiséra Zdeňka Brynycha vypovídá o středoškolském profesoru Kalouskovi (hraje Jiří Pleskot), kterého studenti přezdívají Smrtihlav pro jeho vášeň k entomologii. Kvůli svému zájmu o nerosty je příliš vzdálen životu studentů, postupně však svůj postoj přehodnocuje a mění. Sám se nabídne, že propadlíka Petra Loriše připraví k opravné zkoušce. Svému žáku, na kterého jeho vlastní rodiče nemají čas, se stává vzorem i dobrým přítelem. V povídce *Téma: Láska* režiséra Milana Muchny, který patří do stejného filmu, dá mladý učitel Honza Hubáček místo učitelství přednost svému koníčku, sice sportu. Starý učitel František Havránek, zvaný Konipas (hraje Karel Höger) se svou ženou jsou oporou nešťastné Kateřině, Honzově přítelkyni. A poslední povídka z filmu s názvem *Aljaška* (režie Vladimír Blažek) ukazuje na osudu energického profesora Karla Lindečka velkou činnost i společenskou angažovanost učitele, dokonce na úkor vlastní rodiny. V závěru povídky najde u manželky pro své aktivity pochopení. *Smrt mouchy* je psychologický příběh z roku 1976 režiséra Karla Kachyni, v němž profesor kladenského gymnázia Votruba agituje za ochranu životního prostředí a k tomu nabádá i svoje studenty. Když mu však přinesou důkazy – fotografie svých spoluobčanů, kteří ničí životní prostředí, provokativní snímky z výstavy odstraní. Domnívá se, že provokace k cíli nevedou. Další závažné téma je zpracováno ve filmu z roku 1986 *Kdo se bojí, utíká...aneb Jak učitelé nepřicházejí o iluze* režiséra Dušana Kleina. Jedná se o adaptaci románu Josefa Pohla *Na cikánské stezce*, kde se mladý učitel Miroslav Dudek (hraje Pavel Kříž) v poválečném období na škole v pohraničí ve vesnici Růžové Pole snaží začlenit do výuky i romské děti. Jenže jejich rodiny zůstávají ke vzdělání podezřivé. Je to už druhý snímek tohoto režiséra z romského prostředí, v němž projevuje hlubší zájem o toto téma, které se mu podařilo kvalitně zpracovat. Životopisný snímek režiséra Otakara Vávry z roku 1983 *Putování Jana Amose* se sice snaží zachytit životní příběh Učitele národů, ale zcela chybí duchovní rozměr postavy, což bylo způsobeno dobovými okolnostmi a snahou režiséra přizpůsobit tehdejšímu režimu i svoji tvorbu. Problému dětí z dětských domovů se dotýká film *Mezek* režiséra Vladimíra Drhy z roku

1985. Učitel Viktor Mezek, který je rozvedený a má přítelkyni, učí na učilišti a je přísný ke krádežím i šikaně. Učně Laca si o Vánocích pozve k sobě domů, aby chlapec nemusel z internátu do dětského domova. Ale jeho spolužáci si ho dobírají a dělají nevhodné narážky na jeho homosexuální vztah s učitelem. Z roku 1984 je film *Už se nebojím* (režie Otakar Kosek). Učitel Pavla Rajnoch, kterého si zahrál Michal Pešek, se snaží v malé valašské vesničce učit zajímavou formou. Pro žáky zorganizuje plavání, ale i přesto není u některých rodičů oblíben. Má být přeložen. Žáci konečně začínají chápat, že se učiteli křivdí.

Jak již bylo zmíněno, další velkou skupinou snímků z let sedmdesátých a osmdesátých jsou komedie. Z roku 1973 je hudební film *Třicet panen a Pythagoras* (režisér Pavel Hobl), který vypráví o starém profesoru Macháčkovi (hraje Jiří Menzel), jež se marně snaží svým studentkám na gymnáziu vysvětlit Pythagorovu větu. Až mladý pedagog Ludolf pomůže dívkám za pomoci hudby tato úskalí matematiky překonat, ale bohužel vše byl pouhý sen. Úspěšná komedie Oldřicha Lipského z roku 1976 „*Marečku, podejte mi pero!*“ se odehrává v prostředí večerní školy, kdy se již střední generace snaží doplnit vzdělání studiem na průmyslovce, aby mohli tito zaměstnanci z továrny na výrobu zemědělských strojů pracovat i s moderní technikou. Nezapomenutelnými zůstávají herecké výkony Františka Kovářika jako profesora češtiny Hrbolka či třídního profesora a učitele matematiky Čeňka Jandy v podání Josefa Abrháma. Daniela Kolářová jako rozvedená učitelka angličtiny prožívá letní románek a čistou lásku se svým studentem Jakubem na prázdninovém kurzu angličtiny v komedii režiséra Karla Kachyni *Setkání v červenci* (1978). Svodům lásky pohledné studentky propadá také starý mládenec dr. Vokřál, jež přednáší na univerzitě stomatologii, ve snímku z roku 1982 režiséra Karla Kachyni *Když se prořezávají zoubky*. Další úspěšnou komedií je film Dušana Kleina *Jak svět přichází o básníky* z roku 1982. Přivádí nás do prostředí gymnázia, kde se dva nadaní studenti rozhodnou „udělat něco pořádného“ a natáčejí experimentální divadlo podle Tylovy hry. Nazvou ji *Lesní panna* aneb *Cesta do Ameriky*. Hra je od základu změněna, připrav se však účastní i přední představitel města včetně učitele (Josef Somr – profesor Ječmen). Komedie *Sněženky a machři* z roku 1982 (režie Karel Smyczek) se odehrává na lyžařském kurzu, kterého se účastní studenti gymnázia. Poznáváme tam profesora Kardu, mladého instruktora Vlášku i učitelku Hanku. Tato trojice pedagogů musí čelit legráckám studentů i vážným problémům s alkoholem. Příběh Jaroslavy Vošmikové z roku 1983 *Evo, vdej se!* byl natočen podle scénáře Haliny Pawlowské. Boubelatá učitelka Eva se snaží najít si muže, ale dosud se jí to příliš nedaří. Líbí se jí sice vysoký a statný student konzervatoře, soused Honza, který je ale ženatý s její kamarádkou Dášou. Ačkoli mezi nimi proběhne krátký románek, zjistí Eva, že on není ten

pravý. Tím správným mužem pro ni je nesmělý instalatér, kterého jí do bytu pošlou rodiče, aby jí opravil kohoutek. Poslední významnou komedií z let osmdesátých ze školního prostředí je pokračování *Básníků*, ale tentokrát už z vysokoškolského prostředí, s názvem *Jak básníci přicházejí o iluze*. Snímek z roku 1984 natočil opět Dušan Klein a Zdeněk Svěrák si v něm zahrál sice epizodní, ale nepřehlédnutelnou roli univerzitního profesora doc. Zajíce, který vysvětluje v semináři o logickém uspořádání předmětů na ploše stolu tzv. Bronštejnovu metodu a její tzv. Zajícovu variantu.

V roce 1971 měly premiéru dva dětské filmy režiséra Jindřicha Poláka *Pan Tau na horách* (1970) a *Pan Tau jde do školy* (1969). V dalším dětském snímku *O Sněhurce* (1972) konfrontuje režisérka Věra Plívová-Šimková laskavý typ vesnického učitele Smetáčka, který má pochopení pro dětské fantazie, s typem přísného městského učitele, který se neznalostí dětí posmívá, zosobněným postavou učitele Bidla. Dětský příběh *Leť, ptáku leť!* režiséra Jiřího Hanibala (1978) přibližuje dobu školních výletů, v tomto případě cyklovýletu na Slovensko, který končí setkáním pionýrů v Banské Bystrici. Mladý a vtipný tělocvikář má nešťastnou náhodou zlomenou nohu, a tak se vedení školního výletu ujímá suchopárný učitel Vambera, který před válkou na Slovensku učil. Dětskou komedii *Páni kluci* z roku 1975 natočila režisérka Věra Plívová-Šimková podle románu Marka Twaina *Dobrodružství Toma Sawyera*. Učitele Lopatu si zahrál Josef Somr a řídicího Pajprle ztělesnil Petr Nárožný. Z roku 1980 je další úspěšný dětský film s komediálními prvky *Krakonoš a lyžníci* režisérky Věry Plívové-Šimkové. Venkovský učitel v podání Ondřeje Havelky je dětem nejen skvělým vypravěčem pohádek o Krakonošovi, vládci hor, ale také jejich učitelem lyžování. Dětská komedie *Bota jménem Melichar* (1983) byla prvním filmem, který Zdeněk Troška samostatně režíroval. Mladé učitelce Adamové se neustále lepí smůla na paty. Pořád jí padají sešity, poláme nový botník, na který si omylem sedne a je opakovaně kárána ředitelem za to, že při přecházení tříd z jedné budovy školy do druhé zapomíná zamykat dveře. Další dětskou komedií je film Josefa Pinkavy *Výbuch bude v pět* (1984), který vypráví o učitelské rodině, jejichž syn je fanatikem do fyziky. Otec Ferdinand Čtrnáctý je pedagogem v hudební škole, matka Libuše Čtrnáctá učitelkou v základní škole. Se synem si začne skvěle rozumět učitel fyziky Lumír Kostečka, který se ochotně účastní i Ludvíkových. Film *Pětka s hvězdičkou* z roku 1985 režiséra Miroslava Balajky je rovněž označen jako dětská komedie. Do prostředí školy v jihomoravských Čejkovicích je zasazen příběh mladého učitele Petra Mikeše, který se rozhodl odolat všem chlapeckým rošťárnám a ve vesnici se natrvalo usadit.

Velký podíl na prezentaci problémů socialistického školství z let sedmdesátých a osmdesátých měl televizní seriál *My všichni školou povinni* (1983, režie Ludvík Ráža). Ve třinácti dílech byly představeny realisticky a v plné šíři učitelské problémy týkající se výuky i nových koncepcí.

Po pádu režimu v listopadu 1989 byla česká kinematografie transformována, zhroutil se centralizovaný model, Filmová studia Barrandov, Ateliéry Zlín a Krátký film byly zprivatizovány. Celková produkce filmů poklesla, tedy i výroba filmů s učitelskou tematikou. V devadesátých letech zaznamenáváme pouze čtyři filmy, které ztvárňují učitelskou profesi. Byl dokončen a uveden do kin trezorový film režiséra Hynka Bočana *Pastřák* (1968 -1990). Ve filmu, který se odehrává v Ústavu ochranné výchovy mládeže, si mladého učitele zahrál Ivan Vyskočil. Učitel z maloměstské školy odmítl napsat oslavnou řeč na svého předchůdce, který byl vyznamenán nacisty, a proto je ze školy přeložen do Prahy. Jeho místo je však už obsazeno, a tak se dostává jako jediný kvalifikovaný pedagog do „pastřáku“, aby vychovával mladé delikventy. Jeho cesta přiblížit se chovancům ho přivede až k vážnému konfliktu, který nakonec zaplatí svým životem. Ve stejném roce byl natočen a v únoru 1991 uveden do kin historický a životopisný snímek režiséra Miloslava Luthera *Svědék umírajícího času* (1990), který zachycuje osudy lékaře Jana Jessenia (v podání Petra Čepka), jenž se později stal rektorem pražské univerzity a byl popraven mezi 27 českými pány na Staroměstském náměstí v roce 1621. Asi nejlepším snímkem polistopadového období vůbec je film Jana Svěráka *Obecná škola*. Učitelka Maxová (hraje Daniela Kolářová) končí v blázinci a po ní do chlapecké třídy na malé škole na okraji Prahy nastupuje nový učitel Igor Hnízdo v podání Jana Třísky. Ten okamžitě zavádí vojenský režim, včetně fyzických trestů. Rákoska patří k jeho každodenním pomůckám. Je ovšem spravedlivý a časem i mezi žáky oblíbený. Hochy si získá především vojenskou uniformou a hrdinskými historkami z fronty, které si ale částečně vymýšlí. V očích chlapců je však hrdinou až do té doby, než zjistí, že je vše trochu jinak. Posledním z filmů s touto tematikou z let devadesátých je úsměvná komedie režiséra Petra Kolihy *Výchova dívek v Čechách* (1997). Ondřej Pavelka jako učitel Oskar Viegh, který učí na základní škole v Zbraslavi, dostane nabídku od milionáře, aby si přivydělal a soukromě učil jeho dceru Beátu Královou. Ovšem přes počáteční nezájem studentky si postupně dvojice k sobě najde cestu, ale víc než studiu psaní se věnují milostným hrátkám. Bouřlivý román ukončí Beata, která přijme místo učitelky angličtiny na stejné škole jako ženatý Oskar.

V prvním desetiletí 21. století se objevuje asi šest filmů, kde je učitel více v centru zájmu. Režisér Jan Hřebejk přichází v roce 2003 se snímkem *Pupendo*. Jednou z hlavních

rolí je role Jaroslava Duška jakožto ředitele školy Míly Břečky, který se snaží v době totoality „plout se středním proudem“. Režisér Tomáš Vorel se ve filmu *Gymppl* z roku 2007 zachycuje vhléd do světa mládeže a kultury graffiti v dnešní době. Pro svoje gymnaziální studenty, kteří se po nocích věnují grafitti, má pochopení pouze jejich třídní profesor Tomáš (hraje Tomáš Matonoha). Ovšem jeho solidarita se studenty je nakonec „odměněna“ vyhazováním ze školy. Zajímavé je i filmové ztvárnění jednotlivých postav profesorského sboru. Milan Šeindler vystupuje jako pedantický fyzikář, Jiří Schmitzer jako strnulý češtinář, Martin Zbrožek jako tělocvikář a například Eva Holubová jako mondénní ředitelka školy. Svou první hereckou roli získal ve filmu i první český eurokomisař Pavel Telička, který si zahrál školního inspektora. Jan Svěrák zabodoval i dalším filmem z roku 2008 *Vratné lahve*, kde jeho otec Zdeněk Svěrák hraje bývalého učitele Josefa Tkalouna, který definitivně opouští svoje žáky a svůj čas se rozhodne trávit aktivně jako brigádník v jednom supermarketu. Pod režisérským vedením Bohdana Slámy byl natočen film *Venkovský učitel* (2008), ve kterém učitel Petr Doležal (hraje Pavel Liška) odchází z pražského gymnázia na vesnickou školu. Avšak jeho problémové vztahy z minulosti postihnou i jeho současný život. Film si všímá problematiky homosexuality.

Z minulého roku 2010 stojí za zmínku dva filmy, jež oba měly premiéru až v říjnu 2010. Jedním z nich je snímek režiséra Ondřeje Trojana *Občanský průkaz*. V něm sledujeme příběh čtyř spolužáků z období normalizace v sedmdesátých letech, jejich problémy, starosti i tužby od chvíle, kdy dostanou občanské průkazy až do doby, kdy by hoši měli odcházet na vojnu. Film určitým způsobem dokumentuje také prostředí českého školství oné doby, kdy herečka Jana Šulcová jako ředitelka školy, Kristýna Liška-Boková jako učitelka Pivoňková a například Jaromír Dulava jako tělocvikář Karel přibližují některé postavy učitelského sboru socialistického školství. Film *Bastardi* (2010) režiséra Petra Šíchy nás zavádí do prostředí praktického školství. Film je založený na reálném základě, kdy brutální čin třech žáků zůstává nepotrestán. Systém v tomto případě selhává. Tehdy přichází do školy mladý učitel, který není k tomuto stavu lhostejný.

Po roce 1989 a po privatizaci Barrandova je zřejmý jistý pokles filmové produkce. Jak ale dokládá přehled natočených filmů, situace se pomalu zlepšuje, a to také díky finanční pomoci na podporu české kinematografie ze strany státu.

Shrnutí:

Za osmdesátiletou éru českého zvukového filmu se natočila řada kvalitních snímků o učitelích na nejrůznějších typech škol. Už dvacátá a třicátá léta znamenala rozkvět kinematografie, šedesátá léta jsou označována za zlatý věk. Naopak období okupace, válka, po roce 1948 zase cenzura, v sedmdesátých letech normalizace a po roce 1989 privatizace Barrandova jsou negativními faktory, které ovlivnily kvalitu, množství i žánrovost natáčených snímků. Jistým pozitivním rysem je i snaha státu v posledních letech (od roku 2009) zvýšit finanční podporu české kinematografii.

2. Praktická část

Praktická část bakalářské práce je zaměřena na vztah veřejnosti k filmům s pedagogickou tematikou a na to, jak veřejnost vnímá kantora ve filmu. Průzkum je proveden empirickým zjišťováním dat metodou dotazníku. Názory zjišťuji u pěti skupin respondentů, u žáků, učňů, studentů, dospělých nepedagogů a pedagogů. Celkem je položeno dvanáct otázek, je využito otázek uzavřených (alternativních, tj. nabídka odpovědí ano – ne, i výběrových, kdy dotázaní volí z nabízených možností), otevřených (respondenti mají možnost vyjádřit svůj názor), polouzavřených (při kladné odpovědi se očekává její zdůvodnění) i škálových (respondenti sestavují žebříček třech nejlepších českých filmů s pedagogickou tematikou). Dotazník je k nahlédnutí v Příloze č. 1.

2.1 Dotazníkové šetření

Pomocí výzkumu chci zjistit, zda filmy s pedagogickou tematikou vyvolávají u diváků zájem a pokud ano, co je toho příčinou. Dále sleduji, kde se diváci s těmito filmy nejčastěji setkávají. V následujících otázkách se zjišťuje sledovanost a oblíbenost vybraných filmů a nabízí se možnost vyhodnotit nejlepší český film s pedagogickou tematikou. Předmětem dalšího dotazu je vyhodnotit zájem veřejnosti o možnost zhlédnout filmy o školním prostředí právě ve škole (např. v rámci kroužku nebo volitelného předmětu). Další okruh otázek má za cíl sledovat názory respondentů na české školství, jeho změny za posledních 20 let, proměnu úlohy učitele ve škole, klimatu školy, názory na to, co českému školství prospívá a co škodí. Zde chci zachytit rozdíly v úhlu pohledu respondentů: žáků, učňů, studentů na jedné straně a učitelů na straně druhé, zajímá mě i názor ostatní nepedagogické veřejnosti jako strany, která na školství pohlíží zvenčí. Okruh těchto otázek je do dotazníku zařazen z důvodu zjišťování, zda filmy realisticky zobrazují školní prostředí a zda se mění role pedagoga v českém filmu v závislosti na změnách v českém školství.

Předpoklad je, že pedagog je ve filmu stále prezentován především jako morální princip, že filmy s pedagogickou tematikou korespondují s osobními školními nebo studentskými zkušenostmi dotázaných a že tyto filmy mají nezastupitelné místo v kinematografii, neboť se těší obrovskému zájmu diváků ze všech věkových kategorií. Přitom se předpokládají mezigenerační rozdíly ve znalostech množství filmů a oblíbě jednotlivých filmů.

2.2 Vyhodnocení získaných dat

Daného průzkumu se zúčastnilo 100 osob, přičemž respondenti byli vybráni z pěti skupin. V první skupině byli pedagogové, u nichž je předpokládán největší zájem o danou problematiku a taktéž největší znalosti i v oblasti českých filmů, neboť tato oblast je spjata s jejich profesí. Druhou skupinou jsou studenti středních škol, třetí skupinu tvoří respondenti z řad učňů, ve čtvrté skupině jsou žáci základních školy (9. ročník) a v páté skupině pracovně pojmenované jako „ostatní“ jsou respondenti, kteří nespádají do žádné z vyjmenovaných skupin. Jedná se tedy o dospělé, kteří školu znají z vlastních zkušeností z období školních let, v současné době jako rodiče, tedy víceméně zvenčí a zprostředkovaně od svých potomků, případně momentálně nemají na školu žádnou vazbu. Druhá a třetí skupina dotazovaných si je věkově blízká, ovšem liší se typem školy. U studentů se předpokládají hlubší znalosti a i větší zájem o český film. Průzkum proběhl během měsíce března 2011 na třebíčském okrese v kraji Vysočina. Osloveni byli pedagogové a žáci ze základních škol v Náměšti nad Oslavou a v Březníku, pedagogové a studenti ze Střední školy veterinární, zemědělské a zdravotnické v Třebíči, pedagogové a učni ze Středního odborného učiliště zemědělského v Třebíči a ve skupině v „ostatní“ byli dotázáni příslušníci Armády ČR, tedy lidé se středoškolským a vysokoškolským vzděláním. Záměrně byl počet respondentů v každé skupině stanoven na 20 osob. Důvodem je snadnější a názornější porovnávání výsledků průzkumu. Tedy kromě celkového vyhodnocení odpovědí můžeme sledovat i případné odlišnosti vzhledem ke skupinám respondentů navzájem. Svoje zařazení do skupiny označili respondenti v první položené otázce.

Na druhou otázku, zda u respondentů vyvolává film s pedagogickou tematikou (tj. z prostředí školy, o učitelích, žácích, rodičích, vztazích mezi nimi, výchovných problémech apod.) zájem, odpovědělo celkem 72 % respondentů kladně, 27 % záporně a jeden (tj. 1 % respondentů) neodpověděl. Podle předpokladů největší zájem o tyto filmy mají pedagogové – 19 z dvaceti dotázaných odpovědělo kladně, pouze jeden na otázku neodpověděl vůbec. U studentů byl zájem vyšší než u učňů a žáků. Zájem projevuje 15 studentů z 20 dotázaných (tj. 75 %), u učňů a žáků je to shodně po dvanácti (tj. 60 %). Z „ostatních“ vyjádřilo kladnou odpověď 14 dotázaných (tj. 70 %).

Na třetí dotaz o příčině tohoto zájmu měli dotazovaní možnost výběru z několika odpovědí, případně připsat vlastní názor. Někteří zatrhli více odpovědí najednou. Pokud bychom obodovali jednotlivé odpovědi, dostali bychom se k celkovému číslu 130. Z tohoto

počtu odpovědí získal zájem definovaný jako „očekávám dobrou zábavu, relaxaci, humor ve filmu“ 75 bodů, odpověď „ve filmu mě zajímá „režisér, scénárista, herecké obsazení“ 14 bodů, odpověď „zájem ve mně vzbuzuje řešení konfliktů“ 32 bodů. Z vlastních názorů uvádím např. „Zajímá mě vliv společnosti, vztah žáci – učitelé – rodina ve vztahu k době“ (4 odpovědi) a pět osob neodpovědělo na tuto otázku vůbec, neboť v předchozím dotazu se vyslovili, že v nich filmy s pedagogickou tematikou zájem nevzbuzují. Můžeme tedy vyhodnotit dané odpovědi tak, že respondenti u českých filmů s pedagogickou tematikou očekávají především dobrou zábavu, relaxaci a také humor. Tyto odpovědi byly obdobně rozloženy u všech dotazovaných skupin.

Čtvrtá otázka spočívala v upřednostňování určitého mediálního prostředku při sledování těchto filmů. Respondenti mohli volit z kina, DVD, televizního vysílání a internetu. Předpoklad byl, že dochází k postupnému prosazování se nových médií (DVD, internet), zvláště u mladší generace, ale že i přesto je pořád nejsledovanější televizní vysílání. Někteří dotazovaní označili více médií. Obodujeme-li zatržené odpovědi, dojdeme k číslu 122. Televizní vysílání získalo 60 bodů, DVD 38 bodů, internet 14 a kino celkem ve všech skupinách pouze 7 bodů. Z výsledků tedy vyplývá, že se potvrdil předpoklad, tedy že filmy v televizi mají stále početné diváky, a navíc je zřejmé, že těmito novými technologiemi jsou poškozeny právě kinosály. U nejmladší generace je zájem o DVD (žáci – 7 bodů) a internet (žáci – 5 bodů) dohromady srovnatelný se sledováním televize (žáci – 13 bodů). Celkem 14 bodů získalo DVD u učňů, pro srovnání u studentů to bylo pouze 8 bodů. Starší generace je konzervativnější, neboť upřednostňuje nadále jako médium televizi, jak dokládají výsledky průzkumu, kdy skupina „ostatní“ získala 15 bodů a skupina pedagogů 14 bodů pro televizní vysílání.

Pátá otázka se týkala sledovanosti filmů a jejich následného hodnocení diváky (líbil/nelíbil). Nejúspěšnějším filmem z vybraných deseti byl snímek „*Marečku, podejte mi pero!*“, neboť ho vidělo nejvíce respondentů - 97 (tj. 97 %) a 92 z nich se líbil. Na druhém místě ve sledovanosti byl snímek *Obecná škola*, vidělo ho 91 % respondentů, z nichž se líbil 67 respondentům. Na třetím místě je film *Jak básníci přicházejí o iluze*, který vidělo 91 % dotázaných, z nichž se líbil 67 lidem. Na čtvrtém místě se umístil film *Gympl* se 74 % respondentů, kteří ho viděli, a z nich se líbil 57 lidem. Celkově lze konstatovat, že na prvních třech místech jsou české komedie s vysokou sledovaností i úspěšností u diváků. Navíc jsou pozitivně hodnoceny i ve všech dotázaných skupinách, tedy uspěly u dospělých i u mládeže. Film *Gympl* naopak zabodoval především u žáků, studentů a učňů, ve skupině

pedagogů a „ostatních“ takový úspěch ani sledovanost neměl. Pro srovnání – film „*Marečku, podejte mi pero!*“ vidělo 100 % respondentů ze skupin pedagogové a „ostatní“, kdežto snímek *Gympl* zhlédlo pouze 50 % diváků z těchto dvou skupin dospělých. Zcela nejmenší sledovanost vykázal trezorový film *Pasták*, celkově ho vidělo pouze 8 % dotázaných. Menší sledovanost je i u snímků *Vyšší princip* (36 %) a *Cesta do hlubin studákovy duše* (48 %). Tato vyšší čísla jsou dána především údaji od žáků, studentů a učňů, kteří dané filmy neznají. Naopak dospělí uváděli poměrně vysokou obeznámenost i s těmito staršími snímky.

Pro srovnání uvádím pořadí sledovanosti vybraných deseti snímků:

1. „*Marečku, podejte mi pero!*“ (97 %)
2. *Obecná škola* (93 %)
3. *Jak básníci přicházejí o iluze* (91 %)
4. *Gympl* (74 %)
5. *Starci na chmelu* (67 %)
6. *Páni kluci* (65 %)
7. *Cesta do hlubin studákovy duše* (48 %)
8. *Requiem pro panenku* (40 %)
9. *Vyšší princip* (36 %) 1
10. *Pasták* (8 %)

Z vyhodnocení odpovědí na tuto otázku lze vyvodit, že celkově je o české filmy s pedagogickou tematikou velký zájem, jak dokládá sledovanost vybraných filmů. Na prvních místech zájmu i úspěšnosti jsou komedie a filmy mladšího data, naopak starší snímky zná především starší generace (zastoupená pedagogy a skupinou „ostatní“), mladší generaci oslovují více filmy s pedagogickými tématy ze současnosti a ty uvedené hodnotili kladně. Největší zájem o filmy s pedagogickou tematikou jakéhokoli žánru i stáří vyslovili pedagogové, což potvrzuje i jejich profesní zájem o danou tematiku.

V šesté otázce měli respondenti za úkol vyhodnotit 3 nejlepší filmy s pedagogickou tematikou vůbec. Na prvním místě se umístila *Obecná škola*, na druhém místě film „*Marečku, podejte mi pero!*“, na třetím film *Gympl*, na čtvrtém pak snímek *Páni kluci*, na pátém *Jak básníci přicházejí o iluze*, na šestém místě je *Cesta do hlubin studákovy duše* a na sedmém se umístil film *Vyšší princip*. Ostatní filmy byly zmiňované méněkrát. Respondenti mohli uvádět filmy podle svého uvážení, vodítkem mnohým byl pravděpodobně výčet deseti filmů z předchozí otázky. Ojediněle zmínili i jiné snímky, např. film *Vrat' se*

do hrobu!, seriál *My všichni školou povinní*, *Bastardi* aj. Potvrdilo se, že Svěrákův film *Obecná škola* oslovila široké řady diváků, dospělé i mládež, a stále si drží popularitu.

V sedmé otázce byl zjišťován názor veřejnosti na to, zda si myslí, že tyto české filmy realisticky zobrazují školní prostředí v době, do níž jsou situovány. Ze 100 respondentů jich 89 odpovědělo ano, 11 odpovědělo ne. Všech dvacet dotazovaných pedagogů zvolilo kladnou odpověď, dále 16 studentů, 19 učňů, 18 žáků a 16 ze skupiny „ostatní“ se též vyjádřilo kladně.

Osmá otázka se týkala mediální výchovy. Média se stala neoddělitelnou součástí života člověka, významně ovlivňují jeho činnosti i rozhodování, jeho názory. Jejich vliv sílí s rozvojem digitálních technologií, a to s sebou nese i jistá rizika. Média na jedné straně náš život obohacují, přinášejí nové informace a podněty, ovšem na straně druhé narušují denní rytmus člověka, ochuzují ho o spánek, přispívají k určité přesycenosti a vedou k pasivnímu a konzumnímu způsobu života. Ukazuje se, že je třeba jednotlivce dostatečně vybavit informacemi, jak s médii nakládat, jak je využívat k vlastnímu prospěchu a jakým způsobem můžeme eliminovat jejich zneužití. Tyto kompetence by měla obsáhnout výchova k životu s médii. Podle Průchy, Walterové a Mareše je mediální výchova definována jako „výchova k orientaci v masových médiích, k jejich využívání a zároveň k jejich kritickému hodnocení.“ (Průcha, Walterová, Mareš, 2009, s. 149) Masová média ohrožují postoje a chování především nejmladší generace, která virtuálnímu světu, jež je předkládán jako realita, věří a děti si vše viděné chtějí vyzkoušet v praxi. Zejména v době pracovní zaneprázdněnosti rodičů patří právě média k silnějším činitelům než rodinná a školní výchova. (Bakošová, 2008, s. 50). Manipulativní vliv médií, napodobování negativních vzorů a následná delikvence mladistvých, devalvace hodnot a ztráta mravní zodpovědnosti - to vše jsou problémy současné doby, kde může sehrát i jistou pozitivní roli sociální pedagogika. Právě mediální výchova může být jedním z nástrojů, jak zvýšit tzv. mediální gramotnost, která spočívá nejen ve schopnosti umět získat přístup k médiím a vytvářet vlastní sdělení v různých kontextech, nýbrž také v umění rozpoznat důvěryhodné zdroje, kriticky vyhodnocovat mediální obsahy a zodpovědně používat a zveřejňovat osobní údaje, zvláště v sociálních sítích. Z těchto důvodů se mediální výchova stala v mnohých zemích běžnou součástí všeobecného vzdělávání.

Osmá otázka byla tedy formulována následovně: „Uvítali byste možnost zhlédnout hodnotné filmy o školním prostředí právě ve škole? Např. v rámci nějakého kroužku, který

škola nabízí, volitelného nebo povinného předmětu (např. mediální výchovy), který by kromě zhlédnutí filmu neopomněl zařadit rozbor snímku a poskytnul prostor pro diskusi?“ 73 % respondentů by tuto možnost uvítalo, 27 % nikoli. Šestnáct kladných odpovědí uvedli pedagogové a taktéž studenti, třináct učni, sedmnáct žáci a jedenáct „ostatní“.

Odborníci považují za důležité začlenit mediální výchovu do systému vzdělávání, vést osvětové kampaně a zvyšovat celkovou úroveň mediální gramotnosti všech obyvatel. Mediální výchova se týká televize, rozhlasu, internetu, reklamy, ale i filmu. Filmová výchova je vzdělávání veřejnosti, která umí dílům hlouběji porozumět, zahrnuje osobní zkušenost s médiem filmu, technologií kinematografie, pochopení jazyka, jímž kinematografická díla promlouvají, a celkově rozšiřuje povědomí o kinematografii jako součásti národního kulturního dědictví. V České republice se nabízí možnost na základě Rámcového vzdělávacího programu pro základní vzdělávání zařadit mediální výchovu do výuky např. jako průřezové téma. (Kraus, 2008, s. 131). Ovšem systémové zavedení mediálního vzdělávání s výukou úvodu do světové kinematografie na našich školách v současné době chybí.

V deváté otázce se respondenti vyjadřovali ke stavu českého školství. Spokojenost s ním vyjádřilo pouze 8 % dotázaných ze sta, naprostá většina, 92 % respondentů, je se současným stavem českého školství nespokojena.

Desátá otázka se zamýšlí nad úlohou pedagoga v české škole. Respondentům byl položen dotaz, zda se domnívají, že se za posledních 20 let (od roku 1990) úloha učitele v české škole výrazně změnila. Svůj názor mohli podložit vlastními argumenty, případně využít nabízených variant odpovědí: postavení učitele se zlepšilo/zhoršilo, jeho společenská prestiž se zvýšila/snížila, finanční hodnocení pedagogů je/není odpovídající, pedagog je/není obecně uznávanou morální autoritou. Předpoklad byl, že ačkoli společenská prestiž učitele se snížila, zůstává učitel nadále obecně uznávanou morální autoritou. Podle průzkumu se 97 % respondentů domnívá, že se úloha pedagoga v české škole za posledních 20 let změnila, pouze 3 % si to nemyslí. Zajímavé bylo zjištění, že tři čtvrtiny dotázaných má názor, že se postavení učitele zhoršilo a že se také snížila jeho společenská prestiž. Polovina respondentů je přesvědčena, že finanční ohodnocení kantorů není odpovídající (tento názor sdílí 75 % dotázaných pedagogů). Nejzajímavější a nejvíc zarážející bylo zjištění, že se více než polovina respondentů domnívá, že učitel není obecně uznávanou morální autoritou. Totéž si myslí i čtyři pětiny z dotázaných kantorů. Tento výsledek je v rozporu s počátečním

předpokladem. Jak vyplývá z průzkumu, nejvíce zhoršení své pozice registrují a vyjadřují sami učitelé. Z dalších názorů respondentů je patrné, že radikálně klesla autorita učitele, jsou omezena jeho práva ve vztahu k žákům, že dnes je obecně kladen malý důraz na úlohu pedagoga, rodiče se často staví na stranu dětí, i když chybně, panuje obecná neúcta k učitelům, dokonce někteří rodiče před žáky pomlouvají jejich učitele, snaha něco naučit se transformovala na snahu udržet žáka (dotace) ve škole a „nerozházet“ si to s rodiči, ředitelem. Domnívají se, že z poslání se stalo povolání, soukromé školy sledují mnohdy čistě komerční zájmy. Respondenti uváděli též vysokou feminizaci školství, mnozí se vyslovili dokonce i pro ponechání fyzických trestů ve škole. Všímají si vyšší náročnosti na psychiku a trpělivost při výkonu učitelské profese, a to na všech typech škol.

V životě a vývoji dětí a mladistvých patří učitel k významným osobám, jenž svým záměrným výchovným působením, komunikací a interakcí a svým vztahem k žákům může svoje svěřence velmi silně, a to buď pozitivně, nebo i negativně ovlivňovat. Učitel může v některých případech dokonce nahradit chybějící model otce nebo matky. (Čáp, Mareš, 2007, s. 265)

Učitelská profese klade náročné požadavky. Od pedagoga se očekává, že bude plnit dvě funkce, tj. že bude vzdělávat a vychovávat. Vzděláváním je myšleno zprostředkovávání vědomostí, dovedností, způsobů myšlení a činností určitého oboru žákům, vychováváním pak rozvoj jejich zájmů, postojů, schopností a charakteru na podkladě jejich soustavného poznávání. (Čáp, Mareš, 2007, s. 264 - 265) Ovšem se vzrůstajícím vlivem médií a možnosti zajistit si informace jinde a jinak než ve škole od učitele, je jeho role jako v podstatě hlavního nositele informace a vzdělání do značné míry narušena. Naopak by měla být tedy posílena jeho druhá úloha, tj. role vychovatele a představitele jakéhosi pozitivního morálního vzoru, jež nyní obecně dětem a mládeži chybí. Jak ale vyplynulo z dotazníku, většina respondentů učitele za obecně uznávanou morální autoritu nepovažuje.

Jedenáctá otázka se zamýšlí nad současným prostředím ve škole, respondenti měli ze svého úhlu pohledu vyjádřit, zda se jim jeví klima ve škole příjemné a přátelské, či naopak stresující a napjaté, podnětné a tvůrčí, nebo jako nenabízející dostatek podnětů a prostoru pro rozvoj, zda podporuje morální kvality, nebo hmotný prospěch, případně zda motivuje k soběstačnosti a růstu, nebo jestli vede spíše k stereotypním modelům chování. Závěry z průzkumu ukazují, že se jedná pravděpodobně o velké rozdíly mezi jednotlivými školami. Vzhledem k tomu, že průzkum proběhl na několika školách, lze z výsledků vysledovat

i obdobné odpovědi u respondentů z jedné školy. U učitelů a žáků základních škol značně převažovala pozitiva, u studentů převážila pozitiva lehce, u učňů to bylo naopak, tam zase lehce převážila negativa, ovšem veřejnost zastoupená skupinou „ostatní“ vnímá školní klima převážně negativně. Celkově asi polovina respondentů si myslí, že prostředí ve škole je příjemné a přátelské a že motivuje k soběstačnosti. Druhá polovina se domnívá, že je stresující a napjaté a že vede ke stereotypům. Téměř dvě třetiny respondentů si myslí, že prostředí ve škole je podnětné a tvůrčí a podporuje morální hodnoty, jedna třetina je toho názoru, že škola nenabízí dost podnětů a že podporuje hmotný prospěch. Pedagogové ze středních škol se domnívají, že v současné době je „hnacím motorem“ státní maturita, které je momentálně vše podřízeno.

Zájem o sociální klima školy v posledních letech roste. Odborníci, pedagogové i rodiče si totiž začínají uvědomovat, že žák nežije pouze v mikroklimatu své třídy, ale tráví svůj život v určité konkrétní škole, kde se učí jejím nepsaným pravidlům a své sociální zážitky a životní zkušenosti ze styku se spolužáky, učiteli i vedením školy si pak odnáší do života. Pokud panuje ve škole příznivé klima, pozitivně se to odrazí i na rozvoji žákovy osobnosti, v opačném případě může být tímto žákova osobnost negativně poznamenána. (Čáp, Mareš, 2007, s. 595 - 596). Totéž platí i pro učitele. Pokud je klima školy příznivé, pokud panují dobré vztahy uvnitř pedagogického sboru i s vedením školy, pozitivně se to odrazí na motivaci pedagogů, jejich chuti učit a spolupodílet se na týmové práci učitelského sboru, ale rovněž i na jejich zdravotním stavu.

Poslední dva dotazy směřují na to, kdo/co českému školství prospívá a kdo/co mu škodí. Zde byl dán prostor pro vyjádření vlastního názoru respondentů. Jejich odpovědi lze shrnout do několika okruhů. Jako pozitivní vidí zavádění nových technologií, internetu, multimediální výuky, nových vyučovacích metod (činnostní učení, kritické myšlení), vhodných pomůcek a učebnic, možnost vést výuku a mimoškolní činnost podle představ určité školy. Dále kladně hodnotí dobré klima školy, přátelské prostředí, obětavé učitele, dobrý kolektiv a fungující týmovou spolupráci, chápavé, vstřícné a spravedlivé vedení školy, nakloněné rodiče a veřejnost. Trefné bylo konstatování jednoho respondenta, že školství prospívá zdravý selský rozum. Myslí si, že českému školství prospívají kreativní, inteligentní, sečtělí a vyrovnaní učitelé, kteří své znalosti dokáží jednoduše a srozumitelně předat svým žákům, lidé ochotní věnovat školství čas, zdraví a svou duši. Oceňují ty, kteří nerezignovali a mají snahu i za stávajících podmínek něco v českém školství změnit k lepšímu, jak pro pedagogy, tak především pro žáky, studenty a posluchače vysokých škol.

Respondenti nezapomněli ani na finance a dotace z Evropské unie. Z dalších pozitiv uváděli možnosti vycestovat a studovat v zahraničí, spolupracovat se zahraničními školami, např. v rámci výměnných pobytů pro studenty. Dále uváděli jako pozitivní svobodný tok informací, objektivitu médií i možnost medializace problémů.

Za negativní považují nekonceptnost, nejednotnost v názorech dalšího směřování českého školství, nekompetentní ministerské úředníky, korupci a osobní zájmy nejvýše postavených osob ve školství, zaplacené tituly na soukromých VŠ, přílišnou administrativu a nedostatek financí – nejnižší výdaje na školství ze všech států Evropy. Dále uváděli špatnou morálku žáků, jejich lhostejnost a nevychovanost, nedostatek nástrojů k potrestání žáků ze strany pedagogů, vyzvedávání práv dítěte a opomíjení jejich povinností, demagogické lpění na osobní svobodě, sociální rozdíly, alkohol, drogy, které jsou mládeži i dětem snadno dostupné. Z dalších názorů uvádím slabou autoritu kantorů, kteří nemají zastání ze strany rodičů, celkově špatné postavení učitele ve společnosti, přílišnou demokracii, negativní postoje některých rodičů, pomluvy, nespolupracující kolektiv, chybějící přijímací zkoušky, kritiku státních maturit a RVP.

Jak je zřejmé ze souhrnu odpovědí na poslední dvě otázky dotazníku, má české školství množství problémů, se kterými se musí vypořádat. Postavení učitele za současných podmínek není jednoduché. Z uváděných odpovědí bylo cítit, že mohou být obrovské rozdíly mezi jednotlivými školami, zvláště v atmosféře, která na nich panuje. Realita českého školství může být ještě problémovější, než jak je zachycena ve filmových zpracováních. Také postavení pedagoga je pravděpodobně ve filmech více zidealizované, než jak je tomu ve skutečnosti.

Záměrem pěti posledních otázek (tj. č. 9 – 13) bylo na základě získaných odpovědí zkonfrontovat pohledy na české školství jaksi „zvenčí“ a „zevnitř“, tedy z pohledu žáků/studentů/učňů/pedagogů na jedné straně a ostatní veřejnosti na straně druhé. A nabízelo se i druhé srovnání, tj. z pohledu pedagogů, tedy těch, kteří se snaží vzdělávat a vychovávat, a naproti tomu skupiny těch, kteří jsou vychováváni a vzděláváni, tj. žáků, učňů a studentů.

Shrnutí:

Dotazník o dvanácti otázkách si kladl za cíl potvrdit či vyvrátit určité hypotézy o stavu české kinematografie a českého školství. Zajímal se především o oblibu, sledovanost a hodnocení českých filmů s pedagogickou tematikou a o reálné zobrazení kantora a školního prostředí ve filmech. Bylo potvrzeno, že film s pedagogickou tematikou je stále oblíben mezi nejširšími vrstvami diváků, že je zájem především o komedie a u mladší generace o snímky novější, které zachycují současnost. Jsou zřejmé tendence využívat nová média ke sledování filmů a mnozí se vyslovili i pro zavedení určité formy osvěty a vzdělávání i v oboru kinematografie, například na školách v rámci mediální výchovy. Na otázky týkající se stavu českého školství byly zaregistrovány rozdílné odpovědi, vycházející pravděpodobně z různých prostředí různých škol, a tedy i jinak vnímané reality i místních problémů. Ve školství obecně jsou velké problémy, jednotlivé školy se v hodnocení školního klimatu liší. Postavení pedagoga vidí nejhůře sami učitelé, zarážející je ale převažující názor respondentů, že učitel není obecně uznávanou morální autoritou, což je v rozporu s původním předpokladem.

Závěr

Náplní pedagogiky je výchova a vzdělávání jako záměrná a soustavná činnost formující osobnost člověka v nejrůznějších sférách života společnosti, není tedy omezená pouze na školní vzdělávání a výchovu, nýbrž zahrnuje také výchovu v rodině, ve výchovných zařízeních, v dětských domovech, v zájmových kroužcích a jinde. Pedagogika v českém filmu je velmi široké a rozmanité téma, které by si zasluhovalo odborné zpracování. Bohužel se dosud tomuto tématu podrobně nikdo nevěnoval, podle mých dostupných informací není na našem trhu publikace, která by tuto tematiku komplexně zpracovávala. Určité střípky lze registrovat pouze u tematiky školního filmu.

V procesu vývoje se pedagogika konfrontuje se změnami ve společnosti a vztah pedagog – žák se do jisté míry stává zrcadlem doby. Především vlivem rozšíření internetu ztrácí škola jako hlavní pedagogická instituce svoji funkci nezastupitelného zprostředkovatele poznání. Autorita učitele přichází o jeden ze svých pilířů, učitel přestává být jediným zdrojem informací a vztah mezi učitelem a žákem se mění. Za posledních dvacet let došlo k velkému posunu v postavení učitele ve společnosti. Jeho společenská prestiž značně utrpěla. Také ustálené chápání kantora jako obecně uznávané morální hodnoty už zcela neplatí. Velká část veřejnosti i učitelů samých se domnívá, že učitel již není obecně uznávaným morálním principem, jak tomu bylo dříve. Učitel je dnes tím, kdo žáky učí poznatky syntetizovat, nějakým způsobem se orientovat v záplavě informací a jeho úloha spočívá v motivaci žáků ke vzdělávání. Na straně druhé by měl být dětem a mládeži především vzorem a svým příkladem jim pomáhat tvořit správnou hierarchii hodnot. Škola by měla žáky připravit na to, jak vykročit z rodinného kruhu do širší společnosti, naučit je chápat a chránit živou i neživou přírodu i lidské výtvoř. V citlivém věku mládí chybí ještě dostatek zkušeností, budování vlastního sebevědomí je teprve na začátku. Především ve škole se učíme dialogu, schopnosti porozumět ostatním, vycházet s kamarády, obstát před autoritami, zapojit se do konverzace, formulovat svoje názory a postoje, tříbíme si charakter, formujeme svou osobnost, učíme se, jak zvládnout povinnosti. V této části našeho života jsou nám učitelé průvodci a vzory. O tom všem vyprávějí filmy se školní tematikou.

Česká kinematografie prochází od roku 1989 těžkým obdobím. Privatizace Barrandova, problematické shánění peněz na produkci, nekvalitní scénáře, neprofesionální mladí herci, málo atraktivních témat, která by vycházela z určitého žánru (v současnosti chybí nové kvalitní české filmové detektivky, sci-fi, historické filmy, horory...), někdy i

neodbornost filmových profesí a celková podfinancovaná české kinematografie mají za následek, že z průměrné roční produkce asi dvaceti filmů jsou pouze dva až tři snímky kvalitní. Navíc je tu i konkurence ze strany nových médií. To vše ztěžuje natáčení nových kvalitních českých snímků. Z důvodu návratnosti vložených investic volí proto tvůrci filmů nejčastěji lehčí žánr komedie rodinného typu, který je zaměřený na nejširší publikum.

Velkému zájmu diváků všech věkových kategorií se těší právě filmy s pedagogickou tematikou. Zvláště snímky, které se nějakým způsobem dotýkají školství, jsou obecně oblíbené a populární. Každý z nás má nějakou osobní zkušenost s pedagogem i množství vzpomínek na školní léta. Snad právě proto filmy jako např. „*Marečku, podejte mi pero!*“, *Cesta do hlubin studákovy duše* nebo *Obecná škola* neztrácí svoje diváky a opakovaně jsou úspěšně uváděny v televizních reprízách. Některým novým filmům s pedagogickou tematikou se podařilo dokonce zabodovat i na mezinárodní scéně, jak dokládají například Svěrákovy snímky.

V generačním průřezu je však patrný jistý posun nejen ve znalostech českých filmů, ale i ve využívání nových médií. Mladší generace sleduje filmy hlavně na DVD a internetu, upřednostňuje novější snímky z prostředí jim blízkého (např. *Gympl*), starší snímky české kinematografie (např. *Vyšší princip*) příliš nezná. Naopak starší generace zná a vysoce hodnotí starší klenoty české kinematografie a sleduje je zejména v televizním vysílání. Nejlepší znalosti filmů s pedagogickou tematikou prokázali právě pedagogové, kteří tyto filmy sledují i z profesního zájmu. Filmy s pedagogickou tematikou mají nezastupitelné místo v české kinematografii. Trvale vysoká sledovanost těchto titulů je dána otevřeností širokému publiku, druhem žánru a navíc se velmi často jedná o díla renomovaných tvůrců.

Film jako médium dosud zůstává globálním průmyslovým odvětvím s uměleckou formou, médiem, které již přes sto let patří k těm nejvlivnějším a i nadále si zachovává svoje diváky. Kromě relaxační funkce filmu, kdy mnozí stráví spoustu volného času u televize, videa, DVD a internetu, nám může film nabídnout i funkci výchovnou, tedy jakési spojení příjemného s užitečným. Na příkladech řešení konfliktů a různých životních situací na filmovém plátně může docházet k jisté nápodobě i v reálném životě. Každý si vybaví ty nejdojímavější nebo nejnapínavější momenty z filmů, vzpomene si, kdy se i ve svém životě chtěl zachovat stejně laskavě, nesobecky, nebo naopak drsně jako známé postavy z plátna.

Jednou z nejvíce ovlivnitelných skupin populace je právě mládež, na jejíž psychice mohou jak média obecně, tak i nesprávný výběr filmů, zanechat výrazné negativní následky.

Filmy mohou ovlivňovat nejrůznější aspekty života mladých – jejich způsob oblékání, typ účesů, názory, řeč, i chování. Na základě filmových příběhů, které nabízejí silné estetické i emocionální zážitky, se dospívající učí poznávat a respektovat rozdíly mezi lidmi, chápat pojem autority, seznamují se s problematikou morálky. Kvalitní filmy s pedagogickou tematikou pomáhají spoluvytvářet hodnotový systém mládeže a mohou jim nabídnout chybějící pozitivní vzory pro jejich reálný život. Mladé generaci umožňují nahlédnout do způsobu života společnosti v různých historických obdobích naší země, která oni sami na vlastní kůži nezažili, ale která znají z vyprávění svých rodičů a prarodičů, do mentality jiných národů a etnických skupin, a tak přispějí k jejich pochopení a přijetí. Socializační role pedagogického filmu je tedy nezanedbatelná.

Studium sociálních a kulturních vlivů, které působily na filmy, nám pomůže mnohem lépe porozumět tomu, jak se v nich odráží společnosti, které je vyrobily a konzumovaly. Proces poznávání těchto příběhů má velký vliv na humanistické utváření člověka. Svět, který filmem poznáváme, není nikdy úplný, ale sledované příběhy mají schopnost oslovit diváky a vyprávět o smyslu lidského žití. Je paradoxem, že filmová historie není zařazena do učiva základních a středních škol, které systematicky seznamují nastupující generace s historií každého umění, žáci a studenti poznávají dějiny literatury, divadla, architektury, malířství i sochařství, také dějiny hudby mají ve vzdělávání svoje místo. Pouze na kinematografii se dosud jaksi pozapomnělo. A přesto je mnohým jasné, že je to právě filmové umění, se kterým se mladé pokolení seznamuje nejrychleji a stýká nejčastěji. Často totiž teprve přes film vede cesta do divadelních, výstavních i koncertních sálů. Mnohým milovníkům filmu nezbývá tedy nic jiného, než stát se samouky, což je zajisté mnohem náročnější a vyžaduje více času než systematické vzdělávání. Proto je potěšující, že mnozí z oslovených respondentů, tedy i filmových diváků, by uvítali též možnost zařadit základy kinematografie do náplně mediální výchovy, která si už svoje místo ve vzdělávání na českých školách našla. Zřizování školních videoték, a především výchova diváka už od nejtělejšího věku by následně vedly k vybudování kvalifikované divácké základny už mezi mládeží a měly by zajisté i pozitivní vliv na vztah veřejnosti ke kulturním hodnotám.

Resumé

Bakalářská práce se zabývá pedagogikou v českém filmu. Teoretická část se věnuje současnému stavu české kinematografie, jejím problémům, zamýšlí se nad návštěvností kin. Zachycuje vývoj filmů s touto tematikou v chronologickém přehledu, upozorňuje na jejich tematickou a žánrovou různorodost, podrobněji přibližuje život a dílo několika tvůrců těchto filmů a některé vybrané filmy analyzuje. Samostatná kapitola se zabývá postavením pedagoga v českém filmu.

Praktická část se orientuje na vztah veřejnosti k filmům s pedagogickou tematikou a na to, jak veřejnost vnímá kantora ve filmu i v realitě současného školství. Bylo dotázáno 100 respondentů z různých věkových kategorií: dvacetičlenné skupiny žáků, studentů, učňů, pedagogů a nepedagogické veřejnosti. Jejich názory potvrdily, že filmy s pedagogickou tematikou mají nezastupitelné místo v naší kinematografii, neboť se těší velkému zájmu diváků všech věkových kategorií a korespondují s osobními školními nebo studentskými zkušenostmi dotázaných.

Práce se snaží zmapovat problematiku pedagogiky v českém filmu, která dosud nebyla komplexně zpracována. Především sleduje, jak film zobrazuje osobnost učitele a poukazuje na provázanost jeho filmového ztvárnění se změnami ve společnosti i ve školství a též v souvislosti s historickými proměnami našeho státu. Pedagog je v českém filmu stále prezentován především jako morální princip.

Anotace

Bakalářská práce zpracovává problematiku pedagogiky v českém filmu. Věnuje se současným problémům české kinematografie, všímá si tematických oblastí zachycených ve filmech s pedagogikou, obsahuje jejich chronologický přehled se stručnou charakteristikou. Dále se zaměřuje na vybrané tvůrce filmů a čtyři filmy blíže analyzuje. Samostatná kapitola sleduje postavení pedagoga v českém filmu. Práce poukazuje na provázanost filmů s historií našeho státu. Praktická část, založená na zpracování dotazníku, podává informace o oblibě českých filmů s pedagogickou tematikou a vypovídá také o názorech respondentů na roli pedagoga v současném českém školství. Práce se dále zamýšlí nad možnostmi zařadit dějiny kinematografie do mediální výchovy na školách, což by mohlo přispět ke zkvalitnění divácké základny.

Klíčová slova:

Pedagogika, český film, české školství, tvůrci filmů, pedagogická tematika, pedagog v českém filmu, mediální výchova

Annotation

The Bachelor's thesis deals with the concept of pedagogy in Czech movies. It is devoted to contemporary problems of Czech cinematography and points out the thematic areas depicted in specific movies. It also contains chronological overview of the concerned films as well as their brief characteristic. Four films and several film producers are closely analyzed. One chapter is concerned with the way a pedagogue is portrayed in Czech films. The thesis also examines the way movies are connected with the history of our country. The practical part, based on a survey, reveals what respondents think about pedagogue's role in the contemporary Czech education system. The thesis also considers the option of including history of cinematography in the media education and thus substantially improve the platform of moviegoers.

Key expressions:

pedagogy, Czech film, Czech education system, film producers, concept of pedagogy, pedagogue, media education

Seznam literatury

1. Bakošová, Z. *Sociální pedagogika jako životná pomoc*. 3. vyd. Public promotion, s.r.o., 2008, 251 s. IBSN 978-80-969944-0-3.
2. Bartošek, L. *Náš film. Kapitoly z dějin (1896 – 1945)*. 1. vyd. Praha: Mladá fronta, 1985, 424 s.
3. Bartošková, Š., Bartošek, L. *Filmové profily. Českoslovenští scénáristé, režiséři, kameramani, hudební skladatelé a architekti hraných filmů*. 2. vyd. Praha: Československý filmový ústav, 1986, 520 s.
4. Beierová, B. a kol. *Kronika filmu*. (Přel. Baroš, R. a kol.) 1. vyd. Praha: Fortuna Print, 2005, 671 s. IBSN 80-85873-39-7.
5. Bergan, R. *Film. Velký ilustrovaný průvodce*. 1. vyd. Praha: Slovart, s.r.o., 2008, 528 s. IBSN 978-80-7391-136-2.
6. Bilík, P. *Panorama českého filmu*. 1. vyd. Olomouc: Rubico, 2000, 514 s. IBSN 80-85839-54-7.
7. Blažek, P. a kol. *Film a dějiny*. 1. vyd. Praha: Lidové noviny, 2004, 406 s. IBSN 80-7106-667-2.
8. Březina, V. *Lexikon českého filmu. 2000 filmů. 1930 – 1996*. 1. vyd. Praha: Cinema, 1996, 530 s. IBSN 80-85933-09-8.
9. Čáp, J., Mareš, J. *Psychologie pro učitele*. 2. vyd. Praha: Portál, s.r.o., 2007, 655 s. IBSN 978-80-7367-273-7.
10. Čermáková, D. *Génius Zdeněk Svěrák*. 1. vyd. Praha: Imagination of People, 2009, 176 s. IBSN 978-80-904214-4-8.
11. Čulík, J. *Jací jsme. Česká společnost v hraném filmu devadesátých a nultých let*. 1. vyd. Brno: Host – vydavatelství, s.r.o., 2007, 656 s. IBSN 978-80-7294-254-1.
12. Halada, A. *77 českých filmových komiků*. 1. vyd. Praha: Brána, spol. s.r.o., 1999, 344 s. IBSN 80-7243-056-4.
13. Kašpar, L. *Český hraný film a filmaři za protektorátu. Propaganda, kolaborace, rezistence*. 1. vyd. Praha: Libri, s.r.o., 2007, 491 s. IBSN 978-80-7277-347-3.
14. Kraus, B. *Základy sociální pedagogiky*. 1. vyd. Praha: Portál, 2008, 261 s. IBSN 978-80-7367-383-3.
15. Lipšanský, J. *Český film 1990 – 2007. Sborník kritik, recenzí a úvah*. 1. vyd. České Budějovice: Nová Fortuna, 2009, 331 s. IBSN 978-80-254-2669-2.

16. Michalek, B. *Film. Umění ve vývoji*. (Přel. Šnajderová, H.) 1. vyd. Praha: Panorama, 1980. 200 s.
17. Monaco, J. *Jak číst film*. (Přel. Liška, T., Valenta, J.) 1. vyd. Praha: Albatros, a.s., 2004, 735 s. ISBN 80-00-01410-6.
18. Nytrová, O., Strachota, V. *Študáci a kantoři aneb Hvězdy českého filmu za školou*. 1. vyd. Praha: Formát, 1999, 259 s. ISBN 80-86155-41-2.
19. Opěla, V. a kol. *Český hraný film I 1898 – 1930*. 1.vyd. Praha: Národní filmový archiv, 1995, 285 s. ISBN 80-7004-082-3.
20. Opěla, V. a kol. *Český hraný film II 1930 – 1945*. 1. vyd. Praha: Národní filmový archiv, 1998, 499 s. ISBN 80-7004-090-4.
21. Opěla, V. a kol. *Český hraný film III 1945 – 1960*. 1. vyd. Praha: Národní filmový archiv, 2001, 479 s. ISBN 80-7004-102-1.
22. Opěla, V. a kol. *Český hraný film IV 1961 – 1970*. 1. vyd. Praha: Národní filmový archiv, 2004, 693 s. ISBN 80-7004-115-3.
23. Opěla, V. a kol. *Český hraný film V 1971 – 1980*. 1. vyd. Praha: Národní filmový archiv, 2007, 621 s. ISBN 978-80-7004-131-4.
24. Opěla, V. a kol. *Český hraný film VI 1981 – 1993*. 1. vyd. Praha: Národní filmový archiv, 2010, 699 s. ISBN 978-80-7004-141-3.
25. Plazewski, J. *Dějiny filmu 1895 - 2005. Svět filmů, médií a multimédií: umění, technologie, jazyk, dějiny, teorie*. (Přel. Bergmanová, P. a kol.) 1. vyd. Praha: Academia, 2009, 901 s. ISBN 978-80-200-1689-8.
26. Průcha, J., Walterová, E., Mareš, J. *Pedagogický slovník*. 6. vyd. Praha: Portál, 2009, 395 s. ISBN 978-80-7367-647-6.
27. Štoll, M. a kol. *Český film. Režiséři a dokumentaristé*. 1. vyd. Praha: Libri, 2009, 695 s. ISBN 978-80-7277-417-3.
28. Thompsonová, K., Bordwell, D. *Dějiny filmu. Přehled světové kinematografie*. (Přel. Bendová, H. a kol.) 1. vyd. Praha: Lidové noviny, 2007, 827 s. ISBN 978-80-7331-091-2.
29. Tunys, L. *Film mění tvář*. 1. vyd. Praha: Práce, 1969, 186 s.
30. Zapletal, L., Švandová, B., Pernica, R. *Základní pojmy a kategorie z oblasti pedagogiky. Slovníček*. 3. vyd. Brno: Institut mezioborových studií, 2003, 59 s.
31. Žalman, J. *Umlčený film*. 1.vyd. Vimperk: KMa, 2008, 431 s. ISBN 978-80-7309-573-4.

Internetové zdroje

1. http://ceskenoviny.cz/zpravy/na-filmove_pobidky-by-mohlo-byt-v-roce-2011-az-300-milionu-korun z 8. 3. 2011
2. <http://cnews.cz/toshiba-3d-televize-bez-bryli-ale-take-bez-uspechu> z 7. 2. 2011
3. <http://csfd.cz/tvurce/1462-jan-sverak/>
4. <http://csfmag.cz/tuzemskym-kinum-se-loni-darilo-zkratka-neprišli-ani-ceske-filmy/>
5. <http://www.download.kviff.com/2010/denik/web0207cz.pdf> z 25. 1. 2011
6. <http://http://www.nfa.cz>
7. <http://www.ceskatelevize.cz/porady/10150690706-osudove-penize/> z 23. 1. 2011
8. <http://www.ceskatelevize.cz/porady/10160488386-vzkaz-jiriho-krejci>
9. <http://www.ceskatelevize.cz/porady/10316018862-cesky-lev-2010/>
10. <http://www.ceskatelevize.cz/porady/879131-zdivocela-zeme/>
11. <http://www.ceskatelevize.cz/specialy/gympl/ofilmu>
12. <http://www.ceskenoviny.cz/kultura/zpravy/optometriste-varuji-pred-boomem-3d-technologie-skodi-pry-ocim> z 25. 2. 2011
13. <http://www.csfd.cz/>
14. <http://www.csfd.cz/tvurce/3225-oldrich-lipsky/>
15. <http://www.csfd.cz/tvurce/3316-otakar-vavra/>
16. <http://www.ct24/kultura/75980-stredovecerni-pohadka-je-rohata/> z 27. 1. 2011
17. <http://www.czso.cz/csu/rekakce.nsf/i/filmova-produkce-v-cz-v-roce-2009>
18. <http://www.FDb.cz/>
19. <http://www.fdb.cz/lidi-životopis-biografie/31867-jiri-krejci.html>
20. <http://www.kinobox.cz/>
21. <http://www.kinobox.cz/cfn/clanek/4612-cesky-film-2010-pycha-predchazi-pad>
22. <http://www.kinobox.cz/clanek/4491-rozmarna-leta-ceskeho-filmu-vyplni-dvacet-uterku> z 27. 1. 2011
23. <http://www.kukysevraci.cz/ofilmu.html> z 21. 1. 2011
24. <http://www.mkcr.cz/cz/media-a-audiovize/kinematografie/koncepce-podpory-a-rozvoje-ceske-kinematografie-a-filmoveho-prumyslu-2010-2016-79977/>
25. <http://www.proculture.cz/artsinfo/film/koncepce-podpory-a-rozvoje>
26. <http://www.sedmicka.cz/pisek-strakonice/clanek?id=184430>
27. <http://ceskatelevize.cz/porady/103160188622-cesky-lev-2010>

Seznam zkratek použitých v textu

BESIP	Bezpečnost silničního provozu
CD	kompaktní disk (Compact Disc)
ČLT	Český literární fond
ČPU	Česká protipirátská unie
ČR	Česká republika
ČSM	Československý svaz mládeže
ČT	Česká televize
ČVUT	České vysoké učení technické
3D film	trojrozměrný film
DVD	digitální víceúčelový disk (Digital Versatile Disc)
FAMU	Filmová akademie múzických umění
FEST	Bělehradský filmový festival
FFP	Filmový festival pracujících
FITES	Český filmový a televizní svaz
HD vysílání	vysílání s vysokým rozlišením obrazu (High – definition)
JZD	Jednotné zemědělské družstvo
KSČ	Komunistická strana Československa
MěNV	Městský národní výbor
MFF Karlovy Vary	Mezinárodní filmový festival Karlovy Vary
MUDr.	Doktor medicíny (medicinae universae doctor)
NFA	Národní filmový archiv
NSR	Německá spolková republika
RVP	Rámcový vzdělávací program
SFPRČS	Státní fond pro podporu a rozvoj české kinematografie
SNB	Sbor národní bezpečnosti
STB	Státní bezpečnost
VB	Veřejná bezpečnost
VHJ	Výrobně-hospodářská jednotka
VUML	Večerní univerzita marxizmu-leninismu

Seznam příloh

Příloha č. 1 Dotazník

Příloha č. 2 Chronologický rejstřík českých filmů s pedagogickou tematikou zahrnující jejich stručnou charakteristiku

Příloha č. 1

DOTAZNÍK K BAKALÁŘSKÉ PRÁCI PEDAGOGIKA V ČESKÉM FILMU

1. Jste   pedagog   -   student / učeň   -   žák   -   ostatní

2. Vyvolává ve Vás film s pedagogickou tematikou (tj. z prostředí školy, o učitelích, žácích, rodičích, vztazích mezi nimi, výchovných problémech apod.) zájem?   ano - ne

3. Jaká je příčina Vašeho zájmu?

očekávám dobrou zábavu, relaxaci, humor ve filmu

režisér, scénárista, herecké obsazení

zajímá mě řešení konfliktů

jiné (uveďte): _____

4. Který mediální prostředek je ve Vašem případě při sledování takového filmu nejčastější?
kino - DVD - televizní vysílání - internet

5. Označte filmy, které jste už viděli a zda se Vám líbily:

▪ Cesta do hlubin študákovy duše	viděl/a - neviděl/a	líbil - nelíbil
▪ Vyšší princip	viděl/a - neviděl/a	líbil - nelíbil
▪ Starci na chmelu	viděl/a - neviděl/a	líbil - nelíbil
▪ Past'ák	viděl/a - neviděl/a	líbil - nelíbil
▪ Páni kluci	viděl/a - neviděl/a	líbil - nelíbil
▪ „Marečku, podejte mi pero!“	viděl/a - neviděl/a	líbil - nelíbil
▪ Jak básníci přichází o iluze	viděl/a - neviděl/a	líbil - nelíbil
▪ Obecná škola	viděl/a - neviděl/a	líbil - nelíbil
▪ Requiem pro panenku	viděl/a - neviděl/a	líbil - nelíbil
▪ Gympl	viděl/a - neviděl/a	líbil - nelíbil

6. Pokud byste měli vyhodnotit 3 nejlepší české filmy s pedagogickou tematikou, které by to byly?

1. _____

2. _____

3. _____

7. Myslíte si, že tyto české filmy realisticky zobrazují školní prostředí v době, do níž jsou situovány?   ano - ne

8. Uvítali byste možnost zhlédnout hodnotné filmy o školním prostředí právě ve škole?
Např. v rámci nějakého kroužku, který škola nabízí, volitelného nebo povinného předmětu (např. mediální výchovy), který by kromě zhlédnutí filmu neopomněl zařadit rozbor snímku a poskytnul prostor pro diskusi?   ano - ne

9. Jste spokojeni se současným stavem českého školství?   ano - ne

10. Myslíte si, že se úloha pedagoga v české škole za posledních 20 let (od roku 1990) výrazně změnila?

  ano - ne

V čem? (pokud dokážete posoudit, prosím zdůvodněte svůj názor)

Váš názor: _____
_____

případně vyberte z nabízených možností:

postavení učitele ve společnosti se zlepšilo   - zhoršilo
společenská prestiž učitele se   zvýšila   - snížila
finanční ohodnocení učitelů   je odpovídající - není odpovídající
pedagog   je   - není obecně uznávanou morální autoritou

11. Popište současné prostředí ve škole ze svého úhlu pohledu:

příjemné a přátelské   - stresující a napjaté
podnětné a tvůrčí   - nenabízí dostatek podnětů a prostoru pro rozvoj
podporuje morální kvality   - podporuje hmotný prospěch
motivuje k soběstačnosti a k růstu - vede ke stereotypním modelům chování

Váš názor: _____

12. Kdo/co dle Vašeho názoru školství prospívá? _____
_____

13. Kdo/co dle Vašeho názoru školství škodí? _____
_____

Děkuji za váš čas a ochotu. Alois Chládek

Příloha č. 2

Chronologický rejstřík českých filmů s pedagogickou tematikou zahrnující jejich stručnou charakteristiku

1922 **Láska slečny Věry**, režie: Václav Binovec, scénář: Suzanne Marwille

Komedie, premiéra: 29. 12. 1922, předloha Otakar Hanuš (román *Láska slečny Věry*)

Hrají: Suzanne Marwille (Věra Gubišová), Václav Vydra ml. (student Válek), V. Ch. Vladimírov (básník René Lorek), Vladimír Majer (profesor Rys) aj.

Obsah: Mladá dívka Věra odchází na studia do Prahy. Tam si užívá veselého života, zamiluje se do vysokoškolského studenta Lorka, kterému dá nakonec přednost před nabídkou staršího profesora Ryse.

1926 **Svéhlavička**, režie: Rudolf Měšťák, scénář: Jenö Lang

Komedie, premiéra: 7. 1. 1927, předloha Emmy von Rhoden (román *Svéhlavička*, pro české vydání upravila Eliška Krásnohorská) aj.

Hrají: Marie Kalmarová (Zdenka), Karel Jičínský (Zdenčin otec velkostatkář Menšík, Marta Harlasová-Schredrová (Zdenčina nevlastní matka)

Obsah: Zdenka Menšíková je velmi rozpustilá děvče. Když se její ovdovělý otec, velkostatkář, podruhé ožení, dělá své maceše neustále naschvály. Jelikož nepomůže ani přísná vychovatelka, posílá ji otec do penzionátu.

1927 **Sextánka**, režie: Josef Medeotti-Boháč, scénář: Martin Frič

Melodrama, premiéra: 21. 2. 1928, předloha: Vilém Neubauer (román *Sextánka*)

Hrají: Anita Janová (sextánka Stáňa Bínová), Jan W. Speerger (gymnaziální profesor Ivan Sychrava) aj.

Obsah: Do dívčího gymnázia nastoupí nový učitel francouzštiny Ivan Sychrava. Okouzlí všechny ze sexty, nejvíce Stáňu Bínovou, která se do něj zamiluje. Když Sychrava onemocní, Stáňa ho tajně navštěvuje a její prospěch se zhoršuje. Po učitelově odjezdu se pokusí o sebevraždu z nešťastné lásky, příběh končí šťastně – jejich sňatkem.

1932 **Kantor Ideál**, režie: Martin Frič, scénář: Václav Wasserman

Komedie, premiéra: 23. 9. 1932, předloha: Adéla Červená (román *Kantor Ideál*)

Hrají: Karel Lamač (profesor Karel Suchý), Anna Ondráková (septimánka Věra Matysová), Theodor Pištěk (ředitel gymnázia) aj.

Obsah: Do dívčího gymnázia nastoupí nový profesor Karel Suchý. Je nesmělý a žije staromládeneckým životem. Gymnazistky vymýšlejí nejrůznější alotria, nejvíce neteř jeho bytné, studentka Věra Matysová, která se vsadí, že dostane od nového kantora hubičku. Péčí přátel z Prahy se z Karla Suchého stává sebevědomý elegán, který opětuje Věřčiny city.

1932 **Před maturitou**, režie: Vladislav Vančura, Svatopluk Innemann, scénář: Josef Neubern
Drama, premiéra: 9. 9. 1932

Hrají: Jindřich Plachta (profesor Kleč), František Smolík (profesor Donát), Antonín Novotný (student Jan Šimon), Miroslav Svoboda (student Karel Kafka) aj.

Obsah: Studenti v oktávě se chystají k maturitě. Jejich vztah k třídnímu profesoru Klečovi, který je vyučuje z matematiky, je napjatý. Mnohem lépe si rozumějí s profesorem Donátem. Spor mezi studenty a Klečem se vyhroťí na školním výletě, profesor považuje za původce sporu studenta Jana Šimona. Proto ho navrhnul vyloučit ze školy. Tento nadaný student uvažuje o sebevraždě, naštěstí ho od ní odradí profesor Donát. Šimonův kamarád Karel Kafka neuspěje u zkoušky z matematiky a pokusí se o sebevraždu. V ní mu zabrání profesor Kleč, který je přitom sám postřelen. V nemocnici přehodnocuje svůj postoj ke studentům. Šimon a Kafka jsou sice ze školy vyloučeni, mohou však dostudovat jinde.

1932 **Zapadlí vlastenci**, režie: Miroslav J. Krňanský, scénář: Jan Reiter, Karel Lörsch
Drama, premiéra: 28. 10. 1932, předloha Karel Václav Reis (román *Zapadlí vlastenci*)

Hrají: Jaroslav Vojta (farář Stehlík), Nora Stallich (preceptor Čermák), J. O. Martin (učitel Václav Čížek), Lída Baarová (Albínka) aj.

Obsah: Do malé krkonošské vsi Pozdětína přichází v roce 1842 podučitel Karel Čermák. Vychovávali ho prarodiče a po smrti dědečka musel studii zanechat, aby uživil babičku. Přátelsky ho přijali pozdětínský učitel Čížek i místní farář Stehlík. Albínka, neteř farářovy hospodyně, se stane Čermákovou láskou. Místní vlastenci uspořádají v obci slavnost – českou besedu, kde Karel zazpívá na počest hraběte Škroupovu píseň „Kde domov můj“. Hrabě nabídne Čermákovi a jeho nové paní učitelové Albínce místo učitele v Mílově. Poznámka: V úvodu filmu jsou záběry spisovatele K. V. Raise.

1934 **Poslední muž**, režie: Martin Frič, scénář: Václav Wasserman

Komedie, premiéra: 5. 10. 1934, předloha: F. X. Svoboda (divadelní hra *Poslední muž*)

Hrají: Hugo Haas (profesor Alois Kohout), Marie Glázrová (Zdenka, dcera Kohoutových), Antonín Novotný (Jaroslav, syn Kohoutových), Vladimír Borský (dr. Jiří Bečvář) aj.

Obsah: Profesor Alois Kohout vyžaduje despotickou poslušnost od studentů i od své rodiny. Syn Jaroslav před ním tají svoje kázeňské problémy i svou známost. Dcera Zdenka má ráda dr. Jiřího Bečváře, který přijde požádat o Zdenčinu ruku. Když však zažije vojenský nástup celé rodiny, změni plán a tvrdí, že chce o profesorovi jako o dokonalém a vzorném muži napsat knihu. Poradí mu, aby předstíral odjezd a za pomoci figuríny zjistil, co se děje doma, když tam profesor, otec rodiny, není. Namísto figuríny sedí v pokoji sám profesor a přitom vyslechne otevřené výpovědi členů rodiny a následně se polepší. Dr. Jiřímu Bečváři dá Zdenku za ženu.

1935 **Studentská máma**, režie: Vladimír Slavínský, scénář: Vladimír Slavínský, Emil Artur Longen

Komedie, premiéra: 20. 9. 1935

Hrají: Antonie Nedošinská (Marie Klatovská, zvaná studentská máma), Hana Bělská (farmaceutka Dáša Kučerová), Svatopluk Beneš (oktaván Eman Kosárek, zvaný Pacinka), Jiří Dohnal (konzervatorista Zdeněk Vilím) aj.

Obsah: Slečna Klatovská pronajímá svůj dům studentům, stará se o ně, má pro ně pochopení a prožívá s nimi jejich studentský život, jejich úspěchy i prohry. Na konci školního roku se všichni rozjíždějí domů a studentská máma se už těší na začátek dalšího školního roku.

1935 **Školní úkol**, režie: Elmar Klos, scénář: Elmar Klos

Reklamní

Obsah: Kluk si neví rady se slohovou prací na téma jaro. Matka mu přinese nové boty od Baťe za pouhých 59 korun. Napíše tedy práci o Baťových nových modelech obuvi. Je to reklama na Baťovu obuv.

1936 **Sextánka**, režie: Svatopluk Innemann, scénář: Bohumil Štěpánek

Melodrama, premiéra: 13. 3. 1936, předloha: Vilém Neubauer (román Sextánka)

Hrají: Hana Vítová (Eva Martenová), Rolf Wanka (profesor Jiří Hron, uměleckým jménem Jiří Rón, Jaroslav Marvan (ředitel gymnázia) aj.

Obsah: Studentka sexty Eva Martenová se zamiluje do nového profesora Jiřího Hrona a během jeho vyučování se nemůže soustředit, ačkoliv je vždy výborně připravena. Jednou rozrušenou Evu Hron uklidňuje v kabinetě, drží ji v náručí a je přitom viděn kolegou. Ten to

oznámi řediteli a Hronovi hrozí disciplinární řízení. Eva to těžce nese, cítí se vinna a pokusí se o sebevraždu. Příběh končí šťastně, Eva je zachráněna a Hron jí vyznává lásku.

1937 **Děvčata nedejte se!**, režie: Hugo Haas, J. A. Holman, scénář: Hugo Haas, J. A. Holman

Komedie, premiéra: 27. 8. 1937

Hrají: Hugo Haas (profesor Emanuel Pokorný), Adina Mandlová (Vlasta, žačka v internátě), Erna Ženíšková (svobodná matka Lidka) aj.

Obsah: Emanuel Pokorný nemá práci, žije skromně v penzionu na předměstí. Spolužák ho doporučí na místo profesora venkovského dívčího penzionátu. Jednoho dne nachází ve své posteli dítě, nemá čas pátrat po jeho rodičích, a tak odváží dítě s sebou na nové místo. V košíku ho tajně pronese, ale brzy vzbudí podezření, že nebydlí sám. Toto tajemství odhalí Vlasta, která je do nového učitele zamilovaná. Děvčata se rozhodnou, že mu s dítětem budou pomáhat. Dozví se to však ředitelka školy a Emanuel je propuštěn. Konečně se objevuje matka dítěte a vše se vysvětlí. Emanuel se od dítěte už nedokáže odloučit a žít sám, a tak žádá Lidku, matku dítěte, o ruku. Ta přijímá.

1937 **Filosofská historie**, režie Otakar Vávra, scénář: Otakar Vávra

Drama, premiéra: 5. 11. 1937, předloha: Alois Jirásek (novela *Filosofská historie*)

Hrají: Jan Pivec (filozof Václav Frýbort), Ladislav Boháč (filozof Vavřena), Vladimír Hlavatý (filozof Špína), Stanislav Neumann (filozof Zelenka), Helena Friedlová (slečna Elis, bytná studentů) aj.

Obsah: Litomyšlští studenti, filosofové Frýbort, Vavřena, Špína a Zelenka jsou na bytě u slečny Elis. Majáles jako ryze česká slavnost je Metternichovým příkazem zrušeno. Přesto je studenti oslaví za účasti celého města. Film zachycuje osudy studentů, jejich lásky, úspěchy a neúspěchy během studia a zásah revoluce 1848 do jejich života. Vavřena a Frýbort jako důstojníci studentské legie odcházejí do Prahy na barikády. Tam se setkávají se Špínou, který již jako kněz v bojích umírá. Za čas se studenti vracejí do Litomyšle a konají se zasnuby.

1937 **Jarčin profesor**, režie: Čeněk Šlégl, Jiří Slavíček, scénář: Čeněk Šlégl, Karel Feix
Komedie, premiéra: 13. 8. 1937

Hrají: Theodor Pištěk (statkář Drahan), Hana Vítová (Jarča, dcera Drahanových), Gustav Nezval (dr. Karel Stržický) aj.

Obsah: Absolvent filosofické fakulty Karel zjistí, že slíbené místo je obsazené. Nastoupí tedy prozatím na brigádu ke statkáři Drahanovi, který si ho velmi oblíbí. Tam se setkává s rozpustilou dcerou statkáře Jarčou, která propadá z němčiny, a začne ji doučovat. Brzy se do sebe zamilují. Když však Karlův sok v lásce všem namluví, že Karel je bývalý trestanec, situaci řeší odjezdem. Současně získává místo na pražském gymnáziu. Tam se znovu setkává s Jarčou jako svou skutečnou žákyní. Nedorozumění se pak ke spokojenosti všech vysvětlí.

1938 **Ideál septimy**, režie: Václav Kubásek, scénář: Karel Melíšek, Karel Feix

Komedie, premiéra: 16. 9. 1938, předloha Jaromíra Hüttlová (román *Ideál septimy*)

Hrají: Jindřich Plachta (Jindřich Tůma, strýc Věrky), Jiřina Sedláčková (Věrka, neteř Tůmových), Gustav Nezval (ing. Ivan Kareš alias skladatel Michal Marhan) aj.

Obsah: Do Prahy přijíždí z venkova Věrka, neteř Tůmových, aby zde dostudovala. Nastupuje do septimy a je stejně jako její spolužačky uchválena neznámým skladatelem s pseudonymem Michal Marhan. Věrčin strýc Jindřich Tůma je společníkem prodejny plynových masek. Duší podniku je ing. Ivan Kareš, který vede cvičení civilní obrany a při něm se na ulici setkává s Věrkou. Ing. Kareš má přednášku o civilní obraně i v septimě. Později, při premiéře Marhanovy operety „Píseň o štěstí“, dívky zjistí, že oním neznámým skladatelem je právě ing. Kareš. Věrka se s Ivanem Karešem nepohodla, a proto odjíždí domů. Do vlaku nastoupil i Kareš a znovu se setkává s Věrkou.

1938 **Jarka a Věra**, režie: Václav Binovec, scénář: František Čáp, Rudolf Madran-Vodička, A. Jevanský

Komedie, premiéra: 2. 12. 1938, předloha: Eduard Kučera (román *Jarka a Věra*)

Hrají: Ladislav Pešek (sextán Jarka Pšenička), Eva Gérová (studentka Věra, Jarkova sestra), František Kreuzmann (ministerský rada František Pšenička), Jiří Dohnal (kandidát profesury Stáňa Mařík), Zdeňka Baldová (teta Klára Zakopalová) aj.

Obsah: Sourozenci Jarka a Věra jsou dětmi ministerského rady Pšeničky. Jarka je rozpustilý, před učením dává přednost sportu a rošťárnám, proto je ve svých devatenácti letech stále sextánem. Jeho sestra Věra se učí výborně, je mladší, ale chodí už do septimy. Koncem školního roku Jarka propadá. Na návštěvu přijíždí přísná teta Klára, která chce vzít výchovu dětí do svých rukou a odváží je na prázdniny na venkovský statek. Jarkovi najme domácího učitele Maříka, Věrka má zatím rozmýšlet o vdavkách. Věra se zamiluje do učitele Maříka a ne do plánovaného nápadníka. Sourozenci využijí lsti, aby se teta přesvědčila o charakteru

obou nápadníků. Nakonec souhlasí se zasnubami Věrky s Maříkem. Jarka konečně úspěšně složí zkoušky a postupuje do vyššího ročníku.

1938 **Karlíkovy trampoty**, režie: Ivan Kovačević, scénář: Ivan J. Kovačević, dr. Krůtová-Pachlopníková

Propagační

Hrají: Vilém Pfeiffer (otec), Milena Orlická (matka), Jiří Sill (syn)

Obsah: Karlíkovi hrozí propadnutí z češtiny. O konečné známce má rozhodnout domácí úkol – slohové cvičení o správném osvětlení bytu. Otec Karla si vypůjčí od známého odbornou brožuru. Práce Karlíkovi pomůže k lepší známce a získané informace objasní členům rodiny, proč je často bolí oči a hlava. Tatínek tedy zakoupí správné osvětlení – nové lampy.

1938 **Škola základ života**, režie: Martin Frič, scénář: Václav Wasserman

Komedie, premiéra: 11. 11. 1938, předloha: Jaroslav Žák (kniha a divadelní hra *Škola základ života*)

Hrají: Theodor Pištěk (ředitel reálného gymnázia), František Kreuzmann (profesor latiny Lejsal, třídní septimy), František Smolík (profesor přírodopisu Gábrlík), Ladislav Boháč (profesor francouzštiny Bartoš), Antonín Novotný (septimán Jindra Benetka), František Filipovský (septimán Ludvík Krhounek) aj.

Obsah: Septimáni reálného gymnázia v Přívlakách se připravují na sportovní závody o středoškolský titul. Šplhoun Krhounek předá třídnímu profesorovi Lejsalovi výtisk časopisu *Řev septimy*, kde jsou pedagogové komicky líčeni. Pouze mladý profesor Bartoš a moudrý Gábrlík mají pro studentský humor pochopení. Ostatní členové sboru požadují přísné potrestání viníka. Ten se nepřihlásí, a tak má celá třída za trest zakázanou účast na závodech. V jednom domácím úkolu na volné téma kritizuje nejnadanější student Benetka poměry na škole. Z toho důvodu jsou všichni toho názoru, že autorem časopisu je také on, a proto je navrženo jeho vyloučení ze školy. Po výzvě profesora Bartoše se přihlásí skutečný viník, primus třídy Boukal. Studenti mohou odjet na závody a zásluhou Benetky zvítězí. Mezitím však bylo odhlasováno jeho vyloučení. Finanční situace Benetkovi nedovoluje dostudovat na jiné škole. Tehdy mu vyjde vstříc profesor Kalousek, který svou roztržitostí opomněl hlasovat. Svou vinu tak odčiní darováním peněz na další Benetkovo studium.

1938 **Škola života**

Propagační

Hrají: Jaroslav Marvan (profesor)

Obsah: Profesor, který zkouší žáky, se diví, odkud mají tak velké vědomosti o českých a slovenských městech. Žáci odpovídají, že díky obrázkům měst přikládaným k cigaretovým dutinkám a papírkům Destila, které se vyrábějí v Olšanských papírnách. Otcové šetří dutinkami své zdraví a žáci si z obrázků mohou sestavovat alba.

1939 **Cesta do hlubin študákovy duše**, režie: Martin Frič, scénář: Martin Frič, Jan Kaplan, Jaroslav Žák

Komedie, premiéra: 31. 10. 1939, předloha: Jaroslav Žák (román *Cesta do hlubin študákovy duše*)

Hrají: Jindřich Plachta (profesor přírodopisu Matulka), Jaroslav Průcha (profesor fyziky Rabiška), Ladislav Pešek (septimán Vojtěch Kulík), Rudolf Hrušínský (septimán Jan Vaněk), Jana Ebertová (septimánka Zdeňka Chalupová) aj.

Obsah: Profesor gymnázia Rabiška má zajímavý koníček - už léta zapisuje události na gymnáziu a sbírá kuriózní předměty, které vyučující zabavili studentům. V septimě jsou různé typy studentů: talentovaný fotbalista, ale špatný student Kulík, premiantka Chalupová, snaživý Mazánek, nadaný muzikant Vaněk, kterému učení nejde aj. Profesor přírodopisu Matulka je velmi laskavý na studenty, ti mu však vyvádí různé klukoviny. Po jedné z nich se zhroutí. Studenti se až nyní dozvědí, že kvůli svojí trémě nemá ještě státnice a učí tak za mizivý plat. Rozhodnou se, že mu pomohou. Vymyslí plán, takovou malou lest, kdy nic netušící Matulka složí státní zkoušku před univerzitním profesorem Vondrákem. Profesor Rabiška zapíše do svého notesu, že student má nejen duši, ale i srdce.

1939 **Lízino štěstí**, režie: Václav Binovec, scénář: Václav Wassermann

Melodrama, premiéra: 10. 2. 1939, předloha: Růžena Utěšilová (román *Líza Irovská*)

Hrají: Zdenka Sulanová (Eliška Irovská, zvaná Líza), Ladislav Boháč (MUDr. Tomáš Lepař), Hermína Vojtová (Mater Regina, dříve Gisela Lepařová) aj.

Obsah: Osiřelá Líza Irovská z Ptačic je velmi milá a má pěvecký talent. Získala stipendium a přichází do klášterního penzionátu. V kolektivu je oblíbená a získala zde nové přítelkyně. Synovec učitelky Mater Reginy je mladý lékař. Přijíždí do penzionátu, aby hrál při nedělní mši na varhany. Když MUDr. Tomáš Lepař pozná Lízu, zamiluje se do ní. Líza přijímá jeho nabídku ke sňatku, vzdává se své pěvecké kariéry a absolvuje zdravotní kurz, aby mohla pomáhat manželovi v ordinaci nového sanatoria.

1939 **Paní Morálka kráčí městem**, režie: Čeněk Šlégl, scénář: Čeněk Šlégl, Antonín Drvota
Melodrama, premiéra: 31. 3. 1939

Hrají: Růžena Šlemrová (paní radová Štěpánková, zvaná paní Morálka), Marie Glázrová (Lilka Stránská), Jaroslav Marvan (profesor Vladimír Černý), Eva Janoušková (Jana, dívka z polepšovny) aj.

Obsah: V povijanu na břehu je nalezeno malé dítě, jehož matka se utopila. Jana je sirotek, jedinou památkou na otce je jeho podobizna v medailonku. Dostane se do sirotčince a kvůli krádeži do polepšovny. Paní radová, zvaná paní Morálka, najde Janě místo služebné v domácnosti staromládeneckého profesora gymnázia Černého, který se má stát brzy ředitelem. Paní radová zamýšlí oženit ho se svou svěřenkou Lilkou. Ta však je již několik let tajnou milenkou profesora Knitla. Jakmile se o tom Černý dozví, zasnuby zruší. Když si oholí plnovous, aby vypadal mladší, hodlá požádat o ruku Janu. Ta v něm však pozná muže z podobizny. Našla svého ztraceného otce.

1939 **Příklady táhnou**, režie: Miroslav Cikán, scénář: Josef Neuberg, Jaroslav Mottl
Komédie, premiéra: 25. 8. 1939, předloha: Jan Snížek (divadelní hra *Příklady táhnou*)

Hrají: Růžena Nasková (Růžena Bártlová), Nataša Gollová (studentka práv Jiřina, vnučka Bártlové), Stella Májová (Jarmila, druhá vnučka Bártlové), Antonín Novotný (student medicíny Karel), R. A. Strejka (student architektury Vašek) aj.

Obsah: Babička Bártlová je velmi konzervativní a přísná osoba. Na prázdniny k ní přijíždí studentka práv Jiřina. U babičky žije druhá vnučka, patnáctiletá Jarmila, která těžce snáší babiččinu výchovu. Babička nemá ráda moderní mladé muže. Svůj názor na ně změní až na základě prokázaných schopností, když student medicíny Karel zachrání život zraněnému synovi zahradníka. Dalšího mladého muže, studenta architektury Vaška, požádá následně o přestavbu domu.

1939 **Studujeme za školou**, režie: Miroslav Cikán, scénář: Josef Neuberg, Miroslav Cikán
Komédie, premiéra: 5. 1. 1940

Hrají: František Smolík (profesor Vlk), Jaroslav Marvan (ředitel obchodní akademie), František Kreuzmann (velkoobchodník Josef Vichr), Stella Májová (studentka Eva, Vichrova dcera), Rudolf Hrušínský (student Karel Toman) aj.

Obsah: Na obchodní akademii vyučuje velmi přísný profesor Vlk, který při zkoušení trvá na doslovném odříkávání textu z učebnice, kterou napsal. Je třídním třetího ročníku, kde si prostořeká studentka Eva dovolí jednoho dne tuto metodu kritizovat. Nahlas vyslovila názor

svého otce, který o účelnosti tohoto způsobu výuky dosti pochybuje. Profesora to velmi rozzlobilo. Evina otce, obchodníka Vichra, pozve do školy na pohovor. Dojde k ostré výměně názorů, po níž se profesor Vlk rozhodne poslat na prázdninovou praxi tři svoje nejlepší studenty právě k panu Vichrovi do obchodního domu. Karel, Václav a Ivo jsou přesvědčeni, že zaměstnance oslní nabídnutými texty, ale opak je pravdou. I při jednoduchých praktických úkolech selhávají. Po prázdninách spolužákům potvrdí Vichrův názor a profesoru Vlkovi vyhlásí vzpouru. Karlovi jako iniciátorovi vzbouření hrozí vyloučení. Následně Karel nepřejde do školy. Všichni se bojí o jeho život, profesor Vlk přehodnocuje svůj způsob výuky a mění ho. Když poté Karla v noci potká na ulici, ujistí ho, že mu už vyloučení ze školy nehrozí.

1940 **Pohádka máje**, režie: Otakar Vávra, scénář: Otakar Vávra

Příběh, premiéra: 25. 10. 1940, předloha: Vilém Mrštík (román *Pohádka máje*)

Hrají: Nataša Gollová (Helenka), Svatopluk Beneš (student práv Ríša Gregor), Theodor Pištěk (hostinský Gregor, Ríšův otec), František Hlavatý (farář) aj.

Obsah: Student Ríša se místo studiu práv věnuje flámům a výtržnostem. Otec již odmítá nadále platit jeho dluhy. Ríša se rozhodne odjet na Moravu ke svému strýci faráři, aby se tam připravil na zkoušky. Zde se seznámí s Helenkou a zamiluje se do ní. Idylický vztah ho však po čase nudí, a tak jí vypráví o svém dřívějším životě. Helenka se s ním už nechce scházet. Strýc farář se na Ríšu zlobí a vykáže ho z domu. Příběh končí smírem a Helenčiným odpuštěním Ríšovi.

1940 **Prosím pane profesore!**, režie: Gina Hašler, scénář: Otto Jun, J. V. Vichovský

Příběh, premiéra: 13. 9. 1940, předloha: Otto Jun (román *Prosím pane profesore!* z časopisu Hvězda)

Hrají: Theodor Pištěk (profesor dějepisu Hladík, zvaný Ivan Hrozný), Jiří Vondrovič (student Jaroslav Šmolka), Rudolf Hrušínský (student Antonín Vobořil) aj.

Obsah: Do oktávy pražského gymnázia nastupuje nový nadaný student Šmolka, kterého si oblíbí spolužáci i profesori. Při konfliktu se zastane spolužačky, kterou před třídou zesměšnil třídní šplhoun Vobořil. Vobořil se za to Šmolкови pomstí, vloží mu do kapsy svou peněženku a ohlásí ztrátu profesoru Hladíkovi. Peněženka se najde u Šmolky a ten má být za trest vyloučen ze školy. Vše se změní a vysvětlí poté, co je během exkurze do železáren Vobořil zraněn, a Šmolka mu daruje krev, aby zachránil spolužákovi život. Vobořil se zastydí

za svoje chování a přizná se ke svému prohřešku. Následně se změní i vztah přísného profesora Hladíka k žákům.

1940 **Směry života**, režie: Jiří Slavíček, scénář: Karel Steklý

Drama, premiéra: 16. 1. 1940

Hrají: Hana Vítová (Boženka Soukupová), Zdeňka Baldová (Boženčina matka), Ladislav Boháč (student práv Antonín Černý), R. A. Strejka (student medicíny Jaroslav Malík) aj.

Obsah: Během studií na gymnáziu a vysoké škole bydlí student Antonín Černý u vdovy Soukupové. Zamiluje se do její dcery Boženky, kterou zná už od dětství. Boženka pracuje jako tanečnice v divadle a svou krásou zaujme ředitele divadla Červenku. Ten se jí snaží naklonit dárky a nabídne jí sňatek. Matka Boženku přesvědčí o výhodách takového svazku a líčí jí skvělou budoucnost. Student Antonín je nešťastný a všechny peníze na studia propije. Utratí všechny finance i na byt, který rodina potřebuje, neboť se stěhuje do Prahy. Tehdy mu pomáhá přítel Malík. Oplácí Antonínovi službu, kterou mu dlužil. I on kdysi flámoval a právě Antonín ho přivedl na správnou cestu zpátky ke studiu. Po svatbě se Boženka s manželem pohádá a odchází za Antonínem, ale ten ji odmítá.

1940 **To byl český muzikant**, režie: Valdimír Slavínský, scénář: Vladimír Slavínský, Václav Wassermann

Životopisný, premiéra: 9. 2. 1940

Hrají: Otomar Korbelář (skladatel a učitel František Kmoch), Jaroslav Vojta (Františkův otec), Ella Nollová (Františkova matka) aj.

Obsah: František Kmoch je učitelem, má rád děti i svoje povolání, ale nejraději hraje po nocích na tancovačkách nebo komponuje hudbu. Proto často zaspí do školy. Dojde to tak daleko, že ho zemská školní rada suspenduje. Kmoch se s rodiči odstěhuje do Kolína, kde zakládá kapelu a později i rodinu. Brzy je jmenován kapelníkem sokolské hudby v Kolíně, úspěšně koncertuje po světě, a šíří tak slávu české hudby.

1943 **Chlapci v modrém**, režie: Walter Sent, scénář: Walter Sent, Vladimír Linhart

Propagační

Hrají: Karel Šašek (student Karel), Vladimír Linhart (Vlád'a Hart) aj.

Obsah: V den vysvědčení vysvětluje profesor studentům význam práce v lidském životě. Karel je se svými výsledky spokojen, Vlád'a nikoli. Karel je o prázdninách na praxi v továrně, Vlád'a zatím čte básně a užívá volna. Poté se rozhodne také pracovat. V továrně

má nehodu a během pobytu v nemocnici přemýšlí nad svým životem. Rozhodne se skončit se studiem, které ho nebaví, a zůstane pracovat v továrně.

1946 **Nezbedný bakalář**, režie: Otakar Vávra, scénář: Zdeněk Štěpánek, Otakar Vávra
Historická komedie, premiéra: 6. 9. 1946, předloha: Zikmund Winter (povídky *Peklo*
a *Nezbedný bakalář* ze sbírky *Rakovnické obrázky*)

Hrají: Zdeněk Štěpánek (bakalář Jan), František Smolík (konšel Šmardoch), Saša Rašilov (pekař a konšel Hruška) aj.

Obsah: Roku 1587 je Rakovník povýšen na královské město. Pro zvýšení prestiže si pozvou do školy pražského bakaláře Jana. Ten přichází se svými žáky – mendíky, aby školu povznesl. Konšelé ovšem škole ani Janovi nepřejí, kvůli své lakotě neplní sliby. Jan se potýká s velkými problémy, v zimě není ve škole dřevo, žáci dostávají k jídlu odpadky. Konšelé vzdělaného a temperamentního Jana nenávidí a tajně žádají o jiného učitele. Když se to Jan dozví, ještě v noci s mendíky z Rakovníka odchází.

1948 **Červená ještěrka**, režie: František Sádek, scénář: A. J. Urban, Alexandra Urbanová
Komedie, premiéra: 11. 2. 1949, předloha: Jiří Mařánek (romaneto *Ještěrka v červeném bludišti*)

Hrají: Jindřich Plachta (profesor přírodopisu Bláha), Vlasta Fabianová (herečka Erna di Garmo vlastním jménem Eva Gazdová), František Filipovský (listonoš Černý) aj.

Obsah: Profesor gymnázia Bláha se zraní při honbě za červenou ještěrkou. Listonoš najde jeho plášť a klobouk ve vodě a ve městě rozhlásí, že se profesor utopil. Měšťané však v tu dobu řeší spor o to, zda hostující divadelní společnost s krásnou herečkou Evou Gazdovou zahraje plánovanou Žebráckou operu, či bulvární operetku Červená ještěrka. Gymnázium uspořádá smuteční tryznu za profesora Bláhu, ten se však náhle objeví živý a zdravý. Večer se všichni sejdou v divadle na představení Žebrácké opery, která má obrovský úspěch.

1948 **Svědomí**, režie: Jiří Krejčík, scénář: Jiří Fried, J. A. Novotný

Psychologické drama, premiéra: 25. 3. 1949

Hrají: Miloš Nedbal (pojišťovací úředník Karel Doležal), Marie Vášová (Zena, Doležalova žena), Jan Prokeš (tercián Jirka, syn Doležalových) aj.

Obsah: Pojišťovací úředník Doležal přejede nešťastnou náhodou malého chlapce a z místa činu ujede. Z novin se dozvídá, že chlapec zemřel. Trápí ho svědomí a propadá zoufalství. Nevnímá tak, že také jeho syn Jirka má problémy. Ve škole Jirka rozbil sochu a nepřiznal se,

za jeho čin pyká celá třída. Jirka tajně vyslechne rozhovor rodičů, kdy se otec matce přiznává k zavinění nehody a k nevěře. Žena i jeho syn Jirka mu přestávají důvěřovat. Chlapec následně uteče z domova. Druhý den však najde Jirka odvalu a ve škole se přizná ke svému činu. Podobně se zachová nyní i otec, odchází na policii v doprovodu svého syna Jirky, se kterým se usmířil.

1949 **Pionýrská abeceda**, režie: Karel Baroch, scénář: Karel Baroch

Dětský

Hrají: Eva Karelová (učitelka), Bohuš Hradil (básník) aj.

Obsah: Ve škole vypráví učitelka dětem příběh o básníkovi, který chce složit pro pionýry písničku. Je však moc unavený a usne. Zdá se mu o písmenkách, která ožijí a snaží se složit text písně. Písmeno O je tlusté a líné, a proto se mu nechce spolupracovat. Ostatní písmenka však brzy zjistí, že se bez něj nemohou obejít. Slovo pionýr se bez O nedá napsat. Písmenka mu pomohou, když nešťastnou náhodou spadne ze stolu do odpadkového koše, a tak se k nim z vděčnosti připojí a všichni společně vytvoří písničku pro pionýry.

1951 **Mikoláš Aleš**, režie: Václav Krška, scénář: Jan Poš, Václav Krška

Životopisný, premiéra. 11. 1. 1952

Hrají: Karel Höger (malíř Mikoláš Aleš), Dana Medřická (Marina Kailová, Alšova pozdější žena), Zdeněk Štěpánek (politik dr. František Rieger), Jiří Plachý (hrabě Schöborn), Jiří Dohnal (spisovatel Jakub Arbes), Vladimír Ráž (malíř František Ženíšek) aj.

Obsah: Mikoláš Aleš studuje na Akademii výtvarných umění v Praze, kde později krátce působí i jako profesor kreslení. Stýká se s kolegy výtvarníky i dalšími českými intelektuály. Dostává se do konfliktu s mladočeským poslancem Grégrem. Ve své tvorbě se orientuje na české motivy. Jeho přítel statkář Brandejs ho přiměje, aby s malířem Ženíškem přihlásili cyklus Vlast do soutěže o výzdobu Národního divadla, ve které zvítězí. Jejich společná práce s sebou nese i spory. Avšak divadlo před dokončením shoří. Národ je ale staví znovu. Léta po požáru jsou pro Alše těžká, společně s milovanou Marinou čelí bídě a ústrkům. Prostým lidem ale jeho kresby přinášejí radost.

1951 **Milujeme**, režie: Václav Kubásek, Jaroslav Novotný, scénář: Václav Kubásek, Jaroslav Novotný

Drama, premiéra: 12. 9. 1952

Hrají: František Hanus (ing. Lauda), Zdeněk Kryžánek (Bürger, bývalý závodní), Vilém Besser (učeň Tonda) aj.

Obsah: Přípravuje se projekt překopu, který má spojit doly Engels a Ludvík. Bývalý závodní Bürger chystá sabotáž a podaří se mu za pomoci inženýra Laudy prosadit nebezpečnou variantu projektu. Laudu vydírá, neboť má důkaz o jeho udavačství za války. Právě kvůli němu zahynul v koncentračním táboře horník Vrubel. Na překopu pracují i učni, nováčci z hornického učňovského střediska. Rozhovor mezi Bürgerem a Laudou vyslechne učeň Tonda Vrubel, který vše sdělí vedení závodu. To předá informace Bezpečnosti. Díky učňům jsou oba sabotéři zatčeni.

1951 **Pionýr**, režie: Miloš Wasserbauer, scénář: Svatopluk Hauser, Rudolf Obdržálek

Osvětový

Hrají: Valerie Kaplanová (Zárubová), Rudolf Jurda (učitel) aj.

Obsah: Žáci 5. třídy se zlobí na svého spolužáka Jirku Zárubu, neboť se špatně učí, je nepořádný a kvůli němu nevyhrají soutěž ve sběru papíru. Učitel jim doporučí, aby si ho vzali jako pionýři na starost. Jirka se polepší, uvědomí si svoje chyby, zvláště když maminka onemocní. Začne jí pomáhat a ochotně se učí se svými spolužáky. Nakonec se stane vzorným pionýrem.

1952 **Mladá léta**, režie: Václav Krška, scénář: Vladimír Neff

Životopisný, premiéra: 27. 2. 1953

Hrají: Eduard Cupák (spisovatel Alois Jirásek), František Šlégl (ředitel gymnázia Antonín Tille), František Filipovský (ředitel gymnázia Karl Böhm), Saša Rašilov (okresní hejtman Párys) aj.

Obsah: Do Litomyšle nastupuje Alois Jirásek jako suplent. V tu dobu už má za sebou první knížku. Již jako student na broumovském gymnáziu a na Karlově univerzitě si vytvořil vyhraněný názor na české dějiny. Honorace ho vzrušeně očekává, avšak Jiráskovi se protíví prázdné vlastenčení, a tak se jí brzy spisovatel znelíbí. Snaží se ho ze školy i z města vypudit. To se však okresnímu hejtmanu Párysovi nepodaří. Odvolá tedy alespoň ředitele gymnázia. Nahradí ho Böhmem, který Jiráska nesmyslně nutí opisovat stohy papírů, až přijde spisovatel téměř o zrak. Studenti se za svého profesora postaví, vzbouří celé město Litomyšl, i celé Čechy. Na zemský úřad přicházejí tisíce rozhořčených dopisů, načež je Böhm odvolán. Jirásek se zotaví a odjíždí do Trocnova, aby se pustil do psaní svých největších děl.

1952 **Začínáme žít**, režie: Čestmír Mlíkovský

Etuda, předloha: Anton Semjonovič Makarenko (román *Začínáme žít*)

Hrají: Helena Lehká (Věra), Ivo Niederle (Kuzma)

Obsah: Jedná se o adaptaci části románu, ve které sovětský pedagog popisoval zřizování táborů pro negramotnou mládež mezi světovými válkami. Chovanci se zde učili číst a psát, navíc se mohli vyučit řemeslu. Mnozí z nich měli za sebou kriminální minulost. Věra, Kuzma a Matvěj jsou už adaptováni a přesvědčují líného Perecu. Matvěj se od něj chce naučit šít boty, aby mohl jeden pár věnovat spisovateli Maximu Gorkému, patronu tábora.

1952 **Zítřka se bude tančit všude**, režie: Vladimír Vlček, scénář: Vladimír Vlček, Pavel Kohout, Božena Šochová

Hudební film, premiéra: 24. 10. 1952

Hrají: Zdeněk Buchvaldek (student národopisu Pavel Hrubeš), Eva Kubešová (redaktorka Alena Kopecká), Miloš Nesvadba (student agronomie Lojza Novák), Jiří Vala (dělník Mirek) aj.

Obsah: I. světový festival mládeže v roce 1947 v Praze je inspirací pro svazáky Alenu, Lojzu, Věru a Mirka k založení tanečního souboru. Jejich odborným poradcem je student národopisu a vedoucí národopisného semináře na vysoké škole Pavel Hrubeš. Alena se stává ideovou vedoucí a jejich vzájemný vztah s Pavlem se časem přemění v lásku. Na Mirkův návrh vstupuje celý soubor do ČSM. V roce 1949 úspěšně vystupují na II. světovém festivalu mládeže v Budapešti.

1953 **Můj přítel Fabián**, režie: Jiří Weiss, scénář: Ludvík Aškenázy, Jiří Weiss

Psychologické drama, premiéra: 7. 1. 1955, předloha Ludvík Aškenázy (povídka *Dva Gáboři*)

Hrají: Otto Lackovič (dělník Gejza Fabián), Dušan Klein (malý Gejza, Fabiánův syn zvaný Fabiánek), Ladislav Chudík (svářeč Josef Trojan), Věra Bublíková (učitelka Vlasta Krásová) aj.

Obsah: Josef Trojan je svářečem na stavbě. Při návratu z dovolené potkává na nádraží negramotnou skupinu Romů, kteří přijeli za prací, a snaží se alespoň jednomu z nich pomoci. Do party si vybere šikovného Gejzu Fabiána, který je vdovcem a sám vychovává syna, a vyučí ho svářečem. Pro dospělé prosadí učitelka Krásová zřízení večerní školy, ujme se i malého Fabiánka, který je prozatím ve třídě s mnohem mladšími dětmi, neboť jeho znalosti jsou mizivé. Mezi lidmi však dochází k nedorozuměním, konfliktům, projevům rasismu.

Ke střetu dojde i mezi otcem a synem Fabiánkem, když malý Fabiánek ve škole přizná, že otec od něj úkol opsal. Malý Fabiánek za pomoci pionýrů dohání učivo a i on sám se stává pionýrem. Otec Fabián je neprávem obviněn z požáru agregátu, a proto je přeřazen na nekvalifikovanou práci. Trojan odhalí skutečného viníka a Fabián se vrací na svoje pracovní místo.

1954 **Jan Hus**, režie: Otakar Vávra, scénář: Miloš V. Kratochvíl

Historické drama, premiéra: 29. 4. 1955, předloha: Miloš V. Kratochvíl (román *Mistr Jan Hus a Pochodeň*)

Hrají: Zdeněk Štěpánek (Mistr Jan Hus/Jan Žižka z Trocnova), Karel Höger (Václav IV., král český), Jan Pivec (Zikmund Lucemburský, král římský a uherský) aj.

Obsah: Papež Jan XXIII. vyhlásil prodej odpustků. Mistr Jan Hus to kritizuje, Pražané se proti nařízení bouří. Nad Husem je vyhlášena klatba, proto se uchyluje na Kozí Hrádek, ale ve svých kázáních pokračuje. Papež žádá krále Václava IV., aby přiměl Husa k odjezdu na koncil do Kostnice. Když Hus získal od uherského krále Zikmunda glejt, který mu zaručoval bezpečnou cestu tam i zpět, do Kostnice odjíždí. Tam je však zatčen a uvězněn, má odvolat svoje učení. Když opakovaně odmítá, je za kacířství upálen na hranici 6. července 1415.

1954 **Mladá láska**, režie: Jan Valášek, scénář: Jan Valášek

Příběh

Hrají: Vlasta Janečková (Lenka), Josef Vinklář (Jirka)

Obsah: Je jaro a studentka Lenka se zkouší učit ve svém pokoji na koleji. Student Jirka přichází na návštěvu. Jejich zpočátku rozpačitý rozhovor a drobná žárlivost se brzy změni v začínající lásku.

1954 **Muzikanti**, režie: Václav Vorlíček, scénář: Václav Vorlíček

Etuda, předloha: Jindřich Šimon Baar (román *Paní komisarka*)

Hrají: František Kovářík (učitel Eisenhut), Vlasta Jelínková (Eisenhutova žena), Miroslav Zounar (učitelský pomocník Alois Jindřich)

Obsah: Venkovský učitel se svou ženou čekají na příchod nového učitelského mládence. Ten je mile překvapí, neboť je nejen vlastenec, ale navíc výborný muzikant. Učitel ho nadšeně přijímá do služby.

1954 **Na stříbrném zrcadle**, režie: Jaromír Pleskot, scénář: František Kožík, Jaromír Pleskot
Dětský

Hrají: Jindra Kramperová (Věra Urbanová), Radovan Lukavský (Věřin otec), Věra Motyčková (učitelka), Emil Bolek (učitel hudby) aj.

Obsah: Věra Urbanová je výborná žákyně. Navíc je úspěšnou klavíristkou i nadanou bruslařkou. Proto je přijata do sportovního družstva, současně její profesor hudby chce, aby koncertovala. Pro množství koníčků se její prospěch ve škole zhoršuje. Pochopení najde u své učitelky, která jí poradí, jak si má rozvrhnout čas, aby vše zvládla. Věra slaví úspěch na koncertě i při svém krasobruslařském vystoupení.

1954 **Stříbrný vítr**, režie: Václav Krška, scénář: Václav Krška

Drama, premiéra: 30. 11, 1956, předloha: Fráňa Šrámek (román *Stříbrný vítr*)

Hrají: Eduard Cupák (student Jan Ratkin), František Šlégr (Rudolf Ratkin, Janův otec), Marie Brožová (Jarmila, Janova matka), Radovan Lukavský (strýc Jiří, Rudolfův bratr), Vladimír Ráž (profesor Ramler), Otto Lackovič (student Karel Zach) aj.

Obsah: Septimán Jan Ratkin žije v malém jihočeském městě a společně se svými spolužáky prožívá první lásky. Často se setkává s nepochopením a zlobou, těžce snáší pokrytectví dospělých. Prázdniny stráví doma s nevrlym otcem a nemocnou matkou. Jediným světlým bodem je návštěva jeho strýce Jiřího. Jan se se svým přítelem Zachem zahlédne v místním nevěstinci a následuje Zachovo vyloučení ze školy, Jana zachrání profesor Ramler. Jan se navíc dozvídá o sebevraždě strýce Jiřího. Jan se loučí s pošetilostí mládí a stříbrný vítr je pro něj poslem nové, lepší budoucnosti.

1955 **Bud' me připraveni**, režie: Jiří Papoušek, scénář: Jiří Papoušek

Osvětový

Hrají: Bohumil Švarc (instruktor civilní obrany Kocourek), Ludmila Píchová (Vejevodová) aj..

Obsah: Mladý instruktor civilní obrany Kocourek si během přednášky všimne, že se jeho posluchači nudí. Aby teorii trochu oživil, vypráví různé příhody, do kterých dosazuje účastníky školení. Posluchači pochopí význam zřizování hlídek civilní obrany, které jsou potřebné nejen za války, ale i v civilním životě. Všichni se aktivně zapojí do činnosti této organizace.

1955 **Punt'a a čtyřlístek**, režie: Jiří Weiss, scénář: Ota Hoffman, Jiří Weiss

Dětský, premiéra: 15. 4. 1955

Hrají: Aleš Košnar (Toník, syn Burdových), Josef Bek (advokát JUDr. František Burda), Jarmila Smejkalová (Helena, Burdova žena) aj.

Obsah: Toník Burda je žákem třetí třídy a není příliš nadaný fotbalista. Proto musí prosit své kamarády, aby ho vzali do týmu alespoň jako náhradníka. Situace se mění ve chvíli, kdy najde zaběhlého foxteriéra a vydává ho za svého psa. Pro partu se stává zajímavým a kluci ho přiberou do hry. Výčitky svědomí Toníka nakonec dovedou na Bezpečnost. Pes Punt'a mezitím utekl ke své majitelce. Doma i ve škole se vše vysvětlí a za účinnou lítost dostává Toník od rodičů vlastní štěně.

1955 **Vzorný kinematograf Haška Jaroslava** (film **Vzorná škola mocnářství**), režie: Oldřich Lipský, scénář: Oldřich Lipský, J. A. Novotný

Komedie, premiéra: 1. 6. 1956, předloha: Jaroslav Hašek (povídky *Vzorná škola mocnářství*, *Vzorné rodinné štěstí*, *Otec chudých* a *Vzorná lásky lepších lidí*)

Hrají: Vladimír Pucholt (žák Chocholoušek). František Filipovský (profesor Florentin), Vladimír Řepa (ředitel školy) aj.

Obsah: V jarmareční boudě promítá spisovatel Jaroslav Hašek 4 filmy. V obecnstvu jsou představitelé jednotlivých příběhů.

Vzorná škola mocnářství – *Obsah:* Primán Chocholka má strach z latinské kompozice, uteče na záchod a nechce odtud odejít. Nakonec unikne přes sousední kabinku a podaří se mu kompozici opsat.

1956 **Robinsonka**, režie: Jaromír Pleskot, scénář: Ota Hofman, Jiří Weiss, Jaromír Pleskot
Příběh, premiéra: 25. 1. 1957, předloha: Marie Majerová (kniha *Robinsonka*)

Hrají: Jaroslava Tvrzníková (Bláža Borová), Ladislav Pešek (taxikář Jaroslav Bor, Blážin otec), Libuše Havelková (služebná Tonička) aj.

Obsah: Babička vypráví vnučce příběh její maminky, své nevlastní dcery, který se odehrál před dvaceti lety. Tehdy třináctiletá Bláža se musela vrátit z tábora, neboť jí během porodu bratříčka zemřela matka. Musí se s nastalou situací vyrovnat a snaží se během prázdnin sama zvládat domácnost. Připadá si jako Robinson, její oblíbený hrdina. Její otec je taxikář a přistupuje na tuto dceřinu hru. Do tajemství domácích prací ji zasvěcuje služka od sousedů Tonička. Bláža je nadaná studentka a ráda by se po prázdninách zase vrátila do školy. Aby ale bratříček nemusel do nalezince, chce Bláža studium přerušit. Situace se vyřeší, když se

sousedka Tonička domluví s Blážíným otcem a začne se starat o jejich rodinu. Po čase se stane její novou maminkou. Po babiččině odchodu vnučka telefonuje své mamince do práce a hrdě jí oznamuje, že je také tak samostatná jako Robinsonka.

1957 **Brankář bydlí v naší ulici**, režie: Čeněk Duba, scénář: Ota Hofman, J. Z. Novák Dětský, premiéra: 6. 12. 1957, předloha: Pavel Pásek (rozhlasová hra *Brankář bydlí v naší ulici*)

Hrají: Otomar Korbelář (trenér Šácha), Přemysl Kočí (Prokop, reprezentační brankář), Eva Klepáčová (učitelka Svobodová), Jiří Litvák (hokejista Honza, syn Prokopových), Karel Slavata (hokejista Honza, syn Svitákových) aj.

Obsah: Kluci z Bezejmenné ulice pilně trénují hokej, ale přitom zanedbávají učení. Před svým trenérem Šachou svoje špatné školní výsledky tají. Přísný otec brankáře Ivana zakáže svému synovi účast v plánovaném utkání s týmem z Čertovky. Do Bezejmenné ulice se přistěhoval i s rodinou brankář československé hokejové reprezentace Prokop. Jeho syn Honza přijal nabídku kluků, aby byl brankářem v jejich týmu, ale zatajil, že dosud hrál v útoku. Konflikt mezi Honzou a Ivanem vyvrcholí rvačkou ve škole. Hokejové utkání tým z Bezejmenné ulice prohraje, především Honzovou vinou. Vnitřní konflikty vedou takřka k rozpadu mužstva. Zasáhne trenér Šácha, kluci si zlepší školní prospěch a zase začnou trénovat. Tentokrát je v brance Ivan a Honza hraje v útoku. V odvetném utkání porazí Čertovku 10:7.

1957 **Snadný život**, režie: Miloš Makovec, scénář: Milena Tobolová, Jiří Brdečka

Příběh, premiéra: 18. 10. 1957

Hrají: Jiří Papež (student Boris Trojan), Alena Martinovská (studentka češtiny Jana), Soňa Danielová (Dáša Landová, dcera dr. Landy), Ivo Palec (student Petr) aj.

Obsah: Vysokoškolský student Boris Trojan chce všeho dosáhnout nejsnazší cestou. Když se mu podaří získat unikátní anglickou odbornou knihu o indické hudební teorii, čerpá z ní při zkouškách i při psaní diplomové práce. Svému příteli Petrovi přebere dívku Janu, která je zpočátku Borisem okouzlena, imponují jí také jeho „odborné znalosti“. Boris navíc udržuje vztah navíc vztah s Dášou, dcerou vlivného doktora Landy. Jana postupně poznává Borisův pravý charakter, jeho povrchnost a lehkomyšlnost. Jana se setkává s Dášou a uvědomí si Borisovu faleš. Když Dáša najde onu anglickou knihu, pochopí, jak získal svou pověst odborníka a informuje o tom profesora. Jana od Borise odchází ke svým přátelům na kolej.

1957 **Škola otců**, režie: Ladislav Helge, scénář: Ivan Kříž, Ladislav Helge

Psychologické drama, premiéra: 8. 11. 1957

Hrají: Karel Höger (učitel Jindřich Pelikán), Ladislav Pešek (učitel Bajtek), Vladimír Hlavatý (předseda ONV Janouch), Marie Vášová (Janouchova žena), Petr Adámek (Lojzík Kotačka), Aleš Košnar (Vašík Janouch) aj.

Obsah: Učitel Pelikán se po nevydařeném manželství nechává přeložit z Brna do okresního městečka. Avšak v novém působišti naráží na špatné klima školy, kde obrovské nedostatky školy a žáků jsou zakrývány ideologickými frázemi o „třídním uvědomění“. Protože žáci nemají předpokládané znalosti, snižuje jim učitel Pelikán známky. Klasifikaci má sniženou i Vašík Janouch, syn předsedy okresního národního výboru. Rodiče nemají pro učitelovu přísnost pochopení, Janouchova manželka organizuje proti učiteli štvanici. Naopak u dětí si získal Pelikán důvěru. Bohužel zbytek svých sil vyčerpá v boji s pokrytectvím a nepoctivostí, když se zastane malého Lojzíka Kotačky, jemuž Vašík rozbil kolo. Je svolána schůze, kde občané žádají Pelikánovo odvolání. Mezitím však Pelikán svůj boj vzdává a zklamán odjíždí z města.

1957 **Štěňata**, režie: Ivo Novák, scénář: Miloš Forman, Ivo Novák

Příběh, premiéra: 21. 3. 1958

Hrají: Rudolf Jelínek (opravář výtahů Ota Josíf), Jaroslava Panýrková (Hanka Havelková, Otova dívka, později manželka), Jana Brejchová (maturantka Marie Marková), Zuzana Stivínová (Věra, Hančina spolužačka) aj.

Obsah: Studentky internátní zdravotnické školy čeká maturita. Žádné z nich se však nechce z Prahy odejít, a tak hledají nejrůznější cesty, jak si zajistit místo v hlavním městě. Uvažují o propadnutí a myslí si, že by tak odchod z Prahy oddálily. Hanka s Otou se rozhodnou pro svatbu. Ani to však nepomohlo, spíše to jejich situaci zkomplikuje. Řeší totiž navíc otázku společného bydlení. Všechny dívky nakonec musejí nastoupit na místa podle umístěnek. Ota opouští svou práci v dílně a odchází za Hankou.

1958 **Proč lže....**, režie: Petr Schlulhoff, scénář: Petr Schlulhoff

Satira

Hrají: Petr Leníček (žák Kája Novák), Josef Chvalina (Karel Novák, Kájův syn), Lída Vostrčilová (Jiřina Nováková, Kájova matka), Oldřich Musil (učitel Kučera) aj.

Obsah: Malý Kája telefonuje svému učiteli z budky a zkouší omluvit svou nepřítomnost ve škole jménem svého otce. Lež mu však neprojde a doma mu to vytýkají – lhát se přece

nemá. Ovšem vzápětí rodiče před synem lžou. Lžou i před známými a příbuznými v synově přítomnosti. Následně se diví, jak je možné, že chlapec lže, když je doma přísně veden k pravdomluvnosti.

1959 **Probuzení**, režie: Jiří Krejčík, scénář: Otakar Kirchner, Jiří Krejčík

Psychologické drama, premiéra: 12. 2. 1960

Hrají: Jana Brejchová (Jitka Andrášová), Jan Šmíd (číšnický učeň Tonek), Petr Kostka (automechanik Vilda), Vlasta Chramostová (vychovatelka v domově mládeže) aj.

Obsah: Šestnáctiletá Jitka je nedoučená kadeřnice bez rodičů. Uteče z výchovného ústavu ke své staré partě, kterou vede její milý, násilnický Vilda. Parta se věnuje krádežím, pití a návštěvám restaurací. Při jedné z návštěv kavárny, odkud parta uteče bez placení, se Jitka seznámí s mladým číšníkem Tonkou. Ten se přidá k partě. Jitka si uvědomí, že má Tonka ráda a že by svůj život chtěla změnit. Dojde ke rvačce mezi Tonkem a Vildou, Vilda zvítězí a Jitku násilím odvede. Té se však podaří uprchnout a najít Tonka. Prochází se s ním po Praze a ráno, po noci strávené na lavičce, se vrací dobrovolně do ústavu. Změněná se později opět shledává s Tonkem v zahradní restauraci na Petříně.

1960 **Komu patří pohár?**, režie: Josef Pinkava, scénář: Jiří Blažek, Josef Pinkava

Propagační, příběh

Hrají: Bohuslav Novák (Tonda Horák), Luboš Petřík (Petr Skála), Petra Mlatečková (Eva), Ivan Hrabě (učitel Ivan Novotný) aj.

Obsah: Děti z horské základní školy se pilně připravují na závody ve sjezdu a slalomu. Podmínkou účasti na trénincích je dobrý prospěch a chování. Nejlepším lyžařem je Petr, má však drobné prohřešky, a tak vinu za rozbité okno vezme na sebe jeho nejlepší kamarád Tonda, který je také výborným lyžařem. Premiantkou třídy je jejich kamarádka Eva, která má však s lyžováním potíže. Tonda slíbil otci, že se odpoledne bude učit, aby si opravil špatnou známku z matematiky. Namísto toho trénuje společně s Petrem Evu v lyžování. Tonda si známku neopraví a otec mu lyže zakáže. Přátelství mezi chlapci se změní v soupeření. Eva Tonda doučuje z matematiky, až se Tonda ve škole zlepší. Před závody přistihne Tonda Petra, jak si tajně obkresluje trať závodu. Kluci se poperou. V den závodu se Petr tréninku nezúčastní, a tak se nedozví o změně trasy z důvodu spadlé laviny. Závody vyhraje Tonda a Petr na původní trase zničí lyže. Při přebírání poháru Tonda přizná, že Petra neupozornil na změnu trasy, oba si uvědomí svoje chyby a opět obnoví svoje přátelství.

1960 **Nenávist**, režie: Hynek Bočan, scénář: Vladimír Goldmann

Drama, předloha Jan Drda (povídka *Nenávist* ze sbírky *Němá barikáda*)

Hrají: Bohuš Záhorský (úředník Václav Babánek), Miroslav Nohýnek (student Vašek, Babánkův syn), Alexandr Postler (Vaškův spolužák), Petr Kostka (Karel, Vaškův spolužák) aj.

Obsah: Je období německé okupace, po atentátu na Heydricha hlásí veřejný rozhlas tři jména lidí zatčených pro schvalování tohoto činu. Tři studenti vyprávějí vtip o nejpracovitějším německém národě, který s jedním volem zoral celou Evropu. Vyprávění slyšel jeden konfident, který na vypravěče upozornil gestapo. Následně je student Vašek zatčen. Když se to dozví jeho ušlápnutý otec, opatrný úředník Babánek, odhodlá se jít do sídla gestapa a prosí za shovívavost pro syna. Za několik dnů dostane úřední vyrozumění – účet za synovu popravu a zpopelnění. Babánkův strach se změní v nenávist a touhu po pomstě. Chodí po poutích a trénuje střelbu. Když na jaře 1945 vypukne v Praze revoluce, získá od zraněného muže zbraň a konečně se pomstí – jediným výstřelem umlčí nepřátelský kulomet. Pak s puškou na rameni osamělý starý muž odchází.

1960 **Ve světě kolejí**, režie: Zdeněk Hrubec, scénář: Josef Hons, Zdeněk Hrubec

Příběh

Hrají: Milan Hák (Milan), Zdeněk Měšťan (Pavel), František Kokejl (výpravčí) aj.

Obsah: Třída mladších žáků jede vlakem na výlet se svým učitelem. Dva chlapci Milan a Pavel pomohou na nádraží slepému muži najít cestu, zatím jim však ujede jejich vlak. Výpravčí, který si chlapců i jejich činu všiml, jim pomůže. Zorganizuje pro ně dopravu jiným vlakem, aby třídu dohnali. Mezitím mají možnost vidět zblízka práci výhybkářů i strojuvůdců. Příběh končí setkáním se spolužáky.

1960 **Vyšší princip**, režie: Jiří Krejčík, scénář: Jan Drda, Jiří Krejčík

Drama, premiéra: 23. 11. 1960, předloha: Jan Drda (povídka *Vyšší princip*)

Hrají: František Smolík (třídní profesor Málek, klasický filolog), Ivan Mistrík (student Vlastimil Ryšánek), Jan Šmíd (student František Havelka), Alexandr Postler (student Karel Moučka), Jiří Kodet (student Zajíček, kolaborantův syn) aj.

Obsah: V protektorátu Čechy a Morava vypukl po atentátu na říšského protektora Heydricha nacistický teror. Studenti oktávy maloměstského gymnázia se připravují na maturitu. Oktaván Ryšánek namaluje z legrace na Heydrichovu fotografii kníry, spolužáci se smějí. Student Havelka je varuje před provokací, noviny zmačká a vyhodí. Student Zajíček, syn

místního kolaboranta, není pro špatný prospěch připuštěn k maturitě. Ze msty udá svoje tři spolužáky Ryšánka, Havelku a Moučku na gestapu. Třídním profesorem oktávy je starý profesor Málek, který žije ve světě antických klasiků. Nyní je však děním otřesen a jde za své studenty orodovat na gestapo. Přestože je mu slíbeno jejich brzké propuštění, jsou pro „schvalování atentátu“ popraveni. Profesor má čín studentů odsoudit, namísto toho nazve jejich popravu vraždou. Spolužáci vyjádří souhlas se slovy svého profesora povstáním v lavici.

1961 **Červnové dny**, režie: Antonín Kachlík, scénář: Otakar Kirschner, Antonín Kachlík

Příběh, premiéra: 24. 11. 1961

Hrají: Jiří Bednář (hornický učeň Pavel Čejka), Zuzana Schönblingová (Šárka, Pavlova dívka), Josef Langmiller (vychovatel František Ančar) aj.

Obsah: Parta hornických učňů bydlí společně na internátě. Při práci v dole jsou svědomití, ale jinak to jsou rošťáci. Občas dělají z výbušnin dělobuchy, až jednou dojde k explozi v jídelně. Pavel, jeden z učňů, je přirozenou autoritou, a bere vinu na sebe. Navíc se popere kvůli své dívce s ostatními hochy a následuje trest, vychovatel Ančar mu uloží domácí vězení. Pavel ale uteče za svou milou a stráví s ní nevinnou noc. Při odchodu od ní je ale spatřen a tentokrát už má být přeložen na jiné místo. Když však Ančar uvidí na nádraží plačící Šárku, Pavlovu milou, zruší trest a Pavel smí zůstat.

1961 **Králíci ve vysoké trávě**, režie: Václav Gajer, scénář: Ota Hofman

Drama, premiéra: 23. 2. 1962

Hrají: Michal Koblic (Martin Čermák), Josef Šrajger (Kovajs), Václav Lohniský (farář Hornof) aj.

Obsah: Desetiletý Martin je nucen matkou chodit do náboženství a ministrovat v kostele. Na každém kroku se však setkává s pokrytectvím a vidí, že hříšné skutky zůstávají nepotrestány. Otec i bratr kradou, hřeší i jeho kamarád Kovajs a nikomu z nich se nic nestane. Martin má ale soustu nepříjemností. Nejhorší je pro něj smrt jeho milovaných angorských králíků. Martinova víra v Boha je silně narušena, Sám se rozhodne, že se stane pionýrem a přestane ministrovat. Před touto povinností se schová v kůlničce na dříví.

Poznámka: V původní verzi se vrhl chlapec do vody a utopil se. Na pohřbu není žádný ministrant, neboť kluci dodrželi přísahu. Všichni přijdou v pionýrském stejnokroji. Diváky byl tragický konec odmítnut, a proto režisér natočil jeho novou verzi.

1962 **Anička jde do školy**, režie: Milan Vošmik, scénář: Ota Hofman

Dětský, premiéra: 16. 11. 1962, předloha: Jan Ryska (dětská kniha *Anička z I. A*)

Hrají: Michaela Chrzanovská (Anička Čejková), Jiřina Bohdalová (učitelka Milada Řeháková), Rudolf Hrušínský (strojvůdce Alois Čejka, Aniččin otec), Olga Sluníčková (Čejková, Aniččina matka) aj.

Obsah: Anička se přestěhuje z vesnice do Prahy. Zanedlouho půjde do 1. třídy. V Praze se však ztratí, pomůže jí sympatická paní, její budoucí třídní učitelka. Anička má malého brášku, ovšem s příchodem miminka, přestávají mít rodiče na Aničku čas. Anička prožívá svoje první školní povinnosti a také přátelství.

1962 **Blbec z Xeenemünde**, režie: Jaroslav Balík, scénář: Josef Nesvadba

Groteska, satira, premiéra: 1. 2. 1963, předloha: Josef Nesvadba (povídka *Blbec z Xeenemünde* ze sbírky *Einsteinův mozek*)

Hrají: Václav Sloup (Bruno Habicht), Jan Pivec (major wehrmachtu Schwarz), Rudolf Hrušínský (inženýr Hans Habicht, Brunův otec) aj.

Obsah: Šestnáctiletý Bruno má zázračné schopnosti v matematice, ale jinak je debilní. Jeho otec je významný německý inženýr Habicht, který konstruuje tajné zbraně. Z otcových plánů si Bruno dělá vlaštoky. Otce upozorní, že má ve svých výpočtech závažnou chybu. Brunova učitelka zemře po záhadném výbuchu a na její místo je přijat nový mladý učitel. Ten zjistí, že Bruno má ve svém pokoji odpalovací zařízení a všechny, kdo se mu znelíbí, likviduje. Učitel pojme podezření, že je nyní na řadě on, neboť měl s Brunem konflikt. Večer je škola zničena výbuchem a učitel, který ze strachu přespal v noci u své přítelkyně, je ráno obviněn z atentátů a zatčen. Vyšetřovatel nakonec učitelově výpovědi o Brunovi uvěří. A když Bruno začne ostřelovat velitelství SS, je sám zastřelen.

1962 **Dva z onoho světa**, režie: Miloš Makovec, scénář: Vratislav Blažek

Hudební komedie, premiéra: 28. 12. 1962

Hrají: Oldřich Nový (profesor hudby Pavel Fořt/Čechoameričan Petr Forda, Pavlovo dvojče), Dana Medřická (Pavlína, Fořtova žena), Helga Čočková (Alena, Fořtova dcera), Jan Tříška (Robert Forda, Petrův syn) aj.

Obsah: Dvojčata Petr a Pavel jsou k nerozeznání podobní. Jsou už dospělí, Petr je učitelem hudby v Praze, jeho bratr se zabýval lehčím žánrem a už před lety odešel do Ameriky. Petr nemá pochopení pro jazz a moderní populární hudbu, o které mají zájem jeho dcera a mnozí studenti. Pavel přeruší s bratrem písemný styk, dopisem mu sdělí, že celá jeho rodina zemřela. Když se po čase Petr objeví v Praze, odhalí Pavlův podvod. Bratři se nakonec

usmíří. Pavel oslavu ale přežene a nemůže druhý den do školy, proto ho zastoupí Petr. Záměna se mu líbí a chce v ní pokračovat, než si ujasní, zda se má vrátit do Československa natrvalo. Místo Pavla chodí na schůze, brigády, učí ve škole. Studenti mu říkají „Chopin budovatel“. Petr se jim k výměně s bratrem nakonec přizná. Má však jejich sympatie.

1962 **Hrozné dítě**, režie: Petr Schulhoff, scénář: Petr Schulhoff

Osvětový

Hrají: Josef Kemr (otec), Věra Koltová (matka), Marie Nademlejnská (babička), Vladimír Zátka (chlapec Jaroušek) aj.

Obsah: Při výchově dítěte se mohou rodiče dopouštět chyb, které mohou vést až k nervovým poruchám, např. k vegetativní neuróze. Rodiče s babičkou chtějí vychovávat chlapečka hlavně s humorem. Tatínek na miminko šišlá a velmi hlučně mu předvádí zvířátka. Je dotčen, když se chlapeček rozpláče. Maminka zase vyskakuje z úkrytu a diví se, že je klučina bázlivý a nesměje se. Jarouškovi jsou už 4 roky. Babička ho nutí jíst polévku, přitom ho straší kominíkem. Výsledkem je to, že chlapec nenávidí polévky a kominíky. Chlapec je melancholický a má tik v obličeji. Matka s ním navštíví zdravotní středisko. Lékařův názor, že dítě někdo straší, odmítá. S babičkou se shodnou, že Jarouška vychovávají pouze legrací. Chlapec nafoukne papírový pytlík. Ozve se rána a babička má ve tváři tik. Je to opravdu hrozné dítě!

1962 **Chlapec a srna**, režie: Zdeněk Sirový, scénář: Jiří Blažek, Zdenek Sirový

Dětský

Hrají: Alois Hrušecký (Pavel), Zuzana Burianová (Hanka, Pavlova kamarádka), Vlasta Fialová (Pavlova matka), Oldřich Vykypěl (Pavlův otec), Nataša Gollová (učitelka) aj.

Obsah: Pavel má rád přírodu a zvířata, proto jich má doma několik v klíčkách. Avšak na svou zálibu myslí i ve škole, často se toulá po lesích a chytá ptáky. Rodiče jsou s ním nespokojeni, matka mu chce jeho klece vyhodit. Pavel si myslí, že mu nikdo nerozumí. Pro se rozhodne, že si chytí a ochočí srnu, aby všem dokázal, že láska ke zvířatům není špatná. Večer si půjčí otcovu pušku, avšak srnu zastřelí. Je nešťastný a prosí za odpuštění. Se svou kamarádkou Hankou pak všechna zvířata vypustí z klecí na svobodu.

1962 **Neschovávejte se, když prší**, režie: Zbyněk Brynych, scénář: Jindřiška Smetanová,

Zbyněk Brynych

Příběh, premiéra: 3. 8. 1962

Hrají: Jaroslava Tvrzníková (učitelka Eliška Krejčová), Josef Abrhám (závozník František Novák), Miroslav Horníček (farář Tadeáš Hora) aj.

Obsah: Eliška Krejčová získala místo učitelky ve vesničce Lučina v pohraničí. První osobu, kterou pozná, je netypický farář Hora, který jezdí na motorce a na věži kostela má televizní anténu. Láká tak mladé lidi do kostela. Eliška se rozhodne dostat do Lučin i jinou kulturu, a tak zřídí ve vsi kino a zorganizuje např. taneční zábavu. Ve vesnici poznává i svou lásku – Františka Nováka. I přes jeho nekalou minulost, o které se později Eliška dozví, se pár nakonec usmíří a vztah pokračuje.

1962 **Pytel blech**, režie: Věra Chytilová, scénář: Věra Chytilová

Příběh

Hrají: Helga Čočková (hlas Evy Gálové)

Obsah: Eva Gálová je učenkou textilního závodu. Nastoupí do internátu a postupně se seznamuje se svými spolubydlícími. Nejvíce se sblíží s nezávislou Janou, která mívá různé prohřešky a konflikty s vychovatelkami a má už chlapce. Když je přistižena s cigaretou, má měsíční lhůtu, aby se polepšila, jinak se bude muset vystěhovat. Všichni si myslí, že se Jana nenapraví. Věř jí jen mistr, kterému se Jana svěří se svým trápením – její chlapec odchází za týden na vojnu a ona se bojí, že ho už nikdy neuvidí.

1963 **Až přijde kocour**, režie Vojtěch Jasný, scénář: Jan Werich /dialogy/, Jiří Brdečka,

Vojtěch Jasný

Pohádka, satira, premiéra: 20. 9. 1963

Hrají: Jan Werich (kastelán Oliva/kouzelník), Emília Vašáryová (Diana), Vlastimil Brodský (učitel Robert), Jiří Sovák (ředitel školy Karel), Vladimír Menšík (školník), Jiřina Bohdalová (učitelka Julie) aj.

Obsah: Mladý učitel Robert má před svatbou s učitelkou Julií. Na hodinu kreslení pozve místního kastelána Olivu, bývalého námořníka, aby seděl modelem. Přitom vypráví žákům o svém životě, o setkání se svou životní láskou Dianou a jejím kouzelným kocourem. Najednou se ozve z náměstí hudba a přijíždí neobvyklý cirkus. Na střeše červeného auta sedí kouzelník, k nerozeznání od Olivu, a krásná dívka Diana, jež má na klíně kocoura se slunečními brýlemi. Po představení Diana sejme kocoura Mourkovi brýle a před jeho zelenýma očima začnou dospělí měnit barvu: nevěrníci jsou žlutí, lháři fialoví, šediví jsou lapkové a zamilovaní zčervenají. Kocoura se zmocní tři muži, kteří se bojí jeho kouzelné moci: pokrytecký ředitel školy, podlézavý školník a nepoctivý vedoucí restaurace. Robertovi žáci chtějí kocoura zachránit. Utečou proto z městečka a nechtějí se vrátit. Jejich nátlak má

žádaný účinek, kocour je zachráněn. Cirkus odjíždí, Robert je však smutný, neboť se do Diany zamiloval a poté, co s ní prožil láskyplnou noc, ona odjíždí.

1963 **Černý Petr**, režie: Miloš Forman, scénář: Jaroslav Papoušek, Miloš Forman
Komedie, premiéra: 17. 4. 1964

Hrají: Ladislav Jakim (učeň Petr Vaněk), Jan Vostrčil (Petrův otec), Božena Matušková (Petrova matka), Vladimír Pucholt (zednický učeň Čenda Semerád), František Kosina (vedoucí samoobsluhy), Antonín Pokorný (podezřelý zákazník) aj.

Obsah: Šestnáctiletý učeň Petr nastoupil do samoobsluhy na praxi. Jeho prvním úkolem je chytat zloděje. Jednou pozoruje podezřelého staršího muže, vydá se za ním a stopuje ho po městě po celou směnu. S rodiči si příliš nerozumí, otec ho poučuje dlouhými monology plnými frází, matka v něm vidí stále malého kluka. Když příště uvidí Petr v obchodě ženu, která si cpe do kapes sáčky s bonbony, neodvážá se už zasáhnout. Svěří se otci, ale ten použije svou snůšku frází. Když k nim přijde na návštěvu za Petrem zednický učeň Čenda, otec ho přinutí, aby Petrovi ukázal svoje upracované ruce. Otcovým kázáním příběh končí.

1963 **Ivana v útoku**, režie: Josef Pinakava, scénář: Milan Šimek, Josef Pinkava
Dětský, premiéra: 5. 6. 1964

Hrají: Eva Járková (Ivana Petrů), Vlastimil Vidlička (Igor Petrů, Ivanino dvojče), Vladimír Hönig (trenér Svoboda), Rudolf Jurda (otec dvojčat), Eva Matalová (matka dvojčat) – mluví Libuše Havelková, Marie Durnová (učitelka Boučková) – mluví Eva Klepáčová aj.

Obsah: Na plácku mezi domy hrají děti fotbal. Nejlépe to jde Ivaně Petrů, jediné dívce mezi hochy. A to je důvod, proč ji nechtějí přijmout do družstva. Jednou jejich hru sleduje bývalý reprezentant, trenér Svoboda, který sestavuje místní žákovské mužstvo fotbalové jednoty. Kluci z družstva pak učí na plácku Ivanu vše, co znají z tréninku. Po prvním utkání si Mírek zlomí nohu a kluci za něj hledají náhradu. Ivanina bratra Igora napadne to, že když Ivanu ostříhají, nikdo nic nepozná a ona může hrát s hochy. Ivana se vydává za Igorovo dvojče, bratra Ivana, a trenér ji přijme do družstva. Během zápasu hraje Ivana alias Ivan nejlépe a střelí i rozhodující branku. Plán však zcela nevyjde, neboť Ivanu poznají rodiče i učitelka. Je z toho poprask, dívka z hřiště uteče a zápas je anulován. Přestupek však nakonec výborné žákyni projde. Přesto by nejvíc na světě stála o to být klukem.

1963 **Pozor! Dítě?**, režie: Nabil el Máleh, scénář: Nabil el Máleh
Příběh

Hrají: Václav Mareš (učitel), Vladimír Karas (Vlád'a), Alena Lacinová (Alena) aj.

Obsah: Učitel řekl žákům, že by jim rád chtěl před blížícími se prázdninami něco sdělit o malých dětech. Většina žáků se šla po vyučování koupat. Alena si přitom u řeky poranila nohu. Vláďa na ni počkal a společně řešili, o čem asi bude učitel mluvit. Domnívali se, že o tom, jak se asi „dostane dítě“. Oba o tomto tématu příliš nevědí. Když Vláďa políbí Alenu na tvář, vzpomene si, že viděl v televizi film, kde muž políbil ženu a pak se jim narodilo dítě. Alena se začne bát, že se jí stane to samé. Druhý den však učitel poučuje o chování k mladším sourozencům a k malým dětem vůbec. Žáci jsou zklamáni.

1963 **I. třída**, režie: Radim Cvrček, Juraj Jakubisko

Příběh, předloha: A. Kotovščikova (povídka)

Hrají: Ivanka Devátá (učitelka), František Ocman (žák Martin Škoda), Ján Šmok (inspektor) aj.

Obsah: V malé vesničce je jen pár dětí, proto chodí do malotřídky. Když jednou přijede inspektor, pochválí učitelku za dobrou práci třetí třídy, avšak jí vytkne špatné výsledky první třídy, která má ale jen jednoho žáka, roztěkaného Martina Škodu. Učitelka navštíví jejich domek, ale ještě předtím, než vejde dovnitř, uslyší, jak si Martin hraje s kuchyňským náradím, které představuje žáky, na školu. Zkouší je a místo nich odpovídá sám. Zná látku téměř dokonale. Učitelka si uvědomí možné příčiny chlapcova neúspěchu ve škole a změní metody, podle chlapcova nápadu ho i ve škole zkouší za účasti jiných prvňáků suplovaných neživými předměty.

1963 **Pražské blues**, režie: Georgis Skalenakis, scénář: Vladimír Kalina

Příběh, premiéra 15. 11. 1963

Hrají: Amina Hasci (somálská studentka geologie Mariama), Sissoko Woandioun (angolský student medicíny Omar), Radovan Lukavský (prof. Bouček), Karel Vlach (on sám), Vladimír Dvořák (on sám) aj.

Obsah: Africký student Omar končí v Praze svoje studium medicíny. Dostane však nabídku na tříletou vědeckou aspiranturu na pražské klinice. Poznává černošskou dívku Mariamu, která začíná studovat na pražské technice a do níž se zamiluje. Dělá jí průvodce po Praze, zavede ji do Mezinárodního studentského klubu, kde on sám hraje v džezovém orchestru na basu. Pro Mariamu je samozřejmé, že by se měl po ukončení studia vrátit do rodné Angoly, aby pomohl své zemi. Během oslav po úspěšných zkouškách mění Omar svoje rozhodnutí a odjíždí domů, kde bude čekat na milovanou Mariamu.

1964 **Fuga na černých klávesách**, režie: Drahomíra Vihanová, scénář: Bohumil Sobotka /dialogy/, Hayk Mardirossian, Drahomíra Vihanová

Příběh

Hrají: Julian Diaz (student hudby Fati Farari), František Rauch (profesor hudby, on sám) aj.

Obsah: Fati Farari je africký student, který studuje v Praze u profesora Raucha hru na klavír. Bydlí v podnájmu u české rodiny. Mezi studenty má přátele, avšak občas je vystaven narážkám na svou tmavou pleť, dokonce je jednou v hospodě napaden a musí se bránit. Je smutný, neboť dívka, kterou miluje, se nechává zapírat. Má před absolventským koncertem, proto je nervózní a jeho profesor mu doporučuje uklidňující procházku po Praze a vydatný spánek. V den koncertu je Fati pozván na ambasádu své země, kde se dozví o tragédii své rodiny. Zoufale bloudí po městě, náhodou narazí na profesora Raucha, který už o neštěstí ví. Snaží se ho vytrhnout ze smutku slovy: „Naši rodiče nám něco dávají nejen svým životem, ale i smrtí. A vy večer musíte mluvit svým Bachem.“

1964 **Místo v houfu**, tři povídky

Film **Místo**, režie: Zbyněk Brynych, scénář: Antonín Máša

Hrají: Ladislav Potměšil (František Skála), Jorga Kotrbová (Františkova kamarádka), Jiří Pleskot (profesor tělocviku zvaný Tenisák), Jiří Sedlmayer (Jarda), Miloslav Uher (Milánek) aj.

Obsah: Studenti pražské školy přijíždějí na chmelovou brigádu. Jsou ubytováni v provizorní noclehárně v tělocvičně. František by se chtěl připojit k tříčlenné partě známých rváčů, kterou vede Jarda. Ale odmítnou ho. Proto musí pracovat s rozmazleným spolužákem Milánkem, a navíc pod bdělým dozorem profesora tělocviku. František se do práce příliš nehrne. Večer brigádníci navštíví pouťové atrakce. Tam se František seznámí s pohlednou dlouhovlasou dívkou. Jejich sympatie jsou vzájemné. Profesor Františka napomíná, parta zesměšňuje. Proto vyzve František Jardu na pěstní souboj v umývárně. Přestože prohraje, získá si Jardův respekt a může se přestěhovat na postel vedle obdivovaného vůdce. Pro přátelství party tak obětuje vztah s dívkou.

Film **Optimista**, režie Václav Krška, scénář: Antonín Máša

Hrají: Pavel Holeček (traktorista Hrabák zvaný Jéna), Ivan Vyskočil (student Jirka), Štěpánka Cittová (Marie) – mluví Jana Drbohlavová aj.

Obsah: Na žňovou brigádu do Vltavan přijíždí namísto pěti očekávaných brigádníků pouze jeden, hubený a brýlatý student Jirka. Hned po příjezdu se ho ujímá místní dívka Marie. Jirka

se do ní zamiluje. Marie má už ale oficiálního nápadníka traktoristu Jénu, který si Jirku vezme za pomocníka a začne ho týrat. Nesnese, že se jeho dívka Marie stará o jiného muže. Mezi mladíky dojde ke rvačce, Jirka zůstává ležet na kopci za vesnicí. Jéna ho ráno nenajde v pokoji a dostane strach. S vesničany Jirku hledá. Naštěstí ho potkají na autobusové zastávce, kde se s ostatními loučí před svým odjezdem domů, brigáda mu totiž už skončila.

1964 **Neobyčejná třída**, režie: Josef Pinakva, scénář: Milan Šimek, Josef Pinkava

Komedie, příběh, premiéra: 30. 4. 1965, předloha: Daniela Dušková (novela *Neobyčejná třída*)

Hrají: Helga Čočková (studentka Drahuše Chvojková), Karel Křivánek (profesor češtiny Křivka), Vladimír Hlavatý (mistr v továrně Brouček zvaný Bručoun), Zora Rozsypalová (třídní profesorka Kotková) aj.

Obsah: Poslední třídu dvanáctiletky navštěvují samé dívky, jejich třídní profesorka Kotková je má ráda a má pro jejich ztřeštěné kousky pochopení. Dívky chodí na praxi do strojírenského závodu, kde mají občas konflikty s vedoucím mistrem, kterému říkají Bručoun. Ve škole obviňují češtináře Křivku, že je nespravedlivý při známkování. Když je vyhlášena soutěž o třídu s nejlepším prospěchem, jedou nakonec za odměnu obě maturitní třídy do Krkonoš. Dívky si užívají zimních radovánek, ale Křivka jim zakáže účast na karnevalu. Čtyři studentky neposlechnou a jedna z nich v masce cikánky čte Křivkovi z ruky. Přitom mu vyjmenuje všechny jeho špatné vlastnosti. Křivka se urazí, ale totožnost dívky nezjistí. Po návratu z hor se maturita rychle blíží. Dívky hovoří o lásce, předstírají, že mají chlapce a připravují se na zkoušky. Maturitou končí veselé studentské období a dívky se s pohnutím loučí se svými profesory.

1964 **Povídky o dětech**, povídkový film, premiéra: 28. 2. 1965

Film **Magdaléna**, režie: Milan Vošmik, scénář: Jan Procházka

Hrají: Magdalena Holendrová (Magdalena Procházková), Valentina Thielová (maminka), Irena Kačírková (učitelka), Vladimír Menšík (tatínek), Kamil Hurt (žák Kamil Vaníček) aj.

Obsah: Šestiletá Magdalena jde poprvé do školy, proto nemůže dospat. Tatínek ještě spí, maminka se stará o bratříčka, který je ještě miminko. Magdalena se zatím sama umyla i oblékla, a protože je velmi samostatná, pustila ji maminka do školy samotnou. Dívenka najde bez potíží svoji třídu. Ve třídě sedí vedle Magdaleny chlapeček Kamil, který neustále pláče. Učitelka se seznámí s dětmi a brzy jdou domů. Kamil stojí ale před školou a zase brečí. Dívenka ho proto odvede domů a domluví si s ním setkání na druhý den ráno před školou. Kamil už nepláče, ale usmívá se.

Film **Podvodnice**, režie: Jaromír Dvořáček, scénář: Jan Procházka

Hrají: Erika Gaertnerová (Jarmila Sejková), Marie Tomášová (maminka), Eva Kopecká (učitelka) aj.

Obsah: Malá Jarmilka jde do školy, není ale moc pořádná, a tak jí maminka musí několikrát připomínat, aby si v pokoji uklidila. Když se rozloučí na ulici s maminkou a zajde za roh, sundá si hned tašku a nese ji v ruce. Spolužačkám tvrdí, že to má dovoleno. Cestou do školy obdivuje ve výloze obchodu s botami vysněný pár střevíčků. Napadne ji, že schová svoje staré boty mezi roury a sehraje scénku o ztracených botách. Maminka následně dceru utěšuje a pak jdou společně koupit nové boty – ty z výlohy. Doma Jarmile dojde, co udělala a rozpláče se.

Film **Kapr**, režie: Jiří Hanibal, scénář: Jan Procházka

Hrají: Josef Filip (Ludvík), Jiřina Jirásková (maminka), Ilja Prachař (tatínek, správce sportovního zařízení), Oldřich Velen (prodavač kaprů)

Obsah: Je před Vánocemi. Malý Ludvík jde s tatínkem koupit kapra. Chlapec si může rybu vybrat sám, chce tu největší. Tatínek je sice zaskočen velikostí i cenou ryby, ale svůj slib dodrží. Cestou domů se snaží Ludvík tátu přesvědčit, aby kapra raději pustili do řeky. Ludvík se stále nemůže s kaprem rozloučit. Nejprve poschovává všechny nože a pak si dokonce vleze ke kaprovi do vody. Protože je mu ale ve vaně zima, připustí si teplou vodu. To se ale zase nelíbí kaprovi a ten se začíná převracet. Ludvík ho nakonec odnese v kbelíku do plaveckého bazénu, který je v budově. Jeho otec totiž pracuje jako správce jednoho velkého sportovního zařízení. Doma syna hledají. Najdou ho až v bazénu, kde si hraje s oživlým kaprem. Syna z bazénu vyženou, ale chytit rybu se jim nedaří. Proto je druhý den bazén pro veřejnost uzavřen.

1964 **Starci na chmelu**, režie: Ladislav Rychman, scénář: Vratislav Blažek, Ladislav Rychman

Muzikál, premiéra: 18. 9. 1964

Hrají: Vladimír Pucholt (Filip), Ivana Pavlová (Hanka), Miloš Zavadil (Honza), Irena Kačírková (profesorka zvaná Jana Ámosa), Josef Kemr (předseda JZD), Vladimír Klos (Karel) – mluví Jiří Bednář, Vladimír Koubek (Jirka) – mluví Stanislav Fišer aj.

Obsah: Na chmelové brigádě se sblíží půvabná studentka Hanka s Filipem, který neváhá poprat se kvůli ní se zlomyslným Honzou. Filip nespí s ostatními v tělocvičně, ale zařídil si útulné bydlení v podkroví. Tam se k němu zanedlouho nastěhuje i Hanka. Honza je ale anonymně udá. Profesorka začne vše vyšetřovat, avšak Filip jméno dívky neprozradí. Filip je

vyložen ze školy a také z brigády. Hanka se k němu připojí a oba odjedou do Prahy. Spolužáci pochopili, co Honza provedl a otáčejí se k němu zády.

Poznámka: V muzikálu zazněly písně: Milenci v texaskách, Chmel je naše zlato, Život je bílý dům, Jaká že vlastnost odvěká, S očima šedýma přijede pro ni, Den je krásný, Pod doškovou střechou, Chmel zelené je zlato, Hodní hoši, Bosa nova, Do gala, Život je kolotoč, Divný hoch.

1964 **Za pět minut sedm**, režie: Pavel Hobl, scénář: Pavel Hobel, Milan Pavlík

Groteska, premiéra: 5. 3. 1965, předloha: Vladimír Příkazský, Pavel Tumlíř (rozhlasová hra *Za pět minut sedm*)

Hrají: František Filipovský (ředitel školy), Vladislav Draždák (generál Hanousek), Naděžda Chmelařová (Hanouskova žena), Pavel Beránek (Richard, syn Hanouskových), Petr Krondák (Tonda), Jaroslav Tomášek (Radek), Andrejka Vojtová (Andělka) aj.

Obsah: Radniční hodiny městečka se zvonkovou melodií obsluhují pionýři Tonda a Radek. Melodie se ozývá denně v sedm hodin. Žáci věří, že je s chodem hodin spojen i život městečka. Do jejich třídy nastoupí nový žák, syn generála Hanouska, který si ovšem sympatie spolužáků nezíská. Stane se předsedou pionýrského oddílu a podává zprávu o zájmové činnosti na škole. Na návrh podlézavého ředitele má o tom napsat i do novin. Ovšem vše je pouze smyšlené, na škole zájmová činnost vůbec neexistuje. Už však přijíždí televizní štáb, ředitel se vše snaží zachránit dalším podvodem. Na náměstí uspořádá slavnost a tam pozve Richardova otce. Čeká se na ředitelův projev. Právě se blíží sedmá hodina a je třeba opět natáhnout hodiny. Ředitel ale Tonda a Radka nepustí, a tak se s hodinami zastaví i život celého městečka. Richard z města odjíždí, neboť jeho otec je přeložen na nové působiště. Kouzlo neplatí na chlapce Tonda a Radka, ani na jejich kamarádku Andělku. Oni tři mohou tedy ještě všechno zachránit.

1964 **Zpívali jsme Arizonu**, režie: Václav Sklenář, scénář: Václav Sklenář, František Kožík
Drama, premiéra: 20. 11. 1964, předloha: Jiří Jánoška (novela *Zákopy*)

Hrají: Ladislav Chvojka (zákopník Hrbek zvaný Frája), Pavel Mareš (zákopník Pavel Janyš zvaný Brejlovec), Jaroslav Pešice (zákopník Hančl zvaný Žorž), Miloš Nedbal (Scharführer SA Götschke) aj.

Obsah: Na jaře 1945 jsou studenti pražských gymnázií odvedeni německými okupanty na frontu, aby kopali zákopy. Chlapci se musejí vyrovnat s tvrdými podmínkami v táboře, shánějí si jídlo a při tom jim pomáhá trampská píseň Arizona, kterou na kytaru doprovází

Žorž. Kluci plánují vzpouru a útěk k sovětské armádě. Plán jim však nevyjde. Ze spojeneckého letadla spadnou letáky, které vyzývají německé vojáky ke kapitulaci. S jedním takovým letákem uteče Žorž, ale je chycen a bitím přinucen ke spolupráci s gestapem. Chlapcům v táboře řekne nakonec pravdu o tom, co se mu stalo. Klukům se podaří ukrást velitelům plány a poslat je partyzánům. Velitelé zuří a Žorž se má hlásit na gestapu. Ráno Němci utíkají, on se proto vrací ke kamarádům do zákopů a varuje je před gestapem. Chlapci se dají na útěk, Žorž je však zastřelen.

1965 **Škola hříšníků**, režie: Jiří Hanibal, scénář: Jiří Hanibal, Drahoslav Makovička
Psychologické drama, premiéra: 14. 1. 1966

Hrají: Radoslav Brzobohatý (František Pavlata, ředitel Domova mládeže), Ladislav Potměšil (Pepík Adamec), Jana Hlaváčová (Jana, úřednice Domova mládeže), Jaroslava Adamová (Adamcová, Pepíkova matka), Zdeněk Kutil (Josef Adamec, Pepíkův otec), Josef Kaňkovský (tovární mistr Fulín) aj.

Obsah: V Hradišti je výchovné zařízení pro dospívající kluky, kteří se provinili drobnou kriminální činností. Do odchodu v 18 letech by měli získat osobní a pracovní morálku, která jim dosud chybí. Ředitel Pavlata je mladý a vzdělaný, svoje chovance vede ke kázni a pořádku a za úspěchy je odměňuje. Chovanec Pepík Adamec je předčasně propuštěn pro dobré chování. Jeho otec je vůči synovi „kriminálníkovi“ nedůvěřivý. Pepík dostane dobře placenou práci v továrně na nábytek. Náhle je však bezdůvodně přeřazen na horší práci. Mezi ním a mistrem Fulínem dochází ke konfliktu. Pepíkova matka odchází od nemocného manžela k mladému milenci, osud syna Pepíka ji nezajímá. Otec umírá. Při pohřbu dojde k roztržce mezi synem a matkou. Pepík totiž nesnese její předstíraný smutek. Po pohřbu Pepík zaspí a opozdí se do práce. Na mistrův výpad reaguje úderem. Fulín se zaslouží o Pepíkův návrat do Domova mládeže. Ředitel Pavlata chce zjistit, kde se stala chyba, avšak odradí ho lhostejnost kolegů i Pepíkův nezájem. Proto dává výpověď a v domově je obnoven kasárenský režim.

1965 **Útěk do větru**, režie: Václav Táborský, scénář: Sheila Ochová, Václav Táborský
Příběh, premiéra: 29. 10. 1965

Hrají: Michal Wiener (Martin), Tomáš Novák (Jirka), Pavel Pátek (Karel), Miroslav Čadil (předseda), Karel Meisner (funkcionář) aj.

Obsah: Tři patnáctiletí spolužáci Martin, Jirka a Karel se rozhodnou ze strachu před trestem za záškoláctví opustit své rodiny a postavit se na vlastní nohy. V zapadlé jihočeské vesničce

okopávají řepu, opravují tranzistorová rádia a snaží se přivydělat nejrůznějšími způsoby, aby měli peníze na guláš v místním hostinci. Jejich výlet za svobodou a samostatností netrval sice dlouho, ale dokázali si, že se už umí o sebe postarat.

1965 **Volejte Martina**, režie: Milan Vošmik, scénář: Ota Hofman

Dětský, detektivka, premiéra: 2. 9. 1966

Hrají: Jaroslav Vízner (vyšetřovatel VB dr. Martin), Martin Růžek (plukovník VB), Vladimír Menšík (nadporučík VB), Jiří Menzl (strážmistr VB), Gabriela Bártlová-Buddeusová (okradená mlékařka), Stanislav Brejcha (Radek Benda), Karel Smyczek (pikolík, člen Ligy spravedlivých), Stanislav Neumann (majitel kolotoče) aj.

Obsah: Dva příběhy, jejichž hlavní postavou je vedoucí dětského oddělení VB, detektiv dr. Martin.

Příběh **Tři láhve**, *obsah:* Brzy ráno sleduje detektiv Martin mlékárenské auto. Přitom zahlédne, jak malý zloděj ukradne z bedny tři láhve mléka. Po krátké honičce chytne malého Radka, který utekl z dětského domova. Když chlapec v kanceláři vyndá věci z kapes, je mezi nimi i notes s cizokrajnými známkami. Detektiv Martin se na poradě dozví, že byly v Praze ukradeny vzácné známky, byly to právě ty z chlapcova notesu. Radek našel známky v odstaveném poštovním voze, kde se schovával spolu se psem, pro kterého kradl mléko.

Nakonec jsou zloději chyceni a Radek se vrací do domova.

Příběh **Létající kolotoč**, *obsah:* V malém městečku je pouť. Někdo ale přemístil koně z kolotoče na kostelní věž. Vše vyšetřuje detektiv Martin. Objeví partu dětí, které si říkají „Liga spravedlivých“ a tímto způsobem se pomstili dědovi, jež obsluhuje kolotoč. Domnívali se, že je šidí příliš krátkými jízdami. Detektiv Martin zjistil, že to bylo kvůli špatně fungujícímu budíku, který děda používal k měření času jízdy na kolotoči. Detektiv Martin situaci napraví.

1965 **Zločin v dívčí škole**, povídkový film, dvě detektivky

Film **Zločin v dívčí škole**, režie: Jiří Menzel, scénář: Josef Škvorecký, Jiří Menzel

Premiéra: 19. 2. 1966, předloha: Josef Škvorecký (povídka *Zločin v dívčí škole*)

Hrají: Lubomír Lipský (poručík Borůvka), Pavla Maršálová (ředitelka školy), Jiří Kodet (profesor chemie Pavel Lavecký), Vladimír Huber (profesor matematiky Lumír Kotě), Jiřina Štěpničková (manželka profesora Kotěte), Hana Horáčková (Zuzanka, Borůvkova dcera) aj.

Obsah: V dívčí škole došlo ke krádeži 1 500 korun z fyzikálního kabinetu. Aby nebyla poškozena pověst školy, pozve ředitelka k soukromému vyšetření události otce jedné

z žákyní kriminalistu Borůvku. Vyjde dále najevo, že se ztratil obávaný profesor matematiky Kotě a že byl na škole založen tajný spolek na zničení Kotěte, který se snažil profesora diskreditovat před jeho žárlivou manželkou. Záhadné zmizení profesora se jednoduše vysvětlí, nastoupil do nesprávného vlaku, a proto nedojel k nemocné sestře do Pardubic. Objeví se ve škole živ a zdrav i se ztracenými penězi. O své dospívající dceři Zuzance zjistí, že má tajný poměr s mladým profesorem Laveckým a musí se za něj provdat. Borůvka se probouzí a je moc rád, že vše byl pouhý sen. Přichází za ním ale Zuzanka a žádá ho, aby se na žádost paní ředitelky dostavil do školy.

1967 **Dostal jsem nápad udělat kočku**, režie: Angelika Hanauerová, scénář: Miroslav Dohnal, Angelika Hanauerová

Příběh

Hrají: John Eisler (Slávek), - mluví Jiří Ornest, Martin Matějů (Milan) – mluví Ladislav Potměšil, Jana Weberová (Helena) aj.

Obsah: Student Milan se učí na zkoušky. Kamarád Slávek se prochází po městě a potká Helenu, svou i Milanovu platonickou lásku, která je už ale vdaná a má dítě. Slávek s Milanem plánují vyrábět ve velkém kočky, aby si přivydělali. Chtějí uspořádat mejdan, ale nepodaří se jim oslovit žádnou dívku. Nakonec pozvou Helenu, jejíž manžel má noční službu, a společně vzpomínají na školní léta, spřádají také plány na budoucí cestu do Kanady. Helena dostane od Slávka dárek, jeho sádrouvou kočku, a odchází domů.

1967 **Pět holek na krku**, režie: Evald Schorm, scénář: Iva Hercíková, Evald Schorm
Psychologické drama, premiéra: 27. 10. 1967, předloha: Iva Hercíková (kniha *Pět holek na krku*)

Hrají: Andrea Čunderlíková (Nataša Pleskotová), Martin Vedra (Petr), Leoš Suchařípa (Natašín otec, předseda bytového odboru MěNV), Dagmar Cejnková (Natašina matka) aj.

Obsah: Čtrnáctiletá Nataša je plachá a osamělá dívka. Ačkoli jí rodiče zabezpečili vysoký standard životní úrovně, není šťastná. Rodiče na ni nemají čas. Parta čtyř kamarádek, mezi které by Nataša ráda patřila, ji především využívá a dělá naschvály. Když se Nataša seznámí s Petrem a má jít na první schůzku, zamknou ji dívky v šatně a Petrovi doručí zfalšovaný dopis, v němž se mu Nataša nabízí. Petr se k ní proto chová odmítavě. Nataša si chce vzít život. Předtím si chce promluvit s kamarádkami i Petrem. Dozvídá se pravdu a svěří se rodičům. Natašín otec, předseda bytového odboru MěNV, si stěžuje u ředitelky školy. Nataša hořkými zkušenostmi dospěla, s Petrem se rozchází a celý příběh končí smutným

komentářem dívčiny proměny z opery Čarostřelec: „Kdo srdce má čisté a brání se zlému, smí v největší lásku vždy důvěru mít.“

1967 **Útěk**, režie: Štěpán Skalský, scénář: Ota Hofman, Štěpán Skalský

Drama, premiéra. 8. 12. 1967, předloha: Ota Hofman (novela *Útěk*)

Hrají: Ivan vyskočil (Fangia), Roman Skamene (Saša Tichý), Jana Prachařová (Sašova matka), Jaroslav Cmíral (Sašův otec), Milan Mach (nadporučík SNB) aj.

Obsah: Bezpečnost vyšetřuje, proč shořela dřevěná kůlna na okraji města. Vyjde najevo, že tam chodili kouřit tři žáci z blízké školy. Žák Saša Tichý se po výslechu bojí jít domů a uteče, ukryje se ve staré zahradní restauraci, kde potká mladíka Fangiu, jež má ovázanou ruku. Saša pochopí, že požár nezaložili jeho spolužáci, nýbrž Fangia, zůstává však s ním, aby ho mohl později usvědčit. Fangia se chce Saši zbavit a chce mu ujet v ukradeném nákladním autě. Sašovi se ale podaří naskočit do korby. Protože je jim zima, vloupají se do chaty, v další chatě má údajně čekat Fangiova dívka, ale je tam zavřeno. Ze zimy a špatného jídla Saša onemocní, dokonce ztratí vědomí. Fangia se rozhodne Sašu zachránit, zastaví auto a nemocného Sašu předá řidiči. Po dlouhém rozmýšlení pak sám odchází opačným směrem. Saša svého kamaráda neprozradí.

1968 **Nejkrásnější věk**, režie: Jaroslav Papoušek, scénář: Jaroslav Papoušek

Komedie, premiéra: 14. 2. 1969

Hrají: Hana Brejchová (modelka Vránová), Jan Stöckl (děda Hanzlík, model), Josef Šebánek (uhlíř Jindra Vošta), Vladimír Šmeral (profesor), Jiří Sýkora (Lád'a Vrána, manžel modelky), Ladislav Jakim (student Lád'a Řehka), Věra Křesadlová (studentka Zuzana) aj.

Obsah: Na chodbě Akademie výtvarných umění čeká hlouček modelů. Pan profesor si vybírá staříka s knírkem a brýlemi – pana Hanzlíka, a paní Vránovou, hezkou maminku. Studenti se učí zobrazování nahého lidského těla, tvoří figuríny a busty. Manžel Vrána však pro takovéto umění nemá pochopení, vpadne do učebny a sochy zdemoluje. Pan profesor některá díla chválí, jiná ironicky glosuje, k různým studentským legráckám je shovívavý. Uhlíř Vošta by rád věděl, co se za dveřmi ateliéru děje večer, proto se svými kumpány uspořádá výpravu ke škole. Posilnění pivem nahlízejí dovnitř, ale vidí jen hlavy modelky a postavu zezadu. Jsou objeveni a musejí utéct, přitom se poškrábou a potlučou, ale přesto jsou se svým výletem spokojeni.

1968 **První třída**, režie: Radim Cvrček, scénář: Radim Cvrček, Milan Šimek

Příběh, předloha: A. Kotovščikova (povídka)

Hrají: Martin Masner (Martin), Jana Vaňková (učitelka Šindelářová) – mluví Jana Drbohlavová, Miloslav Holub (školní inspektor)

Obsah: Školní profesor chválí třídy až na první ročník. Je to malotřídka, kde se všichni žáci učí v jedné třídě. V první třídě je pouze jediný žáček Martin, který je živý a upřímný, ale zdá se, že mu nejde ani psaní, ani čtení, ani počítání. Paní učitelku oslovuje teto Šindelářová, ačkoli je mu to zakázáno. Učitelka zajde k nim do chalupy a zjistí, že si Martin hraje na školu a dokáže přednášet básničku, číst i počítat. Učitelka pochopí, že se Martin jako benjamínek třídy, jemuž se ostatní smějí, před staršími spolužáky stydí, a proto ho další den vyzkouší v prázdné třídě.

1968 **Těch několik dnů...**, režie: Yves Ciampi, scénář: Rodolphe-Maurice Arlaud, Yves Ciampi, Vladimír Kalina

Příběh, premiéra: 24. 10. 1969, koprodukce: česko-francouzská

Hrají: Thalie Fruges (francouzská studentka Francoise Darmon) – vnitřní hlas mluví Alena Kreuzmannová, Philippe Baronnet (Jean-Louis, manžel Francoise), Vít Olmer (profesor dr.Pavel Kučera) aj.

Obsah: Je konec roku 1968. Mladá Pařížanka si připíjí se svým obrazem v zrcadle. Je sama a vzpomíná na svůj pobyt v Praze, kdy jako studentka sociologie dostala stipendium na přípravu diplomové práce v zemích východní Evropy. Hned po příjezdu do Prahy v listopadu 1967 potkala pohledného profesora Pavla Kučeru, který vyučoval na filozofické fakultě francouzskou literaturu a do něhož se zamilovala. Francoise, která se však těsně před odjezdem do Prahy vdala za Francouze, odjela o Vánocích za svým manželem, aby mu navrhla rozvod. Její manžel se však rozvádět nechce. Vztah Francoise a Pavla Kučery začaly komplikovat politické události Pražského jara, neboť Pavel byl jedním z aktérů studentských protestů a na svou známost měl stále méně času. Pavel si s Francoise přestává rozumět. Manžel Francoise s rozvodem nakonec souhlasí. Francoise sice Pavla dál miluje, ale odmítá se vzdát nově nabyté svobody, a tak odjíždí v červnu 1968 z Prahy s tím, že se k Pavlovi už nevrátí.

1968 **Žert**, režie: Jaromír Jireš, scénář: Milan Kundera, Jaromil Jireš

Tragikomedie, premiéra: 28. 2. 1969, předloha: Milan Kundera (román *Žert*)

Hrají: Josef Somr (Ludvík Jahn), Jana Dítětová (rozhlasová reportérka Helena Zemánková), Luděk Munzar (Pavel Zemánek) aj.

Obsah: Ludvík Jahn přijíždí do svého rodného města po mnoha letech, aby se mohl pomstít svému spolužáku Pavlu Zemánkovi, jehož ženou je rozhlasová reportérka Helena Zemánková, která má natočit reportáž z tradiční folklorní slavnosti. Před patnácti lety byli Pavel s Ludvíkem spolužáci na fakultě a nejlepší přátelé. Pavel byl předsedou školní organizace KSČ. Ludvík dostal tehdy od své spolužačky a lásky Markéty dopis plný frází a optimismu. Z legrace jí odepsal a připsal větu: „Ať žije Trockij!“ Recese nebyla pochopena a tato slova kvůli Pavlovu udání změnila Ludvíkovi celý život. Byl vyhozen ze strany i ze školy, byl dokonce ve vojenském kriminále a tři roky v dolech. Za svůj zkažený život se Pavlovi Zemánkovi chce pomstít tím, že mu svede jeho ženu. Když však zjistí, že manželství Zemánkových je pouze formální, od svého úmyslu upouští. Helena se následně pokusí o sebevraždu, která je ale trapná stejně jako Ludvíkova zamýšlená pomsta.

1969 **Eduard a Bůh**, režie: Jan David, scénář: Jan David

Příběh, předloha: Milan Kundera (povídka *Eduard a Bůh* ze sbírky *Směšné lásky*)

Hrají: Jiří Hrzán (učitel Eduard), Slávka Budínová (ředitelka školy), Jana Šulcová (Alice) aj.

Obsah: Mladý učitel Eduard nastupuje po studiích do školy v malém městě. Je nesmělý, ale brzy se seznámí s půvabnou Alicí. Dívka je však silně nábožensky založená a nutí Eduarda, aby chodil do kostela. V malém městečku se to doneslo až k paní ředitelce a ta situaci řeší i se školními funkcionáři. Není totiž přípustné, aby v komunistickém státě učitel věřil v Boha. Eduard se přiznává, že neví, zda Bůh je či není. Jeho upřímnost ředitelku zaskočí, a tak si dá předsevzetí, že Eduarda bude ateisticky vychovávat. Pozve ho k sobě, kde ho svede. Eduard pocítuje vinu, přemýšlí o pravdě a nakonec dojde k závěru, že lhát se musí.

1969 **Pan Tau jde do školy**, režie: Jindřich Polák, scénář: Jindřich Polák, Ota Hofman
Dětský, premiéra: 30. 4. 1971, koprodukce: česko-německo (NSR)-rakouská

Hrají: Otto Šimánek (pan Tau), Josef Filip (Emil), Václav Štekl (třídní učitel), Vladimír Hlavatý (ředitel školy), Karel Hábl (učitel-sportovec) aj.

Obsah: Žák Emil je ve škole úspěšný, exceluje za pomoci kouzelné loutky pana Tau. Ten za něj řeší úkoly v matematice, pomáhá mu vyšplhat v tělocviku apod. Loutka Emilovi ale vypadne z kapsy a učitel ji zabavuje až do konce školního roku. Protože se mu ale nevešla do zásuvky ve škole, odnese ji domů. Učitel je malý, tlustý a plešatý a miluje kaktusy. Pan Tau mu začíná plnit jeho přání – vyčaruje mu nový automobil přímo do jeho malého bytu,

navíc učiteli narostou vlasy. Na návštěvu má přijít ředitel školy, ale kvůli autu v bytě nelze otevřít dveře. Proto se učitel vymluví na nemoc a jde si lehnout a doufá, že až se ráno probudí, bude vše při starém, že je to jenom sen.

1969 **Tony, tobě přeskočilo**, režie: Věra Plívová-Šimková, Drahomíra Králová, scénář: František Pavlíček, Věra Plívová-Šimková

Příběh, dětský, premiéra: 18. 4. 1969

Hrají: Josef Filip (osmiletý Ruda zvaný Prášílek), Josef Masničák (Joska, devítiletý Prášílkův bratr), Zdena Smrčková (šestiletá Prášílkova sestra), Jiřina Šolcová (Růžena, třináctiletá Prášílkova sestra), Ludovít Kroner (Antonín Heretyk zvaný strýček Tony), Věra Tichánková (vdova Koťátková zvaná Koťajda), Pavla Maršálková (sociální pracovnice) aj.

Obsah: Osmiletý Rudy je z dětského domova. Žil s nevlastními rodiči na venkově, dokud nepřišli při dopravní nehodě tragicky o život. Příbuzní si rozebírají zařízení domku a osud malého chlapce je nezajímá. Rudyho, kterého kvůli velké fantazii přezdívají „Prášílek“, se ujme starší osamělý strýček Tony. Spolu v domku hospodaří a odráží nabízenou pomoc vdovy Koťátkové, která se jim vnučuje s buchtami. Když se blíží prázdniny, přesvědčí Ruda strýčka, aby si pozvali domů Rudova o rok staršího bratra Josku, který je také v domově. Bratři užívají venkova, vyvádějí alotria, ale mají se rádi. Nakonec pozvou i svou šestiletou sestru Aničku. Z dětského domova uteče za Aničkou i poslední ze sourozenců, třináctiletá Růžena. Sociální pracovnice nechce dát Tonymu povolení k péči o všechny čtyři děti, ale domácí slivovice ji obměkčí a i ona uzná, že pro děti je vzájemný láskyplný vztah důležitější než špičková hygiena.

1970 **Pan Tau na horách**, režie: Jindřich Polák, scénář: Ota Hofman, Jindřich Polák

Dětský, premiéra: 9. 4. 1971, koprodukce: česko-německo (NSR)-rakouská

Hrají: Otto Šimánek (pan Tau), Josef Filip (Emil), Václav Štekl (třídní učitel), Karel Hábl (učitel-sportovec) aj.

Obsah: Na autobusovém nádraží je velký zmatek. Všichni odjíždějí na hory. Emil se svou třídou a nesportovním panem učitelem se už do posledního autobusu nedostali. Předběhli je výrostci, kteří s sebou vzali půvabné dívky. To se ale nelíbí pánovi v buňce, který jako malá loutka vypadl z Emilova batohu. Pan Tau vykouzlí staříčkový autobus a třída dorazí na hory ještě před drzími výrostky. Mezi malými chlapci a výrostky dochází neustále k problémům. Vše vyvrcholí při závodech, kdy se malým klukům daří elegantně sjíždět dráhu a za to sklízějí obdiv dívek. Aby velcí získali prvenství, poškodí dokonce těm mladším lyže. Pan

Tau znovu zasahuje. Připraví na závodě stromy ověšené cukrovím a dorty, a tak obě se obě družstva místo závodění věnují konzumaci sladkostí. Nehoda na trati sblíží i jejich oba učitele.

1970 **Už zase skáču přes kaluže**, režie: Karel Kachyňa, scénář: Jan Procházka, Ota Hofman, Karel Kachyňa

Drama, příběh, premiéra: 7. 5. 1971, předloha: Alan Marshall (kniha *Už zase skáču přes kaluže / I Can Jump Puddles/*)

Hrají: Vladimír Dlouhý (Adam), Zdena Hadrboľcová (Mařenka, Adamova matka), Karel Hlušíčka (Adamův otec), Bořivoj Navrátil (lékař v nemocnici), Jaroslav Satoranský (kovář Martin) aj.

Obsah: Adam se narodil v chudé venkovské rodině, je synem rajčáka. Otec krotil koně v panském hřebčíně a i Adam miluje koně. Jednou ho kluci navedou, aby prakem vystřelil po mladém kováři. Kovář se rozzlobí a chce Adama chytit. Ten se schová v místním rybníce. Večer ale dostane vysokou horečku a lékař stanoví diagnózu – obrna. Adam musí do nemocnice. Přestane chodit. Jeho stav se trochu zlepšší, ale je doživotně okázán na berle a vozík. Maminka se trápí, ale Adam ji utěšuje. Věří, že bude zase skákat přes kaluže i jezdit na koni. Tento svůj sen se snaží tajně s kamarády realizovat a chce rodiče překvapit. Mnohokrát spadne, ale nevzdává se. Nakonec svou jízdu předvádí dojatým rodičům.

1971 **Dívka na koštěti**, režisér: Václav Vorlíček, scénář: Miloš Macourek, Václav Vorlíček
Pohádka, premiéra: červen 1972

Hrají: Petra Černocká (čarodějnice Saxana zvaná Kudláčková), Jan Hrušínský (Honza Bláha), Jan Kraus (Miky Rousek), Vladimír Menšík (upír, školník v čarodějnické škole) aj.

Obsah: Mladá čarodějnice Saxana ve škole neprosívá, a proto musí zůstat tři sta let po škole. Starý školník jí vypráví o svých zážitcích z lidského světa, kde pobýval, a ukáže jí kouzelnou knihu se zaklínadlem. To Saxana přečte nahlas a v podobě sovy odletí. Školníkovi je nařízeno, aby Saxanu přivedl zpět nejpozději do šestačtyřiceti hodin, jinak by musel zůstat ve světě lidí. Saxana se v sově podobě objeví v zoo a ředitel Bláha přinese sovu svému synovi Honzovi k narozeninám. Tam se Saxana promění opět v dívku. Honza se se Saxanou spřátelí, vezme ji do školy, a protože se Saxaně v lidském světě líbí, rozhodne se v něm zůstat. Ovšem k tomu potřebuje odvar z babského ucha. Tři nejhorší žáci ze třídy jí babské ucho slíbí a za to žádají různé čarodějnické kousky, které učitelskému sboru i Honzově rodině způsobí hodně nepříjemností. Kluci však svůj slib nedodrží. Jen náhodou se Saxana několik minut před

návratem do pohádkového světa dozví, že babské ucho je lidový název pro bylinu šalvěj přeslenitou. A tento odvar má právě ředitel v termosce. Nakonec se jí podaří nápoje napít, stejně tak učiní i školník, jemuž se zalíbila školnice z lidského světa.

1971 **Jak se státi gentlemanem**, režie: Bohumil Sobotka, scénář: Bohumil Sobotka

Groteska, poznámka: zakázka pro BESIP (organizace Bezpečnosti silničního provozu)

Hrají: Svatopluk Beneš (řidič Andělín), Stanislav Fišer (učitel v autoškole), Helena Růžičková (rozhněvaná žena), Jan Libíček (dopravní strážník), Bohumil Sobotka (chodec) aj.

Obsah: Pan Andělín se rozhodne získat řidičský průkaz a svoje gentlemanství přenáší tento žák autoškoly i do silničního provozu. Pouští každého chodce, zdaleka objíždí kalužiny, je pro každého vzorem. Konečně získává řidičský průkaz a kupuje si novou škodovku. Od tohoto okamžiku však přestává být andělem a stává se pirátem silnic. Jezdí bezohledně, má radost, když jsou chodci postříkaní. Učitel autoškoly se hrůzou zastřelí. Chodci si na pana Andělína počkají a společně s dopravním strážníkem ho proženou Kampou. Hříšníka nakonec chytí a strážník mu řidičský průkaz roztrhá na kousíčky, které rozdá poškozeným.

1971 **Metráček**, režie: Josef Pinkava, scénář: Jaroslav Petřík, Josef Pinkava

Příběh, premiéra: 3. 3. 1972, předloha: Stanislav Rudolf (povídka *Metráček*)

Hrají: Markéta Světlíková (Jitka Pažoutová), Míla Myslíková (Helena, Jitčina matka), Lubomír Lipský (Jitčin otec), Ladislav Mrkvička (tělocvikář Bohoušek), Vítězslav Jandák (atlet Honza Koubek), Zdeněk Szamko (Petr) – mluví Ivan Vyskočil aj.

Obsah: Jitka Pažoutová je tlustá, neobratná a často se jí kvůli jejímu vzhledu spolužáci smějí. Také příliš neprospívá v tělocviku, a proto si trénuje střely pro vybíjenou ve sklepě, kde se strefuje míčem do jména tělocvikáře, napsaného na zdi. Díky tréninku se Jitka zlepšila natolik, že ji tělocvikář postaví do družstva na turnaj. Během zápasu ji jeden hezký kluk z obecnstva urazí pokřikem „Metráček“. Po zápase se jí Honza, člen atletického oddílu, omluví za přezdívku a současně ji přemluví, aby se věnovala vrhu koulí. Doporučí ji, že by neměla zhubnout, pokud se chce této nové disciplíně věnovat. Jitce se líbí spolužák Petr, ale ten dává přednost Nině. Jednou uvidí Honza Jitku s Petrem a myslí si, že spolu chodí. Urazí se, Jitčino vysvětlení nechce přijmout. Toto nedorozumění má za následek neúspěch obou během jejich prvních závodů. Nakonec se spolu přece jenom usmíří.

1972 **O Sněhurce**, režie: Věra Plívová-Šimková, scénář: Věra Plívová

Dětský, premiéra: 19. 5. 1972

Hrají: Václav Babka (učitel Smetáček), František Husák (učitel Bidlo), Marie Moravcová (Katka Škeříková), Petr Pulpán (Džery), Milan Zeman (Joska-Flinta) aj.

Obsah: Žákyně 6. třídy Katka sní v hodině matematiky, představuje si, že je Sněhurka a že ji vysvobodí princ podobný Džerymu z osmé třídy. Se svými spolužáky chodila od prvního do pátého ročníku do jednotřídky v malé horské vesnici Pastviny. Jejich učitel Smetáček byl velmi laskavý a měl pochopení pro fantazie dětí, ovšem matematiku je příliš nenaučil. Přísný učitel Bidlo ve škole v blízkém městečku se jim nyní kvůli jejich neznalostem posmívá. Každý rok hrají děti s panem učitelem Smetáčkem divadelní představení. Letos vybrala Katka pohádku O Sněhurce, ale hlavní roli jí sebere Markéta. Na Katku zbyde role zlé královny. Džery nemá o divadlo zájem, ve volném čase se věnuje koním. Džery umožní dívkám projížďku, ale Joska v medvědí masce způsobí, že se kůň splaší a Katka si při pádu z koně zlomí nohu. Nemocnou Katku v nemocnici navštíví děti v maskách. A pak už v sále pastvinské hospody začíná představení.

1972 **Rodeo**, režie Antonín Máša, scénář: Antonín Máša

Příběh, premiéra: 26. 1. 1973, předloha: Karel Štorkán (novela)

Hrají: Vítězslav Jandák (student Imrich Křepinský, zvaný Křépa), Eva Trejtnarová (Helena, Imrichova spolužačka), Vladimír Šmeral (profesor matematiky Chaloupecký), Libuše Šafránková (Monika, vnučka Chaloupeckého), Josef Somr (motokrosový závodník Ota Hasman) aj.

Obsah: Imrich Křepinský, student posledního ročníku gymnázia, propadá z matematiky, neboť kvůli své vášni pro motocykl nemá na učení čas. K maturitě může až za rok. Klukům z jeho party je jeho neúspěch lhostejný, avšak atraktivní Helena mu dává ultimátum do roka. Otec prodá Imrichovi za trest motocykl. Závodník Hasman si Imricha všimne na tréninku a nabídne mu práci v automobilové dílně. Po roce je Imrich spokojený, má novou motorku, je nominován na celorepublikovou soutěž. Setkává se se starou partou i s Helenou, ale nerozumí si s nimi. Imrich dostal od Hasmana 3 000 korun údajně za dobrou práci, ale má to být úplatek za pomoc k vítězství. Tyto peníze půjčí Imrich Heleně, ona je však propíše s partou. Imrich chce dostudovat, navštíví proto profesora matematiky a seznámí se s jeho krásnou a nadanou vnučkou Monikou. Imrich požádá profesora o půjčku, vrátí peníze Hasmanovi a závod sám vyhraje.

1973 **Inženýr**, režie: Miloslav Luther, scénář: Miloslav Luther

Příběh

Hrají: Jiří Vondráček (Petr), Libuše Havelková (Petrova matka), Dana Syslová (lékařka) aj.
Obsah: Student Petr zanedbává školu. Aby získal omluvu pro zameškané přednášky, začne pracovat na stavbě, ale spolupracovníkům se nepřizná, tvrdí, že musí vydělávat peníze pro svou nemocnou matku. Dělníci mu posměšně říkají inženýr. Jednou dojde na stavbě k nehodě, Petr je právě na stráži, když nálože nevybuchnou. Pokusí se je sám zneškodnit, nálože však náhle explodují. Petr je raněn a odvezen do nemocnice. Odmítá návštěvy, neboť se za svoje selhání stydí. Nakonec si vše rozmyslí, a vzkáže po lékařce, aby matku, dívku i spolupracovníky na návštěvu pozvala.

1973 **Láska**, režie: Karel Kachyňa, scénář: Ota Hofman, Karel Kachyňa

Příběh, premiéra: 21. 9. 1973

Hrají: Jaroslava Schallerová (Andrea), Oldřich Kaiser (Petr, syn hokejového brankáře Bruknera), Milena Dvorská (Eva, Andreina matka), František Velecký (hokejový brankář Brukner, přítel Evy) aj.

Obsah: Šestnáctiletí studenti gymnázia mají za úkol napsat práci na téma „Láska“. Premiantka Andrea píše o lásce k vlasti, neboť s milostnými vztahy nemá ještě zkušenosti. Žije se svou pohlednou matkou, rozvedenou zubařkou Evou. Ta se nedávno na abiturientském večírku setkala po mnoha letech se svou školní láskou – dnes slavným hokejovým brankářem Bruknerem. I jemu se rozpadlo manželství, a tak se se svým synem Petrem nastěhuje k Evě. Brukner končí v reprezentaci, i nadále má problémy s alkoholem. Jeho vztah k Evě je narušován častými hádkami, také jejich představy o budoucnosti jsou rozdílné. Mezi Andreou a pohledným Petrem, který má poslední šanci dostudovat na místním gymnáziu, se počáteční nenávisť mění v lásku.

1973 **Maturita za školou** (Tři povídky, čtvrtá s názvem *Pythagorejci* byla při schvalování shledána příliš dlouhou a svým groteskním pojetím se údajně nehodila k ostatním třem. Bylo rozhodnuto, že bude zařazena do další plánované série povídek se školní tematikou *Profesoři za školou*. Nakonec nebyla do distribuce uvedena vůbec a filmové materiály jsou považovány za ztracené.)

Povídkový, premiéra: 26. 10. 1973

Povídka **Básník**, režie: Jaromír Hník, scénář: Vladimír Kalina, Josef Hanzlík /verše/

Hrají: Oldřich Kaiser (Zdeněk Janáček), Jaroslava Schallerová (Zuzana, Zdeňkova spolužačka) aj.

Obsah: Každého rána potkává Zuzana Zdeňka na cestě do školy. Zdeněk je začínající básník, který obdržel poštou svůj první honorář za první uveřejněnou báseň. Uvědomí si, že Zdeňka ho nepotkává jen „náhodou“, že kolem něj chodí láska.

Povídka **Reprezentant**, režie: Jaromír Borek, scénář: Vladimír Kalina

Hrají: Milan Orlovski (stolní tenista Michal Horák) – mluví Michal Pavlata, Jiří Pleskot (profesor Horák, chirurg, Michalův otec), Ladislav Trojan (klubový trenér), Jiří Pick (státní trenér), Zdeněk Buchvaldek (profesor matematiky zvaný Minus) aj.

Obsah: Osmnáctiletý Michal Horák se věnuje stolnímu tenisu. Zvítězí na mezinárodním turnaji, a je proto jmenován do reprezentace na mistrovství světa. Tvrdě trénuje, a tak mu nezbývá moc času na školu, Jelikož má před maturitou, nedaří se mu skloubit náročný sport a učení. Chtěl by studovat biologii. Největší problémy má v matematice, kde mu profesor hrozí, že ho nepustí k maturitě. Michal se musí rozhodnout o své budoucnosti, rodiče tlačí syna ke studiu, bývalý fotbalista mu radí totéž, trenéři jsou na Michala stejně nároční.

Povídka **Bíbr Grizzly**, režie: Jaromír Dvořáček, scénář: Vladimír Kalina

Hrají: Vladimír Kudla (Pepík zvaný Bíbr Grizzly), Jan Bösser (Pepík), Jindřich Matys (Lojza, kluk s brýlemi) aj.

Obsah: Mladý tramp Bíbr Grizzly je samotář a učení mu nejde. Má dobře situované rodiče. S partou se rozchází, neboť nemá rád flákače, které zajímá jen pivo. Svoje místo najde jako zastupující pionýrský vedoucí, neboť se ujme kluků, jejichž vedoucí se stal obětí nehody a je hospitalizován v nemocnici. Bíbr Grizzly učí kluky různým dovednostem, například rozdělat oheň. Kluci jsou z nového kamaráda nadšeni a on je rád, že ho někdo potřebuje.

1973 **Třicet panen a Pythagoras**, režie: Pavel Hobl. Scénář: Pavel Hobl, Radim Cvrček, Milan Šimek, Miloš Noll, Zdeněk Svěrák

Hudební film, premiéra: září 1977

Hrají: Jiří Menzel (profesor matematiky Ludolf), Josef Somr (ředitel školy), František Filipovský (profesor matematiky Macháček), Jaroslava Schallerová (studentka Helena Trojanová), Lenka Filipová (studentka Rabasová) aj.

Obsah: Starý profesor Macháček se marně snaží dívkám druhého ročníku gymnázia vysvětlit Pythagorovu větu. Z nudné hodiny je zachrání kolektivní sen o příchodu mladého pedagoga Ludolfa, ostrý jim oznámí, že je naučí matematice. Ovšem při zkoušení dostanou pětky. Dívky se proti propadnutí vzbouří, se známkami nesouhlasí ani rodiče, ani ředitel školy. Východiskem je učitelův nápad zhudebnit Pythagorovu větu. Dívky se ji s nadšením naučí. I další výuka je s písněmi, a tak postupně lehce zvládnou všechny záludnosti matematiky.

Nová učební metoda Ludolfa proslaví. Sen však končí, dívkám se vrací realita s profesorem Macháčkem.

1974 **Velké trápení**, režie: Jiří Hanibal, scénář: František Pavlíček

Psychologický příběh, premiéra: leden 1975, předloha: Helena Šmahelová (román *Velké trápení*)

Hrají: Renata Mašková (Jana Tománková, chovanka dětského domova), Eduard Cupák (Tománek, Janin otec), Marcela Martínková (Janina matka), Kateřina Žalská (Míša, Janina mladší sestra), Jana Štěpánková (vedoucí dětského domova) aj.

Obsah: Janě se rozvedli rodiče, ona zůstala žít s otcem, její mladší sestra Míša s matkou. Jana převzala starost o domácnost, ale otec na Janu nemá čas a navíc si jednoho dne přivede svou přítelkyni. Jana na to reaguje absencemi ve škole, toulá se a má špatný prospěch. Nakonec ji otec dá do dětského domova. Jana je zoufalá a ke všemu v domově má negativní postoj. Postupně však zjistí, že některé děti jsou na tom ještě hůře než ona a se svým pobytem v domově se smíří. Najde zde i svoje nové přátele. Blíží se prázdniny, na které se Jana těší. Čeká na otce na nádraží. Když však vystoupí v doprovodu své přítelkyně, uteče Jana k matce.

1975 **Páni kluci**, režie: Věra Plívová-Šimková, scénář: Jan Procházka

Poznámka: Vít Olmer uvedený v úvodních titulcích filmu propůjčil své jméno scénáristovi Janu Procházkovi, který v té době nemohl být jako autor uváděn z politických důvodů.

Dětský, komedie, premiéra: březen 1976, předloha: Mark Twain (román *Dobrodružství Toma Sawyera*)

Hrají: Michal Dymek (Tomáš), Petr Voříšek (Hubert), Petr Starý (Jožka), Magda Reifová (Blanka), Josef Somr (učitel Lopata), Petr Nárožný (řídící Pajprle) aj.

Obsah: V malém městečku žijí tři kamarádi Tomáš, Hubert a Jožka. Tomáš bydlí u tety Apoleny a strýce Václava a má plno nápadů, které často rozzlobí nejen tetu, ale i učitele. Chce upoutat pozornost své spolužačky Blanky, která se mu líbí, a proto se rozhodne získat cenu pro nejlepšího žáka školy – ilustrované Staré pověsti české. Podaří se mu to podvodem, neboť pochvalné lístky nemá šanci získat běžnou cestou, volí tedy cestu krádeže. Po slavnosti vše vyjde najevo, a jelikož se kluci bojí výprasku, utečou z domova a ukryjí se na hradě. Svoje svršky naházejí na loďku, aby se všichni domnívali, že se utopili. Na hradě najdou uloupené peníze a rozhodnou se, že je vrátí. Při návratu do městečka jsou svědky vlastního pohřbu. Všichni je vítají s radostí.

1975 **Profesoři za školou** (tři povídky)

Povídkový, premiéra: srpen 1976

Povídka **Jak se plaší Smrtihlav**, režie: Zbyněk Brynych, scénář: Vladimír Kalina

Hrají: Jiří Pleskot (profesor Kalousek zvaný Smrtihlav), Luděk Nešleha (Jirka, Kalouskův syn), Jana Gýrová (Jiřina, Jirkova žena), Otakar Brousek ml. (student Petr Loriš) aj.

Obsah: Ovdovělý středoškolský profesor Kalousek je přezdívaný Smrtihlav pro svou vášň k entomologii. Svůj čas tráví sběrem nových nerostů. Student Petr Loriš je třídním bavičem a učení ho příliš nezajímá. Hrozí mu propadnutí právě u profesora Kalouska. Když se však Kalousek dozví, že jeho syn Jirka s ženou dostali dekret na nový byt a že je na něm podepsán právě Loriš, předseda bytového družstva, považuje to za úplatek a nutí mladé manžele, aby byt vrátili. Snacha tchánovi Kalouskovi tvrdí, že čekají dítě, proto nemohou byt vrátit. Kalousek jí však nevěří, ví, že lže. Syn Jirka ho přiměje k zamyšlení, zda není příliš vzdálen životu studentů. Kalousek přezkouší Petra před ředitelem školy a ten s propadnutím souhlasí. Profesor Kalousek Petrovi nabídne, že ho k opravné zkoušce připraví sám. Petr souhlasí a je Kalouskovi vděčný za zájem o jeho osobu, neboť právě toto ve své vlastní rodině postrádá.

Povídka **Téma: Láska**, režie: Milan Muchna, scénář: Alexandr Lukeš, Milan Muchna

Hrají: Jaroslav Drbohlav (učitel Honza Hubáček), Lenka Kořínková (Kateřina, Honzova dívka), Karel Höger (učitel František Havránek zvaný Konipas), Dana Medřická (Marie, Havránkova žena), Jan Teplý (ředitel školy Pavlata) aj.

Obsah: Honza je čerstvě vystudovaný učitel. Přichází se představit do svého prvního působiště do základní školy v Sokolově. Jeho dívka Kateřina, která nedávno odmaturovala, ho následuje. Honza je úspěšný sportovec a svému koníčku a závodům dá přednost před místem. Kateřina ho přichází omluvit k řediteli školy, ten ji přesvědčí, aby svého přítele zastupovala. Kateřině se práce s dětmi líbí, a tak je přijata jako vychovatelka v družině. Je nadšená fotografka, a proto se rozhodne uspořádat pro žáky fotografickou soutěž na téma Láska. Honza stále nepřijíždí a má spoustu výmluv. Starý učitel Havránek se svou ženou jsou nešťastné Kateřině oporou. Při vyhodnocování fotografické soutěže poznává Kateřina na jedné z fotografií svého Honzu v objetí se známou plzeňskou zpěvačkou. Když jí potom Honza telefonuje, aby jí sdělil, že dostal byt a že bude dál závodit, beze slova zavěsí.

Povídka **Aljaška**, režie: Vladimír Blažek, scénář: Vladimír Kalina, Vladimír Blažek

Hrají: Alois Švehlík (profesor Karel Lindeček), Zuzana Geislerová (Ilona, Karlova žena), Robert Vrchota (ředitel školy) aj.

Obsah: Profesor Karel Lindeček je neustále velmi zaneprázdněný. Má mnoho funkcí, zájmů, navíc zůstává odpoledne ve škole, aby pomáhal svým žákům napsat úkoly. Jeho žena situaci řeší návratem k rodičům. Odjíždí se svými dvěma malými dětmi, dvojčaty. V poslední chvíli do vlaku nastoupí i Karel. V rodné vesnici jsou z mladého energického muže sousedi nadšeni a už ho vidí ve funkci různých spolků. Jeho žena situaci komentuje s humorem, že by to jiné nebylo ani na Aljašce. Karel Lindeček si oddechne, že je manželská krize zažehnána.

1975 **Tak láska začíná...**, režie: Hynek Bočan, scénář: Zdeněk Mahler (1. povídka), Gustav Opustil (2. povídka)

Povídkový, premiéra: říjen 1975

Povídka Trápení ďáblova učedníka

Hrají: Vlastimil Brodský (soustružnický mistr František Krtička), Vladimír Menšík (skladník Josef Rambousek, Markétin otec), Jana Hlaváčová (Blaženka Rambousková, Markétina matka), Lenka Kořínková (učnice Markéta Rambousková), Martin Nezval (učeň Čeněk Skořepa), Alena Kreuzmannová (mistrová švadlenek) aj.

Obsah: Mistr Krtička učí chlapce základům soustružení. O přestávkách je skladník Rambousek poučuje o milostných vztazích. Krtička vytýká Rambouskovi jeho svérázné výchovné metody. Učňové flirtují s budoucími švadlenami ze sousedního podniku.

Povídka Smím prosit, Helenko?

Hrají: Vlastimil Brodský (soustružnický mistr František Krtička), Martin Stropnický (učeň Dušan Prejza zvaný Lord), Karolina Slunéčková (Prejzová, Dušanova matka), Dagmar Veškrnová (učnice Helena Vlášková) aj.

Obsah: Učeň Dušan Lord je velmi šikovný, není však příliš zodpovědný. Nechodí do školy, ani na tréninky pro soutěž v soustružení, ale spoustu času věnuje opravování aut načerno. Mezi učně nastoupí jediná učnice Helena. Ta se Dušanovi líbí, je však místo něho zařazena do soutěžního družstva. Helena se s Dušanem sblíží na prodloužené v tanečních. Na závěrečném plese se spolu sejdou všichni učňové, učnice, učitelé i rodiče.

1976 **Jakub**, režie: Ota Koval, Jaroslav Vošmiková, scénář: Katarína Slobodová

Psychologický příběh, premiéra: březen 1977

Hrají: Filip Renč (Jakub Adam, chovanec dětského domova), Ladislav Mrkvička (vězeň Mikuláš Adam, Jakubův otec), Věra Galatíková (třídní učitelka), Luba Skořepová (ředitelka školy), Olga Karásková (ředitelka dětského domova) aj.

Obsah: Jedenáctiletý Jakub žije v dětském domově, myslí si, že jeho otec pracuje na stavbě v Africe. Má velkou fantazii a představivost, u kamarádů má respekt a občas spolu vykouří „hašišové“ doutníky, které mu údajně posílá otec. Po šesti letech přichází pro Jakuba otec a odváží si ho do Prahy. Jakub je šťastný, že je s tátou, avšak zdá se, že otec před ním něco tají. Byt je zanedbaný, nemají auto. Jakub se s tím ale dokáže vyrovnat, najde si kamarády a jednou pro ně uspořádá „hašišové“ kouření. Všem kromě Jakuba je špatně. Případ se řeší, rodiče si na Jakuba stěžují. Přitom vyjde najevo, že jeho otec strávil šest let ve vězení. Jakub je zdrcen. Nejprve uteče k matce, ale ta už má svůj život, a tak se vrací do dětského domova. Před vchodem do ústavu na něj čeká otec. Oba se potřebují, ale musí k sobě nalézt cestu a obnovit vzájemnou důvěru.

1976 **Konečně si rozumíme**, režie: Jaroslav Papoušek, scénář: Jaroslav Papoušek

Komedie, premiéra: únor 1977

Hrají: Jiří Pleskot (děda Douša), Richard Medek (Pavel Horák), Zdena Hadrbovcová (Zdena, Pavlova matka, Doušova dcera), Karel Augusta (Láďa, Pavlův otec), Vladimír Dlouhý (Mirek Pivoňka zvaný Eifelák), Ivana Pocková (Zuzana Blažková, Pavlova kamarádka) aj.

Obsah: Čtrnáctiletý Pavel se vrací z několikaměsíčního léčení. Po návratu zjistí, že ho kamarádka Zuzana přerostla o hlavu a navíc chodí s vysokým spolužákem zvaným Eifelák. Pavel je nešťastný, zanedbává školu a sní o tom, jak se Eifelákovi pomstí. Rodičům se svěřit nemůže, děda na něj pro různé schůzky s ženami nemá čas, a tak zůstává na svoje trápení sám. Děda mu dá jednu radu, že každý člověk je tak velký, jak se sám cítí. Děda také není vysoký, ale zajímají ho pouze vyšší ženy. Rodiče si všimnou, že se se synem něco děje. Podle školní fotografie s dědou hledají, kdo by mohl být Pavlovou nešťastnou láskou. Pavel mezitím dostane ve škole několik špatných známek a bojí se jít domů. Toulá se kolem řeky a pozoruje rybáře. Tam se seznámí s hezkou dívkou, která je stejně vysoká jako on. Dávají si další schůzky. Pavel na Zuzanu zapomíná, nahradila ji nová láska. Usmívá se, rodičům tvrdí, že chodí na pionýrské schůzky. Ti jsou spokojeni, neboť si myslí, že synovi konečně porozuměli.

1976 **„Marečku, podejte mi pero!“**, režie: Oldřich Lipský, scénář: Ladislav Smoljak, Zdeněk Svěrák

Komedie, premiéra: léto 1976

Hrají: Jiří Sovák (mistr Jiří Kroupa st., večerní student), Míla Myslíková (jeho manželka), Jiří Schmitzer (student Jiří, syn Kroupových), Václav Lohniský (kontrolor Viktor Hujer), Iva Janžurová (Eva Týfová, spolužačka Kroupy st.), Josef Kemr (skladník šroubárny Plha, večerní student), Ladislav Smoljak (večerní student Tuček zvaný Mareček), Zdeněk Svěrák (večerní student Šlajs zvaný Hustoles), František Kovářík (profesor češtiny Hrbolek), Josef Abrahám (třídní profesor Čeněk Janda, matikář), Taťjana Medvecká (Eva Tůmová, přítelkyně Kroupy ml.) aj.

Obsah: Továrna na výrobu zemědělských strojů se modernizuje. Proto je třeba, aby si zaměstnanci zvýšili kvalifikaci. Podřízení uprosí mistra Kroupu, aby se vrátil do večerní školy a dostudoval, neboť se obávají, že by na jeho místo v továrně nastoupil nesnesitelný Hujer, který se do školy také přihlásil. Ve večerní průmyslovce se sejdou různé typy studentů středního věku, snaživci, ulejšváci i rošťáci. Na stejné škole studuje i jeho syn Jirka. Dojde ke komické situaci, kdy psaníčko Kroupy mladšího dostane Eva Týfová, spolužačka Kroupy staršího, neboť její iniciály se shodují s iniciály Evy Tůmové, již byl dopis určen. Mistr Jiří Kroupa starší má problém, málem se mu kvůli nedorozumění rozpadne manželství, navíc Eva Týfová trvá na omluvě. Vše se nakonec vysvětlí, Kroupa starší potlačí ješitnost a nechá se od syna doučovat matematice. Tím si velmi zlepší prospěch. Zvládne maturitu a po nějaké době řídí provoz automaticky z prosklené kabiny.

1976 **Smrt mouchy**, režie: Karel Kachyňa, scénář: Pavel Blumenfeld, Jan Otčenášek, Jana Štroblová, Karel Kachyňa

Psychologický příběh, premiéra: duben 1977

Hrají: Luboš Knytl (student Milan Hlaváček), Jana Pehrová (studentka Magdaléna Fialková), Otakar Brousek ml. (student Honza Látal), Jaroslav Satoranský (třídní profesor Ota Votruba), Petr Haničinec (okresní funkcionář Sláma) aj.

Obsah: Milan Hlaváček je studentem kladenského gymnázia. Je plachý a tajně miluje hezkou spolužačku Magdalénu. O ni se však uchází i sebevědomý Honza. Milan jejich vztahem velmi trpí. Má velkého koníčka – velmi rád fotografuje. Když jim profesor Votruba přednáší o ničení životního prostředí a vyzve je, aby si všímali chování lidí ve svém okolí, zdokumentuje Milan mytí aut v potoce. Mezi provinilci vůči životnímu prostředí je však i okresní funkcionář Sláma. Profesor Votruba provokativní snímky z výstavky ve škole sám odstraní. Domnívá se, že provokace nevedou k cíli. Spolužáci se dozvědí, že se Milan od malička bojí much. Využije toho Honza a Milana přede všemi zesměšní. Konflikty mezi nimi vyvrcholí rvačkou. O jednom víkendu dojde nedaleko chaty Hlaváčkových k dopravní

nehodě. Projeví se zde Milanův charakter, kdy zachrání kamarádovi život. Cestou do nemocnice zabije mouchu, která obtěžuje zraněného, a tak překoná i svoji fobii.

1977 **Agnežka**, režie: Zuzana Zemanová, scénář: Zuzana Zemanová, Martin Bezouška

Etuda, příběh

Hrají: Marie Logojdová (Agnežka zvaná Anička), Jiří Bartoška (Dušan), Tomáš Hanák (Agnežčin polský přítel)

Obsah: Anička pochází z Varšavy, do Prahy přijela studovat, je však osamělá, a to ji přivedlo do náruče českého spolužáka Dušana. V Polsku má přítele, který jí píše dopisy a oslovuje ji Agnežko. S Dušanem jsou v jeskyni a vyznávají si lásku. V dívčíných představách tam však přichází i její polský přítel a připomíná jí sliby, které si spolu dali. Dívku trápí výtky svědomí, nedokáže se přimět k učení, ačkoli ji hrozí vyhazov, pokud nesloží zkoušku. Dušan se jí snaží domluvit.

1977 **Šestapadesát neomluvených hodin**, režie: Ivo Novák, scénář: Jan Fleischer

Příběh, premiéra: říjen 1977

Hrají: Vladimír Dlouhý (student Honza Řezníček), Oldřich Kaiser (Ivoš Sobotka, Honzův kamarád), Jiří Vala (Richard Řezníček, Honzův otec), Karolina Slunéčková (Honzova matka), Dagmar Patrasová (studentka Lenka Moravcová) – mluví Alena Procházková, Jan Kraus (Arnošt, Honzův kamarád), Monika Hálová (studentka Helena), Jiří Hálek (ředitel školy) aj.

Obsah: Sedmnáctiletý Honza je studentem gymnázia, miluje jazz a spolužačku Lenku. Píše se rok 1961. Kamarádi Arnošt a Ivoš mu nabídnou, že společně utečou do ciziny. Spolužáci vše považují za recesi. Honza má velmi špatné studijní výsledky, chodí pozdě domů, až ho nakonec otec vyhodí z bytu. Ředitel školy hrozí Honzovi vyloučením. Honza prodá kolo, aby měl peníze na cestu. Lence o svých citech nic neřekne. Proběhne večírek na rozloučenou. Honza stráví poslední noc s Helenou, která ho tajně miluje. Arnošt si nakonec kvůli rodičům útěk rozmyslí. Honza a Ivoš nasednou na vlak a pak dojdou lesem pěšky až do Polska. Právě když si Ivoš odskočí do křoví, chytnou Honzu pohraničníci. Ale protože s sebou má bendžo, uvěří mu, že chtěl jenom na výlet. Otec si pro syna přijede a konečně si najdou k sobě cestu. Ivoš čeká u matky. Honza na gymnáziu propadne, ale může pokračovat ve studiu na jiné škole. Večer přichází do kavárny za spolužáky jako obvykle a nikdo se jeho příchodu nediví.

1978 **Let', ptáku let'!**, režie: Jiří Hanibal, scénář: Zuzana Suchánková, Jaroslav Petřík, Josef Pinkava, Jiří Hanibal

Dětský, příběh, premiéra: červen 1979

Hrají: Jiří Pleskot (učitel Vambera), Michal Dymek (Tonda Navrátil), Ladislav Mrkvička (učitel tělocviku Bohoušek Bodlák), Jaroslav Vrzala (předseda JZD Michal Kováč) aj.

Obsah: Je konec školního roku. Na hodinu kreslení si přinesl jako model Tonda Navrátil z osmé třídy místo zeleniny živou slepici. Učitel Vambera ji se slovy: „Let', ptáku, let'!“ vyhodí z okna a přitom si neuvědomí, že jsou ve třetím patře. Pohled na letící slepici způsobí havárii učiteli Bohouškovi, který právě odjížděl na motorce. Má zlomenou nohu, a proto se nemůže zúčastnit cyklistického výletu pro osmou třídu na Slovensko. Žáci jsou nejprve výměnou mladého vtipného tělocvikáře za postaršího a suchopárného učitele zklamáni, avšak ten je překvapí vtipem, výdrží i pochopením. Tři odpadlíci se na cestu vydají tajně, avšak část trasy absolvují vlakem. Jelikož Vambera před válkou na Slovensku učil, setkává se tu se známými. Jeho jeden bývalý žák je nyní předsedou JZD na Liptově a pro svého učitele i žáky připraví krásnou oslavu narozenin. Cyklistický výlet má být zakončen v Banské Bystrici setkáním českých a slovenských pionýrů a závěrečnými závody. V několika sportovních disciplínách zvítězí Tonda Navrátil. Děti i s učitelem Vamberou naskáčou radostí do bazénu.

1978 **Setkání v červenci**, režie: Karel Kachyňa, scénář: Ota Hofman, Karel Kachyňa

Komedie, premiéra: červenec 1978

Hrají: Daniela Kolářová (učitelka angličtiny Klára Fišerová), Oldřich Kaiser (student Jakub Hejna), Tomáš Holý (David, Klářin syn), Svatopluk Matyáš (Eda, Klářin přítel) aj.

Obsah: Klára Fišerová je rozvedená učitelka angličtiny. Ke své nelibosti se na prázdninovém kurzu setkává s Jakubem, kterého nechal propadnout. Ten je také rozladěn z toho, že ho má o prázdninách učit právě nenáviděná Fišerová. A tak se jí mstí prostřednictvím jejího pětiletého syna Davida, který je ovšem Jakubem nadšen a s radostí s ním provádí nejrůznější rošťárny. Postupně se ale jeho nenávisť změní v lásku. Klára má vážnou známost s čtyřicetiletým Edou. Uvědomí si však, že o něj nestojí a přijímá čistou lásku, kterou jí Jakub nabízí. Je si ale vědoma toho, že tento vztah nemůže trvat věčně. Ačkoli chtěla z kurzu předčasně odjet, syn ji donutí k návratu.

1979 **Brontosaurus**, režie: Věra Plívová-Šimková, scénář: Věra Plívová-Šimková

Dětský, premiéra: srpen 1980

Hrají: Tomáš Šimek (Tomáš Šereda), Lukáš Bech (Žíza, Tomášův malý kamarád), Pavla Maršálková (ředitelka školy), Josef Somr (školní inspektor) aj.

Obsah: Tomáš Šereda má rád přírodu, sám doma chová andulky a korely. Snaží se čistit les, spolu s kamarádem Žízou vyvázejí z lesa odpadky a tajně je vracejí jejich majitelům. Jednou toto haraburdí přiváží nevědomky k autu, jehož řidičem je školní inspektor, a tak Tomášovi hrozí trest. Děti i někteří učitelé chápou, o co chlapci jde. Tomášův nepřítel Fanda mu jednoho dne vypustí z voliéry všechny exotické ptáky. Tomáš se proto odstěhuje do lesa, kde je chce zase pochytat. Ve škole mu ale za nepřítomnost hrozí další trest. Děti se rozhodnou spolužákovi pomoci. Nakonec přijde do lesa pionýrská vedoucí s celou šestou třídou. Po celý víkend uklízí les a nakonec se rozhodnou, že založí spolek ochránců přírody a budou mít ve znaku brontosaura. V pondělí přijedou pro děti do lesa jejich rodiče. Musejí však místo dětí odvézt z lesa odpadky. Teprve nyní pochopí smysl vzpoury svých potomků.

1980 **Když se prořezávají zoubky**, režie: Antonín Kopřiva, scénář: Alois Ditrich, Zdena Šišová, Antonín Kopřiva

Příběh

Hrají: Světlana Nálepková (Bětka), Václav Koubek (Vavřinec), Darek Vostřel (zubař MUDr. Jindřich Vokřál) aj.

Obsah: Bětka přijíždí z jižní Moravy do Prahy, aby studovala stomatologii. Na nádraží se potkává s Vavřincem. Ten je na rozdíl od ní na studia přijat. Dr. Vokřál, strýcův známý, zubař a profesor na univerzitě, posílá po Vavřincovi dívce učebnice. Staromládenecký pedagog je ochoten se Bětky ujmout. Když ji konečně Vavřinec našel a navštívil v Ženských domovech, byl příčinou jejího vyhazovu. Noc Bětka strávila ve Vavřincově podnájmu. Když vyhodnotila svoji situaci, rozhodla se vzít osud do svých rukou. Okouzila profesora Vokřála a nastěhovala se k němu. Zatímco starý zamilovaný mládenec umýval nádobí, Bětka si opakovala učivo stomatologie.

1980 **Krakonoš a lyžníci**, režie: Věra Plívová-Šimková, scénář: Jana Knitlová

Dětský, premiéra: leden 1981

Hrají: Milan Padalík (Jenda Pelč), Jan Kreidl (Matěj, Jendův bratr), Ondřej Havelka (učitel), Karel Heřmánek (pašerák-Krakonoš), Jiří Prýmek (vrchní financ) aj.

Obsah: Matěj a Jenda jsou z osmi dětí chudé rodiny Pelčových, která žije v Krkonoších. Pomáhají ve sklářské huti. Schovávají se před komisí, která kontroluje zákaz dětské práce. Tříkrálovou koledu tak zmeškají a předběhnou je kluci ze sousední vesnice. Cestou domů

škole poznají velkého muže s krosnou. Pod vlivem pohádek a pověstí, které slýchají doma i ve škole, jsou kluci přesvědčeni, že potkali Krakonoše. Je to však místní pašerák, který používá ski. Kluci obrovi pomohou tím, že jeho pronásledovatele pošlou na opačnou stranu. Ten se jim pak následující den odmění. Ski se rozšíří do celých Krkonoš, učí se na nich lyžovat děti, jejich učitel i financové. V den slavnosti se financové pokusí pašeráka chytit, leč neúspěšně.

1980 **Sonáta pro zrzku**, režie: Vít Olmer, scénář: Vojtěch Vacke, Vít Olmer

Dětský, premiéra: červen 1981, předloha: Vojtěch Vacke (knihy *Sonáta pro zrzku*)

Hrají: Stanislava Coufalová (Petra Polášková), Ladka Kozderková (Marie, Petřina matka), Bořek Tomíček (Petřin otec), Lubor Tokoš (učitel hudby Knipl), Michal Dvořák (Michal, Petřin spolužák), Vladimír Vondra (Pavel Daněk, Petřin nový spolužák), Markéta Valentová (Markéta), Josef Lebánek (Petřin dědeček) aj

Obsah: Petra je patnáctiletá zrzavá dívka s velkým zájmem o fotbal, navíc má i nesporný talent pro hru na klavír. Ovšem nejvíce ji láká být brankářkou fotbalového mužstva svých spolužáků. Navíc se stará o oddíl malých kluků – Svišťů, a tak zanedbává hodiny klavíru. Její profesor Knipl si na opakované absence stěžuje rodičům. Za trest Petra dostane domácí vězení. Petra se líbí spolužáku Michalovi, ona však dává přednost suverénnímu Pavlovi, který se nedávno přistěhoval z Prahy. Na závodech o Velkou cenu Žabího potoka vyhraje mezi dívkami Petra, Pavel zase mezi kluky, ovšem s malým podvodem. Vynechal totiž plížení. Petra o jeho prohřešku ví. Vše se nakonec prozradí a oba jsou potrestáni mytím kotlíků. Pavel dává přednost před Petrou třídní krasavici Markétě. Moudrý dědeček přiměje Markétu, aby se opět více věnovala hudbě a připravovala se na blížící se koncert. Dívka začne usilovně nacvičovat novou skladbu. Bohužel vychází fotbalový zápas i koncert na stejný den. Petře po fotbale ujede poslední autobus, proto stopuje. Zlomyslný motocyklista jí však odmítne zastavit na křižovatce. Petra z motorčky seskočí a přitom se těžce zraní. Má zlomenou nohu a nemůže tak odjet na letní tábor. Ve městě s ní zůstává obětavý Michal.

1981 **Dneska přišel nový kluk**, režie: Vladimír Drha, scénář: Jiří Just, Vladimír Drha
Komedie: premiéra: duben 1982, předloha: Jiří Just (rozhlasová hra *Avogadro*)

Hrají: Marek Brodský (Luboš Pecháček), František Řehák (vedoucí slévárny Jaroslav Kalousek), Lída Vostrčilová (babička Jája), Pavel Pípal (vedoucí Josef Koryčánek) aj.

Obsah: Film má v úvodu mezititulek Příručka mravů pro naivní, bláznivou, nezkrotnou a dospívající mládež. Luboš Pecháček je talentovaný chemik, avšak u přijímaček na vysokou

školu neuspěje. Předsedu komise provokují jeho dlouhé vlasy i svérázné odpovědi. Luboš například neví, kdy se narodil ruský chemik Mendělejev, ale komisi upozorní na to, že měl také dlouhé vlasy. Následuje práce v slévárnách. Ačkoli je řádně oblečen a ostříhán, dráždí vedoucího cechu Kalouska. Kalousek je padesátník, který má mladou ženu a dělá vše pro to, aby finančně pokryl její rozmary, a navíc se bojí o místo. Bystrého Luboše pověřuje podřadnými úkoly – nosí svačiny, zametá, čistí pece. Luboš si všimne velkého množství zmetků a přijde s návrhem změn technologického postupu výroby. S pomocí kolegů uskuteční o víkendech potřebné laboratorní zkoušky a podá zlepšovací návrh, který podniku ušetří obrovské peníze. Za odměnu má nárok na čtvrt milionu korun. Kalousek mu peníze závidí a snaží se vyplacení peněz zabránit. Chce, aby ho Luboš vzal do týmu a o honorář se podělil. Luboš ale o odměnu ani příliš nestojí, Kalouskův návrh odmítá a babičce, která ho ve výchově hodně ovlivňuje, se pochlubí se svou novou známostí. Babička je ráda, že vnuk „jde konečně do praxe“.

1981 **Mezi námi kluky**, režie: Radim Cvrček, scénář: Milan Šimek, Josef Pinkava

Hudební komedie, premiéra: květen 1982

Hrají: Mojmír Maděrič (učeň Olin Matějů zvaný Koblih), Kamil Spáčil (učeň Roman Král zvaný Hezoun) – mluví Miroslav Kudela, Jan Šťastný (učeň Slávek Rokyta), Radek Balaš (učeň Pavel Jakubík) – mluví Jan Mazák, Jana Nagyová (vychovatelka Kamila Petránková) – mluví Sylvie Nitrová, Jiří Kovács (učeň Tonda Helikar zvaný Tony) – mluví Erik Pardus, Jiří Tomek (vychovatel zvaný Pistolník), Josef Karlík (mistr odborného výcviku) aj.
Obsah: Na pokoji odborného učiliště strojírenského závodu spolu bydlí parta učňů, kteří svému vychovateli zvanému Pistolník vyvádějí nejrůznější rošťárny. Vychovatel je na svoje svěřence nepřiměřeně přísný, výchova jeho vlastního syna se mu totiž příliš nepovedla. Partu tvoří Tonda, Roman, Pavel, Slávek a tlustý Olin, přezdívaný Koblih. Olin jezdí na víkendy za svým ovdovělým otcem, který pracuje jako montér a bydlí v maringotce. Je šikovný v dílně a s otcem rád rybaří. Pavel má dlouhé vlasy, Slávek movité rodiče, kteří ovšem na syna nemají čas, pohledný Roman se chlubí fotomontážemi snímků, na nichž je on sám s pohlednými dívkami a které vydává za pravé fotografie. Tonda je v práci lajdák a navíc se seznámí s podezřelou partou. Jejich mistr v dílně je přísný a spravedlivý a učni ho mají rádi a váží si ho. Do internátu nastoupí mladá vychovatelka Kamila, kterou kluci obdivují. Pavel se nechá na její popud ostříhat. Olin potká u otce cizí ženu a bere to jako otcovu zradu na zemřelé matce. Uteče a je jako vyměněný. Jede s Tondou na mejdan, kde všichni popíjejí a fetují prášky. Jediný Olin to odmítá, proto si včas všimne kolapsu jedné z dívek, běží pro

pomoc a dívka tak zachrání život. Vychovatel navrhuje Tonda a Olina vyloučit z internátu. Pedagogická rada Olinovi trest promine. Kluci jedou s Olinem za jeho otcem a přítelkyní na víkend. Mistrovi koupí nový zapalovač, který mu Tonda zničil. Jenom Pistolníkův trabant, který kluci vyzdvihli na popelnice, odvázejí neznámo kam.

1981 **Skleněný dům**, režie: Vít Olmer, scénář: Irena Charvátová

Psychologické drama, premiéra: srpen 1982

Hrají: Michaela Kudláčková (Pavla Malíková), Václav Knop (Jiří Malík, Pavlin otec), Veronika Freimanová (vychovatelka Jarmila) aj.

Obsah: Do dětského domova na venkovském zámku přichází nová dívka Pavla Malíková, jejíž otec je alkoholik. V domově se jí ale nelíbí, má časté konflikty s vychovatelkami i dětmi. Mladá vychovatelka Jarmila si nakonec získá její důvěru. Pavlina vazba na Jarmilu však přerůstá únosnou mez, Pavla se k ní zcela upne a na jejího snoubence žárlí. Když se dozví, že se vychovatelka bude vdávat, uspořádá na protest „antisvatbu“, čímž chce vychovatelčinu svatbu zesměšnit. Uteče poté do parku, v bouři promokne a onemocní. Je však šťastná, neboť o ni pečuje právě vychovatelka Jarmila. Pavlino štěstí ale netrvá dlouho, neboť se dozví, že Jarmila čeká dítě a že z internátu odchází. Zoufalá Pavla vychovatelku napadne a urazí, ze zahrady pak rozbije okno jídelny, kde probíhá besídka na rozloučenou. Její protest je však marný, s odchodem oblíbené vychovatelky i se svým nelehkým osudem se musí vyrovnat sama.

1982 **Jak svět přichází o básníky**, režie: Dušan Klein, scénář: Dušan Klein

Komedie, premiéra: listopad 1982, předloha: Ladislav Pecháček (novela *Amatéři*)

Hrají: Pavel Kříž (student Štěpán Šafránek), David Matásek (student Marek zvaný Kendy), Miroslava Šafránková (sekretářka Marcela Borůvková, zvaná Borůvka), Míla Myslíková (švadlena Šafránková, Štěpánova matka) aj.

Obsah: Osmnáctiletý student gymnázia Štěpán Šafránek je synem dámské krejčové. Platonicky miluje svou bývalou spolužačku Marcelu zvanou Borůvka. Při zkouškách šatů vytáčí Štěpán pojistky, aby ji mohl po temném schodišti doprovázet. Štěpán má nadání na rýmování a se svým kamarádem Markem řečeným Kendy inscenují experimentální verzi Tylovy divadelní hry Lesní panna aneb Cesta do Ameriky. Štěpán napíše verše a Kendy je zhudební, vybírají herce i sponzory. Průřez jejich divadelním představením přijede natočit dokonce i televizní štáb. To zařídil otec Štěpánovy spolužačky Hrdličkové, která Štěpánovi marně nadbívá. Borůvka pozve Štěpána k sobě na noc domů, neboť její rodiče odjeli. Po noci

mladý básník v duchu rekapituluje: „Básníci mívají obtížné začátky a konce. Zato mezidobí je radostné a plodné. Jsem na konci. Tak svět přichází o básníky.“
Poznámka: Po úspěchu tohoto filmu napsali a natočili autoři ještě čtyři další volná pokračování: *Jak básníci přicházejí o iluze* (1984), *Jak básníkům chutná život* (1987), *Konec básníků v Čechách...* (1993) a *Jak básníci neztrácejí naději* (2004).

1982 **Malý velký hokejista**, režie: Josef Pinkava, scénář: Milan Šimek

Dětský, rodinný, sportovní, premiéra: březen 1983

Hrají: Zdeněk Komínek (žakovský hokejista David Válek), Pavel Ročeň (hokejista Petr Gazdoš) – mluví Aleš Zbořil, Jiří Tomek (trenér Miroslav Pavlica), Ladislav Mrkvička (Gazdoš, Petrův otec), Zuzana Fišárková (Gazdošová, Petrova matka), Hana Maciuchová (servírka Anna Válková, Davidova matka), Jana Gazdíková (učitelka) aj.
Obsah: Třináctiletí hokejisté, členové žakovského oddílu pod vedením trenéra Tomka, se chystají na důležitý zápas. Časně ráno se připravují na trénink. Trenér jim vštěpuje zásadu, že sportovní úspěch je podmíněn nejen talentem, ale také poctivou prací a smyslem pro kolektivní souhru. Starost má však o dva svoje nejlepší hráče, o Davida Válka, kterému chybí dobré rodinné zázemí, a o kapitána týmu, Petra, který má všeho dostatek, i hokej mu jde dobře, a z kterého se stává sobec. Tomek vyřeší oba problémy. Promluví s Davidovou matkou a Petrovi dokáže, že i bez něj vyhrájí důležitý zápas. Na první finálové utkání v Pardubicích je už Petr Davidovou zásluhou zase zpátky v týmu. I přísná učitelka matematiky projeví sportovního ducha tím, že přivede tři hokejisty, kteří byli po škole, právě včas, aby pomohli svému týmu k vítězství.

1982 **Poslední vlak**, režie: Julius Matula, scénář: Miloslav Vydra

Příběh, premiéra: únor 1983, předloha: Karel Misař (román *Periférie*)

Hrají: Vladimír Dlouhý (student František Šandera), Simona Vrbická (Květa), Milena Steinmasslová (Jitka, Františkova dívka), Vladislav Beneš (Honza Moravec, Františkův spolužák), Jana Švandová (učitelka Eva, Honzova dívka) aj.

Obsah: František Šandera studuje na Vysoké škole chemické, a protože nedostal koleje, dojíždí každý den do Prahy na přednášky a semináře. Občas mu večer ujede i poslední vlak. Jeho spolužák Honza mu nabídne, aby bydlel v pokoji v bytě jeho rodičů. Na malém večírku debatují o možnosti, že by František zůstal jako asistent na fakultě. Nečekaně se však vrátí Honzovi rodiče. Přítomny jsou i chlapcovy dívky. Honzově matce vadí, že je dívka jeho syna starší. František vezme Jitku na svatbu své setry. Jeho rodiče se rozhodnou postavit si dům a

žádají děti o spolupráci. To slíbí pouze František. S Jitkou se rozejde po hádce, kdy mu Jitka vyčte, že nechce využívat svůj proletářský původ. Při stopování se seznámí s Květou a začne s ní chodit. Každou neděli pomáhá rodičům se stavbou domu. Honza je v Praze, neboť mu tam rodiče sehnali zaměstnání i byt. František zůstává v severočeském průmyslovém závodě a brzy tam dostane také byt a nastěhuje se i s Květou. Na oslavě narozenin Františkovy matky se sejde celá rodina. Dům je hotový. Příbuzní jsou však zklamáni, protože z domu nedostanou podíl, rodiče ho totiž věnují obci, aby v něm zřídila školku. Rodiče sami se odstěhují do bytu v novostavbě státního statku. František s Květou se vracejí do svého bytu a věří, že jejich láska bude stejně pevná jako láska Františkových rodičů.

1982 **Sněženky a machři**, režie: Karel Smyczek, scénář: Radek John, Ivo Pelant

Komedie, premiéra: březen 1983

Hrají: Václav Kopta (student Radek Převrátíl), Jan Antonín Duchoslav (student Viki Cabadaj), Michal Suchánek (student Karel Mácha), Radoslav Brzobohatý (profesor Karda), Veronika Freimanová (učitelka Hanka), Valentina Thielová (učitelka Boženka Svozilová), Eva Jeníčková (Marika, Kardova dcera) – mluví Ilona Svobodová, Pavel Marek (instruktor Vláďa Brťka), Boris Halmi (kotelník Douda) aj.

Obsah: Studentky a studenti pražského gymnázia jsou na lyžařském kurzu pod vedením profesora Kardy, který s sebou vzal i svou atraktivní dceru Mariku. Účastníci kurzu jsou rozděleni do tří lyžařských skupin. První skupinu „machrů“ v čele s Vikym vede instruktor Vláďa, druhé družstvo má na starosti zkušená učitelka Boženka a třetí skupině „Sněženek“ velí mladá učitelka Hanka. Do prvního družstva je zařazena také Marika. O ni projevuje zájem Viky, ale ona dává přednost instruktorovi. Studenti vymýšlejí pro zpestření výcviku různé legrácky, někdy až zákeřné. Zejména se snaží opatřit si alkohol. To se jim podaří, až když profesor Karda musí odjet na jinou horskou chatu a vrátí se až následující den. Za pomoc se skládáním koxu přinese věčně opilý kotelník studentům alkohol. Student Karel se opije do bezvědomí a jeho spolužák Radek zavolá učitelku Hanku. Všichni zapírají a nechají v tom Radka samotného. Také s vybíráním peněz na zaplacení alkoholu je problém. Radkovi nakonec finančně vypomůže právě Hanka. Brzy ráno Radek tajně odjede. Mladé učitelce zanechá dopis s omluvou.

1983 **Bota jménem Melichar**, režie: Zdeněk Troška, scénář: Jana Knitlová

Dětský, komedie, premiéra: listopad 1983

Hrají: David Rauch (deváták Radim Dochleba), Regina Zahradníková (žákyně osmé třídy Jolana Ludvíková), Michaela Krešlová (Radka, Jolančina kamarádka), Milada Štýbrová (Michaela Lamková, Radimova spolužačka), Martin Šotola (prvňák Honzík, Jolančin bratr), Magdalena Ledvinková (prvňačka Janička zvaná Nosál), Jaroslava Tichá (zlodějka) aj.

Obsah: Po prázdninách přichází prvňáček Honzík do moderní základní školy, jeho sestra Jolanka nastupuje už do osmé. Honzík považuje za zradu, že jeho nejlepší kamarád – David ještě může zůstat ve školce, a tak si svoje zklamání vylévá na spolužačce Janičce, které říká Nosál. Škola je nevhodně řešená, žáci neustále předcházejí z budovy do budovy a musejí se pořád přezouvat. Z šaten se začnou ztrácet bundy, proto se musí zamykat vstupní dveře. Jednou tak uvízne Honzík venku. Janička ho varuje, že propadne, Honzík by se ale chtěl vrátit do školky. Do deváté třídy chodí Radim Dochleba, který je vtipný a tím na sebe poutá pozornost dívek i z osmé třídy. Jolanka i její kamarádka Radka jsou Radimem okouzlené. Když jednou na plačící holčičku zbude jen bota podepsaná Melichar, začne Radim pojmenovávat obuv svých spolužáků jmény. Luxusní kozačky deváťáčky Lamkové dostanou jméno Hromnice. Honzík je bystrý a jednou si všimne starší ženy s taškou na kolečkách. Dochází k dalším krádežím bund, tentokrát zmizí ale i krásné kozačky Hromnice. Ty si však tajně zkoušela Jolanka, a protože je už nestihla vrátit, musela je rychle schovat. Radim přistihne Jolanku při vracení bot a dívka se kvůli jeho ironickým poznámkám urazí. Honzík řekne Radimové o podezřelé paní s taškou a když ji jednou zase zahlédne, uteče ze třídy a snaží se ji zadržet. Při tom mu pomůže spolužačka Janička, a tak se konečně oba skamarádí. Udobří se i Radim s Jolankou.

Poznámka: Původní scénář Jany Knitlové byl mnohem kritičtější, ve škole probíhaly permanentní opravy. Proto se režisérka Vošmiková, jíž byl scénář nabídnut, informovala u stranického vedení a u ředitele Československého filmu ověřovala, zda není scénář politicky chybný. Vše skončilo tak, že byl scénář upraven a předán režiséru Zdeňku Troškovi s příkazem, že musí vzniknout veselá bezproblémová komedie. Tak dostal Zdeněk Troška svou první samostatnou režii.

1983 **Evo, vdej se!**, režie: Jaroslava Vošmiková, scénář: Halina Pawlowská

Příběh, premiéra: listopad 1984

Hrají: Jindra Bartošová (učitelka Eva Šebková), Veronika Jeníková (kadeřnice Dáša, Evina sousedka), Vladimír Kratina (student konzervatoře, Honza, Dášin manžel), Milena Dvorská (ředitelka školy), Jan Hartl (mladý instalatér) aj.

Obsah: Pětadvacetiletá Eva Šebková nastupuje na svoje první učitelké místo. Ve sborovně jsou až na mladého tělocvikáře samé ženy. Žáci deváté třídy jsou obtížně zvladatelní. Boubelatá Eva si zařizuje nový byt, řeší mnohé závady. Jednou uslyší zpěv a kytaru ze sousedního bytu a pod záminkou vypůjčení soli zazvoní u dveří. Otevře kadeřnice Dáša, manželka vousatého studenta konzervatoře Honzy, kterého si Eva všimla už předtím v autobusu. Dáša se snaží Evě opatřit nějakého muže. Ani nápadníci na inzerát nejsou ti praví. Dáša Evu seznámí se studentem filmové režie Pavlem. Evě se ale líbí Honza. Trojice navštíví experimentální divadlo a potom je Honza pozve na mejdan. Dáša je ale do bytu nepustí, a tak skončí u Evy. Kvůli hluku následuje stížnost sousedů. Otec neúspěšného studenta tvrdí, že ho uplácela, ale opak byl pravdou. Eva nabízený úplatek odmítla. Kupí se problémy, až je nakonec předvolána k ředitelce školy. Když je Dáša mimo Prahu na zabijačce, vyzná Honza Dášu lásku a stráví s ní noc. Po návratu to Dáša pozná, ale nevdá jí to, ví, že je její manžel záletný, ale že ji nikdy neopustí, protože ona ho živí. Když už je Eva zoufalá, zazvoní u jejích dveří nesmělý instalatér, kterého jí tam poslali její rodiče. Mladík Evě vše v bytě spraví a odmítne peníze. Jeho návštěva nebyla poslední.

1983 **Kluk za dvě pětky**, režie: Jaromír Borek, scénář: Ivo Pelant

Komedie, premiéra: listopad 1983

Hrají: Jiří Langmajer (zednický učeň Eda Mařák), Dana Vávrová (aranžérka Eliška Sedláková), František Laurin (JUDr. Josef Sedlák, Eliščin otec), Helena Malehová (Sedláková, Eliščina matka), Jana Vychodilová (vychovatelka Smrčková), Oldřich Vinklát (mistr Míra Vadas) aj.

Obsah: Eda Mařák je na pražském zednickém učilišti, domů na víkendy však nejezdí, neboť má matku alkoholičku. Čas tráví ve vlaku, což se o něm dozví i vychovatelka Smrčková po jedné náhodné kontrole Bezpečnosti. Sedmnáctiletý Eda je zručný a chce si přivydělat, aby si ušetřil na motorku, proto přijímá nabídku pana Sedláka na pomocnou sílu za „dvě pětky“, tedy za dvacet korun na hodinu. Dcera Sedlákových Eliška se učí aranžérkou a Edovi se líbí. Jeho nepřilíh vybrané způsoby však rodina sleduje s opovržením. Ambiciózní rodiče brání vztahu mladých, neboť plánují pro dceru další studium na umělecké škole. Eda koupí Elišce k narozeninám drahé zimní boty, ale rodiče dceři zakáží je přijmout. Když Eliščiní rodiče odjedou, uspořádá Eliška oslavu, kam pozve i Edu. Ten je zaskočen plným domem sebevědomých lidí, kteří si z něj dělají legraci, a našťvaně odchází do přístavby. Eda v učilišti předstírá nemoc a tvrdí, že odjíždí domů, ale zatím pracuje celé dny u Sedlákových na stavbě. Musí tam i přespávat. A tak náhodně vyslechne rozhovor Eliščiných rodičů a konečně vše

pochopí. Na internátě a v učilišti má kvůli podvodu potíže, z učení má být vyloučen. Eliška ho definitivně odmítla, ale on ví, že ho nechají dokončit obor, když do něj společnost již tři roky vzdělání investovala.

1983 **Putování Jana Amose**, režie: Otakar Vávra, scénář: Miloš v. Kratochvíl, Otakar Vávra Historický, životopisný, premiéra: říjen 1983, předloha: Miloš V. Kratochvíl (román *Život Jana Amose*)

Hrají: Ladislav Chudík (Jan Amos Komenský), Jana Březinová (Dorota Cyrilová, Komenského druhá manželka), Marta Vančurová (Jana Gaiusová, Komenského třetí manželka), Mikuláš Huba (švédský kancléř Oxenstjerna), Oldřich Kaiser (Petr Figulus Jablonský, žák Komenského) aj.

Obsah: *I. Bouře.* Po bitvě na Bílé hoře působí Komenský na škole ve Fulneku, jeho žena čeká druhé dítě. Protože ale hrozí jeho zatčení, prchá na panství Karla Staršího ze Žerotína. Jeho žena Magdalena i obě děti zemřely na mor, jeho spisy spálili jezuité, a navíc jako nekatolík musí odejít ze země. V zimě roku 1628 se dvou druhou ženou Dorotkou Cyrilovou přesídlil do polského Lešna, kde píše svoje velká pedagogická a didaktická díla. *II. Putování.* Jeho vyučovací metody mají úspěch, Komenský dostává řadu nabídek, aby reformoval školství v různých zemích. Odchází do Švédska, aby tam pracoval na reformě, později je ale jeho smlouva zrušena, a proto se opět vrací do Lešna. Je uzavřen mír. Komenského druhá žena umírá, dvě starší dcery se provdaly a on se žení potřetí, aby jeho dvě malé děti měly matku. V Polsku vypukne povstání proti Švédům, vzbouřenci vyhánějí cizince a protestanty, Komenský před útekem zakope svoje rukopisy, a utíká s rodinou do Amsterdamu, kde vychází polovina jeho prací. Během povstání v Lešně jeho rukopisy shořely. Po hluboké krizi se Komenský pouští opět do práce, je vážně nemocen, a přesto se snaží přesvědčit o nutnosti míru a harmonickém světě. V roce 1670 umírá.

1983 **Zámek „Nekonečno“**, režisér: Antonín Kopřiva, scénář: Petr Novotný, Antonín Kopřiva

Psychologický, příběh, premiéra: listopad 1984, předloha: Petr Novotný (novela *Vezmu sekeru*)

Hrají: Pavel Kříž (chovanec Pavel Brychta), Josef Langmiller (ředitel Kodým), Jiří Ornest (psycholog PhDr. Zdeněk Veselý), Vítězslav Jandák (vychovatel Jan Neján), Zdeněk Hradilák (vychovatel Hošek), Daniel Netušil (chovanec Jirka Koblížek), David Matásek (chovanec Hanzl zvaný Ramenáč) aj.

Obsah: Do výchovného ústavu v zámku Konečno, přezdívaném „Nekonečno“, přicházejí dva noví kluci. Jirka Koblížek z dětského domova a student Pavel Brychta s dobře situované rodiny. Rodiče o Pavla neměli zájem, aby na sebe upozornil, vjel autem do výlohy obchodu. Silný citový vztah má ke spolužačce Radce. V ústavu je šikana, silnou pozici tam má Hanzl se svou partou, která donáší vychovateli Hoškovi a on zase na oplátku drží nad touto skupinkou hochů ochrannou ruku. O životě a jejich problémech mluví s hochy vychovatel Neján. Ředitel Kodym vyžaduje pořádek a nezajímá ho, jakým způsobem toho vychovatelé dosáhnou. Jemu odporuje psychoterapeut Veselý, který přehnanou přísnost odsuzuje, rád by dal klukům více důvěry. Pavel si těžko zvyká na režim ústavu a mazáctví se brání. Na Pavla a jeho kamarády Hanzl opakovaně útočí. Pavlův otec chce za syna intervenovat, on však o to nestojí. Mrzí ho, že mu na dopisy neodpovídá Radka. Pavel ale neví, že jeho dopisy zadržuje vedení ústavu. Když skupinka hochů naplánuje útěk, přidá se k nim i Pavel. V hádce ho ale praští kluk zvaný Pacička kamenem do hlavy a nechá ho v polích. Zraněný Pavel stráví noc s milovanou Radkou. Všechny tři uprchlíky nakonec chytí. Psychoterapeut Veselý dosáhne toho, že Pavel Brychta i Jirka Koblížek mohou pracovat na otevřeném oddělení. V osmnácti opouštějí zámek. Jirka matce slibuje nový život, Pavel se zpočátku nepohodne s otcem. Radčina matka mu sdělí, že si nepřeje, aby se scházel s její dcerou.

1984 **Cesta kolem mé hlavy**, režie: Jaroslav Papoušek, scénář: Jaroslav Papoušek

Komedie, premiéra: březen 1985, předloha: Miroslav Skála (novela *Cesta kolem mé hlavy za 40 dnů*)

Hrají: Ondřej Havelka (profesor češtiny Robert Kilián), Marta Vančurová (psychiatřička MUDr. Březinová) aj.

Obsah: Středoškolský profesor češtiny Robert Kilián se ocitá na léčení v psychiatrickém sanatoriu, neboť trpí depresivní neurastenií. Poznává tam jednotlivé pacienty a zamiluje se do mladé doktorky Březinové.

1984 **Jak básníci přicházejí o iluze**, režie: Dušan Klein, scénář: Dušan Klein, Ladislav Pecháček

Komedie, premiéra: duben 1985

Hrají: Pavel Kříž (student medicíny Štěpán Šafránek), David Matásek (student FAMU Kendy), Adriana Tarábková (žákyňka Markéta zvaná Jeskyňka), Karel Roden (student Honza), Míla Myslíková (švadlena Šafránková, Štěpánova matka) aj.

Obsah: Se Štěpánem se rozešla jeho první láska Borůvka, a tak svět přišel o básníka. Štěpán

odjíždí do Prahy studovat medicínu. Jeho kamarád Kendy začíná studovat režii na FAMU. Aby Štěpán vyšel s penězi, píše texty písniček a brigádnicky pracuje v nemocnici, kde pozná studentku zdravotní školy Markétu, již nazývá Jeskyňkou. Na koleji bydlí s jedlíkem Venošem, Honzou a Afričanem, kterému říkají Mireček. Štěpán nakonec úspěšně zvládne všechny zkoušky a postoupí do dalšího ročníku. Noc po zkoušce z anatomie stráví s milovanou Jeskyňkou, ovšem ta dá potom přednost MUDr. Fastovi. Štěpán se vrací domů na prázdniny smutný.

Poznámka: Film volně navazuje na snímek *Jak svět přichází o básníky*, (1982). Následují pak další tři pokračování: *Jak básníkům chutná život* (1987), *Konec básníků v Čechách...* (1993) a *Jak básníci neztrácejí naději* (2004).

1984 **Už se nebojím**, režie: Otakar Kosek, scénář: Petr Křenek, Otakar Kosek

Psychologický, premiéra: září 1985

Hrají: Michal Pešek (učitel Pavel Rajnoch), Jiří Korytář (Jožka), Lukáš Machalínek (Robert), Jana Plichtová (Jožkova matka), Magda Šputová (Helena, Pavlova dívka) aj.
Obsah: Do malé valašské vesničky nastupuje na svoje první místo mladý učitel Pavel Rajnoch. Učí ve čtvrté třídě. Vůdcem třídy je Robert, naopak stranou se drží Jožka. Učitel se snaží učit zajímavou formou, zajistí pro děti plavecký výcvik v bazénu ve městě, založí pěvecký soubor. Kluci pod vedením Roberta vyvádějí učitele různé rošťárny, např. vylíjí kbelík s mýdlovou vodou na chodbě, kde učitel poté uklouzne apod. Při plavání se Robert snaží bojácného Jožku hodit do bazénu. Učitel mu hrozí dvojkou z chování. Snaží se vzít si Jožku sám na starost, načež mu jeho matka za námahu vnutí před žáky dvě stě korun. Peníze jí učitel večer vrací. Robertovi rodiče nejsou s novým učitelem spokojeni, hádají se a jejich syn z toho těží. Během plavání Jožka zpanikaří a začne se topit. Jeho matka si to ale vyloží tak, že učitel jejího syna málem utopil a tyto pomluvy šíří po vsi. Jožka je znovu na učitele drzý a ten mu dá facku. Na návštěvu za Pavlem přijíždí jeho dívka Helena, ale pro jeho problémy nemá pochopení. Ředitel situaci řeší oznámením, že bude učitel přeložen. Žáci začínají chápat, že se učiteli křivdí. Na posledním plavání získají všichni diplom, dokonce i Jožka za to, že přeplaval celý bazén. Konečně překonal trauma z toho, že se jeho otec utopil poté, co skočil rozehrátý do rybníka. Žáci se loučí s oblíbeným učitelem, který odjíždí vlakem na nové působiště.

1984 **Všichni mají talent**, režie: Zdeněk Flídr, scénář: Miroslav Sovják

Dětský, premiéra: leden 1985

Hrají: Jiří Schmitzer (vedoucí souboru Standa Juráň), Kamila Magálová (Věra, Juráňova žena) – mluví Milena Dvorská, Marek Haman (primáš dětské cimbálové muziky David, syn Juráňových), Svatopluk Matyáš (ředitel kulturního domu Jan Vašica), Zdena Hadrboľcová (metodička ing. Květa Bartošová) aj.

Obsah: Standa Juráň je vedoucím valašského folklórního souboru Palášek. Práci s dětmi věnuje spoustu volného času, ale jeho manželka pro to má pochopení. Soubor vystupuje při vítání občánků a v domovech důchodců. Novému řediteli kulturního domu se zdá, že Juráň soubor málo zviditelňuje. Do souboru přivede syna okresního funkcionáře Patrika a nařídí, aby ho Juráň přijal i mimo běžné náborové období. Navíc pozve okresní metodičku Bartošovou, aby zvýšila úroveň souboru. Proslýchá se, že ti nejlepší pojedou na festival do Paříže, proto se všechny děti snaží. Kostymérka bere míry na nové kroje. Spolužáci dětem ze souboru závidí, ty slabší učitelé na tréninky neuvolňují. Kluci se musejí nechat ostříhat. Primášem dětské cimbálovky Palášek je čtrnáctiletý syn Juráňových David. Po hádce s metodičkou soubor opouští. Po čase se ale do souboru vrací. Děti se v nových krojích necítí dobře, mají trému před vystoupením ve Strážnici, kde je má natáčet i televize. Standův kamarád Igor zjistil, že zájezd do Paříže byla jen fáma. Když se to roznese, televizní štáb o ně ztratí zájem. Stejně je to i s Vašicou i metodičkou Bartošovou. Zklamání dětí trvá jen chvíli, pak si všichni s radostí zatancují.

1984 **Výbuch bude v pět**, režie: Josef Pinakava, scénář: Alena Vostrá

Dětský, komedie, premiéra: červen 1985

Hrají: Robert Nešpor (žák Ludvík Čtrnáctý zvaný Viky), Mahulena Bočanová (Božena zvaná Bíba, Ludvíkova sestra), Jiří Hálek (učitel fyziky Lumír Kostečka), Oldřich Slavík (Ferdinand Čtrnáctý, otec Ludvíka a Bíby), Zdena Hadrboľcová (Libuše Čtrnáctá, matka Ludvíka a Bíby) aj.

Obsah: Do vesnického domku v Heřmánkově se přistěhovala učitelská rodina, otec Ferdinand Čtrnáctý je pedagog v hudební škole, matka je učitelka v základní škole. Mají dvě děti: osmnáctiletá Bíba studuje dopravní průmyslovku, Ludvík je v páté třídě, ale je fanatikem do fyziky, a proto pořád experimentuje. Jeho učitel fyziky o svém nadaném žákovi neví. Ludvík se chystá ověřit šíření zvuku ve vodě, který má končit velkým výbuchem v pátek v pět hodin. Učiteli se dostane do ruky žlutý sešit s Ludvíkovými výpočty a poznámkami a společně s tělocvikářem se vypraví k rybníku, kde má pokus proběhnout. Společně provedou pokus v menším rozsahu, aby vyloučili nebezpečí.

1985 **Do zubů a do srdíčka**, režie: Vladimír Drha, scénář: Petr Bartůněk, Vladimír Drha
Komedie, premiéra: červenec 1985, předloha: Petr Bartůněk (kniha *Ach jo!*)
Hrají: Martin Krb (žák osmé třídy Standa Stuchlík), Jiří Devát (žák Robert Sůra), Klára Pollertová (žákyně Zuzana Kuřová), Miroslav Čermák (Polla, Standův kamarád), Jiří D. Novotný (strýc Eduard) aj.

Obsah: Žáci osmé třídy mají beatovou skupinu. Aby si přivydělali na lepší aparaturu, chodí topit do kulturního domu. Standa má talent po svém strýci Eduardovi, který je hudebník a bohém a on jediný má pro Standu pochopení. Standa tajně uspořádá ve škole koncert. Nezúčastní se jen Robert, bývalý Standův nejlepší kamarád. Má zámožné rodiče, chodí na karate a chce si získat přízeň osmnáctileté Jitky. Když jejich spolužačka Eva uspořádá mejdan, není Robert pozván. Ze msty rozbije na chodbě školy laboratorní sklo, které tam přinesl Standa. Vina je na Standovi, který má být potrestán. Nakonec se ředitel dozví, kdo je pravým viníkem. Spory mezi sebou si kluci chtějí vyřešit závodem. V noci mají přejít po římse v druhém patře starého domu. Jejich spolužák a člen skupiny Polla jim měří čas. Avšak nešťastnou náhodou propadne ztrouchnivělou podlahou, je zraněný a musí do nemocnice. Tam se Standa s Robertem konečně usmíří. Standa pozve nejhezčí spolužačku ze třídy Zuzanu domů a dostane od ní pusu.

1985 **Mezek**, režie: Vladimír Drha, scénář: Irena Charvátová, Vladimír Drha

Psychologický, premiéra: únor 1986

Hrají: Jiří Hálek (vychovatel Viktor Mezek), Lenka Termerová (Hana Kejřová, Viktorova družka), Zdeněk Holub (učeň Laco Šoltýs), František Tomica (ředitel učiliště) aj.

Obsah: Učitel Viktor Mezek je rozvedený, se svým jediným synem ztratil kontakt, nyní žije s družkou Hanou. Na rozdíl od svých kolegů má na učně čas, nevadí mu přesčasy, svému povolání je naprosto oddaný a mezi učni má respekt. Ke krádežím, šikaně a zanedbávání směn je nesmlouvavý. Problémy svých svěřenců dokáže citlivě řešit. Jeho přítelkyně Hanka odjede na Vánoce ke své známé, neboť cítí, že jejich vztah stagnuje. Proto pozve Mezek na Vánoce učně Laca, neboť internát je zavřený a Laco nechce na svátky do dětského domova. Když se Hana nenadále vrátí, je zklamaná, že s Viktorem nejsou sami. Po svátcích si Laca dobírají učni a jeden dělá dokonce narážky na jeho homosexuální vztah s učitelem Mezkem. Laco ho proto zbije, nechce sdělit důvod, a je tudíž navržen na vyloučení. Uteče a učitel ho hledá po městě. Mezitím se objeví Mezkův syn, kterému Hana pustí amatérské záběry, jež si jeho otec neustále promítá. Jsou to vzpomínky na dětství syna, když byl ještě batole. Viktor zahlédne u silnice Laca, jak stopuje. Vyběhne za ním a snaží se ho zastavit.

1985 **Pětka s hvězdičkou**, režie: Miroslav Balajka, scénář: Jiří Jilík, Miroslav Balajka

Dětský, komedie, premiéra: leden 1987

Hrají: Jan Bílek (žák Staňo Matička), Miroslav Kučera (žák zvaný Edison), Ladislav Vávra (žák Štefan Daniel zvaný Daňo), Matouš Rajmont (žák Fero Ondráček) Jan Hartl (učitel Petr Mikeš), Dušan Blaškovič (ředitel školy Švanda), Václav Babka (učitel Polda Vrbecký), Irena Visnarová (Petra, Mikešova dívka) aj.

Obsah: Mladý učitel Petr Mikeš nastoupí do základní školy v jihomoravských Čejkovicích. Je třídním sedmáků, kde parta nerozlučných přátel vymýšlí neustále nějaké rošťárny. Například novému učiteli přivezou palmu z kulturního domu, kde cudně zakrývala nahou sochu Thálie, všimnou si hořícího stohu a uhasí ho aj. Vesničané chtějí mladého učitele oženit, aby v obci trvale zůstal. Petr Mikeš má však dívku Petru, která za ním přijede. Jsou pozváni na burčák ke starému učiteli Vrbeckému a potom k táboráku u jezera. Kluci napodobují hulákání opilců, ale sousedka Hanáčková usoudí, že se učitel s kluky opili a rozbili střechu sklípku. Tuto pomluvu rozšíří po vsi. Kluci zjistí podle nedopité láhve vína pravého viníka. Je jím mladý Pavelčík. Petra se nastěhuje k učiteli Petrovi a kluci jim na přivítanou připraví barevnou hudbu. Když se však přístroj pustí, dojde ke zkratu a byt začne hořet. Rošťák Matička použije hasicí přístroj a celý nově zařízený pokoj pokryje pěnou. Učitel Mikeš zachová klid, neboť ví, že ho s hochy čekají ještě mnohé „zážitky“.

1986 **Kdo se bojí, utíká**, režie: Dušan Klein, scénář: Dušan Klein, Ladislav Pecháček
Drama, premiéra: květen 1987, předloha: Josef Pohl (kniha *Na cikánské stezce*)

Hrají: Pavel Kříž (učitel Miroslav Dudek), Petr Čepěk (vajda Mižikár), Anna Karmierczak (prodavačka Jitka Beranová) – mluví Jitka Adamovská, Luděk Munzar (účetní Trabach), Yveta Blanarovičová (Ilona, dcera Mižikárových), Karol Polák ml. (Imre Kotlář, Ilonin milý), Otto Lackovič (ovčák Bihary), Rudolf Žiga (Jurka) aj.

Obsah: Do pohraniční vsi Růžové Pole přichází nedlouho po válce mladý učitel Miroslav Dudek. Škola je zdevastovaná, proto si ji sám opraví a chce začít učit. Na výuku se však dostaví jen sirotek Jurka s kamarádkou Margitkou. Většina obyvatel jsou Romové a ti nepovažují za nutné posílat děti do školy. Na tuto povinnost je přijde učitel upozornit. Autoritu si učitel získává obtížně, žáků přibývá jen pomalu. Učitelova hra na staré harmonium přiláká do školy krásnou cikánskou zpěvačku Ilonu. Avšak její žárlivý ženich Imre učitele zbijí. Dudek uvažuje o dojezdu, nakonec však zůstává. Imre se mu omluví a s Ilonou se rozhodnou získat základní vzdělání. Zanedlouho mají svatbu. Jurkovi rodiče zahynuli v koncentračním táboře a věčně opilý Mižikár ho nutí krást alkohol v obchodě.

Učitel Dudek přinutí účetního Trabacha platit správné ceny. Ten navádí Mižikára, aby podpálil školu. Jurka ukradne účetnímu Trabachovi klíče, aby mohl učitel získat důkazy o jeho podvodech. Trabach přistihne učitele Dudka v kanceláři a pistolí nešťastně postřelí chlapce. Trabach je zatčen a novou účetní se stává Jitka Beranová. Děti přijdou Jurkovi zazpívat pod okna nemocnice. Na jaře odjíždí pět rodin s Mižikárem, čtyři rodiny zůstávají. Učitel se přesvědčí, že jeho práce nebyla marná, neboť nápis vyrytý v lavici je gramaticky správný.

1986 **Vlčí bouda**, režie: Věra Chytilová, scénář: Daniela Fischerová, Věra Chytilová

Horor, psychologický, premiéra: červen 1987

Hrají: Miroslav Macháček (Táta), Továš Palatý (instruktor Dingo), Štěpánka Červenková (instruktorka Babeta), Jan Bidlas (Honza), Rita Dudušová (Gitka), Simona Racková (Gába), Roman Fišer (Jožka) aj.

Obsah: Jedenáct účastníků odjíždí na lyžařský kurz na Vlčí boudu. Jejich instruktoři Dingo, Babeta a vedoucí Táta je čekají na konečné stanici horské železnice Terminal. Na chatu je spojení jen dřevařskou lanovkou. Šest dívek a pět chlapců je rozhádaných, osočují se a vyhrožují si navzájem. Není to běžný lyžařský výcvik. Vedoucí kurzu jsou totiž mimozemšťané, kteří chtějí obsadit Zemi, jakmile se lidé z nenávisti navzájem vyvraždí. Tito účastníci slouží jako pokusný vzorek lidstva. Vedoucí Táta je upozorní, že domů se jich může vrátit jen deset. Zprvu to berou jako hru, ale pak pochopí, že jim jde o život. Pokusí se utéci, avšak lanovka je přetížená. Musejí se zbavit všech k životu nepotřebných věcí, aby jim záměr vyšel. Jejich únik byl nakonec úspěšný.

1987 **Správná trefa**, režie: Rudolf Růžička, scénář: Martin Šafránek, Rudolf Růžička
Dětský, premiéra: únor 1989

Hrají: Robert Hudecký (Petr Kantor), Lukáš Novotný (Bronislav Brandejs), Hana Zadubanová (Lenka Benešová), Lucie Smékalová (Lucie Kuchařová), Svatopluk Skopal (třídní učitel Richard Hohaus zvaný Hugo) aj.

Obsah: Třináctiletý Petr Brandejs se s rodiči přistěhuje z malé vesničky Prachařice do města. Nastoupí do 7. B základní školy, ale spolužáci ho mezi sebe nepřijmou. Navíc se ukáže, že je dobrý v tělocviku, umí střílet ze vzduchovky a je výborný v matematice. Třídní učitel Hohaus zvaný Hugo ho zařadí do hlídky závodu brannost. Ve třídě ho posadí vedle Lucie. Spolužačka Lenka Benešová prohlásí, že se jí z pouzdra ztratila padesátikoruna. Obviněn je Petr. Lenka později zjistí, že peníze zapoměla doma, Petrovi se omluví a peníze si společně

užijí. Petr se sblíží se samotářem Bronislavem Brandejsem, na kterého klade otec velké nároky a při neúspěchu ho tvrdě trestá bitím. Žáci 7. B chystají v tělocvičně večírek. Na obědě ale dostanou párky místo kuřete a v jídelně dojde k bramborové bitce. Brandejš napíše anonymní udání, že viníkem incidentu je Petr, který je pak za trest přeložen do jiné třídy. Druhý den Petr mlčky předá peníze na vymalování jídelny, avšak jeho spolužáci si uvědomí nespravedlnost, která se Petrovi děje, a jeden po druhém se přiznávají. Petrovi je to už ale jedno. Když za ním přijdou, nechává se zapřít. Křivdu mu pomůže překonat otec, a tak se Petr nakonec plánovaného večírku zúčastní, přinese slíbené ryby a vše končí šlehačkovou bitvou na usmíření. Pouze Bronislav Brandejš zůstává zase sám.

1989 **Vrat' se do hrobu!**, režie: Milan Šteindler, scénář: Halina Pawlowská, Milan Šteindler
Komedie, premiéra: 1. srpna 1990

Hrají: Milan Šteindler (sociolog Vít'a Jakoubek), Dana Batulková (Vít'ova manželka Jana), Kája Trojanová-Pollertová (Eva Málková), Věra Vlčková (ředitelka gymnázia), Jan Gross (profesor Holub), Eva Tauchenová (profesorka Tomanová) aj.

Obsah: Nesmělý a neprůbojný sociolog Vít Jakoubek sní o velkolepém sociologickém průzkumu. Tato situace nastane, když dostane za úkol pokračovat ve výzkumné práci svého kolegy na téma „Hodnotová orientace naší mládeže“. Aby studenty lépe pochopil, vydává se za jednoho z nich, ve svém věku nad třicet let usedá denně do školních lavic gymnázia. Jak se postupně přizpůsobuje životnímu stylu svých spolužáků, přináší mu to i spoustu komických situací v jeho životě. Dosud ustaraný a povinnostmi unavený otec dvou dětí se zamiluje do své spolužačky Evy Málkové. O jeho vztahu se dozví jeho manželka Jana a i s dětmi od něj odchází. Vít'a se zatím připravuje na maturitu, kterou však nakonec neudělá. Při maturitním večírku dojde k prozrazení Vít'ovy identity, sociolog zůstává sám a od všech opuštěn. Snaží se o udobření s manželkou. To se mu podaří. S výsledkem svého výzkumu seznámí svoje nadřízené a je následně pověřen dalším úkolem – výzkumem s tématem „Hodnotová orientace našich starších spoluobčanů“.

1968 – 1990 **Past'ák**, režie: Hynek Bočan, scénář: Karel Misař, Hynek Bočan

Psychologický, premiéra: prosinec 1990, předloha: Karel Misař (novela *Past'ák*)

Hrají: Ivan Vyskočil (učitel), Václav Sloup (chovanec Topol), Vilém Besser (ředitel výchovného ústavu) aj.

Obsah: Jméno domu U dobrého pastýře dalo vzniknout lidovému označení výchovných zařízení pro nezvladatelnou mládež – past'áku. Mladý učitel na maloměstské škole má napsat

oslavný článek na kolegu, který odchází do penze. Zjistí však, že za války byl nacisty vyznamenán. Proto to odmítne. Přejde o místo a na umístěnku má být poslán do Prahy. Jeho místo je už ale obsazeno, a tak nastupuje do Ústavu ochranné výchovy mládeže - do past'áku. Je jediný kvalifikovaný vychovatel, ale i přesto si s chovanci neví rady. Snaží se jim přiblížit, ale neuspěje. O Vánocích po společné večeři dojde k dalšímu vážnému konfliktu, chovanci učitele zbijí a utečou z ústavu. Bezpečnost najde učitele mrtvého.

1990 **Pějme píseň dohola**, režie: Ondřej Trojan, scénář: Jan Hřebejk, Petr Jarchovský
Komedie, premiéra: 15. července 1991

Hrají: Václav Chalupa (praktikant Ondra Batík), Ulrika Kotajná (zdravotnice Vendy), Ladislav Brothánek (vedoucí tábora Pepa Poulíček zvaný Bizon) – mluví Mirko Musil, Martin Chmátal (svazák Marek) aj.

Obsah: Ondra nastupuje jako praktikant na pionýrském táboře. Vedoucí Bizon, který končí každou poradou slovy: Šmidra Vydra, vedoucí Bob – kulturista, správce Čada, další praktikant Sad'our, uklízečka Margot, zdravotnice Vendy – to je většina z týmu na táboře. Obvyklý chod tábora je narušován alkoholem, cigaretami a Bobovým zraněním hlavy. Ondra převzal během tábora svému kamarádu Markovi jeho přítelkyni Vendy. Marek se urazí a odjíždí. Vendy Ondrovi vynadá a následně vyhoří sklad od správcovy cigarety.

1990 **Svědék umírajícího času**, režie: Miloslav Luther, scénář: Vladimír Křeřtel
Historický, premiéra: únor 1991

Hrají: Petr Čepek (lékař Ján Jesenský zvaný Jessenius), Emma Černá (Maria, Jesseniova žena), Rudolf Hrušínský (císař Rudolf II.), Milan Kňažko (kat Mydlář), Martin Huba (astronom Johannes Kepler) – mluví Ladislav Frej aj.

Obsah: Koncem šestnáctého století projíždí krajinou posel věstící biblický čas umírání. Lékař Jan Jessenius ošetřuje zraněného hraběte Thurna po bitvě s Turky. Potká přítele astronoma Keplera. Císař Rudolf II. mu udělí souhlas s provedením veřejné pitvy. Tělo získá od pražského kata Mydláře. Pražská univerzita mu nabídne místo řádného profesora. V Praze propuká mor. Jessenius se svými žáky léčí nemocné v nemocnici. Svou ženu však nezachrání. Jeho dům je vydrancován. Po smrti císaře Rudolfa II. nový císař Matyáš jeho služby odmítne. Jessenius spisuje svoje lékařské poznatky. S mladou ženou Floro má dítě, dceru Julinku. Jessenius už jako rektor pražské univerzity odjíždí do Uher a na podzim 1618 je zajat a vyslýchán. Nový císař Ferdinand se zaslouží o to, aby byl Jessenius poslán zpět do Čech. Po bitvě na Bílé hoře je univerzita vyloupena a čeští páni jsou pozatýkáni. V létě 1621

kat Mydlář popravuje dvacet sedm osobností, mezi nimi i lékaře Jessenia. Zchudlý Kepler prodává na ulici horoskopy.

1990 **Vracenky**, režie: Jan Schmidt, scénář: Milan Ležák

Černá komedie, premiéra: 1. 11. 1991

Hrají: Jan Morávek (Honzík), Martin Morávek (Honzík), Karolína Soukupová (Petruška), Honzíkova mladší sestra), Jana Špaňurová (maminka), Oldřich Navrátil (František, mamčin přítel), Leoš Suchařípa (ředitel), Lucie Svobodová (učitelka) aj.

Obsah: Padesátá léta viděná očima desetiletého kluka, jehož matka je svobodná a nadšeně buduje komunismus, přestože její bratr „španělák“ emigroval a jejímu příteli „reakcionáři“ Františkovi komunisté všechno vzali. Jejího syna vychovává ulice. Domnosilovi jsou rozvedeni, a protože byla maminka dlouho nemocná, pobývali sourozenci (desetiletý Honzík a čtyřletá Petruška) u tety v Kamenici. Vracejí se zpět k matce do Prahy. Na Letné se staví Stalinův pomník, všude je slyšet budovatelské písně, mizí soukromé obchody, někteří dospělí poslouchají tajně v noci rádio, avšak kluci i Honzík vnímají svět z jiné perspektivy. Dělalí lumpárny, perou se, mají průšvihy a dostávají výprask, chodí do náboženství i do pionýra. Honzík prožívá vnitřní zmatky, v nichž se střídá dětsky naivní víra v Boha s dětsky naivní vírou v Lenina (uvažovalo se i o názvu Jak jsem se modlil k Vladimíru Iljiči). Příběh se opírá o scénáristovy vlastní zážitky.

1991 **Obecná škola**, režie: Jan Svěrák, scénář: Zdeněk Svěrák

Komedie, premiéra: 8. srpna 1991

Hrají: Jan Tříska (učitel Igor Hnízdo), Zdeněk Svěrák (tatínek František Souček), Libuše Šafránková (maminka Součková), Václav Jakoubek (Eda Souček), Rudolf Hrušínský (ředitel školy), Daniela Kolářová (učitelka Maxová) aj.

Obsah: Krátce po II. světové válce přichází do chlapecké třídy desetiletých hochů v malé škole na okraji Prahy nový a rázný učitel Igor Hnízdo. Po učitelce, která skončila v blázinci, zavádí tvrdý vojenský režim, často za použití rákosky a fyzických trestů. Ty jsou ale spravedlivé a způsob vyučování je pro žáky zajímavý. Vojenská uniforma kluky fascinuje, učitel si je získává také vyprávěním o svých hrdinských činech na frontě. Ovšem dost si přitom vymýšlí, také jeho zájem o ženy vybočuje z běžných norem.

1991 **Requiem pro panenku**, režie: Filip Renč, scénář: Filip Renč, Igor Chaun

Psychologické drama, premiéra: 1. února 1992, předloha: Josef Klíma (reportáž z knihy *Brutalita*)

Hrají: Anna Geislerová (Marika Fárová), Barbora Hrzánová (chovanka Johanka), Soňa Valentová (vychovatelka Věra Volfová), Eva Holubová (vychovatelka Jiřina Krocová), Jaroslava Hanušová (vedoucí vychovatelka Procházková), Věra Nováková (vychovatelka Anna Suková), Jan Schmid (ředitel ústavu) aj.

Obsah: Čtrnáctiletá Marika je po znásilnění vlastním otcem odvezena z rozhodnutí soudu do Ústavu sociální péče. Ráno zjistí, že je v domově pro mentálně postižené dívky. Lékař alkoholik tvrdí, že sem Marika nepatří, ale toto zjištění personál ani ředitele nezajímá. S chovankami je zacházeno velmi necitlivě, jsou udržované pod prášky. Vychovatelka Krocová používá sadistické tresty, vychovatelka Volfová projevuje lesbické sklony, komunistka Procházková se stará jen o svou cestu za synem do Ameriky. Jediné bývalé řádové sestře, vychovatelce Sukové, nejsou dívky lhostejné. Marika se pokusí utéci, ale je vrácena zpět. Když napíše dopis, ten je zadržen. Za to je zavřena do venkovní drátěné klece, kde promokne. Johanku zavřou ve sklepě. Marika se osvobodí, najde Johanku a obě se ukryjí v sušárně. Když se Volfová objeví, škrtně Marika zápalkou, dojde k požáru hořlaviny, která byla uložena v sušárně, a celý domov začne hořet. Marika se marně snaží pomoci ležícím chovankám, které jsou zamčené v druhém patře. Při požáru zahyne i retardovaná Johanka. Po pěti letech přichází na spáleniště Marika, která je propuštěna z vězení. Za žhářství dostala pět let, vychovatelky, které byly odpovědné za smrt dvaceti šesti dívek, dostaly nižší tresty.

1994 **Díky za každé nové ráno**, režie: Milan Šteindler, scénář: Halina Pawlowská

Komedie, premiéra: 3. 11. 1994, předloha: Halina Pawlowská (novela *Díky za každé nové ráno*)

Hrají: Ivana Chýlková (Olga Hakunděková), Franciszek Pieczka (otec Olgy), Alena Vránová (matka Olgy), Barbora Hrzánová (Lenka, kamarádka Olgy), Halina Pawlowská (Vasilina) aj.

Obsah: Otec Olgy Hakunděkové pocházel ze Zakarpatské Rusi. Ve dvaceti odešel studovat do Prahy a zpět se už nevrátil. Jeho příbuzní ho často jezdili navštěvovat. Olga vyrůstala ve velmi svérázném prostředí a mnoho z otcova charakteru zdědila. Děj se odehrává v 70. letech, kdy Olga dospívá v ženu, prožívá své první milostné zklamání a bojuje s dalšími nástrahami doby. Do bezstarostného Olžina dospívání zasahují normalizační poměry sedmdesátých let. Film je rozdělen do několika na sebe navazujících částí, kde každá sleduje určitou část Olžina života. Příběh je pojat s ironií a humorným nadhledem.

1996 **Eine kleine Jazzmusik**, režie: Zuzana Zemanová, scénář: Jana Knitlová

Drama, premiéra: 1. 7. 1996, předloha: Josef Škvorecký (povídka *Eine kleine Jazzmusik* z knihy povídek *Sedmiramenný svícen*)

Hrají: Milan Tomeš (Poddy), Petr Štěpán (Danny), Ladislav Frej (Franta), Michal Hubáček (Adolfek), Jiří Vyorálek (Lexa) aj.

Obsah: Příběh zachycuje osud studentské jazzové kapely z fiktivního městečka Kostelce v roce 1941. Spolužáky z místního gymnázia nerozlučně spojuje nejen láska k jazzu, ale také smysl pro studentskou recesi i nenávisť k okupantům a jejich přísluhovačům. Uspořádají veřejný koncert, na němž hrají zakázané skladby americké provenience. U publika má akce úspěch, ovšem pro členy kapely tragické následky. Jeden z mladíků je popraven, ostatní jsou vyloučeni z gymnázia a nasazeni do továrny.

1996 **Lotrando a Zubejda**, režie: Karel Smyczek, scénář: Zdeněk Svěrák, Karel Smyczek

Pohádka, komedie, premiéra: 11. 9. 1997, předloha: Karel Čapek (pohádka *O princezně solimánské a Velká loupežnická pohádka*)

Hrají: Jiří Strach (Lotrando), Jiří Pecha (starý Lotrando), Marián Labuda (sultán), Barbora Seidlová (Zubejda), Pavel Zedníček (Drnec), Arnošt Goldflam (Lustig) aj.

Obsah: Za hlubokými lesy v české kotlině žije kromě počestných obyvatel loupežník Lotrando. Z jeho syna vyrostl pěkný, ale nevzdělaný mladík. Proto ho otec pošle do kláštera, aby se mu dostalo řádného vychování. Umírajícímu otci poslušný syn slíbí, že bude dál vykonávat otcovo řemeslo. Nastává problém, neboť jako slušně vychovaný jinoch není schopen nikoho okrást. Když potká Drvoštěpa Drnce, vydá se s ním na cestu do daleké Solimánie. Tam hledají doktora, člověka, který má před jménem Dr., aby uzdravil jejich nemocnou princeznu Zubejdu. Drnec je ale drvoštěpem a o žádné medicíně nic neví. Princezna však o pěkného mládence projeví zájem. Na radu krajanky La Mad, která ví, co princezně vlastně schází, vykácejí les a slunce, vzduch a láska pomohou nemocnou princeznu uzdravit.

1996 **Marian**, režie: Petr Václav, scénář: Petr Václav, Jan Šikl

Psychologický, premiéra: 14. 11. 1996, česko – francouzská koprodukce

Hrají: Štefan Ferko (mladší Marian), Milan Cífra (Marian), Jarek Mizer (Marian nejmladší), Jaroslava Vysloužilová (Tošovská), Radek Holub (David), Tereza Zajíčková-Grygarová (vychovatelka Eva) aj.

Obsah: Romský chlapec Marian vyrůstá od útlého dětství v sociálních zařízeních. Do dětského domova se dostává jako batole, školní roky i dospívání tráví v různých ústavech, kde poznává různé typy chovanců i vychovatelů. Vyrůstá ve vzpurnou osobnost. Od společnosti dostal to nejnnutnější: jídlo, postel, střechu nad hlavou a základní hygienické návyky. Ovšem Marian potřebuje lásku, cit a porozumění, kterých se mu nedostává. Naráží na lhostejnost a nepřátelství okolního světa a bez pomoci se propadá stále níž. Po dosažení plnoletosti se ocitá i ve vězení. Podle tvůrců právě z citové deprivace pramení asociálnost a neschopnost přizpůsobit se civilizované společnosti. Kvalitní psychologický snímek je citlivě autenticky zpracován.

1997 **Báječná léta pod psa**, režie: Petr Nikolaev, scénář: Jan Novák

Komedie, drama, premiéra: 3. dubna 1997, předloha: Michal Viewegh (román *Báječná léta pod psa*)

Hrají: Jan Zahálka (Kvido – chlapec), Jakub Wherenberg (Kvido – mladík), Ondřej Vetchý (Kvidův otec), Libuše Šafránková (Kvidova matka), Klára Botková (Jaruška – holčička), Jitka Ježková (Jaruška – slečna, nejlepší kamarádka a později Kvidova dívka), Vladimír Javorský (komunista Šperk) aj.

Obsah: Kvidova rodina se po příchodu Rusů v roce 1968 přestěhuje z Prahy do Sázavy. Kvidův otec není v komunistické straně, proto mají problémy s bytem. Od komunisty Šperka dostane příslib, že když vstoupí na VUML a začne hrát závodně fotbal, byt získá. I když je Kvidův otec nešikovný, fotbal hraje. Získá krásný dům, a protože je schopný, začíná v zaměstnání postupovat. Jednou rodiče pozvou spisovatele a přítele Pavla Kohouta, odpůrce režimu, na návštěvu, a komunisté Kvidova otce následně připraví o místo. Ten propadne depresi, je nemocný a začne vyrábět rakev. Kvido studuje ekonomii, ale to ho nebaví. Odchází ze školy, aby se při práci vrátného mohl věnovat psaní. Matka usoudí, že by pomohlo dítě. To nakonec porodí Jaruška, Kvidova dívka. Ale ani vnučka nevytrhne Kvidova otce z psychické nemoci. Až změnou režimu po roce 1989 se vše vrací do normálu. Kvidův otec dostane slušnou práci, která odpovídá jeho schopnostem a vzdělání. Knížka, kterou Kvido psal, a jež nemohla být za socialismu pro velkou kritičnost režimu vydána, konečně vychází, a sice pod názvem *Báječná léta pod psa*. Je to román o Kvidově životě, jeho složitém dospívání, o otci a ostatních členech rodiny za doby socialismu.

1997 **Výchova dívek v Čechách**, režie: Petr Koliha, scénář: Václav Šašek

Komedie, premiéra: 15. 5. 1997, předloha: Michal Vievegh (román *Výchova dívek v Čechách*)

Hrají: Ondřej Pavelka (Oskar Vieghe), Anna Geislerová (Beáta), Vilma Cibulková (Anděla), Milan Lasica (Karel Král), Zuzana Geislerová (Králová), Kristýna Nováková – Fuitová (Agáta), Alois Švehlík (ředitel školy) aj.

Obsah: Učitel základní školy ve Zbraslavi a začínající spisovatel dostává od podnikatele a milionáře Karla Krále nabídku, aby soukromě učil tvůrčí psaní jeho dceru Beátu Královou, studentku filozofické fakulty Karlovy univerzity. Oskar nakonec z finančních důvodů nabídku přijímá. Ze zpočátku nespolupracující Beáty se postupně vyklube přemýšlivá krásná svůdnice. Běžný život mladého učitele se prudce mění. Milostné vzplanutí a vášnivé milování, kličkování mezi manželkou, devítiletou dcerou a milenkou však netrvá dlouho. Král totiž vytušil románek mezi učitelem a jeho dcerou a Oskara propouští. Ten přemluví Beátu, aby nastoupila jako učitelka angličtiny na stejné škole. Klepy o jejich vztahu se donesou až k manželce. Nakonec vztah ukončuje Beáta, učitelství bere vážně a navíc pozná nového přítele, Američana a bývalého učitele angličtiny. Oskar přijímá nabídku stát se redaktorem Československého spisovatele. Také Američan odjíždí a Beáta zůstává sama. Později se stává ekologickou aktivistkou, po nevydařeném vztahu s ekologem Jakubem se obrací k Bohu a prochází několika církvemi a náboženskými spolky. Nakonec páchá sebevraždu, když autem narazí do betonové zdi. Na konci příběhu je přiznání, že je vše smyšlené. Oskar dopíše příběh a vydá ho. Náhle si však pro podpis přijde skutečná dcera milionáře Krále s dotazem: Jak to s námi bylo doopravdy?

1999 **Pelíšky**, režie: Jan Hřebejk, scénář: Petr Jarchovský, Jan Hřebejk

Komedie, premiéra: 8. 4. 1999, předloha: Petr Šabach (kniha *Hovno hoří*)

Hrají: Kristýna Nováková-Fuitová (Jindřiška Krausová), Michal Beran (Michal Šebek), Jiří Kodet (otec Kraus), Emília Vašáryová (Krausová, matka Jindřišky), Miroslav Donutil (major Šebek, otec Jindřišky), Simona Stašová (Šebková, Michalova matka), Eva Holubová (učitelka Eva), Boleslav Polívka (strýc Václav) aj.

Obsah: Píše se rok 1967 a v pražské vilové čtvrti Hanspaulka žijí v jedné dvoupatrové vile dvě rodiny – Šebkovi a Krausovi. Otec major Šebek je důstojníkem z povolání a obhájcem stávajícího režimu i vlastní neomylnosti. Otec Kraus, masarykovec a odborář, je v opozici a rovněž i on se domnívá, že pravda je na jeho straně. Jejich děti, gymnazista Michal a jeho hezká spolužačka Jindřiška spolu vycházejí dobře. Na milostném poli však nad ním vítězí

jeho další spolužák samolibý Elien, kterému jeho dobře situovaní rodiče v diplomatických službách zasílají skvělé věci a oblečení z USA. V rodinách probíhají Vánoce, oslavy, svatba i pohřeb. Domácnosti poznávají vymoženosti jako umělohmotné lžičky, nerozbitné sklenice i podivné hry pro skutečné pionýry. Mládež však pokukuje po lákadlech kapitalismu a snaží se žít vlastní, na rodičích nezávislý život.

Poznámka: Realizace filmu trvala 6 let. Původně mělo jít o dvoudílný televizní film.

2001 **Mach, Šebestová a kouzelné sluchátko**, režie: Václav Vorlíček, scénář: Václav Vorlíček, Miloš Macourek

Komedie, premiéra: 6. 12. 2001, česko – čínská koprodukce

Hrají: Robert Hájek (Mach), Kristýna Květová (Šebestová), Stela Zázvorková (babička) Řeháčková), Iva Janžurová (královna Žofie II. /Průchová), Jiří Lábus (Jonatán/tatínek), Jitka Moravcová (učitelka Plocková), Petr Nárožný (ředitel školy), Josef Somr (vévoda Albert) aj.

Obsah: Kreslené postavičky Adolf Borna, Mach a Šebestová, se rozhodnou poznat svět lidí. K tomu jim poslouží kouzelné sluchátko, a tak se i se psem Jonatánem ocitnou ve vilce malého města, kde bydlí babička s vnukem Jakubem. Jeho rodiče jsou právě služebně v Číně. Mezi lidmi ztropí sluchátko nejrůznější zmatky, například když si Šebestová vzpomene, že by si chtěla sáhnout na korunu savojské královny, která následně zmizí z království a objeví se v malé vilce u Jakuba. A do školy se nedá jen tak přijít, někdo z dospělých musí nové žáky přihlásit, a už vůbec nejde nechat školu třeba zmizet. Ve skutečném světě se ovšem octnou i známí darebáci Horáček s Pažoutem. Poté co se sluchátko dostane do nepovolaných rukou, mají Mach Šebestová i jejich noví kamarádi Jakub a čínský chlapec Lin co dělat, aby napravili vše, co ta povedená dvojka natropila v lidském světě s ukradeným sluchátkem.

2001 **Rebelové**, režie: Filip Renč, scénář: Filip Renč, Zdeněk Zelenka

Komedie, premiéra: 7. 2. 2001

Hrají: Jan Révai (Šimon), Zuzana Norisová (Tereza), Jaromír Nosek (Bob), Anna Veselá (Julča), Tomáš Hanák (Terezin otec), Jiřina Bohdalová (předsedkyně maturitní komise), František Němec (farář, Šimonův strýc), Ota Ševčík (ředitel školy), Helga Čočková (učitelka Drtinová) aj.

Obsah: Snímek s podtitulem „Písničkový retrofilm z let 60“ vypráví o velké lásce maturantky Terezy a Šimona. Blíží se maturity roku 1968 a maturantka Tereza jede domů na svatý týden. Ve vlaku potkává mladíka, který se jí hned zalíbí. Netuší, že zběhl z vojny a chystá se emigrovat z Československa. Dívka věří, že Šimon společně s dvěma dalšími kluky jsou

restaurátoři soch, jak jí tvrdí. Tereza má dvě kamarádky, a tak vznikají tři páry. Avšak po zběžích je vyhlášeno pátrání a navíc přichází srpen 1968.

2003 **Pupendo**, režie: Jan Hřebejk, scénář: Petr Jarchovský

Komedie, premiéra: 27. 3. 2003, předloha: Petr Šabach (kniha *Opilé banány*)

Hrají: Boleslav Polívka (sochař Bedřich Mára), Eva Holubová (Alena Márová), Jaroslav Dušek (Míla Břečka, ředitel základní školy), Vilma Cibulková (Magda Břečková, jeho žena, spolužačka Bedřicha Máry), Jiří Pecha (Alois Fábera), Hana Seidlová (učitelka) aj.

Obsah: Pupendo je dětský iniciační rituál, kdy je nutné vydržet štípnutí kovové mince a poté je možno se pochlubit zarudlým obtiskem na holém pupíku. Do Československa v roce 1984 je zasazen příběh dvou rodin. Sochař Bedřich Mára žije se svou rodinou, manželkou keramičkou se dvěma syny, Matějem a Bobšem, v malém činžovním bytě na okraji Prahy. Před lety musel z politických důvodů opustit místo vedoucího ateliéru na Akademii. Také proto není veden v oficiálním Svazu výtvarných umělců, a tudíž nesmí ani vystavovat. Protipólem je rodina ředitele základní školy Míly Břečky. Jeho ambiciózní žena Magda je bývalou spolužačkou Bedřicha Máry z Akademie. Břečkovi se snaží sžít se s režimem a nijak nevybočovat. Generace jejich dorůstajících dětí nevěří ve změnu k lepšímu. Od snah rodičů příliš neočekává. Teenageři se bezcílně toulají městem, chodí za školu, čas ubíjí sněním o úniku za hranice všedních dnů. Přece jen, i když po sezóně, dorazí alespoň k jezeru Balaton.

2005 **Jak se krotí krokodýli**, režie: Marie Poledňáková, scénář: Marie Poledňáková

Komedie, premiéra: 12. 1. 2006

Hrají: Ingrid Timková (Anna Rychmanová), Miroslav Etlzer (záchranář Luboš Rychman), Jiří Mádl (Vašek Rychman), Jitka Schneiderová (učitelka Alice), Jaroslava Kretschmerová (učitelka Kája) aj.

Obsah: Tatínek Luboš pracuje v Alpách jako záchranář a přijede domů o něco dříve. Jeho osmiletá dcera Amálka je nadšená a odmítá jet se třídou na školu v přírodě. Otec se vypraví do školy, aby dceru omluvil, ale nakonec odjíždí do Vysokých Tater s dcerou i on jako zdravotní doprovod.

2007 **Gympl**, režie: Tomáš Vorel, scénář: Tomáš Vorel, Tomáš Houška, Pavel Nosek, Eva Holubová

Hořká komedie, drama, premiéra: 28. 9. 2007, předloha: Tomáš Houška (román *Graffiti rules*)

Hrají: Tomáš Vorel jr. (Petr Kocourek), Jiří Mádl (Michal Kolman) Eva Holubová (ředitelka školy Mirka), Tomáš Matonoha (třídní Tomáš), Jiří Schmitzer (češtinář Karel), Milan Šteindler (učitel fyziky) aj.

Obsah: „Komedie o studentech, učitelích, rodičích a graffiti“ vypovídá o generačním střetu studentů gymnázia, jejich kantorů a rodičů. Je to příběh party studentů gymnázia, které ale studium příliš nezajímá. Výuku ve škole spíše prospí, neboť oni žijí po nocích, kdy se věnují sprejerství. Vymýšlejí si vlastní značky, utíkají před policií, chodí za školu. Jediný z učitelů, jejich třídní Tomáš, má pro ně a graffiti pochopení. Navrhne, aby se celá škola pomalovala obrázky studentů. Škola totiž nemá příliš velké finanční prostředky. Noční život, nespoutaná svoboda, ignorace všech pravidel i hip–hopová hudba dokreslují atmosféru příběhu. Ve filmu jsou podkryty problémy mladé generace, konflikt mezi konformitou a svobodou, odpovědností a životem okamžiku, rozporem mezi školou, která je odcizená realitě, a studenty, jež chtějí konat skutečné věci. Otec Michala Kolmana je podnikatelem a tak, když jeho syna vyhodí ze školy, sponzoruje gymnázium pod podmínkou, že Michala vezmou zpět. Kvůli špatným známám a neomluveným hodinám je nakonec vyhozen nejen sprejer Petr Kocourek, ale také učitel Tomáš.

2007 **Vratné lahve**, režie: Jan Svěrák, scénář: Zdeněk Svěrák

Komedie, premiéra: 8. 3. 2007

Hrají: Zdeněk Svěrák (bývalý učitel Josef Tkaloun), Daniela Kolářová (Eliška, Tkalounova žena), Tatiana Vilhelmová (Helenka), Jiří Macháček (Landa), Pavel Landovský (Řezáč), Alena Vránová (ředitelka školy) aj.

Obsah: Učitel Josef Tkaloun se rozhodl definitivně opustit žáky a odejít do důchodu. Protože je však plný aktivity, nápadů i chlapeckých tužeb a nechce stárnout v nečinnosti, přijímá brigádnické místo ve výkupu lahví v malém supermarketu. Jeho žena Eliška s jeho rozhodnutím nesouhlasí a všechny aktivity svého muže sarkasticky komentuje. Tkaloun se stává pozorovatelem svébytného mikrosvětů v malém prostoru mezi lahvemi, kde se setkává s tragikomickými osudy různých lidí.

2008 **Venkovský učitel**, režie: Bohdan Sláma, scénář: Bohdan Sláma

Drama, premiéra: 20. 3. 2008, česko-německo-francouzská koprodukce

Hrají: Pavel Liška (učitel Petr Doležal), Zuzana Bydžovská (statkářka Marie), Ladislav Šedivý (Chlapec, syn statkářky), Marek Daniel (Přítel), Tereza Voříšková (Beruška), Cyril Drozda (ředitel školy), Marie Ludvíková (ředitelová), Miroslav Krobot (otec), Zuzana Kronerová (matka Petra Doležala) aj.

Obsah: Učitel Petr Doležal opouští gymnázium a rodiče v hlavním městě a odjíždí na vesnickou školu. Doufá, že se mu po nevydařených vztazích podaří najít klid a sebe sama. Časem získává důvěru místních obyvatel, i svérázné statkářky Marie, která po rozpadu manželství žije sama se svým sedmnáctiletým synem a jež se do Učitele zamiluje. Za Učitelem přijíždí Přítel, jenž však vážně naruší vztahy. Se synem statkářky Chlapcem dosud chodila Beruška, ale ta ho nyní bez rozloučení opouští. Učitel cítí vinu, snaží se svým přátelstvím Chlapci navrátit sebevědomí, ovšem neodolá touze dotknout se Chlapcova těla. Chlapec i Marie prožívají bolestné zklamání.

2010 **Bastardi**, režie: Petr Šícha, scénář: Tomáš Magnusek

Drama, premiéra: 28. 10. 2010

Hrají: Tomáš Magnusek (Tomáš Majer), David Dolanský (Michal Dostál), Ladislav Potměšil (ředitel školy Halbich), Ivana Buková (zástupkyně ředitele Fišerová), Patrik Koutný (Hagar), Jan Přeučil (školník) aj.

Obsah: Film založený na reálném základě zachycuje drsné prostředí praktické základní školy, kde tři chlapci znásilní a brutálně zavraždí mladou praktikantku. Přesto nejsou obviněni a školu navštěvují dál. Tehdy do školy nastupuje mladý učitel, který si svým neortodoxním přístupem získává sympatie ostatních kantorů i žáků. Systém selhává, vymahatelnost práva u mladistvých pachatelů je téměř nulová, a tak někdo musí vzít spravedlnost do svých rukou. Příběh vychází z autorova dlouholetého působení v základním školství, kde čerpal inspiraci mezi dětmi v prostředí sociálně vyloučených lokalit.

2010 **Občanský průkaz**, režie: Ondřej Trojan, scénář: Petr Jarchovský

Komedie, drama, premiéra: 21. 10. 2010, předloha: Petr Šabach (román *Občanský průkaz*)

Hrají: Matouš Vrbka (Popelka), Libor Kovář (Petr - Žába), Jakub Šárka (Aleš), Jan Vlček (Míťa), Anna Geislerová (Petrova matka), Kristýna Liška-Boková (učitelka Lenka Pivoňková), Jana Šulcová (ředitelka školy), Magdalena Sidonová (ruštinářka Stejskalová), Jaromír Dulava (tělocvikář Karel) aj.

Obsah: Příběh se odehrává v Praze v sedmdesátých letech, v období po okupaci Československé socialistické republiky vojsky armád Varšavské smlouvy, tedy v letech nejtěžší normalizace. Byla to doba, kdy big beat a dlouhé vlasy byly rebelií proti husákovskému socialismu, doba, kdy vyjít na ulici bez občanského průkazu mohlo způsobit nemalé problémy a kdy povinná vojenská služba byla pro mnohé tím největším strašákem. Děj filmu sleduje tři roky života čtyř spolužáků – Petra, vypravěče příběhu, a jeho kamarádů Popelky, Aleše a Míti. Zachycuje období v letech 1973 - 1977, tedy dobu mezi jejich patnáctým rokem, kdy dostanou občanský průkaz, až do chvíle, kdy chtějí uniknout vojně a snaží se získat modrou knížku. Jakmile obdrží občanský průkaz, končí pro kluky čas bezstarostného dětství a začíná doba dospívání, jež je poznamenáno problémy ve škole, s rodiči a také konflikty s totalitním režimem. Je to období pozvolného přechodu do dospělosti, kdy dochází k bourání konformismu a rodičovských ideálů, revoltě vůči společnosti, poznávání ceny svobody, hledání odvahy ke vzdoru a nalézání sebeúcty.